

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 670
Παρασκευή
9 Οκτωβρίου 1998
Δρχ. 500

Παράτυπα προνομιούχος
ο ΔΟΛ στο Χρηματιστήριο

• **ΚΟΣΣΟΒΟ:**
Η ΩΡΑ ΤΟΥ ΝΑΤΟ;

• **ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ**
ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ:
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΠΟΥ ΕΝΩΝΕΙ

• **ΡΩΣΙΑ:**
ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

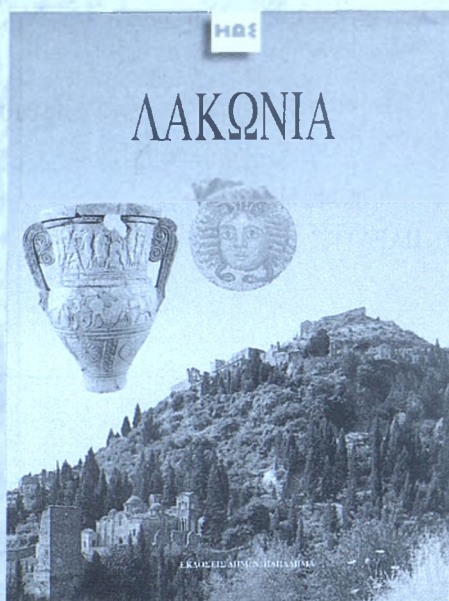
• **ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΔΡΑΜΑΣ:**
ΠΟΛΤΟΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΟΑΣΕΙΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ - ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ:

Τα προβλήματα του πρωθυπουργού
την επόμενη μέρα

ΛΑΚΩΝΙΑ

Ιστορία - Λαογραφία - Τέχνη - Γράμματα
Αφιέρωμα του περιοδικού «ΗΩΣ»

Ν Ε Α Ε Κ Δ Ο Σ Η

Με πρόλογο

του Ανάργυρου Γ. Κουτσιλιέρη

Σχήμα 4ο, δεμένο, σελ. 313,

310 εικόνες, 6 χάρτες,

15 γκραβούρες, 15 σχέδια.

Σύνθεση εξωφύλλων Γιάννης Λεγκός

Τιμητικές διακρίσεις

στο Περιοδικό «ΗΩΣ»

Πρώτο βραβείο εκθέσεως βιβλίου 1939

Χρυσό μετάλλιο της Ιεράς

Πόλεως του Μεσολογγίου 1962

Έπαινος της Ακαδημίας 1965

Στον τόμο αυτό των τριακοσίων σελίδων, αφιέρωμα στη Λακωνία, αποτυπώνονται — σε σπάνιες φωτογραφίες των αρχών του '60 και σε ωραία κείμενα — και προβάλλονται η γεωγραφία, η ιστορία, η τέχνη και η λαογραφία της Λακωνίας, ενός τόπου γνωστού σε όλους για τη μοναδικότητα και τις ιδιαιτερότητές του.

Γνωστοί συγγραφείς (Ιω. Θεοδωρακόπουλος, Ηλίας Βενέζης, Σ.Β. Κουγέας, Αριστ. Πουλαντζάς, Γ. Κουμάντος, Ε.Γ. Πρωτοψάλτης, Τ. Γριτσόπουλος, Χρυσ. Χρήστου, Ανδρ. Καραντώνης, Κ. Ρωμαίος, Δικαίος Βαγιακάκος, Γ. Φτέρης, Στ. Μάνεσης, Θάνος Βαγενάς, Βασ. Μοσχόβης, Στ. Σκοπετέας) και πολλοί άλλοι άνθρωποι των Γραμμάτων γράφουν για τους πύργους, τα μοναστήρια, τις εκκλησίες, για την ιστορία και την λαογραφία, για τους θρύλους, τα τραγούδια και τα μοιρολόγια, για την Έξω και Μέσα Μάνη, τον Ευρώτα, το Διρό, τη Μονεμβασία, το Μυστρά, το Οίτυλο, τον Ταΰγετο, το Ταΐναρο, τη Σπάρτη, τις Καρυές, το Γύθειο, το Μέζαπο, το Ελαφονήσι, τη Μαγούλα, τη Σελασία, το Κυπαρίσσι, τη Σκάλα, το Γεράκι, τα Βάτικα, τη Χρύσαφα, την Πετρίνα, το κάστρο του Πασσαβά, τα μοναστήρια της Ζερμπίτσας και της Γόλας, και πολλά άλλα μέρη της ιστορίας και του θρύλου.

Εκδόσεις ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στο πολιτισμό και την παιδεία

Ιπποκράτους 8 Αθήνα, 106 79, Τηλ.: 36.27.318

Περίοδος Β' - Έτος 25ο - Τεύχος 670
Παρασκευή 9 Οκτωβρίου 1998 - Δρχ. 500

**ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107
ANTI ON-LINE: <http://www.3enet.gr/anti>
E mail: anti@compulink.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης
ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Ηλίας Κανέλλης
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Δημήτρης Γκέκας
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Μάχη Γεωργιάδου
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ισίου 5, Περιστερί
Τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 5.000 δρχ., Ετήσια 10.000 δρχ.,
Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 40.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 8.000 δρχ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 38 δολ., Ετήσια: 75 δολ.,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 44 δολ., ετήσια 88 δολ.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης
Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: ΔΡΧ. 500,

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΔΡΧ. 1.000

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία
της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,
για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κένιρο του βιβλίου - Α Πουλουκτσά και Σία Ε.Ε.
Λαϊσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 285.857

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

**ΣΕΛ. 11 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΞΗΡΟΓΡΑΦΙΑΣ ΣΤΗΝ
ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ** Η δύσσομη
ιδιωτικοποίηση των ΚΑΕ - του **Στέλιου Καφαντάρη**

ΣΕΛ. 12 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΡΑ
Δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές επί θύραις. Ποιο είναι το νόημά
τους; Και μετά; Ποια πολιτικά προβλήματα θα αντιμετωπίσει η ήδη
πελαγωμένη κυβέρνηση Σημίτη; Γράφουν: **Νίκος Φίλης, Τάσος Παππάς,
Χ. Νησιώτης, Μάνος Στεφανίδης, Σπήλιος Παπασηλιόπουλος**

**ΣΕΛ. 22 ΠΑΡΑΤΥΠΑ ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ Ο ΔΟΛ ΣΤΟ
ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ** Πώς ο ΔΟΛ παρέκαμψε 22 εταιρείες
προκειμένου να εισαχθεί κατά προτεραιότητα στο
Χρηματιστήριο με αμφισβητούμενη αξία μετοχής; Και πώς άλλοι
«θεσμικοί» παράγοντες χάρισαν ένα ακόμα στρεμματάκι του
Πάρκου Ελευθερίας στον κ. Λαμπράκη - του **Ρεπόρτερ**

ΣΕΛ. 27 ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ: Κόσσοβο: Η ώρα του ΝΑΤΟ; - της **Κατερίνας
Καρύγιαννη**. Ιταλία: Μετά την Ελιά, τι; - των **Λεωνίδα Βαλασόπουλου,
Αργύρη Παναγόπουλου**. Γερμανία: Στροφή προς τ' αριστερά; - της
Ελένης Κολιοπούλου. Ρωσία: Κρίση και δημοκρατία - των **Θανάση
Αυγερινού, Δ.Α. Σωτηρόπουλου**. Τουρκία: Η κρίση δεν ήρθε απ' τη...
Ρωσία - του **Αλή Ταρτάνογλου**

ΣΕΛ. 44 ΑΝΤΩΝΗΣ ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ Ο αρχιμπουρλοτιέρης του ΕΑΜ και
του ΔΣΕ

ΣΕΛ. 58 Η ΑΔΕΙΑ ΤΡΥΠΑ Γιατί η Μαλβίνα δεν γέμισε τη Μαύρη Τρύπα
στην τελευταία σελίδα της *Ελευθεροτυπίας*; - του **Μανώλη
Βασιλάκη**

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Έχει δύναμη η ψήφος, σελ. 4

ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ

Γιώργος Φιλιδισάκος, σελ. 5

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Αντήνωρ, σελ. 6

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Σχόλια, σελ. 8

ΟΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΤΑΙ

Κώστα Κουφογιώργος, σελ. 26

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Πολιτισμός, σελ. 48

ΒΙΒΛΙΟ

Κριτική, σελ. 63

ΚΑΙ ΤΑ ΛΟΙΠΑ

Παναγιώτης Ιωαννίδης, σελ. 66

ΕΧΕΙ ΔΥΝΑΜΗ Η ΨΗΦΟΣ

ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ αλλά και την επομένη θα οδηγηθούμε στις κάλπες προκειμένου να αποφασίσουμε για τους βέλτιστους δημοτικούς και νομαρχιακούς άρχοντες. Υπάρχει μια γενικευμένη απάθεια για τις εκλογές αυτές, ισχυρίζονται πολλοί αναλυτές. Το ποσοστό συμμετοχής θα αποδείξει του λόγου το αληθές.

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ η σημασία των δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών της 11ης Οκτωβρίου και του δεύτερου γύρου της επομένης Κυριακής; Έχει, άραγε, σημασία να φτάσουμε μέχρι τα εκλογικά κέντρα και να ψηφίσουμε σ' αυτές τις εκλογές; Είναι δύο ερωτήματα τα οποία πρέπει να μας απασχολήσουν.

ΑΝ ΚΡΙΝΟΥΜΕ από την προσπάθεια που καταβάλλουν μέχρι την τελευταία στιγμή οι υποψήφιοι, τα κόμματα και οι ομάδες πολιτών που τους στηρίζουν, πρέπει κάποια σημασία να έχουν αυτές οι εκλογές. Θα πείτε, ναι, έχουν γι' αυτούς τους ίδιους. Ύστερα από δέκα ημέρες όλα τα κόμματα θα θριαμβολογούν για το αποτέλεσμα, ενώ οι ανακηρυχθέντες νέοι δημοτικοί άρχοντες θα χαμογελούν πίσω από τα στυλβωμένα γραφεία τους. Αλλά αυτά ίσως δεν μας αφορούν.

ΜΕΡΙΚΕΣ από τις παραμέτρους αυτών των εκλογών θα βρείτε στις σελίδες του περιοδικού στον ημερήσιο Τύπο. Άλλες γνωρίζετε εσείς από πρώτο χέρι. Αν είστε Αθηναίοι και έχετε επισκεφθεί πρόσφατα την επαρχία θα πληροφορηθήκατε και άλλες διαστάσεις αυτής της εκλογικής αναμέτρησης που πολύ καλύτερα γνωρίζουν όσοι μένουν στην επαρχία. Ας τις θυμίσουμε:

ΤΟ «ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ», επιμένουμε ότι θα επικυιάξει τις μεγαλύτερες εκπλήξεις — αν όχι την επομένη των εκλογών με τα «περίεργα» αποτελέσματα που θα βγουν στους νεοδημοιουργηθέντες δήμους, μερικούς μήνες αργότερα όταν θα αναδυθεί σε όλο το μεγαλείο της η έλλειψη κάθε πρόνοιας στο σχεδιασμό ενός νέου μέτρου. Γιατί δεν είναι μόνον η αδράνεια και η δυσκαμψία που θα έχουν ως αποτέλεσμα να μην μπορούν να λειτουργήσουν οι νέες δημοτικές αρχές Είναι και πάρα πολλά άλλα. Ένα ακραίο ίσως αλλά ενδεικτικό παράδειγμα είναι ο Δήμος Σφακιών, στο νότιο άκρο της Κρήτης. Είναι ο μεγαλύτερος σε εδαφική έκταση Δήμος της χώρας με τον λιγότερο και περισσότερο διεσπαρμένο πληθυσμό. Τι θα κάμει την επαύριο ο νέος «Δήμαρχος»; Ποια υποδομή, ποια τεχνική υπηρεσία, ποια μέσα επικοινωνίας θα διαθέτει; Φαίνεται ότι οι «σχεδιαστές» του υπουργείου Εσωτερικών δεν είχαν ποτέ επισκεφθεί τον τόπο, αλλά έλαβαν υπόψη μόνον αριθμητικά μεγέθη σχεδιασμένα επί ενός επιπέδου χάρτου.

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ αυτές θα αναδείξουν και τις νέες νομαρχιακές αρχές. Διακοσμητικές ως φαίνεται, αφού η κυβέρνηση δεν εννοεί να εφαρμόσει τον δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης.

ΟΜΩΣ οι εκλογές αυτές θα έχουν μεγάλη σημασία για μας. Γι' αυτό και τα κόμματα και οι υποψήφιοι «σχιζονται» τις τελευταίες αυτές ώρες. Γιατί χρειάζονται τη δική μας ψήφο, την οποία μάλιστα θα ονομάσουν «αναβάπτιση εις το νάμα της λαϊκής θελήσεως». Και στο όνομα αυτής της «αναβάπτισης» θα επιχειρήσουν τους «νέους προς τα εμπρός βηματισμούς».

ΕΜΕΙΣ δεν έχουμε να σας συστήσουμε συγκεκριμένες σταυροδοσίες. Έχουμε, όμως, να σας συστήσουμε να πάτε στα εκλογικά τμήματα και να ψηφίσετε εκείνους τους συνδυασμούς που θεωρείτε εσείς βέλτιστους. Μην αφήσετε τους «αναλυτές», δηλαδή, τους πολιτικούς και τα ισχυρά ΜΜΕ να καπνιστούν την επομένη των εκλογών την απάθειά σας.

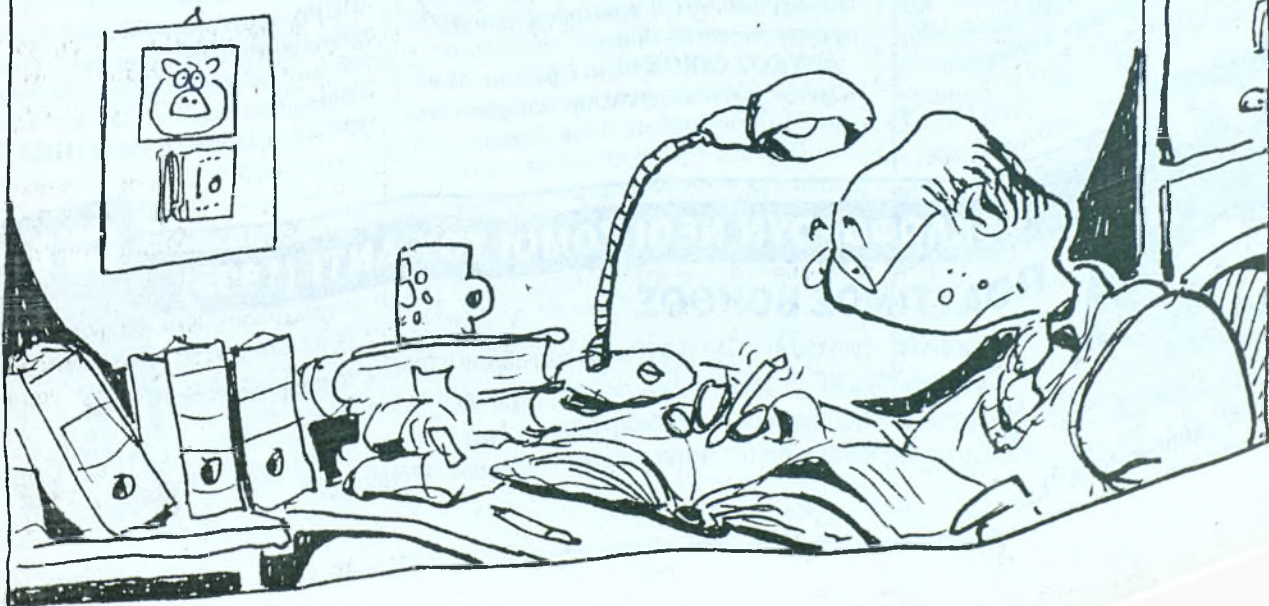
ΔΕΙΤΕ τη δική σας δύναμη, την ψήφο σας. Για την οποία τώρα σας θερμοπαρακαλούν. Και αποφασίστε εσείς, με καθαρή σκέψη, ότι η δύναμή σας είναι υπαρκτή και δεν εξαπατάται ούτε από τις αφίσες, για τις οποίες έχουν τόσα πολλά ξοδέψει, ούτε από τα διαπλεγμένα ΜΜΕ. Αυτή η ψήφος είναι η μόνη δύναμη που μας απέμεινε. Δεν αξίζει να τη χαρίσουμε.

αντί

ΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΕΝΑΙΣΘΗΣΙΑ

Ἀγαπῆτό μου κατάστιχο ἡμερολόγιο

Σήμερα, 9-10-98, συμπλήρωσα τὴν προσωρινή δήλωση ΦΠΑ μηνὸς Σεπτεμβρίου. Ἄρα εἶναι ἀρχὲς Ὀκτωβρίου. Συνήθως, αὐτὴν τὴν ἐποχὴ, καθὼς πλησιάζει τὸ τέλος τῆς χρήσης, ἐπικρατεῖ ἓνας εὐχάριστος ὄργασμός δουλειᾶς. Φέτος ὅμως, λόγω πιθανὸν τῆς διεθνούς κρίσεως, κυριαρχεῖ θλιβερὴ κατῆφεια. ἔχω, γιὰ νὰ εἶμαι ἑτοιμος καὶ νὰ δημιουργήσω καλὴ ἐντύπωση, ἔχω ἤδη υποδοχίσει τὶς ἀποζημιώσεις τῶν ὑπαλλήλων καὶ ἑτοιμάζω τὴν ἐκκαθάριση τῆς ἐταιρείας. Γιὰ τὸν ἑαυτό μου δὲν ἀνησυχῶ. Ἄνθρωποι σὰν ἐμένα πάντα χρειάζονται.

Δ **ΠΟΛΙΤΙΚΟ** ΕΚΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Και όμως: Ο Δήμος πρέπει να αλλάξει χέρια!

ΜΕΘΑΥΡΙΟ Κυριακή, λοιπόν, ψηφίζουμε: δημάρχους, νομάρχες, δημοτικά συμβούλια, νομαρχιακά συμβούλια... Στόχος –υποτίθεται– όλων των παρατάξεων και συνδυασμών: η νίκη της Αυτοδιοίκησης! Και ενώ οι κάλπες δεν έχουν ακόμα σπληθεί, και το διακύβευμα αυτών των εκλογών δεν είναι η κυβέρνηση, οι προγνώσεις, οι εικοτολογίες, τα ερωτήματα διαδέχονται το ένα το άλλο: *Τι θα κάνει ο Σημίτης αν χάσει την Αθήνα και τον Πειραιά και κερδίσει μόνο τη Θεσσαλονίκη; Και πώς θα αντιδράσει η κυβέρνηση αν το αποτέλεσμα των νομαρχιακών εκλογών καταγραφεί (όπου η κατάθεση ψήφου διαμαρτυρίας είναι ευχερέστερη) ως αποδοκιμασία της κυβερνητικής πολιτικής;* Κάποιοι υποστηρίζουν ότι οι εκλογές της 11ης και 18ης Οκτωβρίου είναι ένα «είδος προλόγου», εν όψει των ευρωεκλογών και των εθνικών εκλογών, εφόσον δεν συμπέσουν... Και ότι, ακόμα και αν το αποτέλεσμα των δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών είναι «μείζον», η κυβέρνηση θα έχει ν' αντιμετω-

πίσει πρόσθετες δυσκολίες και εμπόδια. Άλλοι, όμως (φίλοι προσκείμενοι στην κυβέρνηση), επιμένουν ότι το αποτέλεσμα των δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών υπόκειται –ως συνήθως– σε «πλείονας της μιας αναγνώσεις». Και ότι, «όπως και αν έχει το πράγμα, η κυβερνητική πολιτική, η κυβερνητική απόδοση, θα κριθεί στο τέλος της τετραετίας. Και ο νοών, νοεΐτω!

ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ αυτά διατυπώνονται ενώ ο Λευκός Οίκος προειδοποιεί ότι «το ΝΑΤΟ δεν μπλοφάρει» και ότι, εφόσον ο Σλόμπτονταν Μιλόσεβιτς «δεν συμμορφωθεί προς τις υποδείξεις» (δεν αποσύρει, δηλαδή, τις γιουγκοσλαβικές δυνάμεις από το Κοσσυφοπέδιο, κ.λπ.), τότε, στο όνομα της «ανθρωπιστικής βίας», το λόγο θα έχουν τα βομβαρδιστικά του ΝΑΤΟ (πρώτη φάση) και οι χερσαίες δυνάμεις του ΝΑΤΟ (δεύτερη φάση), προκειμένου «να διευκολυνθεί η επιστροφή των προσφύγων στις εστίες τους»...

ΛΕΥΚΟΣ ΟΙΚΟΣ θα πει, βέβαια, Μπιλ Κλίντον, ο οποίος, μετά την απόφαση της

Επιτροπής Δικαιοσύνης της Βουλής να τον παραπέμψει για την υπόθεση Μόνικα-γκέιτ, κ.λπ., αποφάσισε να το παίξει απορροσμήτρια σκληρός: «*Ηρθε η ώρα –δήλωσε– να σταματήσει η βία στο Κοσσυφοπέδιο... Υπάρχει ακόμα μεγάλος αριθμός προσφύγων στα βουνά. Συνεπώς...*». Πλην, η σκληράδα Κλίντον, έμελλε, κάπου να σκαλώσει. Ο υπουργός Αμυνας των ΗΠΑ, Ουίλιαμ Κοέν, ύστερα από δεύτερες σκέψεις, δήλωσε ότι αντιτίθεται σαφώς στην ιδέα να χρησιμοποιηθούν αμερικανικές χερσαίες δυνάμεις στο Κοσσυφοπέδιο... «*Άλλο τα βομβαρδιστικά, να πετάς σε ασύλληπτο ύψος, να ρίχνεις το φορτίο σου (και όποιον πάρει ο χάρος) και άλλο μια χερσαία επιχείρηση, όπου θα έχεις να αντιμετωπίσεις τη σερβική πολεμική μηχανή. Συνεπώς...*».

ΠΕΡΑ από την αντίδραση Κοέν, επέπρωτο να ναυαγήσει και η ιδέα Ολμπράιτ, για μια συνεδρίαση των 16 υπουργών Εξωτερικών του ΝΑΤΟ. Αντ' αυτής, θα συνέλθει η Ομάδα Επαφής (ΗΠΑ, Βρετα-

Α' εξάμηνο 1995

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΝΕΟΙ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI (1995)

ΠΟΛΥΤΙΜΟΣ ΒΟΗΘΟΣ

Έτοιμοι οι νέοι τόμοι του Αντί. Στα γραφεία του περιοδικού μπορείτε να προμηθευτείτε μέχρι και τον τόμο ΜΓ' (Β' εξάμηνο 1995, δηλαδή μέχρι και το τεύχος 594).

Θα βρείτε, επίσης, τους τόμους των προηγούμενων ετών.

Στους τόμους του Αντί έχετε καταγεγραμμένη τη σύγχρονη ιστορία μας.

Β' εξάμηνο 1995

νία, Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία, Ρωσία), η οποία, όμως, δεν μπορεί να πάρει οποιαδήποτε σημαντική απόφαση. Ήδη, από την πλευρά του, ο ρώσος υπουργός Άμυνας Ιγκόρ Σεργκέγιεφ, προειδοποίησε ότι αν το ΝΑΤΟ πληίξει στόχους στη Γιουγκοσλαβία, αυτό θα σήμαινε «επιστροφή στον ψυχρό πόλεμο, διάρρηξη των σχέσεων ΝΑΤΟ-Ρωσίας και, ενδεχομένως, μη επιζήμηση της συνθήκης περιορισμού των πυρηνικών όπλων (START-2)». Ύστερα από τα παραπάνω αυτά, δεν είναι λίγοι οι αναλυτές εκείνοι που πιστεύουν ότι ο λόγος δίδεται και πάλι στη διπλωματία, στην αναζήτηση «κοινού εδάφους».

Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ ΚΑΙ Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΕΝΤΥΠΩΣΕΩΝ

Καλή η γενική αναφορά στη σημασία των δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών (με έπαθλο τη «νίκη της Αυτοδιοίκησης», χυήσιμη, οπωσδήποτε, και η επισημάνση των δραστηριοτήτων του ΝΑΤΟ, με αφορμή τα διαδραματιζόμενα στο Κοσσυφοπέδιο. Πόσο να απέχει η Πρίστινα από τη Διευρυμένη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ροδόπης-Έβρου; Και γιατί να μη χειροκροτήσουμε την απόφαση του Συντακτικού να τοποθετήσει ως υποψήφιο πρόεδρο της διευρυμένης αυτής νομαρχιακής αυτοδιοίκησης τον βουλευτή του Ροδόπης Μουσταφά Μεμέτ Μουσταφά;

Κάποιοι «διαμνηύσαν», στη στήλη αυτή, ότι η «μάχη των εντυπώσεων» θα δοθεί στην «κεντρική πολιτική σκηνή» (διάβαζε στην Αθήνα) και ότι, από την πλευρά αυτή, η «νίκη του Δημ. Αβραμόπουλου έναντι των αντιπάλων του (της Μαρίας Δαμανάκη, του Δημ. Μπέη και του Λέοντα Αυδή) θα είναι συντριπτική... Στην πράξη, βέβαια, η μάχη θα δοθεί μεταξύ του νυν δημάρχου και της κοινής υποψηφίου ΠΑΣΟΚ/ΣΥΝ Μαρίας Δαμανάκη. Και ότι κι αν λέγουν τα προγνωστικά, το κεντρικό νόημα της μάχης αυτής, για κάθε προβληματιζόμενο άνθρωπο, παραμένει ένα: «Ο Δήμος της Αθήνας πρέπει να αλλάξει χέρια. Και το συντηρητικό του πρόσωπο (ακριβέστερα "η πειραματική εφαρμογή ενός νεοδεξιού μοντέλου") πρέπει να ηττηθεί».

Παραμένει γεγονός ότι ο απερχόμενος δήμαρχος έχει αρκετούς συμμάχους: όχι μόνο «πολίτες» τύπου Καρατζαφέρη ή Βονάτσου ή Χρ. Ρίζου (ο τελευταίος, υποψήφιος στον συνδυασμό Αβραμόπουλου, διαλαλεί: «Δεν θέλουμε τις ψήφους ούτε

των μουσουλμάνων, ούτε των ομοφυλοφίλων, ούτε των εθνικώς υπόπτων»...), αλλά και την εσωκομματική αντιπολίτευση του ΠΑΣΟΚ, η οποία πιστεύει ότι θα προιόνει τη θέση Σημίτη αν ψηφίσει Αβραμόπουλο ή, έστω, Μπέη, και, φυσικά, όχι Μαρία Δαμανάκη.

Σύμμαχοι του Δημ. Αβραμόπουλου, όμως, είναι και ο ίδιος ο Δημ. Μπέης (δεν επέλλισε ούτε μία λέξη κατά του απερχόμενου δημάρχου, το μένος του αποκλειστικά κατά της Μαρίας Δαμανάκη) και ως ένα βαθμό, η κ. Αλέκα Παπαρήγα θεωρήσε χρέος της να διακηρύξει, εκ προοιμίου ότι δεν πρόκειται, ούτε στον δεύτερο γύρο, να ψηφίσει τη Μ. Δαμανάκη, «για να μη γεμίσει η Ελλάδα Αβραμόπουλος, Δαμανάκηδες, ή Σκοτινιώτηδες», ίνα επαληθευτεί το «πας μη μέλος του σημερινού ΚΚΕ, βάρος»...

Κατά τα άλλα, ο κ. Δημ. Αβραμόπουλος κατ'άφερε να δημιουργήσει τον «πολίτη των μειωμένων προσδοκιών»: «Τι παραπάνω να κάνει ένας δήμαρχος - σου λένε... Και αυτά που μπόρεσε να κάνει - κάποιους πίδακες, κάποια λαμπιόνια στους δρόμους, ένα δένδρο, που ανάβει την παραμονή των Χριστουγέννων και είναι το υψηλότερο της Ευρώπης! - καλά είναι. Και μας φτάνουν!»! Όλα τα άλλα, η σύγκρουση με την εξουσία, το πάθος, το όραμα, η αγωνία να δώσει στην ταλαιπωρημένη αυτή πόλη μια ανάσα, ένα έργο, είναι εκ του περισού.

«ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΥ» Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΧΟΣΝΙ ΜΟΥΜΠΑΡΑΚ ΣΤΑ ΣΥΡΟ-ΤΟΥΡΚΙΑ

Και ξαφνικά, η ένταση στις σχέσεις Τουρκίας-Συρίας άρχισε να αποκλιμακώνεται μετά την παρέμβαση του αιγύπτιου προέδρου Χόσνι Μουμπάρακ, ο οποίος παρουσίασε στον τούρκο πρόεδρο Σουλείμάν Ντεμιρέλ πρόταση περί «μηχανισμού διαλόγου». Η πρόταση ήταν απλή: Πρώτον, τα δύο μέρη κατεβάζουν τους τόνους και, δεύτερον, προγραμματίζουν συνάντηση των υπουργών Εξωτερικών Τουρκίας και Συρίας Ισμαήλ Τζεμ και Φαρούκ Ελ Σάρα...

Η συρο-τουρκική ένταση ανησύχησε, προς στιγμή, την Ουάσινγκτον, η οποία και δεν διακρίνεται καθόλου φιλικά απέναντι στη Συρία, αλλά δεν ανέχεται τη διατύπωση απειλών, χωρίς την α priori αμερικανική συναίνεση. Η Άγκυρα είχε αξιώσει από τη Συρία την παράδοση του Αμπντού-

λάχ Οτζαλάν, ηγέτη του Κουρδικού ΡΚΚ, άλλως - διαμνήνυσε - ήταν έτοιμη να βομβαρδίσει «θέσεις κούρδων ανταρτών» επί συριακού εδάφους. Από την άλλη, φαίνεται ότι η Άγκυρα κινήθηκε «πρωτοβουλιακά», καθώς η νέα ηγεσία του τουρκικού στρατού άρχισε να υποπτεύεται ότι οι ΗΠΑ απεργάζονται σχέδιο δημιουργίας κουρδικού κράτους, στο Βόρειο Ιράκ. (Και ένα τέτοιο κράτος, θα μπορούσε, αύριο-μεθαύριο, να ενσωματώσει τα τουρκικά εδάφη.)

Αυτά όλα συνέβησαν στα «περίχωρα της Αντιόχειας»... Κάποτε καυχόταν για τους «βαθύπλουτους και γνωστικούς εμπούρους» της. Και πρωτίστως γιατί ήταν «πόλις παλαιόθεν ελληνής»... Αλλάζουν οι καιροί, αλλάζουν!

ANTHΩP

- ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ Σύγχρονη Εκπαίδευση

- ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ

- Σχόλια και... Απόψεις

- Μόνιμες Στιγμές

Σύγχρονη Εκπαίδευση

Δίμηννη
Επιθεώρηση
Εκπαιδευτικών Θεμάτων

- Άρθρα - Μελέτες - Έρευνες και
- Τεκμηρία από την εκπαιδευτική πραγματικότητα (Ο "κόσμος" των Υπολογιστών - Περιβαλλοντικές Δραστηριότητες - Η Περιοσκόπηση του Διμήνου Νομοθεσία για την Εκπ-ση - Ενημέρωση)
- ✓ Το Περιοδικό για την Εκπαίδευση - και όχι μόνο για τους Εκπαιδευτικούς
 - ✓ Για μια νέα αντίληψη των εκπαιδευτικών μας πραγμάτων
 - ✓ Για την άρθρωση ενός "άλλου" εκπαιδευτικού λόγου
 - ✓ Για σφαιρική πληροφόρηση
 - ✓ Για αδέσμευτο διάλογο

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
Tax. Δ/ση: Τ.Θ. 250 85 - 100 26 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 88.23.762

Ο κ. Γ. ΡΩΜΑΙΟΣ

Ο Γιώργος Ρωμαίος διατηρούσε ένα καλό όνομα και «καλή έξωθεν μαρτυρία» ανάμεσα σε άλλα στελέχη του ΠΑΣΟΚ. Και κατά τη θητεία του ως δημοσιογράφου και κατά τη θητεία του ως ευρωβουλευτή και κατά τη θητεία ως υφυπουργού Εξωτερικών. Όταν επελέγη Δημόσιας Τάξης πολλοί αναρωτήθηκαν: «Τι γυρεύει η αλεπού στο παζάρι;». Και όμως προσπάθησε, έτσι φάνηκε, να βάλει μια κάποια τάξη στον κόσμο της Αστυνομίας που τα τελευταία χρόνια είναι γνωστό ότι έχει διαβρωθεί από τους «μεγαλονομούς».

Όμως η υπόθεση «επιχείρηση εξάρθρωσης του Σορίν Ματέι» έπρεπε να τον οδηγήσει στην πραγματική – και όχι μόνον με λόγια – παραίτηση. Θα διέσωζε και το προσωπικό του κύρος και θα αποκαθιστούσε – στο μέτρο που τον αφορά – το κύρος της πολιτικής τάξης. Δεν το έπραξε. Κρίμα!

X.N.

ΕΥΓΕ, ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΕ!

Η εικόνα του Χριστόδουλου που κατασπαζόταν τον μουσουλμάνο ομολόγο του στη μουφτία της Ξάνθης, ήταν απ' τα πιο παρήγορα και ψυχωφελή θεάματα που μας πρόσφερε σ' αυτούς τους χαλεπούς καιρούς η τηλεόραση. Κυρίως επειδή την εικόνα αυτή είδαν νέοι και παιδιά που καταναλώνουν άκριτα τόνους διχαστικής, «ελληναράδικης» προπαγάνδας.

M.C.

ΑΧ, ΜΑΡΙΑ!

ΣΕ ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ στο ΒΗΜΑ της Κυριακής 4.10.98, ο Διοικητής του Αγίου Όρους κ. **Στ. Ψυχάρης**, έγραφε:

«Ένας εν ενεργεία δήμαρχος (στην Αθήνα) μπορεί να επανεκλεγεί επειδή, λ.χ., τον ψηφίζουν οπαδοί του ΠΑΣΟΚ που θα ήθελαν να επιτείνουν τα εσωκομματικά προβλήματα της Νέας Δημοκρατίας (την ηγεσία της οποίας σχεδόν φωναχτά διεκδικεί ο κ. Δ. Αβραμόπουλος). Ο ίδιος δήμαρχος μπορεί να υποβοηθείται από το γεγονός ότι υπάρχει και στο ΠΑΣΟΚ εσωκομματική αντιπολίτευση άλλου είδους: διεκδικούν ρόλους που δεν τους δίνει ο κ. Σημίτης και θέλουν να... τιμωρήσουν τον αρχηγό τους».

Υπαινίσσεται με καλογερίστικη πονηρία ο κύριος Διοικητής τι πρέπει να πράξουν οι οπαδοί του ΠΑΣΟΚ: Αν θέλουν να δημιουργήσουν προβλή-

ματα στη Ν.Δ., δεν έχουν παρά να ενισχύσουν τον κ. Αβραμόπουλο. Αν πάλι κάποιοι άλλοι, οι «προεδρικοί», λ.χ., θέλουν να τιμωρήσουν τον «αρχηγό» τους πάλι δεν πρέπει να ψηφίσουν Μαρία Δαμανάκη.

Καλά, είναι γνωστό πια από τις σφυγμομετρήσεις ότι το μεγάλο μέρος των οπαδών του ΠΑΣΟΚ θα ψηφίσει Αβραμόπουλο.

Αχ, Μαρία! Πού έμπλεξες με τα «κεντροαριστερά» σενάρια. Θα περίμενε κανείς περισσότερη διορατικότητα από τη Μαρία Δαμανάκη.

ΥΓ. Υπάρχει και μια άλλη εκδοχή βέβαια: Το συγκρότημα σιγά-σιγά εγκαταλείπει τον κ. Κ. Σημίτη. Αλλά αυτό είναι η μεγαλύτερη τιμωρία του για όσα έχει προσφέρει προς τον συγκροτηματάρχη.

X.N.

ΥΠΟΘΕΣΗ ΣΟΡΙΝ ΜΑΤΕΪ

Πρέπει να σημειώσουμε ότι ο γνωστός **Μάκης Τριανταφυλλόπουλος** από την κυριακάτικη εκπομπή του **Κίτρινος Τύπος** χτύπησε διάνα όταν έφερε στο φως καταγγελίες σύμφωνα με τις οποίες δύο υψηλόβαθμοι αστυνομικοί εισέβαλαν στο Νοσοκομείο των φυλακών και απώθησαν τον γιατρό που είχε βάρδια παριεμένοντας μόνιμοι με τον αναισθητο κρατούμενο επί αρκετά λεπτά. Παράλληλα, μάθαμε κάτι που απέκρυψε η επίσημη πληροφόρηση σχετικά με τα γεγονότα εκείνης της βραδιάς: ότι, δηλαδή, ήταν δύο οι γιατροί που παρέλαβαν διαδοχικά τον Σορίν στον Κορυδαλλό. Η εκπομπή του Τριανταφυλλόπουλου υπήρξε ένα αληθινό θρίλερ στο οποίο παρήλασαν αστυνομικοί διευθυντές νοσοκομείων, εισαγγελείς και ανώνυμοι μάρτυρες. Φαίνεται ότι ο θάνατος του Ματέι δεν είναι τόσο ξεκάθαρος όσο εξ αρχής δηλώθηκε.

M.C.

Ο Ρουμάνος (που τελικά ήταν ελληνότατος, ρουμανικής καταγωγής από πατέρα) **Σορίν Ματέι**, αφού ρεζίλεψε κατ' επανάληψιν την Ελληνική Αστυνομία, και μάλιστα σε ζωντανή μετάδοση από τα τηλεοπτικά δίκτυα της χώρας, πέθανε τελικά στο νοσοκομείο των φυλακών Κορυδαλλού υπό συνθήκες αδιευκρίνιστες – τόσο αδιευκρίνιστες που να δικαιολογούν τη διάχυτη υποψία πως έπεσε θύμα των ίδιων των μηχανισμών του κράτους που ρεζίλεψε.

Οι προανακρίσεις, οι διαφωνίες των ιατροδικαστών που έκαναν τη νεκροτομή και οι ανακρίσεις που διενεργεί εισαγγελέας αποδεικνύουν ότι όπου υπάρχει καπνός ενδεχομένως να υπάρχει και φωτιά.

Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι φαίνεται πως όλα ξεχνιούνται (άλλωστε, ο νεκρός ήταν «επικίνδυνος για την ευνομούμενη κοινωνία», γεγονός που κάνει ελαστική την πίστη των πολιτών στους κανόνες περί ισοπολιτείας, και επιπλέον η **Αμαλία Γαϊνάκη**, η όμηρος του Ματέι, είναι τελικά το πιο τραγικό πρόσωπο αυτής της ιστορίας, ασχέτως αν και η αστυνομία έχει τις ευ-

θύνες της στην ατυχή έκβαση της ομηρίας της).

Η υπόθεση Σορίν Ματέι έχει αναλυθεί διεξοδικότατα από τις εφημερίδες, ώστε να μην υπάρχει σχεδόν τίποτα να προστεθεί στις ευθύνες που έχουν αποδοθεί και στα ερωτηματικά που έχουν επισωρευθεί.

Από τη μεριά μας, να προσθέσουμε τον σκεπτικισμό μας για τις επανειλημμένες λανθασμένες ενέργειες της Αστυνομίας (που στην περίπτωση Ματέι υποκινήθηκαν κυρίως από το γεγονός ότι η Αστυνομία ήθελε μια εντυπωσιακή ρεβάνς από έναν κακό της δαίμονα, και μάλιστα σε απευθείας τηλεοπτική μετάδοση, εν είδει σώου) και κυρίως να επισημάνουμε ότι το θέμα της απευθείας συνομιλίας των δημοσιογράφων του ΣΚΑΪ «στον αέρα», με τη συνεργασία της αστυνομίας, είναι σοβαρότατο παράπτωμα που παραγνωρίζει τα όρια ευθύνης του Τύπου, δεοντολογικό, πειθαρχικό και ενδεχομένως και ποινικό – και εκκρεμεί η διερεύνησή του και ο κολασμός του.

H.K.

ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ιδιότυπη εξωκοινοβουλευτική δικτατορία που ασκούν οι ειδήσεις του ΣΚΑΪ στον τόπο συνεχίζεται υποκαθιστώντας βασικούς τομείς λειτουργίας του κράτους. Στην απίστευτη υπόθεση του Σορίν Ματέι το πανελλήνιο εμβρόντητο παρακολουθούσε τον υπαρχηγό της ΕΛ.ΑΣ. να έχει τεθεί υπό το μικρόφωνο του Ευαγγελάτου. Και ενώ ακόμη στο καθημερινό δελτίο του ΣΚΑΪ παίζει η εμπορικότατη φρίκη και η τελετουργική ανθρωποθυσία της οδού Νιόβης, νέα «συνταρακτικά» γεγονότα χαλκούνται όπως είναι ο στρατηγός που παρενοχλούσε την υφισταμένη του -η Μόνικα δείχνει το δρόμο στα απανταχού media- ενώ ακολουθεί ο επιχειρηματίας της Αίγινας που ασελγούσε σε δεκαεπτάχρονες. Για τον ΣΚΑΪ είδηση είναι ότι μυρίζει σπέρμα η αίμα.

Μ.Σ.

ΤΑΙΚΟ - ΓΙΑΛΑΝΤΖΙ

Έτσι θα μπορούσε να είναι ο τίτλος της συναυλίας που δόθηκε στις 24 Σεπτεμβρίου στο Ηρώδειο με το ιαπωνικό συγκρότημα Ondekoza.

Λανσάροντας εαυτούς ως συνεχιστές της παράδοσης των τυμπανιστών Koto, περιοδεύουν από το 1969 ανά την υφήλιο και συχνά «ενισχύουν» την παρουσία τους με δρώμενα όπως αυτό του 1975 στη Βοστώνη, όπου αφού τερμάτισαν άπαντες στον ομώνυμο μαραθώνιο, έδωσαν «καπάκι» και μια συναυλία.

Το μόνο για το οποίο δεν είχαμε ενημερωθεί και το διαπιστώσαμε κατά τη διάρκεια της συναυλίας, ήταν πόσο πολύ έχουν «συνεχίσει» την παράδοση των taiko τυμπάνων.

Υπό τη σκέπη αμερικανού μάνιατζερ, αλλά και του πολύ Πιερ Γκαρντέν, ο οποίος τους ενθάρρυνε να εμφανίζονται ντυμένοι μόνο μ' ένα ύφασμα δεμένο στη μέση τους, έχουν διαμορφώσει ένα multi-exotic πρόγραμμα όπου όλα χωράνε μέσα.

Νεωτεριστική χρήση των μέσων της ιαπωνικής μουσικής, νέες συνθέσεις «παραδοσιακής»

μουσικής (1945, 1994), ολίγη από Ξενάκη στα κρουστά, ροκ περάσματα στο shamisen, υστερικά «σόλι» στο shakuhachi, σκιρτήματα άρπας στο koto, τρομπέτες κι ακροβατικά στα «κωμικά» νούμερα. Μέχρι και τα «Παιδιά του Πειραιά» συνεισέφεραν στη διεύρυνση της Απωανατολίτικης κουλτούρας. Αποκλειστικός στόχος, ο οποίος, βεβαίως, επιτεύχθηκε (και) στο Ηρώδειο, ο εντυπωσιασμός του κόσμου.

Όλα αυτά βέβαια με υπόκρουση των τυμπάνων, με τα οποία, όποτε δεν «συνέχιζαν» την παράδοση, πρέπει να ομολογήσουμε πως κατάφεραν αξιοθαύμαστα πράγματα.

Τι να το κάνεις όμως; Μείναμε με την απορία αν παρακολουθήσαμε τυμπανιστές που τρέχουν μαραθώνιους ή μαραθωνοδρόμους που παίζουν τύμπανα, και με έντονη την αίσθηση πως τελικά, αντίθετα με τη θέση του κ. Γκαρντέν, η γύμνια των Ondekoza είναι κιτς-τέχνη.

Γιώργος Κυριακάκης

ΚΑΛΑ, ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑΝ;

Δύο εβδομάδες τώρα «σέρνεται» η απεργία των νοσοκομιακών γιατρών για τις καταργηθείσες «υπερρωιακές» απασχολήσεις. Αυτό είναι το πρόσχημα. Στην ουσία πρόκειται για νέα περικοπή στο μισθολόγιο που οι φωσθήρες του ΥΠΕΘΟ αποφάσισαν. Όμως η υγεία αποτελεί ύψιστο αγαθό και θα πρέπει να αποτελεί βασική μέριμνα για μια κυβέρνηση. Αλλά οι εκσυγχρονιστές θεωρούν ότι ούτε γι' αυτό είμαστε «άξιοι»... Ω

ΝΕΟΙ ΚΑΙΡΟΙ, ΑΛΛΗ «ΕΠΟΧΗ»

Το τελευταίο διάστημα κάτι φαινόταν ότι δεν πήγαινε καλά στην εφημερίδα *Εποχή*, την ξεχωριστή φωνή στο χώρο των κυριακάτικων εφημερίδων που για μια δεκαετία αποτέλεσε βήμα έκφρασης των απόψεων, πολλές φορές αντιδημοφιλών, μεγάλης μερίδας διανοούμενων και δρώτων μελών ιδιαίτερα της ανανεωτικής αριστεράς. Και ναι μεν η εμφάνιση απόψεων στείρα αριστεριστικών οποίες πολλές φορές υπερέβαιναν τα όρια της λογικής του πολιτικού χώρου που απ' την αρχή η εφημερίδα εξέφραζε χωνευόταν από έγκυρα άρθρα και αναλύσεις που συνέχιζε η εφημερίδα να φιλοξενεί, όμως πολλές φορές δινόταν στον καλόπιστο αναγνώστη η εντύπωση ότι η ισορροπία που είχε διαμορφωθεί στα τελευταία φύλλα είναι εύθραυστη. Οι δημοτικές εκλογές τελικά απέδειξαν ότι όντως υπάρχει πρόβλημα. Ο πολιτικός χώρος που διακριτικά ως τώρα φιλοξενούσε την ποικιλία των υπογραφών της εφημερίδας, η ΑΚΟΑ, αποφάσισε να ενεργοποιηθεί στις δημοτικές και, στην Αθήνα, να συμμετάσχει ενεργά μέσω του ψηφοδελτίου του **Λ. Αυδή**.

Το γεγονός από μόνο του ίσως να μην είχε επιπτώσεις στην εφημερίδα αν η *Εποχή* δεν χρησιμοποιούνταν κυρίως για τη μονόπλευρη προώθηση αυτής της επιλογής και αν δεν λειτουργούσε αυτό σε βάρος των απόψεων όσων επέμεναν να πιστεύουν ότι η ψήφος στον Αυδή είναι η αρχή για μια γενικότερη συνεργασία με το ΚΚΕ, γεγονός που καταργεί την ιστορική επιλογή της διάσπασης του ΚΚΕ πριν από 30 χρόνια.

Την περασμένη Κυριακή, τέσσερα στελέχη της εφημερίδας

(που ωστόσο εκφράζουν πολύ περισσότερα, παλαιά, «ιστορικά» στελέχη που βρίσκονται στην *Εποχή* από το ξεκίνημά της) κατέθεσαν εγγράφως την ήπια διαφωνία τους για την αντανάκλαση των πολιτικών επιλογών της ΑΚΟΑ, εισπράττοντας στο ίδιο φύλλο σκληρή απάντηση. Λίγο νωρίτερα, ο **Άγγελος Ελεφάντης**, βασικός αρθρογράφος της εφημερίδας από το πρώτο φύλλο είχε αποχωρήσει σιωπηρά, ενώ μια σειρά άλλοι τακτικοί συνεργάτες απέφυγαν να εμφανιστούν με κείμενά τους αυτό το διάστημα.

Όπως όλα έδειχναν ως την προηγούμενη Τετάρτη, η κρίση στην εφημερίδα βάθαινε.

Όλα σχεδόν τα ιστορικά στελέχη της εξέφραζαν σκεπτικισμό για το αν μπορούν να συνεχίσουν στη νέα κατάσταση, ενώ η πλευρά της ΑΚΟΑ, οι «κομματικοί» και κάποιοι νεότεροι συνεργάτες επιμένουν να συνεχίσουν την έκδοση υπό το πρίσμα των τελευταίων επιλογών τους. Έστω κι αν αποχωρήσουν οι παλιότεροι, ή έστω κι αν διακινδυνεύσουν να βρεθούν στα δικαστήρια για το ποιος έχει δικαίωμα να χρησιμοποιεί τον τίτλο...

Το *Αντί*, που γνωρίζει από πρώτο χέρι τι σημαίνει να μπορούν να κυκλοφορούν ανεξάρτητα και αφαντίστα έντυπα στο χώρο της αριστεράς, πιστεύει ότι δεν πρέπει να χαθεί μια εφημερίδα όπως η *Εποχή*. Κι ότι, έστω και στο παρά πέντε, η εφημερίδα μπορεί να σωθεί χωρίς να χάσει τη φυσιογνωμία της. Μένει, ωστόσο, να αποδειχθεί ότι κάτι τέτοιο το θέλει και η ΑΚΟΑ...

X.N.

Στις δημοτικές εκλογές που έφτασαν, το θύκο του δημάρχου δεν τον διεκδικούν μόνο οι γνωστοί υποψήφιοι (Αβραμιόπουλος, Διαμινάκη,

Αυδής, Μπέης) αλλά και ένας «διατητής» που φιλοδοξεί να γίνει δήμαρχος.

«Κόκκινη κάρτα στους λαθρομετανάστες, στους φορομπήχτες, στους εμπόρους ναρκωτικών, στον αφελληνισμό της Αθήνας». Αυτό είναι το προεκλογικό σλόγκαν με το οποίο το ακροδεξιό Μέτωπο για την Αθήνα φιλοδοξεί να πείσει τους εθνικά ανησυχούντες να ψηφίσουν για δήμαρχο της πρωτεύουσας τον Μάκη Βορίδη.

Ο Μάκης Βορίδης δεν ασχολείται πρώτη φορά με τα κοινά. Στο παρελθόν έχει διατελέσει αρχηγός της νεολαίας των χουντικών της ΕΠΕΝ. Στη συνέχεια — έπειτα από τη φασιστοσύναξη στο ξενοδοχείο President στα τέλη του '97 — συγκρότησε μαζί με ομοϊδέατες του το Ελληνικό Μέτωπο, του οποίου φυσικά είναι και πρόεδρος.

«Βγάλε με δήμαρχο και οι λαθρομετανάστες θα συλλαμβάνονται για να δουλέψουν καταναγκαστικά στα δημόσια έργα, μειώνοντας τη φορολογία των καθαρόαιμων ελλήνων. Οι έμποροι ναρκωτικών θα καρατομούνται παραδειγματικά στην πλ. Κλαυθμώνος, ενώ όλες οι ξενόγλωσσες πινακίδες θ' αντικατασταθούν από ελληνόγλωσσες και αρχαιοπρεπείς. Αυτά πρεσβεύει ανενόχλητος ο Βορίδης, ποζάροντας στα φυλλάδια και τις αφίσες με ύφος άρειο και φόντο την Ακρόπολη. Αυτά κηρύσσει και ελπίζει...

Εμείς πιστεύουμε ότι ακόμη και ο οικωλόγος Βεργής θα πάρει πιο πολλούς σταυρούς. Αλλά αυτό δε μας επιτρέπει να σιγήσουμε μπροστά στην εμφάνιση πατριδομανών που ονειρεύονται καθαρά έθνη και τελικές λύσεις.

Γι' αυτό όποιος περπατάει στους αθηναϊκούς δρόμους και κοιτάει ακόμα στους τοίχους, ας μη γελάσει απλώς ειρωνικά μπροστά στις αφίσες του Βορίδη...

A.B.

Η συμβολή της ξηρογραφίας στην αποκρατικοποίηση της χώρας

του Στέλιου Καφαντάρη

Οι ιδιωτικοποιήσεις επιχειρήσεων του *ευρύτερου*, όπως λέγεται, Δημοσίου Τομέα είναι *εκπεφρασμένη βούληση*, όπως επίσης λέγεται, αυτής της κυβέρνησης. Επιπλέον είναι και όρος, έστω και αν είναι εντελώς ασαφής, της μελλούμενης εισδοχής μας στην ΟΝΕ. Η επιθυμία της κυβέρνησης να ενταχθούμε στο σύστημα εν παντί, οδήγησε στην άνευ όρων αποδοχή ενός καταγίσιμου ιδιωτικοποιήσεων χωρίς πρόγραμμα, χωρίς να έχουν μελετηθεί οι δυνατότητες και χωρίς να λογαριαστούν οι θυσίες που θα απαιτηθούν σε μια εσπευσμένη διαδικασία.

Το κυριότερο πρόβλημα, ωστόσο, είναι πως η χώρα δεν έχει διαπραγματευτεί οδούς διαφυγής από την αρπάγη των υποχρεωτικών ιδιωτικοποιήσεων, ενώ θα μπορούσε να θέσει το θέμα επί τάπητος στις εμπιστευτικές συζητήσεις του Μαρτίου πριν από την υποτίμηση. Άλλωστε, ένα κύριο σημείο αποτελεσματικότητας στις εξελιγμένες γραφειοκρατίες, όπως αυτή της Ευρώπης, είναι η αντιμετώπιση εκ των προτέρων και των πλέον απαισιόδοξων ενδεχομένων.

Επιτέλους, αν οι Ευρωκράτορες μας είπαν πανηρικά «κόψτε το λαϊμό σας, αποκρατικοποιήστε», θα θέλαμε να το γνωρίζουμε. Θα ήταν μια σπάνια περίπτωση αντιστροφής των πραγμάτων, με την Ελλάδα να παρουσιάζεται μελετηρή και σώφρων, ενώ η Ε.Ε. αυθαίρετη και παράλογη. Μάλλον, όμως, δεν έγινε έτσι, αλλά εμείς, υπερασισόδοχοι ως συνήθως και ικανοποιημένοι από τις υποσχέσεις ένταξής μας στην ΟΝΕ, δεχτήκαμε να αναλάβουμε περισσότερες υποχρεώσεις από όσες ήταν λογικό, με κίνδυνο να εκτιθέμεθα προς πάσαν κατεύθυνση.

Η πίεση προς αποκρατικοποίηση, συνδυαζόμενη και με την ενδημική προχειρότητα, έδωσε πρόσφατα ένα εκρηκτικό μείγμα στην περίπτωση του επαναληπτικού διαγωνισμού των Καταστημάτων Αφορολογητών Ειδών (ΚΑΕ) που προσβάλλει όχι μόνο την εγκυρότητα της διαδικασίας αποκρατικοποίησης αλλά και κάθε έννοια ευνομούμενης οικονομίας και κοινωνίας.

Ο πρώτος διαγωνισμός είχε κηρυχθεί άγονος καθώς η προσφορά, ισοδύναμη ανά μονάδα με την τιμή εισαγωγής της μετοχής στο χρηματιστήριο (3.200 δρχ. ανά μετοχή) κρίθηκε χαμηλή. Η επανάληψη στις 30.9.98 έφερε δύο προσφορές, ελάχιστα υψηλότερες, 3.250 & 3.300 δρχ. που είναι κατ' ουσίαν σαφώς μικρότερες, αν ληφθεί υπ' όψιν η εν τω μεταξύ συσσώρευση κερδών του '98 από τη λειτουργία των ΚΑΕ.

Δεν έφτανε που οι προσφορές ήταν και πάλι μη ικανοποιητικές, αλλά επιπλέον τώρα οι προσφέροντες δεν υπέβαλαν ούτε τις εγγυητικές επιστολές που απαιτούσε η διαδικασία. Είχαν εσωκλείσει, απλώς για να δει και να ορεχθεί το πειναλέο Ελληνικό Δημόσιο, ο ένας φωτοαντίγραφο και ο

άλλος πιστοποιητικό κατάθεσης εγγυητικής.

Είναι προφανές ότι με την κατάθεση των ανίσχυρων αντιγράφων οι ενδιαφερόμενοι πετύχαιναν παράταση των διαπραγματεύσεων μέσα στο πλαίσιο του διαγωνισμού, χωρίς τις οικονομικές δεσμεύσεις που συνεπάγεται η κατάθεση εγγυητικής επιστολής και ταυτόχρονα αποκτούσαν πλήρη γνώση των προσφορών σαν να ήταν ο τυχαίος, ασήμαντος, ανοιχτός διαγωνισμός προμηθείας μολυβδίδων.

Το μοντέλλο στη θέση του πρωτοτύπου έχει μεγάλη πέραση στη μετα-μοντέρνα εποχή μας. Ας θυμηθούμε τα εγκαίνια της μακέτας αντί του έργου από τον Πρωθυπουργό. Είναι μια επιλογή που πρέπει να μελετηθεί για την πρωτοτυπία της, αν και οι πρώτοι διδάξαντες ήταν οι διεθνείς ύποπτοι που αποπειράθηκαν να αγοράσουν την Ιονική προ εβδομάδων.

Βεβαίως, οι διαγωνιζόμενοι έπαιρναν το ρίσκο να εξαιρεθούν από τη διαδικασία του διαγωνισμού, γι' αυτό δεν αποκλείεται να είχαν προσυμφωνήσει μεταξύ τους ενιαία συμπεριφορά ώστε να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος να εξαιρεθεί ο ένας. Αλλά ακόμα και αν δεν είχαν προσυνεννοηθεί, η στάση αυτή σύμφωνα με την επιχειρησιακή λογική ήταν βέλτιστη, επομένως θα την επέλεγαν.

Το μελαγχολικό συμπέρασμα είναι ότι με συνεννόηση ή όχι, η κρίσιμη παράμετρος που ελήφθη υπ' όψιν ήταν το χάλι του Ελληνικού Δημοσίου και η εκτίμηση ότι θα ενέδιδε στις κουτοπονηριές. Αν το Ελληνικό Δημόσιο ήταν σοβαρή και υπεύθυνη γραφειοκρατία, θα έπρεπε να ακυρώσει πάραυτα τον διαγωνισμό. Αντ' αυτού, όμως, συνέχισε τη διαδικασία επιλογής με τις εγγυητικές ωσει παρούσες.

Τελικώς επελέγη ο καλύτερος, άγνωστο με ποια κριτήρια, όχι πάντως ο πλειοδότης, οπότε και του ζητήθηκε, ασφαλώς σε αυστηρό τόνο το πρωτότυπο της εγγυητικής, μέχρι τις 10 και κάτι την επαύριον. Προηγήθηκαν διαπραγματεύσεις με την Εθνική Τράπεζα, η οποία πιθανώς και να έδωσε τη διαβεβαίωσή της ότι θα δανείσει τον ανάδοχο για να συμπληρώσει όσα του λείπουν, ώστε να καταβάλει τελικά το τίμημα στην προβλεπόμενη

διορία. Έχει ενδιαφέρον αυτή η αντιστροφή του ρόλου της Εθνικής από τη μετοχοποίηση των στραβών δανείων του '80 σε δάνεια αποκρατικοποίησης του 2000.

Ο σκοπός αγιάζει τα μέσα; Η εγκυρότης του Ομίλου που αγόρασε τα ΚΑΕ σώζει τις προσεγγίσεις ως προς τα διαδικαστικά και τα χρηματοοικονομικά, ενώ το Δημόσιο απαιτεί επί ποινή αποκλεισμού εγγυητικές επιστολές συμμετοχής σε διαγωνισμούς για προμήθειες υλικών αξίας ολίγων χιλιάδων δραχμών;

Οι αξιωματούχοι του ΥΠΕΘΟ, που ήταν υπεύθυνοι για τον διαγωνισμό, ισχυρίζονται ότι οι διαγωνιζόμενοι δεν είχαν εξασφαλίσει τη χρηματοδότηση εξ ου και ήθελαν να εμπλέξουν πρώτα την Εθνική Τράπεζα να τους δώσει δάνειο. Οι διαγωνιζόμενοι από την πλευρά τους ισχυρίζονται πως ο διαγωνισμός έπασχε από ασάφειες με προεξάρχον ζήτημα το επικείμενο ενοίκιο των ΚΑΕ στα Σπάτα. Οι εξελίξεις οδηγούν στην άποψη ότι ισχύουν και τα δύο αλλά σε ό,τι αφορά εμάς τους πολίτες αυτής της Μπανανίας, οι χειρισμοί από πλευράς του Δημοσίου κρίνονται απαράδεκτοι και κηλιδώνουν τη χώρα στο εξωτερικό.

Αλλά πέραν του ταπεινωτικού διαδικαστικού, υπάρχει και η ουσία. Όταν οι όροι δεν είναι σαφείς, ο επιχειρηματίας ασφαλώς θα κρατήσει μεγαλύτερα περιθώρια, οπότε το Δημόσιο με τις πρόχειρες προετοιμασίες του, έστω και με την πανάκριβη συνδρομή διεθνών συμβούλων, χάνει και επί του τιμήματος. Επιπλέον, η εμμονή στη χρηματιστηριακή τιμή ως βάση για τις προσφορές τις περισσότερες φορές οδηγεί σε δυσκαμψία ή και απόλυτη αδυναμία πώλησης. Είναι ένα από τα παράδοξα των συνεπειών της μετοχοποίησης και της εισαγωγής των ΔΕΚΟ στο χρηματιστήριο.

Τα ΚΑΕ, παρά την ισχυρή κερδοφορία τους, ως εκ του είδους των εμπορευμάτων τους, προσέφεραν εξαιρετικό επιχειρήμα στον πρωθυπουργό κατά την ιδεολογική τοποθέτηση υπέρ των αποκρατικοποιήσεων: «Το Δημόσιο δεν υπάρχει για να πουλάει αρώματα» ή περίπου. Πράγματι, η ιδιωτικοποίηση των ΚΑΕ ήταν μάλλον δύσσομη.

Η επόμενη μέρα των εκλογών

του Νίκου Φίλη

Δύο σοβαρά προβλήματα καλείται η κυβέρνηση κατά προτεραιότητα να αντιμετωπίσει την επομένη των δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών, που, σύμφωνα με τις κυβερνητικές προβλέψεις, το αποτέλεσμά τους θα είναι δυσμενές για την κυβέρνηση και προσωπικά για τον πρωθυπουργό. Τα προβλήματα αυτά, εκ πρώτης όψεως άσχετα μεταξύ τους, θα βαρύνουν πάνω στο πολιτικό σκηνικό. Είναι:

Πρώτον, η κυβερνητική αναποτελεσματικότητα και η δοκιμαζόμενη κομματική συνοχή, ενόψει μάλιστα του Συνεδρίου που θα γίνει τον Μάρτιο, και

Δεύτερον, η ρευστότητα που προκαλείται από το επαπειλούμενο κύμα ύφεσης της παραγωγικής οικονομίας.

Τα δύο αυτά προβλήματα επενεργούν το ένα στο άλλο, καθώς οι μεθυστριανές εκλογές αποτελούν την αρχή δίχρονου εκλογικού κύκλου.

που

Τα προβλήματα του πρωθυπουργού υπό το φως των εκλογικών αποτελεσμάτων και της διεθνούς οικονομικής κρίσης.

ενδιάμεσοι σταθμοί του θα είναι οι Ευρωεκλογές του Ιουνίου 1999 και ο Μάρτιος του 2000 (προεδρική εκλογή), χωρίς να αποκλείεται η ταυτόχρονη διεξαγωγή βουλευτικών και ευρωβουλευτικών εκλογών τον Ιούνιο. Το θέμα των πρόωγων εκλογών παραμένει ανοιχτό για τον κ. Σημίτη και συναρτάται, κυρίως, με την ικανότητα της κυβέρνησης να πετύχει ή όχι την ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ το 2001.

Σε περίπτωση διαγραφόμενης αποτυχίας, θεωρείται πιθανότερο ο πρωθυπουργός να εκβιάσει τις εξελίξεις επισπεύδοντας την προσφυγή στις κάλπες.

ΠΟΤΕ ΚΕΡΑΙΖΕΙ ΤΟ ΚΑΘΕ ΚΟΜΜΑ

Το βράδυ των εκλογών θα παιχθεί ένα θέατρο εκτιμήσεων. Αναλόγως του αποτελέσματος, η Ν.Δ. θα θελήσει να δημιουργήσει εικόνα ότι «επιστρέφει», εκμεταλλευόμενη τα υψηλά ποσοστά της κατά τον πρώτο γύρο των νομαρχιακών εκλογών και των

δημοτικών εκλογών στους τρεις (ή και περισσότερους) μεγαλύτερους δήμους της χώρας. Το ΠΑΣΟΚ έχει δημιουργήσει τη δική του γραμμή άμυνας: ο νικητής των εκλογών θα αναδειχθεί τη δεύτερη Κυριακή. Το κυβερνών κόμμα ελπίζει ότι οι διαφορές μεταξύ των υποψηφίων του και των δεξιών υποψηφίων στον πρώτο γύρο θα ανατραπούν προς όφελός του και θα επιβεβαιωθεί η (σταθερά, όμως, κλονιζόμενη μετά το 1986) αλληλεγγύη των «αντιδεξιών δυνάμεων». Αυτή τη φορά όμως δεν είναι μόνον τα δυσδιάκριτα προγραμματικά όρια μεταξύ ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ. που απελευθερώνουν τους ψηφοφόρους της αριστεράς από το παραδοσιακό εκλογικό δίλημμα. Είναι πιθανό, σε πολλούς μεγάλους δήμους, στον δεύτερο γύρο να είναι αντιμέτωπος υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ και του ΚΚΕ (π.χ. Πάτρα) και σε, άλλες, περιπτώσεις του ΠΑΣΟΚ και του ΣΥΝ, π.χ. Δήμος Αιγάλεω και Νομαρχία Χανίων), οπότε τα δεδομένα του προβλήματος αλλάζουν και η Ν.Δ. θα κληθεί να ψηφίσει με ιδεολογικά κριτήρια (οπότε θα ψηφίσει το συγγενέστερο ΠΑΣΟΚ) ή, το πιθανότερο, με πολιτικά κριτήρια (οπότε θα αναδείξει δημάρχους από το χώρο της αριστεράς).

Στο επίπεδο των νομαρχιών, η ψήφος είναι περισσότερο πολιτική, οπότε το αποτέλεσμα θα κριθεί από το εύρος του ποσοστού των λευκών και των άκυρων ψηφοδελτίων, όσων πολιτών κληθούν να επιλέξουν στον δεύτερο γύρο άλλο ψηφοδέλτιο, πλην του δικού τους. Χαρακτηριστική είναι η επίσημη στάση των κομμάτων της αριστεράς. Το ΚΚΕ ξεκαθαρίζει ότι και στον β' γύρο θα πρωτανεύσει το αντικυβερνητικό κριτήριο και ήδη έχει προχωρήσει σε ανοιχτή ή συγκεκαλυμμένη συνεργασία με τη Ν.Δ. ή επιφανείς παράγοντες του χώρου από τον πρώτο γύρο (Δήμος Πάτρας και Βόλου). Αλλά και ο ΣΥΝ (παρ' ότι στον β' γύρο θα παίξει την εκλογή δικών του υποψηφίων δημάρχων που υποστηρίζονται από τον α' γύρο από το

ΠΑΣΟΚ), διευκρίνισε ότι η στάση του δεν είναι δεδομένη και δεν θα υπάρξει κεντρική πολιτική συμφωνία για τον β' γύρο.

Ο ΑΓΝΩΣΤΟΣ Χ

Εάν η στάση των κομμάτων μπροστά στις κάλπες παραμένει ασαφής και απροσδιόριστη, σε μεγαλύτερο βαθμό από παλαιότερες αναμετρήσεις, ένας νέος παράγων αναδεικνύεται αστάθμητος και είναι δυνατό να σφραγίσει τις εκλογές. Πρόκειται για την αδιαφορία των πολιτών, ή πάντως για κρίση εκπροσώπησης που αποτυπώνεται στους χαμηλούς τόνους της προεκλογικής αντιπαράθεσης, στα χαμηλά ποσοστά τηλεθέασης των προεκλογικών πάνελ, στα άδεια εκλογικά κέντρα, στις χαμηλές κυκλοφορίες των εφημερίδων (που ανέβηκαν μόνον με αφορμή το αματηρό μακελειό της οδού Νιόβης). **Η έκταση της αποχής, των λευκών και των άκυρων ήδη από τον πρώτο γύρο θα κρίνει το μέγεθος της νίκης ή της ήττας των διαφόρων συνδυασμών.**

Αυτό το φαινόμενο (που στις τελευταίες εκλογές εξωραίστηκε ως «εκλογές του καναπέ») αντανάκλα διαρθρωτικά προβλήματα του πολιτικού συστήματος, αλλαγές στη συμπεριφορά και τη ζωή των πολιτών και υπογραμμίζει τον κίνδυνο που αντιπροσωπεύει για το πολίτευμα και τη ζωή μας η ιδεολογία της «συνανεικτής δημοκρατίας» και της αποϊδεολογικοποίησης της πολιτικής. Μέσα σ' αυτό το κλίμα δεν είναι απορίας άξιο γιατί αναπτύσσεται το «φαινόμενο Αβραμόπουλου».

ΑΝΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Η έκταση της ήττας στις εκλογές (ο κ. Σκανδαλίδης έθεσε ως κατώφλι τις 30-32 νομοσχέδια, ενώ ο κ. Γ. Δασκαλάκης τις 38 νομοσχέδια έναντι 44 που έχει σήμερα το ΠΑΣΟΚ) θα ενεργοποιήσει αναλόγως το κοιμματικό-προσυνεδριακό παρασκήνιο. Ο κ. Τσοχατζόπουλος, στην τελευταία συνεδρίαση της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ, με διακριτικό τρόπο διαφοροποιήθηκε από την οικονομική πολιτική του «μονόδρομου», προαναγγέλλοντας τη λελογισμένη ηγετική επανεμφάνισή του. Ο κ. Πάγκαλος, με την πρότασή του περί αντιπροεδρίας στην κυβέρνηση, κατέστησε σαφές ότι το ενδοκυβερνητικό παιχνίδι ξαναμοιράζεται κι ο ίδιος δεν θα περιορισθεί στο ρόλο του «αδιότροπου τρίτου» της πάλαι ποτέ ομάδα των «4». Η Βάσω Παπανδρέου πάντοτε εποφθαλμία το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και λίγες μέρες πριν από τις εκλογές, κατέθεσε τη δική της, «κοινωνικά δικαιότερη», πρόταση για την αποζημίωση

ση του πληθωρισμού (μείωση του ΦΠΑ στα τιμολόγια των ΔΕΚΟ και σε είδη ευρείας κατανάλωσης), βραχυκύκλωσε τον πρωθυπουργό κι... έστειλε τον κ. Παπαντωνίου να τη μελετήσει! Τη θέση του ετοιμόρροπου κ. Παπαντωνίου ορέγεται και ο κ. Πάγκαλος, ο οποίος προβάλλει δύο «προσόντα» του. Αφενός τις ευρωπαϊκές διασυνδέσεις του και αφετέρου τον βάνουσο λαϊκισμό του, με τον οποίο πιστεύει ότι μπορεί να κάνει το μαύρο-άσπρο στο εσωτερικό της χώρας.

Ο κυβερνητικός ανασχηματισμός αποτελεί μεγάλο πρόβλημα για τον πρωθυπουργό, διότι συναρτάται με τις ισορροπίες που θα διαμορφωθούν ενόψει του Συνεδρίου. Βεβαιωμένη κίνησή του ενδέχεται να αποσταθεροποιήσει το εύθραυστο μπλοκ των εκσυγχρονιστών, που ήδη έχει «χαλαρώσει», λόγω των διαφωνιών στο «μπλοκ» της εσωκομματικής αντιπολίτευσης. Ο κ. Σημίτης προτιμά ο ανασχηματισμός να γίνει μετά το Συνέδριο, αλλά η απόφασή του θα εξαρτηθεί από το χρόνο των εκλογών και την έκβαση του Συνεδρίου.

Ο πρωθυπουργός ήρθε αντιμέτωπος με μία παραίτηση, εκείνη του κ. Ρωμαιο, την οποία εάν έκανε δεκτή, θα άνοιγε, μεσούσης της προεκλογικής περιόδου, θέμα ανασχηματισμού. Η επιμονή της κ. Παπανδρέου να θέτει θέμα παραίτησης του κ. Ρωμαιο δεν αφορά τον υπουργό Δημόσιας Τάξης, αλλά αποτελεί πίεσεις προς τον ίδιο τον πρωθυπουργό.

ΚΙ ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

Συντόμως ο κ. Σημίτης θα διαπιστώσει ότι η απρόβλεπτη εξέλιξη της διεθνούς οικονομικής κρίσης ανατρέπει τις σταθερές της κυβερνητικής πολιτικής. Το «στοίχημα» της ΟΝΕ και η «σιγουριά» του μονόδρομου δεν αποτελούν, πλέον, πειστικό πολιτικό σχέδιο. **Η διεθνής κρίση αχρηστεύει τα κριτήρια του Μάαστριχτ, περιορίζει τα περιθώρια ιδιωτικοποιήσεων μέσω του Χρηματιστηρίου και, κυρίως, αναδεικνύει την ανάγκη για μία νέα πορεία των ευρωπαϊκών εξελίξεων.** Το αίτημα αυτό συνδυάζεται με την επικράτηση των σοσιαλδημοκρατιών στην Ευρώπη και το «γραμμάτιο» που αυτοί έχουν υπογράψει με τους ψηφοφόρους για την ανασυγκρότηση του κοινωνικού κράτους και την καταπολέμηση της ανεργίας. Οι στόχοι αυτοί παρωθούν τις κυβερνήσεις (κυρίως στη Βόνη και το Παρίσι) να αναψηλαφήσουν την κυρίαρχη οικονομική σκέψη, να απομακρυνθούν από τη «νεοφιλελεύθερη ορθοδοξία» και να διαμορφώσουν ένα

εναλλακτικό σχέδιο οικονομικής πολιτικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο και σε νεοκενσιανή βάση. Αντίδοτο στην ύφεση και στην ανεργία εμφανίζεται μία αναπτυξιακή πολιτική που δεν θα υποκλίνεται στα ασφυκτικά πλαίσια της δημοσιονομικής λιτότητας και του συνεχούς μειούμενου πληθωρισμού. Αμφισβητούνται, λοιπόν, οι βεβαιότητες, το δόγμα, του «μονόδρομου», επί των οποίων στηρίζεται το πολιτικό σχέδιο του κ. Σημίτη, για τον οποίον εξαντλούνται, βεβαίως, τα περιθώρια να επικαλείται συνεχώς την «διομορφία» της ελληνικής περίπτωσης.

Το συνέδριο του ΠΑΣΟΚ αποκτά, λοιπόν, πολιτικό ενδιαφέρον, διότι οι πολιτικές διαφοροποιήσεις δεν θα προσκρούουν, πλέον, στον τοίχο των κριτηρίων του Μάαστριχτ. Η διακορπισμένη εσωκομματική αντιπολίτευση θα αποδειχθεί ικανή να δώσει μάχη πολιτικών θέσεων, όταν μάλιστα έχει παραιτηθεί από τη μάχη της ηγεσίας. Μήπως ο ρόλος αυτός υπεξαιρέθει από ένα μέρος του «εκσυγχρονιστικού μπλοκ», όπως διαφαίνεται με την κίνηση της κ. Παπανδρέου για την «κοινωνικότερη μείωση του πληθωρισμού»; Βεβαίως, η πρόταση αυτή εξακολουθεί να εγγράφεται, ίσως πιο χαλαρά, στις προϋποθέσεις της Συνθήκης του Μάαστριχτ.

Υπό το φως των νέων εξελίξεων στη διεθνή οικονομία και των αποτελεσμάτων των μεθαυριανών εκλογών τίθενται σε νέα πολιτική βάση οι απόπειρες ανασυγκρότησης του ΠΑΣΟΚ και ανασχηματισμού της κυβέρνησης. Παρ' ότι ο κ. Σημίτης διαθέτει το πλεονέκτημα των πρωτοβουλιών, δεν είναι απεριορίστες οι δυνατότητές του. **Κυρίως αλλάζουν τα πολιτικά (εξωγενή) δεδομένα που τον έφεραν στην εξουσία. Από την ικανότητά του να αντιληφθεί εγκαίρως και να διαχειριστεί με ανοικτό τρόπο τη νέα πραγματικότητα θα εξαρτηθεί η πορεία του ΠΑΣΟΚ και η ανάκτηση του χαμένου κοινωνικού εδάφους.** Θα επιμένει να διαχειρίζεται «μονοπαταξιακά» (φρατριαστικά, λένε οι αντίπαλοί του...) το εσωκομματικό πρόβλημα και μονοκομματικά το θέμα της εξουσίας; Ο κ. Τσοχατζόπουλος είπε κάτι για τη νέα εποχή που πιέζει για πολυκομματικές κυβερνητικές συνεργασίες. Αντιθέτως, ο κ. Σημίτης κατέφυγε (προσυνεδριακά μόνον;) στην ασφάλεια της «αναπαλάωσης του εκσυγχρονισμού» και στην αναβίωση του πανανδρείου στυλ πολιτικής. Οι ρόλοι, βεβαίως, επαναπροσδιορίζονται... Είναι κι αυτοί μέσα στη ρευστότητα της εποχής.

ΠΑΣΟΚ: Μετά και μετά...

Θα διασωθεί με ανασχηματισμό;

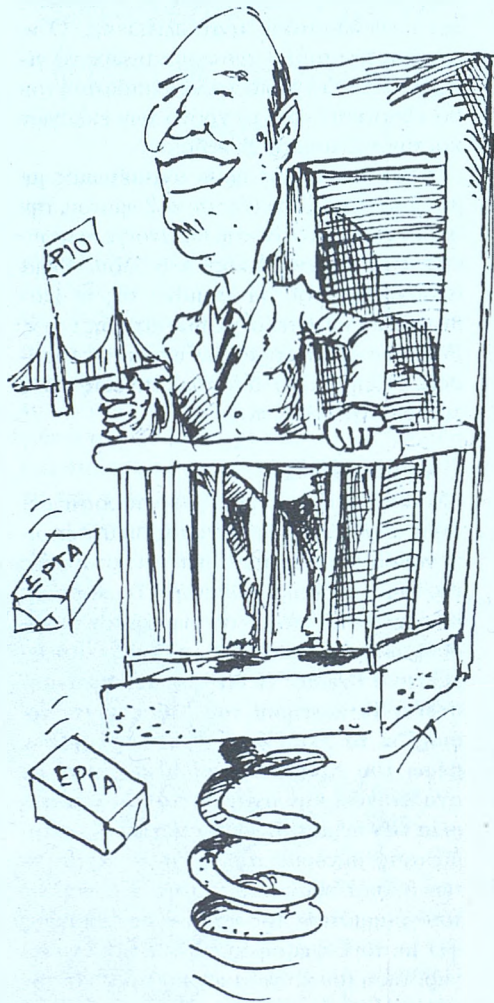
του Τάσου Παππά

Η διεθνής οικονομική κρίση και το εικαζόμενο δυσμενές αποτέλεσμα των δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών αναζωπύρωσαν τις φήμες περί ανασχηματισμού. Ο πρωθυπουργός Κώστας Σημίτης επιχείρησε να διασκεδάσει τις εντυπώσεις. «Δεν είμαστε, είπε, όμηροι του πολιτικού κόστους! Όποιες αποφάσεις πάρουμε, αυτή η προτεραιότητα (σ.σ. η ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ) θα είναι καθοριστική. Οι αποφάσεις μας θα ληφθούν στο πλαίσιο εκείνο, στην κατεύθυνση εκείνη που απαιτείται για να επιτύχουμε την ένταξη στην ΟΝΕ».

Σε κανονικές κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες θα μπορούσε κανείς να εξάρει την εμμονή –στα όρια του δογματισμού– του προέδρου του ΠΑΣΟΚ σ' ό,τι αφορά την εφαρμοζόμενη πολιτική. Σε περιόδους, όμως, πολιτικής και οικονομικής ρευστότητας το να αρνείσαι να δεις την πραγματικότητα και να μην προσαρμόζεις τη στρατηγική και τακτική σου ώστε να περιορίσει τις συνέπειες είναι δείγμα πολιτικής **μυωπίας**. Πόσο μάλλον όταν τις «βεβαιότητές» σου αμφισβητούν ευθέως και κορυφαίοι συνεργάτες σου. Ο πρωθυπουργός μπορεί να ισχυρίζεται ότι η χρηματιστηριακή κρίση και το μήνυμα της κάλπης δεν πρέπει να ανατρέψουν την κυβερνητική γραμμή, αλλά την άποψή του αυτή δεν φαίνεται να συμμερίζονται οι καθ' ύλην αρμόδιοι υπουργοί.

ΒΑΣΩ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΓΙΑΝΝΟΥ

Η αντίθεση του υπουργού Εθνικής Οικονομίας **Γ. Παπαντωνίου** με την υπουργό Ανάπτυξης **Β. Παπανδρέου** για τον πληθωρισμό δεν είναι ακόμη ένα επεισόδιο στην περιβόητη κόντρα των δύο στελεχών. Πρόκειται για διαφωνία στο νευραλγικότερο σημείο της οικονομικής πολιτικής. Στον τομέα εκείνο (πληθωρισμό) που αποτελεί και τον αδύνατο κρίκο της νέας «μεγάλης ιδέας». Η αντιπαράθεση δεν περιορίζεται στα όρια των δύο υπουργείων, παρασύρει και πολλούς υπουργούς που έσπενσαν να πάρουν θέση υπέρ της μιας ή της άλλης πλευράς. Ανα-

ντήρητα αυτή η διεκυστίνδα δεν θα εκφυλιστεί, όπως γινόταν μέχρι τώρα, σε μερικά συντροφικά μαχαιρώματα, γιατί έχει τα χαρακτηριστικά στρατηγικής σύγκρουσης. Ο πρωθυπουργός συντόμως θα κλη-

θεί να επιλέξει. Θα επιδιώξει η χώρα το στόχο της ΟΝΕ μόνο με στενά διαχειριστικές και λογιστικού τύπου παρεμβάσεις, όπως προτείνει ο κ. Παπαντωνίου, ή θα υποχρεωθεί να αναζητήσει σταθερότερες συμμαχίες με κοινωνικά στρώματα στη βάση μιας πιο δίκαιης διανεμητικής πολιτικής, όπως εισηγείται η κ. Παπανδρέου;

Σημαντικό ρόλο στην έκβαση της εσωκυβερνητικής αναμέτρησης –και γενικότερα στις πολιτικές εξελίξεις– θα παίξουν τόσο η έκταση και η ένταση της χρηματιστηριακής κρίσης, όσο και οι επιδόσεις του ΠΑΣΟΚ στις δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές.

Ακόμη και ο αχαλίνωτα αισιόδοξος **Γ. Παπαντωνίου**, ο οποίος έχει την τάση να βλέπει μόνιμως το ποτήρι μισογεμάτο, δεν υποστηρίζει ότι η κρίση θα τελειώσει γρήγορα. «Πρέπει να μάθουμε να ζούμε με τις επιπτώσεις της χρηματιστηριακής αναταραχής τουλάχιστον για τα επόμενα δύο χρόνια». Αυτή είναι η λιγότερο πεσιμιστική προσέγγιση των οικονομικών παραγόντων. Όμως, αστάθεια επί μία διετία σε παγκόσμιο επίπεδο συνεπάγεται κλυδωνισμούς στο ελληνικό χρηματιστήριο και εξαιράνιση ή, στην καλύτερη περίπτωση, δραματική συρρίκνωση των προσδοκιών για εύκολο και γρήγορο πλουτισμό πολλών επενδυτών, προσδοκιών που αυσστούλως καλλιέργησε η κυβέρνηση, καλώντας τους πολίτες να «παίξουν» άφοβα στο χρηματιστήριο. Η οικονομική ζημιά θα μεταφραστεί σε πολιτική

αποδοκιμασία κι αυτό δεν είναι βέβαιο ότι μπορεί να τ' αντέξει μια κυβέρνηση που δεν διακρίνεται για τη συμπάγεια και την αποτελεσματικότητά της. Αν, τώρα, στην κατάσταση αυτή έρθει να προστεθεί η αντίδραση μεγάλων κοινωνικών ομάδων λόγω της «τσιγκούνικης» οικονομικής πολιτικής, τότε εύκολο είναι να καταλάβει κανείς σε πόσο δυσχερή θέση θα περιέλθει η κυβέρνηση! Έχει, μάλιστα, ο πρωθυπουργός την ψευδαίσθηση ότι η κυβέρνησή του θα προχωρήσει απρόσκοπτα στην εφαρμογή της πολιτικής της χωρίς συμμάχους; Με τα συνδικάτα αντίπαλα, την εσωκομματική αντιπολίτευση να πυροβολεί χωρίς έλεος και τους υπουργούς να διαπληκτίζονται δημοσίως για μεζονος ή ήσσονος σημασίας θέματα μόνο ανέφελη δεν θα είναι η πορεία. Θα συνεχίσει ο Κ. Σημίτης να συμπεριφέρεται σαν να μην τρέχει τίποτα; Θα εξακολουθήσει να πιστεύει ότι ένας λαός μπορεί να συστειρωθεί και να αγωνιστεί έχοντας ως όραμα μόνο λογιστικούς στόχους;

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ «ΚΕΝΤΡΟΔΡΙΣΤΕΡΑΣ»

Το αποτέλεσμα των εθνικών εκλογών, όποτε κι αν γίνουν, σίγουρα θα τον προοιωνίσει ανώμαλα.

Ο κίνδυνος μιας άτακτης «υποχώρησης» των ποσοτών του ΠΑΣΟΚ στις δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές είναι ορατός ακόμην και σ' εκείνα τα στελέχη που κάνουν πολιτική σε συνθήκες εργαστηρίου. Όποιες αριθμητικές αλχημείες κι αν επιστρατεύσουν δεν θα καταφέρουν να δικαιολογήσουν, για παράδειγμα, την ήττα της **Μαρίας Δαμανάκη** στο δήμο της Αθήνας. Αν οι δημοσκοπήσεις επιβεβαιωθούν και δώσουν τη νίκη στον Δ. Αβραμόπουλο από τον πρώτο γύρο τότε και η υπόθεση της Κεντροαριστεράς θα πληγεί ανεπανόρθωτα και εν αμφιβόλω θα τεθεί η συνεργασία των λεγόμενων προοδευτικών κομμάτων στον δεύτερο γύρο. Στην περίπτωση που οι ψηφοφόροι του ΣΥΝ πιστέψουν ότι το ΠΑΣΟΚ δεν βοήθησε σε σημαντικό βαθμό την υποψηφιότητα της Μ. Δαμανάκη, δεν πρέπει να αποκλειστεί η πιθανότητα να αντιδράσουν με συναισθηματικό τρόπο τη δεύτερη Κυριακή και να μην πάνε να ψηφίσουν τους υποψηφίους του ΠΑΣΟΚ ή να επιλέξουν, δίχην τιμωρίας, τα αντίπαλα ψηφοδέλτια. Χωρίς τη συνδρομή των οπαδών του ΣΥΝ κανένας δήμος δεν πρόκειται να «περάσει» στα χέρια των «προοδευτικών δυνάμεων». Επιπλέον, θα χαθούν πολλές νομαρχίες και ιδιαιτέρως αυτές που δίνουν τον τόνο στο γενικό εκλογικό

αποτέλεσμα. Αυτό που θα επακολουθήσει είναι εύκολο να προβλεφθεί. Οι ηγεσίες του ΠΑΣΟΚ και του ΣΥΝ θα ανταλλάσσουν κατηγορίες και θα αναζητούν τα εξιλαστήρια θύματα. Η υπόθεση της συνεργασίας των δύο κομμάτων θα φαντάζει πλέον δυσεπίλυτο πρόβλημα. Όσοι από την αρχή πολέμησαν αυτή την προοπτική θα αισθανθούν δικαιωμένοι.

Στο βαθμό που ο Κώστας Σημίτης δεν θα ενοηθεί από κάποιο καπρίτσιο της ιστορίας (εκτόνωση της διεθνούς οικονομικής κρίσης, καλό αποτέλεσμα στις επικείμενες εκλογές, αφαρία της εσωκομματικής αντιπολίτευσης) οι δρόμοι που έχει μπροστά του είναι τρεις:

1. Να συνεχίσει να πορεύεται με το ίδιο κυβερνητικό σχήμα. Να αφήσει, δηλαδή, στην κυβέρνηση τους αποδεδειγμένα ανίκανους υπουργούς (σχεδόν όλοι τους γνωρίζουν) και να μην τροποποιήσει ούτε κατ' ελάχιστον τις βασικές παραμέτρους της πολιτικής του. Είναι ο δρόμος της σίγουρης **ήττας**. Η εσωκομματική αντιπολίτευση θα «ξεσαλώσει», τα χειμαζόμενα κοινωνικά στρώματα θα βγουν στο πεζοδρόμιο, οι εντάσεις στο εσωτερικό της κυβέρνησης θα πυκνώσουν και όσοι ισχυροί οικονομικοί παράγοντες επένδυσαν πολλά στο πρόσωπό του θα αρχίσουν σιγά-σιγά να αποσύρουν την εμπιστοσύνη τους και θα ψάξουν για την εναλλακτική κυβερνητική λύση.

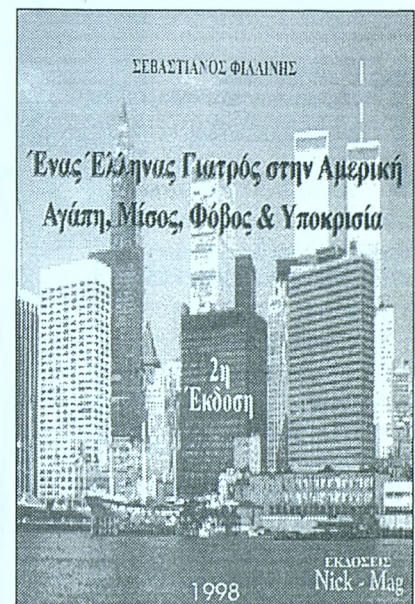
2. Να προχωρήσει σε μερικό ανασχηματισμό αλλάζοντας μόνον κάποιους υφυπουργούς. Ούτε, όμως, το κλίμα στην κοινωνία θα βελτιωθεί ούτε οι εσωκομματικές αναταράξεις θα σταματήσουν, αφού σ' εκείνους που θα απογοητευθούν επειδή δεν θα γίνουν μέλη της κυβέρνησης θα προστεθούν και οι απολεμφθόντες.

3. Να πραγματοποιήσει ριζικό ανασχηματισμό που θα περιλαμβάνει και τις κορυφαίες θέσεις. Να μειώσει τον αριθμό των υπουργείων με συγχωνεύσεις και να επιχειρήσει να «κλείσει» πολιτική συμφωνία με τον ιστορικό αντίπαλό του **Άκη Τσαχотζόπουλο**, η οποία θα αναβαθμίσει και τον υπουργό Άμυνας και τους πιο κοινούς συνεργάτες του. Ταυτοχρόνως, να ασκήσει πιο γενναϊόδωρη πολιτική στον κοινωνικό τομέα, προσφέροντας ασφάλεια στους μισθωτούς και τους συνταξιούχους χωρίς βεβαίως να υποθηκεύσει το μέλλον της χώρας. Σ' αυτή την περίπτωση θα είναι σίγουρος ότι δεν θ' αντιμετωπίσει σοβαρά προβλήματα στο συνέδριο και θα μπορεί βασίμως να ελπίζει ότι θα μειωθούν οι διαρροές προς το ΔΗΚΚΙ.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ σε δεύτερη έκδοση

το βιβλίο του
**ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΥ
ΦΙΛΛΙΝΗ**

Ένας Έλληνας Πατρός στην Αμερική Αγάπη, Μίσος, Φόβος & Υποκρισία

Η επίκαιρη τριλογία από τον
«Master Writer» Σεβαστιανό
Φιλλίνη μεταξύ βιογραφίας
και μυθιστορήματος.

Διδακτικό, επιστημονικό,
συναρπαστικό.

ΜΗΝ ΤΟ ΧΑΣΕΤΕ

Εκδόσεις Nick-Mag
Ζητείστε το
στο βιβλιοπωλείο Ι. Σιδέρη,
Σταδίου 44, Αθήνα
Τηλ.: 32 29 638

Η εκλογές της Κυριακής είναι μόνο η αρχή...

του Χρήστου Νησιώτη

Οι προσεχείς δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές είναι μόνον η αρχή. Σε ένα κλίμα γενικευμένης πολιτικής απάθειας κυοφορούνται εξελίξεις καθοριζόμενες από τη συνταγματική τάξη και τα ευρωπαϊκά δεδομένα. Εξελίξεις τις οποίες γνωρίζουν πολύ καλά οι πολιτικοί, αλλά για τις οποίες ελάχιστα ομιλούν και τα ελάχιστα υπαινίσσονται. Ποιες είναι αυτές οι αναμενόμενες εξελίξεις;

Τα αποτελέσματα των δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών θα ση- μάνουν την έναρξη ποικίλων πολιτικών εξελίξεων από την επομένη της 11ης Οκτωβρίου – πρώ- τος γύρος – που θα αρχίσουν να παίρνουν και μορφή από την αμέσως επομένη εβδομά- δα, όταν θα έχουν κλείσει οριστικά οι κάλπες μετά και τον δεύτερο γύρο στις 18 Οκτωβρίου.

Πώς προκύπτει αυτό αφού η «αδιαφορία» είναι γενική; Ακριβώς αυτή η γενική αδια- φορία, παρατηρούν αναλυ- τές, φαίνεται ότι αρχίζει να διαμορφώνει κάποια νέα σχήματα.

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΕΙΣ

Ας πάρουμε, όμως, τα πράγματα με τη σειρά:

Τα επόμενα δύο χρόνια – μέχρι τον Σε- πτέμβριο του 2000, που είναι το υποχρεω- τικά απώτατο χρονικό όριο για τις επόμε- νες βουλευτικές εκλογές – είναι γεμάτα από διαδοχικές και αλληλοεξαρτώμενες εκλογικές αναμετρήσεις αφενός αλλά και τα τέρμινα που θέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση αφετέρον: Όλα μαζί υψώνουν «σκάλα μαρτυρίου» για τα πολιτικά κόμματα και κυρίως για τον πρωταγωνιστή του πολιτι- κού σκηνοθέτη, τον πρωθυπουργό κ. Κ. Ση- μίτη.

ΕΓΩ ΠΑΝΤΟΣ ΘΑ ΞΑΝΑΨΗΦΙ-
ΣΩ ΑΥΤΟΝ ΠΟΝ ΜΕ ΑΦΗΣΕ
ΤΕΣΣΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ ΗΣΥΧΗ!

Έχουμε λοιπόν:

- Στο διάστημα από 10 έως 18 Ιουνίου 1999 θα κληθούν εκλογές σε όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. για την ανάδειξη του νέου ευρωπαϊκού βουλευτικού. Μετά και την πρόσφατη εκλογική νίκη των σοσιαλδημο- κρατών στη Γερμανία αλλά και την ενί- σχυση αριστερών κομμάτων σε άλλες χώ- ρες, όπως η Σουηδία, μερικοί ομιλούν περί ενισχύσεως των κεντρώων και αριστερών τάσεων στην Ευρώπη. Αλλά οι ευρωεκλο- γές επηρεάζονται κυρίως από τις εσωτερι- κές εξελίξεις και είναι αμφίβολο αν αυτές οι εξελίξεις θα δημιουργήσουν ένα κλίμα άνεσης για τους δικούς μας σοσιαλδημο-

κράτες στο ΠΑΣΟΚ.

- Τον Μάρτιο του 2000 θα ξεκινήσουν οι διαδικασίες για την ανάδειξη του Προέδρου της Δημοκρατίας. Οι διαδικα- σίες αυτές διαρκούν τρεις εβδομάδες (τρεις φάσεις). Όσο και αν ο κ. Στεφανόπου- λος είναι γενικής αποδοχής – ή ανοχής –, δεν πρόκειται η κρίση για την επανεκλογή του ή την αντικατάστασή του να είναι άμειρη των πολιτικών παιγνίων της στιγμής. Το ΠΑΣΟΚ μπορεί να λείει σήμε- ρα ότι έχει τον «Πρόεδρό του» – θυμίζουμε τη συμφωνία **Ανδρέα Παπανδρέου** με τον κ. **Α. Σαμαρά** για την εκλογή Στε- φανόπουλου – αλλά οι πολιτι- κές ισορροπίες στη χώρα τον Μάρτιο του 2000 είναι δύσκο- λο να προβλεφθούν. Η εκλογή

του Προέδρου Δημοκρατίας μοιάζει πε- ρισσότερο με «άσπο στο μανίκι» του κυ- βερνώντος κόμματος, όπως απέδειξε του- λάχιστον η πρώτη εκλογή **Σαρτζετάκη** και η εκλογή Στεφανόπουλου, και λιγότερο «απόφαση μετά περισκέψεως».

- Η άλλη – και τελευταία – υποχρεωτι- κή ημερομηνία είναι ο Σεπτέμβριος του 2000. Είναι η ημερομηνία για τις εθνικές βουλευτικές εκλογές και το τέρμινο που επιθυμεί ο πρωθυπουργός. Όλες οι πρω- τοβουλίες, όλες οι κινήσεις του, όλα τα πο- λιτικά τετρίπια που έχουν νέα αφετηρία την ερχόμενη Κυριακή, εκεί στοχεύουν: Στον Σεπτέμβριο του 2000. Μην ξεχάσετε

όσα επιφυλάσσει εκείνος ο Σεπτέμβριος: Θα εξασφαλίσει στον νέο πρωθυπουργό τη «δόξα» των Ολυμπιακών του 2004!

ΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΤΕΡΜΙΝΑ

Για έναν πολιτικό που σέβεται τον εαυτό του δεν θα πρέπει, βεβαίως, οι φριέστες των τελετών έναρξης και λήξης των Ολυμπιακών να αποτελούν στόχο· αν και τις τελετές αυτές τις επιδιώκουν, αφού στις σύγχρονες κοινωνίες του θεάματος δίνουν πόντους για νέες αναμετρήσεις. Ενώς πολιτικού που σέβεται τον εαυτό του, θα έπρεπε καινονομικά, αλλά να βασανίζουν το μυαλό του: Θα καταφέρει, λ.χ., η χώρα να εισέλθει στο κλαμπ της ΟΝΕ; Γιατί, τρεις μήνες από σήμερα, θα υπάρχει το ενιαίο νόμισμα. Εμείς θα το παρατηρούμε με το κυάλι: Τον Απρίλιο-Μάιο του 1999 αναμένεται η έκθεση της Ε.Ε. που θα ορίζει τα κριτήρια –ή σωστότερα– θα κρίνει τη δυνατότητα της χώρας να οδεύσει προς την ΟΝΕ.

Ποιες είναι οι προοπτικές μας; Καθόλου ευνοϊκές, αν υπολογίσουμε τις εκτιμήσεις των κύκλων της Τράπεζας Ελλάδος. Ο πληθωρισμός δεν συμβαδίζει με τα αποδεκτά, στα άλλα κράτη-μέλη, μεγέθη.

Έτσι η έκθεση του Απριλίου-Μαΐου δεν είναι βέβαιο ότι θα είναι ενθαρρυντική. Γι' αυτό και παίχτηκε στην τελευταία σύνοδο της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ όλο εκείνο το παιχνίδι με την ημερομηνία του προσεχούς συνεδρίου. Ο πρωθυπουργός ήθελε –και επέβαλε τελικά– ως ημερομηνία συγκλήσεως τον προσεχή Μάρτιο. Τότε θα μπορούσε να εκμαιεύσει δήλωση κάποιου επιτρόπου των Βρυξελλών ότι «η Ελλάδα βαίνει καλώς» ή να εξασφαλίσει ένα ευνοϊκό για την οικονομία μας δημοσίευμα στους *Φαϊνάνσιαλ Τάιμς*. Με αυτά και με τις γνωστές και ξεσκολισμένες «επικοινωνιακές» μεθόδους και με τη συμβολή του μηχανισμού Τσουνάτου, ο κ. Σημίτης θα μπορούσε να εξασφαλίσει και πάλι κάποιο χρόνο ανάσας.

Αν, όμως, τελικά η έκθεση Απριλίου-Μαΐου για τα κριτήρια εισόδου στην ΟΝΕ δεν θα αναμένεται ευνοϊκή; Πώς θα βαδίζει η κυβέρνηση τον Ιούνιο στις ευρωεκλογές; Γιατί τότε θα θεθούν τα θέματα σχέσεων Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης, η κοινή πορεία και όλα τα σχετικά.

Πολλοί παράγοντες απομένουν να διευκρινιστούν και πολλοί σχεδιασμοί –ακόμα και από την κυβέρνηση, που είναι φριεστό να διατηρεί την πρωτοβουλία των κινήσεων– προς το παρόν είναι επί χάρτου. Εάν, π.χ., δεν αποδώσουν τα «μαγειρέματα» για την ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ, κάτι που θα φανεί την άνοιξη, είναι εύλο-

γο ο πρωθυπουργός να επιχειρήσει φυγή προς τα εμπρός· να αφιριδιάσει με ταυτόχρονες ευρωεκλογές και βουλευτικές εκλογές τον Ιούνιο του 1999. Με τον τρόπο αυτό δεν θα εισπράξει το πολιτικό κόστος ότι έχει αποτύχει στον στρατηγικό στόχο του για την ΟΝΕ και θα επιδιώξει να ανανεώσει τη θητεία του, ώστε –απερίσπαστος από τις πολιτικές-εκλογικές πιέσεις– να λάβει σκληρότερα μέτρα εν ονόματι της ΟΝΕ.

Μια τέτοια εξέλιξη προδίδει και η επίσπευση του συνεδρίου για το Μάρτιο του 1999: Η υπηρετήση των άμεσων εκλογικών σκοπιμοτήτων θα υπαγορεύσει σε μέλη και στελέχη του ΠΑΣΟΚ «να βάλουν τα κεφάλια μέσα».

Οι δύο κάλπες του Ιουνίου θα αποδώσουν ενδεχομένως για το εθνικό κοινοβούλιο μια «άνεση», ενώ με τις ψήφους για το ευρωκοινοβούλιο θα «αποροφηθεί» η λαϊκή δυσφορία. Όλα αυτά, όμως, τελούν υπό την αίρεση της πιθανής διαγραφόμενης αποτυχίας ως προς τα κριτήρια της ΟΝΕ. Αλλά για το θέμα αυτό η κυβέρνηση θα έχει να αντιμετωπίσει πλέον τη ρευστότητα και την αναμενόμενη ύφεση της παγκόσμιας οικονομίας.

Εξάλλου, οι σχέσεις με την Τουρκία, το Κυπριακό, αλλά και οι ενταξιακές διαδικασίες για την Κυπριακή Δημοκρατία, αποτελούν ένα συνεχές πρόβλημα για κάθε ελληνική κυβέρνηση. Σε λίγους μήνες, για όλα αυτά τα ζητήματα θα έχει ενδεχομένως αναπτυχθεί πολύ μεγαλύτερη οξύτητα.

Στην περίπτωση πάντως που και η δυναμική της αντιπολίτευσης παραμένει ως έχει σήμερα, η σταθερή προσπάθεια της κυβέρνησης θα είναι η μετάθεση της εκλογικής αναμέτρησης.

Αλλά αυτό οπωσδήποτε δεν μπορεί να πάει μακρύτερα από τον Μάρτιο του 2000, όταν θα αρχίσουν οι διαδικασίες για την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας. Τότε οι συμμαχίες, οι συμβιβασμοί, τα παιχνίδια σκοπιμότητας και τα πολιτικά ψεύδη θα αναζωπυρωθούν. Και όλοι θα τρέχουν προς τις υπουργικές καρέκλες.

Ο πιθανός, λοιπόν, χρόνος για βουλευτικές εκλογές με τις ευνοϊκότερες για την κυβέρνηση προϋποθέσεις –μετά τη συνεξέταση όλων αυτών των παραμέτρων– είναι ο Μάρτιος του 2000. Δεκαοκτώ μήνες, δηλαδή, από σήμερα. Τα πιθανολογούμενα μειωμένα ποσοστά των υποψηφίων του ΠΑΣΟΚ στις δημοκρατικές και νομαρχιακές εκλογές, δείχνουν προεκλογική περίοδο όχι πολύ μακριά από σήμερα.

ΜΙΑ ΧΡΗΣΙΜΗ ΕΚΔΟΣΗ

Για τη νέα Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ε.Ε. με τη νέα Συνθήκη του Αμστερνταμ καλείται να ανταποκριθεί στις προκλήσεις του 21ου αιώνα.

Με το συλλογικό αυτό τόμο επιχειρείται μια πρώτη ανάλυση των νέων δεδομένων στην ευρωπαϊκή ενοποιητική διαδικασία.

Εκδόσεις Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ
Σταδίου 44, τηλ.: 3229638

Δώστε στους ψηφοφόρους σας ό,τι δεν πραγματοποιείται

του Μάνου Στεφανίδη

Οι προκείμενες, φασαριόζικες όσο και αδιάφορες εκλογές καταδεικνύουν την κρίση ενός θεσμού που, παρά τις υποσχέσεις, εξαρτάται δραματικά από τη ράθυμη όσο και κομματικοποιημένη κεντρική εξουσία. Επιπλέον, το φαινόμενο «Αβραμόπουλος» δίνει το μέτρο με το οποίο εκλογείς και εκλεγόμενοι, κοινωνία και θεσμοί μπορούν να μετρήσουν τα αναστήματά τους. Κατά τ' άλλα, σ' όλη τη χώρα «τα όμορφα χωριά όμορφα καίγονται». Κυριολεκτικά για το τίποτε...

Το γνωρίζουν όλοι κι ως καμώνονται ότι το αγνοούν... Η κατάσταση στον πρώτο Δήμο της χώρας είναι επιεικώς απαράδεκτη: έλλειψη οποιουδήποτε ολοκληρωμένου σχεδίου, οποιουδήποτε συνολικού οράματος, σπατάλες, οικονομικά σκάνδαλα, αδυναμία προς παραγωγή έργου, εγκατάλειψη των γειτονιών που βρίσκονται μακριά απ' το κέντρο, επιλογές βιτρίνας ειδικά και ως έτυχε που εκτελούνται όπως-όπως, ενώ οι γνωστές δεξιές «μαφίες» των δημοτικών υπηρεσιών εξακολουθούν να κρατούν καλά και να ενισχύουν τον κύκλο σιωπής τους (π.χ. η μαφία των σκουπιδιών). Η Δημοτική Πινακοθήκη, π.χ., παραμένει κλειστή, το πνευματικό κέντρο στην Ακαδημία θυμίζει μεσαιωνικό, στολισμένο παζάρι, η Ομόνοια παραμένει αναμφισβήτητο βελγικό γκέτο, το αθλητικό κέντρο του Ρουφ όζει και ασφυκτιά γεμάτο μπάζα και σπασμένες βρύσες στα λουτρά του (ο εορτασμός-μειωτήρη). Οι ακαλαίσθητες μάλες των διαζωμάτων απειλούν τη νύχτα με κατάγματα τους διαβάτες, ενώ τα γιγλιδώματα των ανύπαρκτων πεζοδρομίων τοποθετούν ανάληγτα τους πεζούς ανάμεσα στ' αυτοζίνητα και τη γραμμή μηδέν. Επιπλέον, το κυκλοφοριακό έχει φτάσει σε σημείο ασφυξίας, η μετατροπή των πεζοδρομίων σε ζώνες για μπαρ και πάρκινγκ είναι κανόνας ενώ το τριμ του Δήμου περιμένει καλύτερες μέρες για να εμφανισθεί. Επίσης, το απίστευτο φιάσκο με την παρωχεταιρεία που αποκαλύψε το Συμβούλιο της Επικρατείας περιέπλεξε στο μη περαιτέρω το πρόβλημα της στάθμευσης, ενώ η Δημοτική Αρχή

υποσχέθηκε αλλά δεν πραγματοποιήσει υπόγεια και υπαίθρια δημοτικά γκαράζ. Με λίγα λόγια στην Αθήνα κυριαρχεί ένα απίστευτο «ράβε-ξήλωνε» (θυμηθείτε την κατασπατάληση χρημάτων και υλικών στην οποία προέβη ο πρώην δήμαρχος κ. **Γιατράκος** για να πλακοστρώσει την πλατεία Συντάγματος δύο χρόνια πριν την οργώσουν εκ νέου τα έργα του μετρό!). Αυτή η παντελής απουσία συντονισμού ήταν και είναι ο κανόνας, ήταν και είναι ο τρόπος του πολιτεύεσθαι για τον πρώτο Δήμο της χώρας. Βέβαια, η μαύρη αλήθεια είναι ότι το έμπυχο δυναμικό που στελεχώνει την τοπική αυτοδιοίκηση –και σ' αυτό ευθύνονται απόλυτα τα κόμματα εξουσίας– είναι χαμηλοτάτου επιπέδου, με την αξιοκρατία ανύπαρκτη και τα πολιτικά πογκρόμ στην ημερήσια διάταξη. Αν ο κρατικός μηχανισμός διοικείται από μετρίους, στην τοπική αυτοδιοίκηση κυριαρχούν τα βλαστήρια της ήσσονος προσπάθειας, τα άνθη του υπαλληλικού κακού. Εξ ου και η κακογουστιά, η μυτιχλιμπιδωσθητική και το kitsch μεγαλείο των δημοτικών έργων κατ' ευθείαν ανάλογο του μεγαλείου των δημοτικών αρχών.

ΕΝΑΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΓΙΑ ΟΛΑ ΤΑ ΓΟΥΣΤΑ

Κι όμως, ο Δ. Αβραμόπουλος φαίνεται ότι σαρώνει από την πρώτη Κυριακή. Οι δημότες μοιάζει να μην ενοχλούνται ούτε από τα ψεύδη του (θα επιστρέψουμε τα πρόστιμα από τα παρκόμετρα) ούτε από το κατάφωρο δούλεμα που τους κάνει ανεργηθρίαστα (δεν διαφημιζόμαι διαφημιζόμενος). Ο κ. Αβραμοπαρκομπαλόπουλος εν μέσω νεφρών που χορεύουν αλά Σκυλί-

στη και εθνοσήμων παντού –ακόμη και στα ηρωικά σκουπιδιάρικα–, βαδίζει αταλάντευτα προς τη δεύτερη τετραετία «τρομοκρατώντας» σύμπασα την κυβέρνηση και την αντιπολίτευση. Τι κι αν δεν έχει πρόγραμμα. Έχει ωραίο χαμόγελο –λένε– και διαθέτει στυλ.

Ο τέως νυν και αεί Δήμαρχος, το ξαναείπαμε, αποτελεί το καλύτερο προϊόν του εγχώριου πολιτικού μάρκετινγκ, είναι ένας κύριος «τίποτε» που καταπίνει, όμως, τον έναν μετά τον άλλο τους πολιτικούς του αντιπάλους όσο θηριώδεις και αλαζόνες κι αν είναι αυτοί. Έμβλημά του το μαλάκωμα έως μαλακύνσεως των διαφορών αντιθέσεων, η τηλεοπτική ομοψυχία, η έλλειψη αιχμών και γωνιών, η αποθέωση της απολιτικής στάσης του «όλοι έχουν δίκαιο» και της διαρκούς συγκατάνευσης. Το ύψος του εκπροσωπεί τη διαρκή σύνοδο της συναίνεσης, του πιο μεταμοντέρνου εφησυχασμού, του σταθερού «μάλιστα».

Ο κ. Αβραμόπουλος έχει ταυτίσει το φαινέσθαι με το είναι και νομίζω πως αυτό είναι το πρωταρχικό στοιχείο που τον δένει με τους ψηφοφόρους του. Εφόσον επί χρόνια τα δύο κόμματα εξουσίας, αναλφάβητα, απολίτιστα και ανελλήνιστα, χαμηλώνουν σταθερά τα μεγέθη των πολιτικών εκφραστών τους, εφόσον πλειοδοτούν σε κοινοτοπία και λαϊκισμό –με το ΠΑΣΟΚ οπωσδήποτε να προεξάρχει–, εφόσον βολεύονται με ανενήμερους και απολίτικους ψηφοφόρους που μετρεδύνουν τις πολιτικές διαφωνίες με τα ποδοσφαιρικά ντέρμπυ, ως εισπράξουν τώρα τους καρπούς των κόπων τους. Ο κ. Αβραμόπουλος είναι ένα μέτρο με το οποίο όλοι τους, όλοι

μας μπορούμε να μετρήσουμε τ' αναστήματα μας; η πολιτική ηγεσία ο «κυρίαρχος λαός», το «ποίμνιον» του αρχιεπισκόπου, το κοινό της Ρούλας, το «πανελλήνιο» του ΣΚΑΪ, οι ψηφοφόροι των επερχόμενων εκλογών.

Η ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΑΘΕΙΑ

Οι εκλογείς και οι εκλεγόμενοι, οι «θύτες» και τα «θύματα». Οι νυν δημοτικές νομαρχιακές εκλογές αποτελούν την επίδειξη ενός πρωτοφανούς αρχοντοχωριατισμού σπατάλης και προβολής του τίποτε. Χιλιάδες «κυριολεκτικά» υποψήφιοι εκτίθενται, ως κλωνοποιημένοι Αβραμόπουλοι, με όλες τις σημασίες, δαπανώντας υπέρογκα ποσά –άραγε με ποιο όφελος;– ενώ οι πάντες παγερά και παντοιοτρόπως αδιαφορούν. Μόνο τυφλοί δεν θα έβλεπαν πόσο αδιάφοροι είναι οι πολίτες εμπρός σ' αυτό το καρναβάλι των προσώπων, των «θέσεων», των υποσχέσεων, της ρυπογόνου φασαρίας. Εδώ δεν πρόκειται για εκλογές, αλλά για την πιο προκλητική φρενιάκη των δημοκρατικών διαδικασιών: πρόκειται κατ' ουσίαν για την ακύρωση της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. **Κανείς δεν γνωρίζει γιατί ψηφίζει ποιον.** Αλλά γιατί θα έπρεπε να ξέρει; Από τη Θεσσαλονίκη απέρχεται ο απίστευτος Κοσμάπουλος για να επέλθει είτε ο οδοντίατρος Λαζαρίδης είτε ο οδοντίατρος Παπαγεωργόπουλος. Στον Πειραιά φεύγει διατυλοδεικτούμενος ο Λογοθέτης για να επιβούν του Δήμου ο Κεράλας ή ο Φωτίου, ενώ στην Αθήνα ο Αβραμόπουλος δεν τελειώνει με τίποτε. Και ενώ ο απλός πολίτης αντιλαμβάνεται, σ' όλο το γελοιωδέστατο μέγεθός της, αυτή την κοροϊδία, οι πολιτικές ηγεσίες καμώνονται ότι αγνοούν τα αυτονόητα. Συμμαχούν εδώ, συγκρούονται παρέκει, συνεργάζονται πιο κάτω: της πλάκας πλακάκια, δηλαδή. Και επ' αυτού οι ευθύνες της Αριστεράς είναι πολύ σοβαρές. Οι πολιτικές θέσεις και οι προγραμματισμένες δεσμεύσεις δεν μπορεί να συσκοτίζονται από τις πρόσκαιρες ανάγκες των τοπικών συμμαχιών. Μην ξεχνάτε ότι πριν από μερικά χρόνια κάποιοι μας έπειθαν για την αναγκαιότητα του Λογοθέτη στον Πειραιά και τις δημοκρατικές περιγαμινές του Πάγκαλου στην Αθήνα: αγνοώντας ότι οι ψηφοφόροι της Αριστεράς και κρίση και μνήμη και πολιτικές ευαισθησίες διαθέτουν. Έτσι σήμερα η –καθ' όλα άξια– Μ. Δαμανάκη θυσιάζεται στο βωμό αφενός των προσωπικών της φιλοδοξιών και αφετέρου στην μέγγενη των μικροκομματικών σκοπιμοτήτων. Τοντέ-

στιν, αφενός χρησιμοποιείται ως το εξιλαστήριο θύμα και ο αποδιοπομπαίος τράγος της «κεντροαριστεράς» πολιτικής που βολεύει το ΠΑΣΟΚ και αφετέρου φροτώνει τον Συνασπισμό μ' ένα ακόμη βάρος που ειδικά αυτή τη στιγμή δεν το είχε καθόλου

Η κ. Δαμανάκη θα πληρώσει την υποχρέωσή της να είναι ομόστυλη με τα ημίαιμα του κυβερνητικού στρατοπέδου, τα οποία κατ' ουσίαν έπαιξαν το χαρτί του Αβραμόπουλου.

μα καθόλου ανάγκη. Και, βέβαια, αυτές οι λανθασμένες επιλογές και οι κοντόφθαλμοι τακτικισμοί αποκόβουν τον ΣΥΝ από την ουσιαστική πηγή των ψήφων του που είναι ο απογοητευμένος και –γιατί όχι– αηδιασμένος κόσμος της Αριστεράς. Εν ολίγοις, οι αριστεροί δεν στέργουν στην όποια συνεγασία με αυτό το παρόν ΠΑΣΟΚ και γιατί δεν έχουν καμία βαθύτερη ιδεολογική σχέση μ' αυτό και γιατί πιστεύουν ότι έτσι νοθεύεται ο χαρακτήρας και η δυναμική του κόμματος. Στη φράση αυτό το «ΠΑΣΟΚ» επιχειρεί εσπευσμένη επιστροφή στα παπανδρεϊκά θέσμινα –όρα συγκέντρωση στην Καλλιθέα και παράβαλε τα τρυκ του Μπρισίμ– ενώ σ' όλα τα επίπεδα χάνει δραματικά την επαφή του και με την κοινωνία και με την πραγματικότητα. Η κ. Δαμανάκη θα πληρώσει την υποχρέωσή της να είναι ομόστυλη με τα ημίαιμα του κυβερνητικού στρατοπέδου, τα οποία κατ' ουσίαν έπαιξαν το χαρτί του Αβραμόπουλου στοχεύοντας πολύ μακρύτερα από τις προκείμενες εκλογές.

Δικαίως λοιπόν και οι πολίτες, σφραγισμένοι την απάτη, επιδεικτικά απέχουν. Παρά τα τεράστια ποσά που δαπανήθηκαν για τη διαφήμιση των υποψηφίων, επικοινωνιακά η παρούσα κάλπη εμφανίζεται αόριστη και κοφάλαλη. Θέλετε απόδειξη;

ΤΙ ΜΕΝΕΙ;

Δύο μέρες πριν από την «κρίσιμη» ψηφοφορία, η μεγάλη μάζα αγνοεί ότι ψηφίζει και για νομάρχη, ενώ πάμπολλοι δεν ξέ-

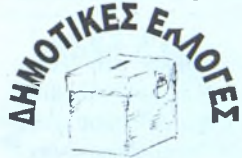
ρουν τη μεταβολή που επήλθε στη δευτεροβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση. Αληθινό Βατερλώ,, δηλαδή, του νέου θεσμού αλλά και των επικοινωνιακών μέσων που επέλεξε η κυβέρνηση και μητέρα του για να τον προβάλλει. Έτσι, ακριβοδίκαια, το ένστικτο του κόσμου αδιαφορεί για τις χιλιάδες αδιάφορες υποψηφιότητες των λογής τοπικών «μικρών ηρώων» και κλωνοποιημένων Αβραμόπουλων και νιώθει πως το παιχνίδι των δήμων και των αρμοδιοτήτων τους, πέραν του να καλύπτει ψώνια ή μοιροφιλοδοξίες, κατ' ουσίαν λειτουργεί ως δεκανίκι –κι αυτό σπασμένο– των κομμάτων εξουσίας, ενώ συγχρόνως στραγγαλίζονται σταθερά από τις σκοπιμότητες και τον αυταρχισμό της κεντρικής διοίκησης. Δυστυχώς, κάθε προσπάθεια εξευρωπαϊσμού του θεσμού έπεσε στον γρανιτώδη τοπικισμό του μέσου Έλληνα που, ως νέος Ανάχαρσις, θεωρεί πατριωτικό να πιστεύει ομφαλό του κόσμου τη γενέτειρά του πόλη και εχθρό έως θανάτου το όποιο γειτονικό άστυ. Δηλαδή, αστειότητες που όμως υποκρύπτουν πολλά υπόγεια δράματα της απίστευτης «ζούγκλας» που εκτρέφει η νεοελληνική ενδοχώρα.

– Τι μένει, λοιπόν, κατά βάθος;

Μένει βεβαίως ο Αβραμόπουλος να εξαργυρώνει την αισθητική του –ηλεοπιτικού– κοινού του στήνοντας μαρδόκ αυτοπροσωπογραφίες αλλά Van Duck (αλλά μη διαφημιζόμενος) και ανταλλάσσοντας αστείακια ή ιοβόλες μπηχτές με τους συσπαστικούς του αντιπάλους απ' το μέλλον (τον Λαλιώτη, δηλαδή, ή τον Βενιζέλο αφού ο Πάγκαλος ήδη έχει φαγωθεί). Βλέπετε, ενόψει της Ολυμπιάδας, οι πολιτικοί μας αστέρες χρειάζονται γερά στομάχια, σιδερένια νεύρα και ασάλινα χαμόγελα.

Οι όροι του παιχνιδιού έχουν κατασκευασθεί ερήμην των ρομαντικών ή των αθώων. Έτσι, λοιπόν, ο Αβραμοσυντριβανόπουλος αναδεικνύεται ως το μέγα κοινωνικοπαθολογικό φαινόμενο μιας μάχης που σταθερά αναβάλλεται για να μην δοθεί ποτέ. Η «Μάχη για την Αθήνα», το σύνθημά του, είναι ουσιαστικά ο επικήδειος της πόλης λίγο πριν το «ένδοξο» 2004. Ός τότε δηλαδή, αλίμονο, που θα έχει επισυμβεί πλήρως η μετατροπή του εκλογικού σώματος σ' ένα ιζηματογενές φύσμα τηλεοπτικής προελεύσεως: σ' έναν πολτό που θα καταναλώνει εικόνες αλλά δεν θα συλλαμβάνει έννοιες. Κατά τ' άλλα, σήμερα καθ' άπασαν την επικράτεια με φωνές και μεγάφωνα και μοναδική αφισορύπανση **τα όμορφα χωριά όμορφα καίγονται**. Κυριολεκτικά για το τίποτε...

Ποια τοπική δημοκρατία; Ποια κοινότητα πολιτών;

του Σπήλιου Παπασπηλιόπουλου

Στις 18 Νοεμβρίου 1978, τχ. 112 (δηλαδή πριν από είκοσι χρόνια ακριβώς), το Αντί δημοσίευσε το πιο κάτω σχόλιο, το οποίο θα μας επιτραπεί να αναδημοσιεύσουμε ολόκληρο – για να δούμε στη συνέχεια ότι τα πολιτικά ήθη εκείνης της (πριν από την «αλλαγή») εποχής, δεν έχουν οριστικά ξεπεραστεί ακόμα.

ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΕΞΑΝΑΓΚΑΣΜΟΥ ΤΗΣ ΨΗΦΟΥ...

Δεξιός κοινοτάροχης εκλέχτηκε κατά τις πρόσφατες δημοτικές εκλογές στο χωριό Δεοβένι της Κορινθίας. Ο συνδυασμός του με τον τίτλο «Έργα» συγκέντρωσε 464 ψήφους, ενώ δεύτερος, με 363 ψήφους, ήρθε ο χουντικός συνδυασμός «Αναγέννησις». Τελευταίος ήρθε ο δημοκρατικός συνδυασμός «Αλλαγή-Πρόοδος» που συγκέντρωσε 287 ψήφους. Αξίζει να σημειωθεί ότι για πρώτη φορά εδώ και χρόνια κατέβαν στις εκλογές δημοκρατικός συνδυασμός!...

Φίλος του περιοδικού που παρακολούθησε από κοντά την προεκλογική κίνηση και κυρίως την προεκλογική συμπεριφορά των ανθρώπων του συνδυασμού που κέρδισε την εκλογή κατέγραψε τους συγκεκριμένους, τους πρακτικούς, δηλαδή, τρόπους με τους οποίους επηρεάστηκε η εκλογική βούληση των ψηφοφόρων. Ιδού:

- Η υπόσχεση σε αρκετούς νέους από ντόπιους κομματάρχες ευνοϊκής μεταχείρισης σε διαγωνισμό για πρόσληψη υπαλλήλων.
- Η υπόσχεση σε 20-30 νέους της ίδιας και μόνης θέσης τον κλητήρα στο τοπικό υποκατάστημα της ΑΤΕ.
- Μερικοί κάτοικοι είχαν παράνομες παροχές νερού από το δίκτυο ύδρευσης. Όσοι από αυτούς ανήκαν στην αντιπολίτευση πιέστηκαν να ψηφίσουν τον συνδυασμό της δεξιάς για να μην έχουν νομικές συνέπειες.
- Μερικοί στρατιώτες που ανήκαν στην αντιπολίτευση εξασφάλισαν άδεια για να πάνε να ψηφίσουν.
- Υποσχέσεις σε γονείς μαθητών για με-

σολάβηση στις πανελλήνιες εξετάσεις των Λυκείων. Στο χωριό βρισκόταν ένας επιθεωρητής Μέσης Εκπαίδευσης ο οποίος ήταν αδελφός υποψηφίου. Ο ίδιος επιθεωρητής πιεστικά ζητούσε ανταπόδοση για εξυπηρετήσεις που είχε κάνει στο παρελθόν.

- Εξυπηρέτηση για το διακανονισμό ορισμένων θεμάτων σύνταξης από το ΙΚΑ με ενέργειες διευθύντριας του ΙΚΑ, που είναι σύζυγος υποψηφίου.

- Ο ντόπιος γιατρός, προηγούμενος πρόεδρος της Κοινότητας, ο οποίος κουράρει όλους σχεδόν τους κατοίκους έριξε το βάρος του υπέρ του πρώτου συνδυασμού ζητώντας πιεστικά την ψήφο τους σε ανταπόδοση των ενεργειών του λειτουργήματός του και ρουσφετιών που έχει κάνει.

- Κάποιος δημόσιος υπάλληλος αντιμετώπιζε προβλήματα για ένα παράπτωμα που είχε κάνει. Στην οικογένειά του τάξαν ευνοϊκή μεταχείριση με αντάλλαγμα την ψήφο.

- Κάποιος είχε οδικό ατύχημα. Του δόθηκε παρόμοια υπόσχεση.

- Κάποιος ναντικός έχασε το καράβι που θα μάρκαζε. Του υποσχέθηκαν πως θα τον βρούσαν άλλο.

- Κάποιος άλλος «έχασε» την κόρη του. Του είπαν πως έχουν «μέσο» στην Ασφάλεια και θα τη βρουν.

- Ένας φαρμακοποιός (υποψήφιος) φιλοδώρησε με δέματα που είχαν φάρμακα πελάτες του.

Τέλος, σημαντική αποχή παρουσιάστηκε από την πλευρά της αντιπολίτευσης που οφειλόταν σε δύο κυρίως λόγους: α) την έλλειψη πληροφόρησης για την κάθοδο του δημοκρατικού συνδυασμού (μιας και στο παρελθόν δεν είχε παρουσιαστεί παρόμοιος συνδυασμός για διεκδίκηση της κοινοτι-

κής αρχής) και β) τη χρήση απειλών και πιεστικών τηλεφωνημάτων σε αντιπολιτευόμενους ψηφοφόρους για να μην πάνε στις εκλογές, αφού όπως τους έλεγαν ήταν προαιρετικές!...

Σήμερα, το Δεοβένι Κορινθίας, στο πλαίσιο του Σχεδίου «Καποδιστριας», μαζί με άλλες δέκα κοινότητες αποτέλεσαν τον νεοσύστατο Δήμο Ευρωσίνης (από το όνομα ενός βουνού, στις πλαγιές του οποίου βρίσκεται η ιστορική Ζάχολη, έδρα του ομώνυμου δήμου στις αρχές του αιώνα μας). Στις προηγούμενες δημοτικές εκλογές του 1994, μια ομάδα νέων ανθρώπων, προερχόμενων από το ΠΑΣΟΚ και την Αριστερά, αλλά χωρίς άμεση κομματική εξάρτηση, με επικεφαλής τους τον γιατρό **Κωνσταντίνο Κούκιο**, κέρδισε τις εκλογές, θέτοντας τέλος στην πολύχρονη μονοκρατορία της Δεξιάς. Η αποδιάρθρωση της Δεξιάς ήταν τέτοια, ώστε στις μεθαρριανές εκλογές της 11.10.98, η Δεξιά δεν μπόρεσε, για το Δήμο Ευρωσίνης, να κατεβάσει δικό της υποψήφιο και έτσι το «χρίσμα» δεν μπόρεσε να δοθεί σε κάποιον υποψήφιο της. Αλλά και το ΠΑΣΟΚ δεν μπόρεσε να δώσει το «χρίσμα» σ' έναν δικό του υποψήφιο και λόγω της διαμάχης μεταξύ των δύο βουλευτών του στην Κορινθία: του **Γ. Ποττάκη** (προεδρικός) και του **Θ. Κοτσώνη** (μέλος της κυβέρνησης Σημίτη). Κατεβαίνουν, έτσι, για το Δήμο Ευρωσίνης τρεις συνδυασμοί, με επικεφαλής τους **Δ. Δούσα**, πρόεδρο της Κοινότητας Ροζενών, μέλος του ΠΑΣΟΚ και πολιτικό φίλο του **Γ. Ποττάκη**, τον **Χρ. Λύρα**, πρόεδρο της Κοινότητας Σαρανταπηχιώτικων, ανεξάρτητο κεντρο-αριστερό, και τον **Κ. Κούκιο**, πρόεδ-

δρο Κοινότητας Δερβενίου, προσκείμενο στο ΠΑΣΟΚ. Ο κ. Κούκιος και ο Δ. Δούσκας αφήνουν να εννοηθεί ότι έχουν (με το μέρος τους τη σημερινή εξουσία και πράττουν ανάλογα, σε βάρος του τρίτου υποψηφίου, του Χρ. Λύρα, με εκβιασμούς και εκβιασμούς, που ασκούν –αν όχι αυτοί οι ίδιοι– μέλη του συνδυασμού τους. Θα παρωθέσω μερικά περιστατικά, δυστυχώς χωρίς ονόματα, γιατί έντρομοι αυτοί που τα υπέστησαν, απαίτησαν απ' αυτούς που μου τα αποκάλυψαν να μην αναφέρω ονόματα (που εγώ, βέβαια, γνωρίζω) κι υποσχέθηκαν να μην το κάνω. Δεν υπάρχει, βέβαια, σήμερα ο φόβος της αστυνομικής δίωξης, αλλά της ζημίας ως προς την επαγγελματική απασχόληση ή τη μη τήρηση υπόσχεσης για εργασία. Έτσι:

- Ένας υποψήφιος δημοτικός σύμβουλος στο συνδυασμό του κ. Κούκιου είτε σ' έναν μαγαζάτορα ν' αποσύρει τον γιο του από το συνδυασμό του Χρ. Λύρα, γιατί αλλιώς «θα καταστραφεί το μαγαζί του». Στον ίδιο μαγαζάτορα άσκησε πίεση κι ένας άνθρωπος του Δ. Δούσκα! Την παραμονή της κατάθεσης των συνδυασμών έστειλαν για έλεγχο τον ΣΔΟΕ, για να καταδειχθεί ποιοι έχουν την εξουσία.

- Ο ίδιος υποψήφιος δημοτικός σύμβουλος πήγε στη γυναίκα ενός υποψηφίου του συνδυασμού του Χρ. Λύρα για να της προτείνει να μπει, έναντι ανταλλαγμάτων, στο συνδυασμό του Κ. Κούκιου.

- Οι άνθρωποι του Κ. Κούκιου εκβίασαν τον Κ.Γ. να μην είναι υποψήφιος στο συνδυασμό του Χρ. Λύρα.

- Ένας υποψήφιος στο συνδυασμό του Κ. Κούκιου απαίτησε εκβιαστικά από έναν υποψήφιο του Χρ. Λύρα, ιδιωτικό υπάλληλο, ν' αποσύρει την υποψηφιότητά του – όπερ και εγένετο.

- Ένας άλλος μαγαζάτορας καταγγέλλει: «μιας πίεσε ο Κοτσώνης να ψηφίσουμε τον Κούκιο».

- Ο ίδιος υποψήφιος στο συνδυασμό του Κ. Κούκιου παρενέβη για να μπει ο γιος κάποιου στο ψηφοδέλτιο του Κούκιου, ενώ ο γαμπρός του είχε ήδη μπει στο ψηφοδέλτιο του Χρ. Λύρα!

- Στα μέλη μιας οικογένειας γίνονται ανώνυμα τηλεφωνήματα να μην μπει μια κόρη της οικογένειας στο ψηφοδέλτιο του Χρ. Λύρα, «γιατί αλλιώς θα χάσει τη δουλειά της». Σε μέλος της οικογένειας ο Ε. Ταχτής, που είναι στο συνδυασμό του Κούκιου, είπε: «μην κάνετε μαλακίες, γιατί θα καταστραφείτε».

- Ο Χ.Α., που ήταν στο γραφείο του Κοτσώνη και που τώρα είναι υποψήφιος δι-

μοτικός σύμβουλος του Δούσκα, είπε σε δέκα τουλάχιστον ανθρώπους: «επειδή είναι εντολή του Κοτσώνη να βγει ο Δούσκας, ψηφίστε τον και θα σας βρούμε δουλειά».

- Ο Α.Γ., που είναι υποψήφιος στο συνδυασμό του Δούσκα, είπε στη Χ. που επρόκειτο να είναι υποψήφια δημοτική σύμβουλος: «πού θα πας με τον κομμουνιστή τον Λύρα; Έλα μαζί μας και θα σε διορίσουμε».

- Ο Κ.Κ., άνθρωπος του Δούσκα, παλιός κεντρικός και στη συνέχεια μέλος του ΠΑΣΟΚ, ορύεται στα καφενεία εναντίον του «κομμουνιστή» Χρ. Λύρα.

- Ο Σ.Π. που είναι προμηθευτής αναλώσιμων προϊόντων στα νοσοκομεία, υποψήφιος δημοτικός σύμβουλος στο συνδυασμό του Κούκιου, διαδίδει ότι θ' αγοράσει την υπό εκκαθάριση εταιρεία κατασκευής ιατρικών εργαλείων «ΕΛΒΙΟΝΥ» στην Κόρινθο (60 χλμ. από το Δερβένι) και θα προσφέρει εργασία σ' αυτούς που θα τον ψηφίσουν. Ας σημειωθεί ότι η διαδικασία πώλησης της ΕΛΒΙΟΝΥ δεν έχει αρχίσει ακόμα!

Αυτές είναι μερικές χαρακτηριστικές περιπτώσεις –κι ασφαλώς θα υπάρχουν πολλές ανάλογες ανά την Ελλάδα– εκβιαστικών ενεργειών αυτών που είτε εκπροσωπούν την εξουσία και που μας φέρνουν πίσω σε χαλεπούς, για τη δημοκρατία, καιρούς στην Ελλάδα. Αλλά τότε για ποια αλλαγή μιλάμε; Για ποια δημοκρατία σε τοπικό επίπεδο και για ποια κοινωνία πολιτών; Βέβαια, οι εκβιασμοί σε βάρος των πολιτών γίνονται και γίνονται με βάση το πρόβλημα της απασχόλησης – αλλά αυτό εξηγεί, δεν δικαιολογεί και είναι σε κάθε περίπτωση απαράδεκτο. Όπως είναι απαράδεκτο, π.χ., ένα κείμενο στήριξης του Κ. Κούκιου, που υπογράφεται από τρεις ακόμα γιατρούς (μεγάλη πέραση οι γιατροί στους εκλογικούς συνδυασμούς στην επαρχία) και που χρησιμοποιεί την ανατριχιαστική φράση «εμείς που καλύπτουμε το φάσμα όλων των υγιώς σκεπτομένων πολιτών», μια φράση που κατά κόρον χρησιμοποιήσε στο παρελθόν η εθνικόφρων Δεξιά.

Την ανάγκη μιας άλλης πολιτικής κουλτούρας, πέρα από μεγαλόστομες φράσεις, πρέπει να προωθήσει ο Κ. Σημίτης, αν δεν θέλει να συμβάλει να μετατραπεί το ΠΑΣΟΚ σ' ένα είδος «Συνταγματικού Επαναστατικού Κόμματος», που με διαφθορά και ανεπάρκεια κυβερνά, από το 1922, το Μεξικό...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ τροχαλία

Γριβαίων 5 - 106 80 Αθήνα
Τηλ. 36.46.426 - Fax: 36.21.932

Έντουαρντ Έβερετ ΣΕΛΙΔΕΣ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

1819, Κέρκυρα - Ιωάννινα - Μετέωρα -
Τύρναβος - Δελφοί - Αθήνα - Καλάβρυτα
- Κωνσταντινούπολη - Βουκουρέστι.

Εισαγωγή - Μετάφραση - Σχόλια:

ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ

Επιμέλεια & Σχόλια εικονογράφησης:

ΣΤΑΘΗΣ ΦΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

238 σελ., 14 x 21 cm, 27 εικ., 3.800 δρχ.

Με καθυστέρηση εκατόν εβδομήντα πέντε χρόνων εκδίδεται το αδημοσίευτο ημερολόγιο του Έντουαρντ Έβερετ, μια σημαντική μαρτυρία για την Ελλάδα του 1819 και τον φιλελληνισμό.

Στον Έβερετ ανήκει η τιμή ότι είναι ο πρώτος γνωστός Αμερικανός που συνδυάζει το λόγο ενδιαφέρον για την αρχαιότητα και συγχρόνως διέθετε εκείνη την παιδεία που τον κατηύθυνε στη μελέτη της μεσαιωνικής και νεότερης Ελλάδας: συναναστάθηκε Έλληνες κατά τη διάρκεια των σπουδών του στη Γερμανία και επιδίωξε να γνωρίσει επιφανείς Έλληνες, όπως λ.χ. τον Κοραή στο Παρίσι: συναντήθηκε με τον Βύρωνα –του οποίου το έργο γνώριζε ήδη– αμέσως μόλις έφτασε στην Ευρώπη: ασχολήθηκε με την εκμάθηση της νεοελληνικής γλώσσας: περιηγήθηκε την Ελλάδα και κατέγραψε τις εντυπώσεις του σε ημερολόγιο: επιστρέφοντας στην Αμερική έδωσε την πολιτική μάχη του φιλελληνισμού με όσους τρόπους διέθετε.

Η σκέψη να πλαισιωθεί το εξαιρετικά ενδιαφέρον κείμενο του Έβερετ με εικονογραφία βασισμένη σχεδόν αποκλειστικά σε σχέδια του Ντυπρέ (1789-1837) έγινε γιατί κατά σύμπτωση αμφότεροι ακολούθησαν σχεδόν ταυτόχρονα την ίδια διαδρομή από την Κέρκυρα προς την Αθήνα.

Παράτυπα προνομιούχος ο ΔΟΛ στο Χρηματιστήριο

του Ρεπόρτερ

Ο λόγος για τη μεγάλη διαφημιστική καμπάνια είναι ότι ο κ. **Λαμπράκης** απεφάσισε την εισαγωγή του ΔΟΛ στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Μέσα στη γενική οικονομική αναμπουμπούλα και την αυξανόμενη κρίση, «κάποιες πληροφορίες» φαίνεται ότι διαθέτει ο κ. Λαμπράκης γι' αυτό και σκέφτηκε «να παίξει» και στο Χρηματιστήριο.

Οι διαδικασίες, όμως, που ακολουθήθηκαν προκειμένου να εξυπηρετηθεί ο κ. Λαμπράκης γράφουν μια νέα «σελίδα» στις ήδη γνωστές του ΧΑΑ. Τελικά, οι θεσμοί υπάρχουν για να διασφαλίζουν τη νομιμότητα, τη διαφάνεια και την αξιοπιστία ή να εξυπηρετούν με προτεραιότητα τα συμφέροντα και τις απαιτήσεις μεγαλοσχημόνων όπως ο κ. Λαμπράκης και άλλοι «ισοδύναμοι»;

Στην περίπτωση της εισαγωγής του ΔΟΛ στο Χρηματιστήριο καταστρατηγήθηκαν κανόνες και δεοντολογίες και περιφρονήθηκε με ιδιαίτερα προκλητικό τρόπο η Νομοθεσία σχετικά με το περιεχόμενο δημόσιων ανακοινώσεων περί συγκεντρώσεως κεφαλαίων.

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Για να εισαχθεί μια εταιρεία στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, εφόσον πληροί τις τυπικές και ουσιαστικές από το Νόμο προϋποθέσεις, πρέπει να καταθέσει αίτηση συνδεδεμένη από Ενημερωτικό Δελτίο στο Διοικητικό Συμβούλιο του ΧΑΑ για εξέταση ή έγκριση.

Οι φάκελοι με τις αιτήσεις εξετάζονται από το Δ.Σ. του Χρηματιστηρίου με βάση την προτεραιότητα της σειράς που έχουν κατατεθεί, δηλαδή ακολουθείται χρονολογική προτεραιότητα όπως προκύπτει από τον αριθμό πρωτοκόλλου κάθε αιτήσεως προς το Δ.Σ. του ΧΑΑ.

Ο ΔΟΛ κατέθεσε αίτηση στο Δ.Σ. του Χρηματιστηρίου μόλις πριν από ένα μήνα,

Στην τηλεόραση αλλά και σε δισελίδες καταχωρίσεις στον Τύπο θα παρατηρήσατε τη μεγάλη διαφημιστική προβολή του Δημοσιογραφικού Οργανισμού Λαμπράκη όπου, εκτός από το *Βήμα* και τα *Νέα*, προεβλήθη και κάθε άλλο έντυπο του ΔΟΛ, αλλά και το Travel Plan και όλες οι άλλες δραστηριότητες των εταιρειών του κ. Χρ. Λαμπράκη. Θα σας διέφυγε, όμως, ο λόγος για τον οποίο έγινε όλη αυτή η διαφημιστική καμπάνια.

Για τον ίδιο λόγο, εξάλλου, απεφασίσθη — και είναι οριστική η απόφαση αυτή τη φορά — ο κατάπλους κάθε πρωί, από τον ερχόμενο Γενάρη, του «θωρηκτού» του ΔΟΛ, δηλαδή του *Βήματος*.

τον Σεπτέμβριο του '98. Μέχρι τότε εκκρεμούσαν 22 (είκοσι δύο) αιτήσεις Ανωνύμων Εταιρειών για εισαγωγή μετοχών τους στο ΧΑΑ.

Στη συνεδρίαση της Πέμπτης 24.9.98, το Δ.Σ. του ΧΑΑ ενέκρινε(!) την αίτηση του ΔΟΛ αφού παρέκαμψε τις 22 αιτήσεις που είχαν προτεραιότητα εξέτασης και προηγούνταν χωρίς κανένα αιτιολογικό, καταπατώντας το πρωτόκολλο και τη δεοντολογία.

Στη συνέχεια δημοσιοποιεί μέσα από τα *Νέα*, την επομένη, ανακοίνωση-καταχώριση ότι ενεκρίθη η εισαγωγή του ΔΟΛ στο ΧΑΑ και η δημόσια εγγραφή των επενδυ-

τών θα γίνει στις αρχές Οκτωβρίου.

Αυτή η ανακοίνωση ήταν παράνομη, αφού ο ΔΟΛ δεν είχε πάρει ακόμα έγκριση από την αρμόδια Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς που πρέπει και αυτή να εγκρίνει την αίτηση των εταιρειών για εισαγωγή στο Χρηματιστήριο. Έτσι ο ΔΟΛ προεξοφλούσε με δημόσια ανακοίνωση την απόφαση μιας Κρατικής Επιτροπής, της μόνης αρμόδιας για θέματα Κεφαλαιαγοράς και δημόσιων ανακοινώσεων για συγκέντρωση κεφαλαίων.

Ο κ. Λαμπράκης ήξερε! Μετά από δέκα ημέρες, στις 6.10.98 βγήκε ανακοίνωση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς που πληροφορούσε ότι κατά την 142 «συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου της ενέκρινε την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Εταιρείας «Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη» Α.Ε. με δημόσια εγγραφή και εισαγωγή των μετοχών της στην κύρια αγορά του ΧΑΑ»

Όμως στην περίπτωση το Δ.Σ. του ΧΑΑ έπρεπε να εγκυκλιώσει προηγουμένως τη συγκεκριμένη εταιρεία (ΔΟΛ) για παραβίαση βασικών αρχών και διαδικασιών σχετικά με την εισαγωγή των μετοχών της εταιρείας στο ΧΑΑ. Αλλά δεν το έκανε.

Πραγματικά του ταιριάζει ο τίτλος «άνθρωπος — ορχήστρα» αφού διευθύνει τα πάντα κατά το δοκούν.

Υπάρχει, όμως, και κάτι ακόμα: Τρεις εταιρείες, που έχουν ήδη πάρει έγκριση πριν από τον ΔΟΛ, δεν έχουν λάβει ημερομηνίες για να πραγματοποιήσουν τις δημόσιες εγγραφές για την εισαγωγή των μετοχών τους στο Χρηματιστήριο. Ο λόγος; Έχει ήδη «καπαρώσει» τις ημερομηνίες ο κ. Χρ. Λαμπράκης! Οι εταιρείες αυτές είναι:

1. **ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ-ΜΑΡΜΑΡΑ-ΓΡΑΝΙΤΕΣ Α.Ε.:** Εισαγωγή με δημόσια εγγραφή.
2. **DRUCK FARBEN HELLAS S.A.:** Εισαγωγή με δημόσια εγγραφή.
3. **SELONTA-Ιχθυοτροφεία:** Μετάταξη

από την Παράλληλη στην Κύρια Αγορά με δημόσια εγγραφή.

ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΠΑΡΑΤΥΠΙΕΣ

Υπογραμμίζουμε και πάλι το γεγονός ότι η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ενώ δεν είχε συνεδριάσει για να εξετάσει το φάκελο του κ. Χρ. Λαμπράκη, εν τούτοις ο ΔΟΛ ήδη έχει κλείσει ημερομηνίες για δημόσια εγγραφή και μάλιστα το ανακοίνωσε διά του τύπου (Νέα, 29-30.9.98). Πρέπει να εξηγήσουμε τι σημαίνει αυτή η ιδιαίτερη αντιμετώπιση του ΔΟΛ.

Η μέση χρονική διάρκεια για την εισαγωγή των μετοχών στο ΧΑΑ για κάθε εταιρεία (έγκριση αίτησης από το Δ.Σ. του ΧΑΑ, έγκριση ενημερωτικού δελτίου, έγκριση της Επιτροπής Κεφαλαίου Αγοράς) κυμαίνεται από 4 έως 6 μήνες. Όμως ο ΔΟΛ πήρε έγκριση και ολοκλήρωσε όλες τις διαδικασίες σε λιγότερο από 1 μήνα!

Με τον τρόπο που ενήργησαν το Δ.Σ. του Χρηματιστηρίου και η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς δίνουν τη χειρότερη δημόσια εικόνα και συμπεριφορά τόσο στην αγορά όσο και στους επενδυτές. Είναι γνωστό ότι πρόσφατα παραιτήθηκε ο κ. Μανώλης Ξανθάκης από τη θέση του προέδρου του Δ.Σ. του ΧΑΑ. Όταν ρωτήθηκαν από το Αντί κύκλοι του Χρηματιστηρίου εάν αυτά γίνονταν επί προεδρίας Ξανθάκη τι θα συνέβαινε, η απάντηση ήταν: «Ο Ξανθάκης θα είχε παραιτηθεί!». Σήμερα η αγορά (Τράπεζες, Χρηματιστηριακές Εταιρείες, Ανάδοχοι) βοά και καγχάζει για την πρωτοφανή παρανομιότητα που επιδεικνύεται από τα θεσμικά όργανα για τον κ. Χρ. Λαμπράκη. Δεν είναι οι μόνον θεσμικοί παράγοντες που υποτάσσονται στα κελεύσματα του συγκροτημάτρου.

Βέβαια πρέπει να σημειωθεί ότι παρεκκλίσεις από τις διατάξεις και τη συνήθη διαδικασία έχουν συμβεί στο παρελθόν και σε άλλες εταιρείες για την εισαγωγή τους στο ΧΑΑ. Μόνον που αυτές οι παρεκκλίσεις αφορούσαν ΔΕΚΟ (όπως ΟΤΕ, Ελληνικά Πετρέλαια, ΚΑΕ, δηλαδή τα Καταστήματα Αεροπολογιτών Ειδών) και είχαν ιδιαίτερη νομοθετική κάλυψη, επειδή οι παρεκκλίσεις αφορούσαν δημόσιο συμφέρον προεξοφώντας τον συντηρηθόν οι χρόνοι και η γραφειοκρατία. Μήπως ο κ. Χρήστος Λαμπράκης έχει αναγορευτεί σε ΔΕΚΟ; Γιατί ως ΔΕΚΟ αντιμετωπίζεται από τους θεσμούς της κεφαλαιαγοράς; Ο κ. Λαμπράκης αφού κατέθεσε την αίτησή του, στην πρώτη κιόλας συνεδρίαση του Δ.Σ. ΧΑΑ, πέρασε! Τόσο απλά.

Καταγράφουμε ακόμα ένα γεγονός:

ΤΟ ΒΗΜΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α. ΚΡΗΤΟΥ & ΑΝΤΡΑΚΗΣ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ: ΔΕΥΤΕΡΑ 11 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1998

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝΤΡΑΚΗΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α. ΚΡΗΤΟΥ & ΑΝΤΡΑΚΗΣ
ΤΗΛΕΦΩΝΟ: 210 3700 1000

ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1998
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α. ΚΡΗΤΟΥ & ΑΝΤΡΑΚΗΣ
ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Α. ΚΡΗΤΟΣ

© ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ
Διεύθυνση: Αθήνα, Κηφισού 10
Τηλέφωνο: 210 3700 1000

Μετά τη «Μαύρη Παρασκευή» Η ελπίδα της Δευτέρας

Η άνοδος στη Νέα Υόρκη
δημιουργεί αισιοδοξία
σε όλες τις αγορές

Δεκαέξι (16) δισ. δραχμές λέγεται ότι θέλει να εισπράξει μέσω του Χρηματιστηρίου ο Χρ. Λαμπράκης - φθινό, άφθονο και ζεστό χρήμα στην εποχή των υψηλών επιτοκίων. Διαπιστώνοντας ότι έρχονται εποχές ισχνών αγελάδων στη Σοφοκλέους, λόγω της διεθνούς οικονομικής κρίσης, παρέκαμψε όλες τις «χρονοβόρες» τυπικές διαδικασίες, και «πήρε το νόμο στα χέρια του». Πρόλαβε; Την Παρασκευή 2 Οκτωβρίου, το Χρηματιστήριο έπεσε κατά 7,3%, κάτω από τις 1.900 μονάδες. Οι προβλέψεις δεν είναι ευοίωνες, η πτώση συνεχίζεται... Αλλά ο κ. Λαμπράκης «πιέζεται» και κατασκευάζει την Κυριακή 4.10.98 ένα πρωτοσέλιδο δημοσίευμα, που υπαγορεύεται από τα επιχειρηματικά συμφέροντά του κι όχι, βεβαίως, από την καλή πρόθεση να ενημερώσει τους 800.000 μετόχους που έχουν κλειστεί στη Σοφοκλέους. Έγκυρη ενημέρωση! Αλήθεια, αυτή η σκαστή περίπτωση «διαπλοκής» δεν εμπίπτει σε καμία διάταξη νόμου; Τώρα, που τελικώς ο ΔΟΛ μπήκε, όπως μπήκε στο Χρηματιστήριο, θα μπορεί στο εξής να χρησιμοποιεί την τερατώδη δύναμή του για να κάνει «χρηματιστηριακά παιχνίδια; Κατά τα άλλα, ο πολίτης μπορεί να αντιληφθεί πόση αξία έχουν οι διαβεβαιώσεις των «τζογαδόρων» του Τύπου για την πορεία της οικονομίας και τι ακριβώς εννοούν όταν γράφουν ότι το ελληνικό Χρηματιστήριο έχει μεταταγεί στη χορεία των «αναδυομένων αγορών που προσεγγίζουν τους ασφαλείς λιμένες των χρηματιστηρίων»!

Ο ΔΟΛ «πήδηξε» και την *Ελευθεροτυπία*, του κ. Χρήστου Τεγόπουλου, που από τον Αύγουστο του 1998 έχει καταθέσει αίτηση και ακόμα περιμένει να εξεταστεί η έγκρισή με τη σειρά της.

Τελικά, όμως, γιατί βιάζεται ο κ. Λαμπράκης; Μήπως υπάρχει κάποιος λόγος, σε σχέση με την πορεία του Χρηματιστηρίου και της δραχμής, ή απλώς θέλει να επιβεβαιώνεται συνεχώς ως το «μεγάλο όνομα της αγοράς» που οι θεσμοί πρέπει κατ' εξαίρεση και με προτεραιότητα να εξυπηρετούν;

Ας ελπίσουμε ότι δεν θα επαναληφθεί με τις μετοχές το ίδιο φαινόμενο με την επίσης γρήγορη και αβασάνιστη εισαγωγή του «Τηλέτυπου» (Mega Channel) και τη μετέπειτα κατάρρευση της μετοχής του που ζημίωσε χιλιάδες μικροεπενδυτές που εμπιστεύθηκαν το κανάλι. Ως γνωστόν, ο κ. Λαμπράκης είναι μέτοχος και στο «Τηλέτυπο».

• Επειδή το θέμα της υπέρβασης κάθε νομότυπης διαδικασίας που αφορά το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών έχει ιδιαί-

τερη σημασία και μάλιστα τις ημέρες μιας αναπτυσσόμενης κρίσης,

• επειδή ο Τύπος ελέγχεται από τον συγκροτημάτρου και

• επειδή οι βουλευτές γενικώς δεν «ανακατεύονται με τα πίτουρα», περιμένουμε μια απάντηση από τον νυν πρόεδρο του ΧΑΑ κ. Σπύρο Κουνιάκη ή τους πολιτικούς προϊσταμένους του, δηλαδή, είτε τον υπουργό κ. Γ. Παπαντωνίου είτε τον άμεσο προϊστάμενο του κ. Κουνιάκη, τον Γεν. Γραμματέα του ΥΠΕΘΟ κ. Γιώργο Παπαϊωάννου.

Πάντως ο κ. Λαμπράκης έχει ήδη αποτιμήσει την αξία της μετοχής του και απαιτεί 4.000 (τέσσερις χιλιάδες) δραχμές για το κάθε τεμάχιο. Σε παρατήρηση ότι το τίμημα ίσως είναι υπερβολικό, ο κ. Χρήστος Λαμπράκης αντέδρασε βίαια προς πάσαν κατεύθυνση. Άλλωστε είναι μικρό κλάσμα του εισιτηρίου για το Μέγαρο...

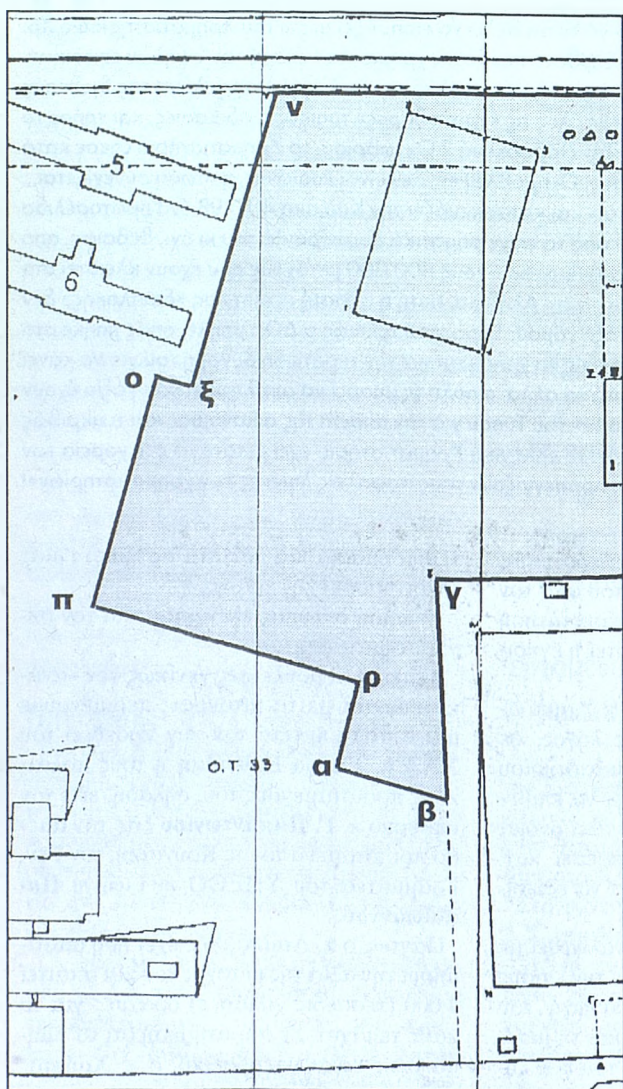
Έτσι ρυθμίζονται «θεσμικά» τα θέματα την εποχή του εκσυγχρονισμού της ελληνικής κοινωνίας. Αφερμή!

Άλλο ένα στρεμματάκι χάρισμα στον κ. Λαμπράκη!

Ποιος θα τους συμμαζέψει;

του Ρεπόρτερ

Τμήμα του τοπογραφικού όπως σημειωνόταν στο ΦΕΚ Δ' 967 της 31.12.1991. Ήταν το «δωράκι» του νεοδημοκράτη υφυπουργού Χρ. Κατσιγιάννη. Ο κ. Κ. Λαλιώτης «πρωώθησε» τα όρια ώστε να χαριστεί άλλο ένα στρεμματάκι στον κ. Χρ. Λαμπράκη.

Ο ξυλοκόπος κόβει τα μεγάλα δέντρα στο τέως Πάρκο Ελευθερίας προκειμένου να «αναπνεύσει» ο εργολάβος! Φωτογραφία από το 1997.

ΓΙΑ ΟΣΑ ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ

ΘΑ ΔΙΑΤΥΠΩΣΟΥΜΕ ΕΞ ΑΡΧΗΣ ΔΥΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ:

- Δεν υπάρχουν επαρκείς επιστημονικά τοπογράφοι που να εργάζονται στο ΥΠΕΧΩΔΕ, ώστε να γνωρίζουν και να μετρούν με τα σύγχρονα όργανα το εμβαδόν ενός οικοπέδου;
 - Εάν υπάρχουν επαρκείς επιστημονικά τοπογράφοι, τότε οι πολιτικοί τους προϊστάμενοι αφού τους αναθέτουν το απλό καθήκον της εμβαδομέτρησης ενός οικοπέδου εν συνεχεία τους γράφουν εις τα παλαιότερα των υποδημάτων τους και, παραγράφοντας προηγούμενες πράξεις, συντάσσουν νέες υπουργικές πράξεις και χαρίζουν ένα επιπλέον στρέμμα σε ιδιώτη επειδή «το χρειαζόταν προκειμένου να επεκτείνει τις εγκαταστάσεις του»;
- Επειδή και το ένα και το άλλο ερώτημα χρήζουν απαντήσεως παρακαλούμε τον ΥΠΕΧΩΔΕ κ. Κ. Λαλιώτη να απαντήσει μόνον σε αυτά τα ερωτήματα. Εάν αυτός κωφεύσει, όπως συνηθίζει, περιμένουμε κάποιο κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο να του θέσει αυτά τα ερωτήματα στη Βουλή. Αν βρεθεί!

Ποια, όμως, είναι η ιστορία αυτή; Σε διπλάνες σελίδες θα διαβάσατε για τις υπερβάσεις που διεπράχθησαν με την ανοχή — και έγκριση — του ΥΠΕΘΟ για την εισαγωγή του Δημοσιογραφικού Οργανισμού Λαμπράκη στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Εδώ θα καταγράψουμε τις χάρες που ένα άλλο υπουργείο έκαμε στον κ. **Λαμπράκη**: ή, αν θέλετε, την αναγνώριση εκ μέρους του ΥΠΕΧΩΔΕ ότι οι μηχανικοί του είναι ανίκανοι να συντάξουν μια πράξη εμβαδομέτρησης!

Επί της επαράτου δεξιάς, ο τότε ΥΠΕΧΩΔΕ **Χρήστος Κατσιγιάννης**, υπέγραψε την υπ' αριθμόν 102405/7167 της 4.12.1991 απόφαση, η οποία δημοσιεύθηκε στο φύλλο 967, Δ' τεύχος της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως και η οποία, μεταξύ άλλων, όριζε:

«1. Εγκρίνεται η τροποποίηση του περιγράμματος του υπογείου χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων και μεταξύ των οδών Λάχης, Σουηδίας και Ευζώνων που καθορίστηκε με την 1113/1990 (Δ' 507) απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Αθηνών όπως το νέο περίγραμμα φαίνεται με στοιχεία α, β, γ, δ, ε, ζ, η, θ, ι, ..., ρ, α στο σχετικό πρωτότυπο διάγραμμα σε κλίμακα 1:500, που θεωρήθηκε από τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Τοπογραφικών Εφαρμογών με την 102405/1991 πράξη του και που αντίτυπό του σε φωτοστίχηση δημοσιεύεται με την παρούσα απόφαση.

»2. Στον παραπάνω υπόγειο χώρο επιτρέπεται η δημιουργία δεύτερου, τρίτου και τέταρτου υπογείου για την εξυπηρέτηση σταθμού στάθμευσης (sic) αυτοκινήτων 750 θέσεων».

Αναφέραμε ολόκληρο το κείμενο της αρχικής — κατσιγιαννικής — απόφασης προκειμένου να θυμίσουμε και το πώς άρχισε η ιστορία της Όπερας: Απλώς ως ένας «σταθμός στάθμευσης 750 αυτοκινήτων»!

Το επίμαχο τμήμα του αναφερόμενου περιγράμματος δημοσιεύεται στις σελίδες αυτές.

Αργότερα, το 1993, με την Πράξη 92 της 24.6.93 του Υπουργικού Συμβουλίου (ΦΕΚ Α' 108), παραχωρείται δωρεάν, κατά πλήρη κυριότητα, νομή και κατοχή ακίνητο του Δημοσίου επί του οικοδομικού τετραγώνου 33 στον ΟΜΜΑ συνολικού εμβαδού 13.241 τετραγωνικών μέτρων με αποκλειστικό σκοπό την κατασκευή υπογείου χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων και λοιπών χώρων και εγκαταστάσεων προς εξυπηρέτηση των σχολών του ΟΜΜΑ.

Σήμερα, επί εκσυγχρονιστικής κυβερνήσεως ΠΑΣΟΚ δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 219 Α' της 24ης Σεπτεμβρίου 1998 η υπ' αριθμόν 44 της 11.8.1998 Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου «παραχώρησης δωρεάν, κατά πλήρη κυριότητα, νομή και κατοχή ακινήτου του Δημοσίου στον ΟΜΜΑ». (Σχετική αναφορά βλ. και στην *Ανγή* της 3.10.98). Η Πράξη αυτή του Υπουργικού Συμβουλίου, μεταξύ άλλων, αναφέρει:

«1. Έχοντας υπόψη... τα στοιχεία του σχετικού φακέλου, αποφασίζει:

Την παραχώρηση δωρεάν, κατά πλήρη κυριότητα, νομή και κατοχή του ακινήτου του Δημοσίου, που βρίσκεται στην περιφέρεια του Δήμου Αθηναίων, επί του οικοδομικού τετραγώνου 33 και εμφανίζεται στο υπ' αριθμόν 5/96 τοπογραφικό διάγραμμα της Δ/νσης Δ 12 της Γεν. Γραμ. Δημ. Έργων, που συντάχθηκε από την αρμόδια Τμηματάρχη Ε. Δημητρίου και θεωρήθηκε την 22.1.1996 από τον Προϊστάμενο της ίδιας νοηρεσίας Κ. Δεσύρη, υπό στοιχεία 5—6—7—8—9—5 συνολικού εμβαδού 1.420,27 τετραγωνικών μέτρων, στο ίδρυμα με την επωνυμία ΟΜΜΑ κ.λπ., κ.λπ.»

Και συνεχίζει:

«2. Η παραχώρηση γίνεται με τους κατωτέρω όρους:

α. Το παραχωρούμενο ακίνητο θα είναι αναπολλοτρώτο και θα

χρησιμεύσει αποκλειστικά για την κατασκευή υπογείου χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων και λοιπών χώρων και εγκαταστάσεων για την αποκλειστική εξυπηρέτηση των αναγκών λειτουργίας του Ιδρύματος ΟΜΜΑ και των δραστηριοτήτων του που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο των σκοπών του.

β. Απαγορεύεται κάθε μεταβολή της χρήσης του παραχωρουμένου ακινήτου.

γ. Η χρηματοδότηση της κατασκευής των έργων θα γίνει από το Ελληνικό Δημόσιο, σύμφωνα με την ιδρυτική πράξη του Ιδρύματος ΟΜΜΑ».

Η κουραστική παράθεση σχοινοτενών νομικών κειμένων έγινε προκειμένου να φανεί ότι:

α) Η παραχώρηση έγινε για γκαράζ και δεν είναι δυνατόν τώρα να μας λένε ότι οι πολυέξοδοι «λοιποί χώροι και εγκαταστάσεις» είναι κάτι δευτερεύον και μη αξιοσημείωντο από έναν οργανισμό που τόσο καλά γνωρίζει και οργανώνει σε κάθε λεπτομέρεια τις ενέργειές του. Λέτε, κάπου στο τέλος να θυμήθηκε ο κ. Χρ. Λαμπράκης και να είπε: «Οικόπεδο έχουμε, δεν κάνουμε και μια Όπερα;».

β) Πριν από τις διακοπές του Δεκαπενταύγουστου και την κατακύρωση του περιέργου διαγωνισμού που διέπραξε ο ΟΜΜΑ — για τον οποίο είχαμε αναφερθεί στα δύο προηγούμενα τεύχη —, αφού είχε ήδη εκσκαφεί το τεράστιο σκάμμα στο πρώην Πάρκο Ελευθερίας, συνετελέσθη και η τελική πράξη του (μελο)δράματος: Ο κ. Χρ. Λαμπράκης έχοντας προφανώς καταπατήσει άλλο ένα στρέμμα από το Πάρκο Ελευθερίας εξήτησε και πήρε (ποιος θα ηρνεύτο;) άλλο ένα στρεμματάκι(!) από το κοινόχρηστο πράσινο.

Εμείς κλείνουμε εδώ αυτό το σημείωμα. Άλλα σχόλια περιττεύουν.

ΚΥΚΛΟΦΕΡΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΜΕΛΙΟ

ΣΟΦΙΑΝΟΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΙΔΗΣ
ΤΑ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΤΑ
η καταγραφή μιας δεκαετίας

ΘΕΜΕΛΙΟ

Κ/ΣΥΓΓΡ-Ρ/Σ 9810

Επιμέλεια: Σωτήρης Ντάλης

«Πράσινο φως» για την Κύπρο

Στις 5 Οκτωβρίου, το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων έδωσε το «πράσινο φως» για την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Κύπρου και των άλλων πέντε χωρών. Την απόφαση ν' αρχίσουν στις 10 Νοεμβρίου 1998 οι ουσιαστικές διαπραγματεύσεις έλαβαν οι 15 υπουργοί Εξωτερικών στο Λουξεμβούργο μολονότι η Γαλλία, η Ιταλία αλλά και η Ολλανδία εξέφρασαν κάποιες επιφυλάξεις για την περίπτωση της Κύπρου. Θα πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι προηγήθηκε μια σκληρή «κόντρα» του υπουργού Εξωτερικών Θεόδωρου Πάγκαλου με τον γάλλο ομόλογό του Υμπέρ Βεντρίν, όταν ο δεύτερος έθεσε ευθέως «ζήτημα Κύπρου», επιθυμώντας να συνδέσει την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. με προηγούμενη επίλυση του Κυπριακού και να συμπεριληφθεί αυτή η αναφορά στα τελικά συμπεράσματα του Συμβουλίου.

Στο συμβιβασμό που επετεύχθη τελικά καταλυτική φαίνεται να ήταν η παρέμβαση του αποχωρούντος υπουργού Εξωτερικών της Γερμανίας Κλάους Κίνκελ, ο οποίος δήλωσε ότι «καθ' οιονδήποτε τρόπον δεν υφίσταται ζήτημα μπλοκαρίσματος της διεύρυνσης». Τον Κλάους Κίνκελ συμπλήρωσε ο αυστριακός ομόλογός του Β. Σούσελ, ο οποίος εκφράζοντας και την επίσημη θέση της αυστριακής προεδρίας τόνισε ότι «ειδικώς για την Κύπρο ισχύουν όλες οι αποφάσεις που έχουν ήδη ληφθεί στις Συνόδους του Λουξεμβούργου και του Κάρντιφ και οι οποίες προσδιορίζουν ως επιθυμούμενη λύση του πολιτικού προβλήματος της Κύπρου τη δημιουργία μιας δικαιοδικής και διζωνικής ομοσπονδίας μέσα από το πλαίσιο των συζητήσεων που διεξάγονται υπό την αιγίδα του ΟΗΕ».

Οι θέσεις αυτές του προεδρεύοντος αυστριακού

**Στα
συμπεράσματα
του Συμβουλίου
Γενικών
Υποθέσεων
υπογραμμίζεται
ότι «η μέχρι
σήμερα
αναλυτική
εξέταση
του Κοινοτικού
Κεκτημένου
δεν καλύπτει
το σύνολο
της Κύπρου».**

υπουργού Εξωτερικών ενσωματώθηκαν και στο τελικό κείμενο συμπερασμάτων, το οποίο υπεγράφη ομοφώνως.

Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων επαναλαμβάνεται η απόφαση της Συνόδου Κορυφής του Λουξεμβούργου (Νοέμβριος 1997) και στη σχετική παράγραφο για την Κύπρο το Συμβούλιο «εκφράζει τη λύπη του, διότι στην παρούσα φάση των διαπραγματεύσεων δεν έχει ακόμη επιτευχθεί λύση στο πολιτικό πρόβλημα της Κύπρου». Επίσης, υπογραμμίζεται ότι «η μέχρι σήμερα αναλυτική εξέταση του Κοινοτικού Κεκτημένου δεν καλύπτει το σύνολο της νήσου». Αξίζει να υπογραμμισθεί ότι η συγκεκριμένη αναφορά μπήκε για πρώτη φορά σε επίσημο έγγραφο της Ε.Ε. Βέβαια, η ελληνική αντιπροσωπεία πέτυχε να αναφερθεί ρητώς στην ίδια παράγραφο ότι «η πρόσκληση της κυπριακής κυβέρνησης για τη συμμετοχή και εκπροσώπων της τουρκοκυπριακής πλευράς στις διαπραγματεύσεις δεν έχει γίνει μέχρι στιγμής δεκτή» από τους τουρκοκύπριους.

Όσον αφορά στο τεχνικό μέρος των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, οι έξι υποψήφιες χώρες (Ουγγαρία, Πολωνία, Εσθονία, Τσεχία, Σλοβενία και Κύπρος) εισέρχονται πλέον στο δεύτερο και ουσιαστικότερο στάδιο.

Υπενθυμίζεται ότι από τις 27 Απριλίου 1998 έχει αρχίσει η διαδικασία εξέτασης του βαθμού ενσωμάτωσης του «κεκτημένου» της Ε.Ε. στο εσωτερικό Δίκαιο των υποψηφίων προς ένταξη (5+1) χωρών. Η συγκεκριμένη διαδικασία στοχεύει στον προσδιορισμό τυχόν προβλημάτων που συναντούν οι χώρες αυτές στην προσπάθειά τους να συμμορφωθούν προς το «Κοινοτικό Κεκτημένο» (acquis communautaire).

Γιατί δεν πρέπει να χτυπήσει το NATO

της Κατερίνας Καρύγιαννη

Οι πιθανότητες για στρατιωτική επέμβαση του NATO στη Σερβία έχουν αυξηθεί δραματικά τις τελευταίες μέρες. Οι ΗΠΑ και οι ευρωπαίοι σύμμαχοί της φαίνονται διατεθειμένοι, αυτή τη φορά, ακόμα και να παρακάμψουν το Συμβούλιο Ασφαλείας. Το ενδεχόμενο, όμως, στρατιωτικής επέμβασης χωρίς προηγούμενη έγκριση του Συμβουλίου Ασφαλείας δημιουργεί κακό προηγούμενο για αυθαιρεσίες κάθε είδους και θέτει σε κίνδυνο τη διεθνή νομιμότητα. Από την άλλη πλευρά, δεν είναι βέβαιο ότι ένα στρατιωτικό πλήγμα επί σερβικών στόχων θα φέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα στη διαδικασία επίλυσης του ζητήματος του Κοσόβου.

Οι νατοϊκοί σύμμαχοι επαναβεβαιώνουν σε κάθε ευκαιρία τις τελευταίες μέρες ότι θα προχωρήσουν σε αεροπορικές επιθέσεις εναντίον σερβικών στόχων αν ο πρόεδρος της Γιουγκοσλαβίας **Μιλόσεβιτς** δεν υποχωρήσει και δεν συμμορφωθεί πλήρως με το ψήφισμα της 23ης Σεπτεμβρίου του Συμβουλίου Ασφαλείας. Ο πρόεδρος **Κλίντον** επανέλαβε, την Τρίτη, αυστηρή προειδοποίηση προς τον Μιλόσεβιτς από το βήμα της ετήσιας συνέλευσης του ΔΝΤ. Οι δηλώσεις του γίνονταν τη στιγμή που ο ειδικός διαμεσολαβητής και αρχιτέκτονας του Ντέυτον **Ρίτσαρντ Χόλμπρουκ** έσπευδε στο Βελιγράδι, προερχόμενος από την Πρίστινα, για να συναντήσει για δεύτερη φορά τον Σλόμποταν Μιλόσεβιτς. Η πρώτη συνάντησή τους έλαβε χώρα το βράδυ της Δευτέρας. Ο Χόλμπρουκ περιορίστηκε να επαναλάβει στους δημοσιογράφους την αποφασιστικότητα, αυτή τη φορά, του NATO να χτυπήσει. Σήμερα Τετάρτη, που γράφονται αυτές οι γραμμές ο κ. Χόλμπρουκ θα είχε νέα συνάντηση με τον γιουγκοσλάβο ηγέτη. Στόχος του αμερικανού διπλωμάτη, όπως περιγράφουν αμερικανοί αξιωματούχοι, είναι να μεταφέρει στον γιουγκοσλάβο πρόεδρο το ξεκάθαρο μήνυμα ότι το NATO δεν μπλοκάρει. Από την άλλη πλευρά είναι σαφές ότι όλες οι πλευρές επιθυμούν να εξαντλήσουν όλα τα

Γηραιός κοσσοβάρος θρηνεί το νεκρό παιδί του.

περιθώρια εξεύρεσης πολιτικής λύσης πριν προχωρήσουν σε στρατιωτικό πλήγμα. Και αυτό γιατί αν ληφθεί η πολιτική απόφαση στρατιωτικής επέμβασης στο Κόσοβο εκτός του πλαισίου του Συμβουλίου Ασφαλείας, λύση που προκρίνεται αναγκαστικά αυτή τη στιγμή λόγω της αντίδρασης της Ρωσίας και της Κίνας, αυτό διαλύει αυτόματα το θεσμικό εποικοδό-

μημα για την περιφρούρηση της διεθνούς νομιμότητας, στο όνομα της οποίας οι Δυτικοί αναλαμβάνουν τώρα την επιχείρηση κατά της Σερβίας. Οι δυτικοί σύμμαχοι, λοιπόν, δημιουργούν ένα επικίνδυνο προηγούμενο που θα νομιμοποιεί πλήρως τον **Σαντάμ Χουσεΐν** να εισβάλει στο Κουβέιτ αλλά και οποιονδήποτε ηγέτη τύπου Σαντάμ Χουσεΐν που έχει ανάλογες φιλοδοξίες. Και οι αμερικανοί αξιωματούχοι συνειδητοποιούν ότι η περίπτωση επέμβασης στο Κόσοβο δεν είναι ανάλογη αυτής στη Βοσνία. Δεν κρύβουν το φόβο τους ότι η επέμβαση σε μια διεθνώς αναγνωρισμένη χώρα, χωρίς να υπάρχει προηγούμενο αίτημα, όπως στην περίπτωση της Βοσνίας συνιστά ένα κακό προηγούμενο με το οποίο θα είναι δύσκολο να συμβιβαστούν στο μέλλον. Γνωρίζουν πολύ καλά ότι είναι πολλές οι κυβερνήσεις στην Ασία και αλλού που θα επιθυμούσαν να επέμβουν σε κάποια γειτονική χώρα για να επιλύσουν μειονοτικά ζητήματα. Γνωρίζουν επίσης πολύ καλά ότι δεν μπορούν να διανοηθούν την αποστολή χερσαίων δυνάμεων στο Κόσοβο όπως έγινε στην περίπτωση της Βοσνίας. Όταν τα νατοϊκά αεροσκάφη πραγματοποιήσαν, τον Αύγουστο του 1995, αεροπορικές επιδρομές είχαν την υποστήριξη βρετανικών και γαλλικών στρατευμάτων.

Αυτό που χρήζει ιδιαίτερης αναφοράς

στην παρούσα κρίση είναι ότι για πρώτη φορά οι ευρωπαϊκές χώρες, με εξαίρεση την Ελλάδα, συντάσσονται με τις ΗΠΑ στην απόφαση να παρακαμφθεί –αν χρειαστεί– το Συμβούλιο Ασφαλείας. Αυτό, λοιπόν, που τον προηγούμενο Μάρτιο –όταν είχε τεθεί πάλι θέμα στρατιωτικής επέμβασης στο Κόσσοβο– θεωρείτο αδιανόητο, τώρα θεωρείται πιθανό. Το γεγονός ότι η Βρετανία στηρίζει μια τέτοια προοπτική δεν μας εκπλήσσει. Ο υπουργός Εξωτερικών της χώρας **Ρόμπιν Κουκ** υποστήριξε μάλιστα ξεκάθαρα ότι το νομικό πλαίσιο για να γίνει η επίθεση υπάρχει, και είναι το ψήφισμα 1199 του Συμβουλίου Ασφαλείας από τις 23 του προηγούμενου μήνα. Το Συμβούλιο Ασφαλείας ζητεί από τη Γιουγκοσλαβία να σταματήσουν οι δραστηριότητες των δυνάμεων ασφαλείας μέσα στο Κόσσοβο, να απομακρυνθούν όλες οι στρατιωτικές δυνάμεις από την επαρχία, να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για την περίθλαψη και επιστροφή των προσφύγων και να αρχίσει αμέσως διάλογο με τους Αλβανούς του Κοσσυφοπεδίου. Το ψήφισμα αυτό του Συμβουλίου Ασφαλείας επικαλείται το άρθρο 7 της Χάρτας των Ηνωμένων Εθνών που προβλέπει την ανάληψη περαιτέρω δράσης σε περίπτωση που η Γιουγκοσλαβία δεν συμμορφωθεί. Εδώ ακριβώς βασίζουν η βρετανία και οι ΗΠΑ το επιχείρημα ότι νομικό πλαίσιο για την ανάληψη της επιχείρησης υπάρχει. Ο βρετανός πρωθυπουργός έσπευσε, μάλιστα, να τονίσει στις 6 του μήνα ότι όλα αυτά που λέγονται για τις ενστάσεις της Ρωσίας δεν ευσταθούν, αφού η Ρωσία στήριξε το ψήφισμα 1199.

ΑΠΟΜΟΝΩΜΕΝΕΣ ΡΩΣΙΑ-ΚΙΝΑ

Το ανησυχητικό είναι ότι εσχάτως έχει μεταστραφεί και η Γαλλία. Ο υπουργός Εξωτερικών της χώρας Υμπέρ Βεντρίν σε πρόσφατες δηλώσεις του στο γαλλικό ραδιόφωνο άφησε ξεκάθαρα να εννοηθεί ότι θα προχωρήσουν χωρίς προηγούμενη έγκριση του Συμβουλίου Ασφαλείας. Μετά απ' αυτά η Ρωσία και η Κίνα έχουν μείνει μόνες να στηρίζουν την άποψη ότι δεν είναι δυνατό να προχωρήσει το ΝΑΤΟ χωρίς προηγούμενη νομιμοποίηση της ενέργειας από το Συμβούλιο Ασφαλείας. Είναι σαφές ότι αν το θέμα ερχόταν στο Συμβούλιο Ασφαλείας, η Μόσχα και το Πεκίνο θα ασκούσαν βέτο.

Τι γίνεται, όμως, τώρα; Η Ρωσία, παρά το γεγονός ότι συνυπέγραψε κοινή πρόταση της ομάδας επαφής την προηγούμενη εβδομάδα, που καλούσε τον Μιλόσεβιτς να συμμορφωθεί πλήρως με το σχετικό ψήφισμα, έχει απειλήσει τόσο με δηλώσεις του υπουργού Εξωτερικών της χώρας **Ιγκόρ Ιβάνωφ** αλλά και του εκπροσώπου του Κρεμλίνου ότι αν οι σύμμαχοι προχωρήσουν χωρίς απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας οι σχέσεις Μόσχας-Δύσης θα μπουκνουν σε ψυχροπολεμική τροχιά. Κατανοούμε ότι η αντίδραση της Ρωσίας δεν οφείλεται μόνο στις παραδοσιακά καλές σχέσεις Βελιγραδίου-Μόσχας –άλλωστε ο πρόεδρος **Γέλτσιν** δεν κρύβει τη δυσανεμία του για την αδιαλλαξία του Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς που μόλις την Τρίτη πείσθηκε να επιτρέψει στους επιθεωρητές του ΟΑΣΕ να επισκεφθούν το Κόσσοβο–, αλλά –κυρίως– στο ότι δεν επιθυμεί να αφήσει την Αμερική να κάνει μόνη της παιχνίδι στη Διεθνή Σκηνή. Από την άλλη πλευρά, είναι σαφές ότι περιθώρια ελιγμών δεν υπάρχουν, τη στιγμή που η Μόσχα εξαρτάται πλήρως από την οικονομική στήριξη των Αμερικανών και του ΔΝΤ.

ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΕΜΒΑΣΗ, ΤΙ;

Το κρίσιμο ερώτημα που προκύπτει είναι αν μια ενδεχόμενη νατοϊκή επέμβαση θα έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα, την προώθηση της επίλυσης του ζητήματος του Κοσσυφοπεδίου.

Ακόμα και να υποθέσουμε ότι θα κάμψει την αδιαλλαξία του Μιλόσεβιτς, με δεδομένη τη δεινή οικονομική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η χώρα, είναι βέβαιο ότι θα θρύνει από την άλλη την αδιαλλαξία των ανταρτών του Απελευθερωτικού Στρατού του Κοσσόβου, που δεν φαίνονται διατεθειμένοι να συμβιβασθούν με κάτι λιγότερο από την ανεξαρτησία της επαρχίας. Το ενδεχόμενο αυτό το απορρίπτουν, όμως, κατηγορηματικά όλες οι Δυτικές δυνάμεις και η Ρωσία, ζητώντας εξεύρεση λύσης μέσα στο πλαίσιο της ομοιοπονδίας της Γιουγκοσλαβίας. Αυτό που ζητούν από τις δύο πλευρές είναι να καθήσουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και να συζητήσουν στη βάση του τελευταίου αμερικανικού σχεδίου που προβλέπει καθεστώς αυτοδιοίκησης για το Κόσσοβο για μια ενδιάμεση περίοδο δύο ή τριών χρόνων, μέχρι να ολοκληρωθεί η διαπραγμάτευση για το τελικό καθεστώς.

Ένα άλλο ερώτημα είναι γιατί να γίνει τώρα νατοϊκή επέμβαση. Γιατί έπειτα από έξι μήνες κρίσης; Γιατί μετά το ισχυρό πλήγμα που κατάφερε ο πρόεδρος Μιλόσεβιτς στον Απελευθερωτικό Στρατό, το κάψιμο χωριών και τις εκκαθαρίσεις που έχουν στοιχίσει τη ζωή σε εκατοντάδες ανθρώπους; Μήπως γιατί αυτή τη φορά η εικόνα της φρόνης με το άψυχο σώμα ενός 18μηνου μωρού –θύμα των εκκαθαρίσεων– έκανε το γύρο του κόσμου και προκάλεσε την οργή ακόμα και των αμερικανών γερουσιαστών που πριν από έξι μήνες δεν ήθελαν ούτε να ακούσουν για οποιαδήποτε εμπλοκή στο Κόσσοβο;

Πρόκειται, άραγε, οι αεροπορικές επιδρομές να ανακουφίσουν το δράμα των 350.000 προσφύγων που έχουν εγκαταλείψει το Κόσσοβο;

Οι απαντήσεις σε όλα αυτά τα ερωτήματα είναι μάλλον ευνόητες. Όπως είναι ευνόητο ότι η Δύση εκτός από τις απειλές για επιδρομές δεν μπορεί να αρθρώσει μια ολοκληρωμένη πρόταση ειρηνικής επίλυσης της κρίσης.

Όμως, πόσο πιθανό είναι τελικά να γίνουν οι αεροπορικές επιδρομές; Τα επιτελικά σχέδια είναι έτοιμα, οι συμμαχικές δυνάμεις συγκεντρώνονται στις βάσεις της νότιας Ιταλίας, το αεροπλανοφόρο Αϊζενχάουερ σπεύδει στην περιοχή και, αν δοθεί το πράσινο φως, οι αεροπορικές επιδρομές είναι δυνατόν να λάβουν χώρα μέσα στις επόμενες μέρες. Αλλωστε, η έμφαση που δόθηκε τις τελευταίες μέρες στο θέμα και η προπαγάνδα των μέσων ενημέρωσης έχει προετοιμάσει την παγκόσμια κοινή γνώμη για την αναγκαιότητα ενός χτυπήματος. Βόμβες πάντως δεν αναμένεται να πέσουν πριν από τη σύνοδο του ΝΑΤΟ στις Βρυξέλλες, που αναβλήθηκε για το Σάββατο. Η συνάντηση της Ομάδας Επαφής που είχε προγραμματισθεί για την Πέμπτη αναβλήθηκε και, παρά το πολεμικό κλίμα που επικρατεί και στο Βελιγράδι και τις δηλώσεις κυβερνητικών αξιωματούχων ότι η Σερβία είναι έτοιμη να αμυνθεί, διαφαίνεται ότι όλες οι πλευρές δίνουν ένα μικρό περιθώριο σε μια ειρηνική διαπραγμάτευση. Εκτός και αν ο πρόεδρος Μιλόσεβιτς είναι αποφασισμένος να προκαλέσει τις αεροπορικές επιδρομές για να αποδεχτεί ο σερβικός λαός πιο εύκολα την εκχώρηση αυτονομίας στο Κοσσυφοπέδιο.

Μετά την Ελιά, τι;

του Λεωνίδα Βαλασόπουλου

Ύστερα από δύομισι χρόνια, ο κυβερνητικός συνασπισμός της Ελιάς –η πρώτη κεντροαριστερή κυβέρνηση στην ιστορία της μεταπολεμικής Ιταλίας– τελειώνει τη διαδρομή του. Η πολιτική επιτροπή της Κομμουνιστικής Επανίδρυσης αποφάσισε να μην ψηφίσει τον προϋπολογισμό του κράτους για το 1999 και ν' αποσύρει την εμπιστοσύνη της από την κυβέρνηση Πρόντι.

Την ώρα που γράφονται οι γραμμές αυτές, το πολιτικό τοπίο είναι ακόμα θολό. Πάντως, ακόμα και αν ο **Ρομάνο Πρόντι** μπορέσει να εξασφαλίσει τις ψήφους που είναι αναγκαίες για την έγκριση του προϋπολογισμού, τίποτα δεν θα είναι όπως πριν. Η απόφαση της Κομμουνιστικής Επανίδρυσης ν' άρει την εμπιστοσύνη της από την κυβέρνηση που ήταν «όλο και πιο κεντροαριστερή, όλο και λιγότερο αριστερή» προμηνύει ανεξέλεγκτες συνέπειες. Πρώτα απ' όλα για την ίδια της τη συνοχή.

ΠΡΟΣ ΔΙΑΣΠΑΣΗ

Ήδη ο 73χρονος πρόεδρος της **Λοριάντο Κοσσούτα** παραιτήθηκε απ' το αξίωμά του, δηλώνοντας ότι «στο παρελθόν έπρεπε να έχω υψώσει τη φωνή κάποιες στιγμές».

Ο Ιταλός πρωθυπουργός **Ρομάνο Πρόντι** με τον γάλλο ομόλογό του **Λιονέλ Ζοσπέν**.

Ο Κοσσούτα ήδη απ' τις αρχές Σεπτεμβρίου είχε ταχθεί εναντίον της μη έγκρισης του προϋπολογισμού και της άρσης της εμπιστοσύνης προς την κυβέρνηση. Ο γραμματέας **Φάουστο Μπερτινόνι** κατάφερε τελικά να επιβάλει –με τη βοήθεια της τροτσκιστικής μειοψηφίας– τη γραμμή της ρήξης χωρίς να συμμερίζεται την άποψη του Κοσσούτα ότι έτσι ανοίγουμε το δρόμο στον **Μπερλουσκόνι**. Τώρα ο –πρώην πλέον– κομμουνιστής ηγέτης και οι πιστοί σ' αυτόν βουλευτές –20 απ' τους 34 της Κομμουνιστικής Επανίδρυσης– και γερουσιαστές –8 απ' τους 11– δηλώνουν αποφασισμένοι να ψηφίσουν την έγκριση του προϋπολογισμού, αδιαφορώντας για τις προειδοποιήσεις του Μπερτινόνι που ξεκαθάρισε «ότι όποιος ψηφίσει υπέρ του Πρόντι και ενάντια στην απόφαση της πολιτικής επιτροπής θέτει τον εαυτό του εκτός κόμματος». Η διάσπαση μοιάζει θέμα χρόνου.

Το παρών πολιτικό σκηνικό –πριν απ' τον Μπερλουσκόνι και τους συμμάχους του– ξαναβάζει στο παιχνίδι των εξελίξεων τον πρώην πρόεδρο της Δημοκρατίας **Φραντσέσκο Κοσσίγκα**. Ο μόνος πρωτοκλασάτος χριστιανοδημοκράτης που πέρισε ατσαλάκωτος απ' τον τυφώνα των πολιτικο-οικονομικών σκανδάλων αναδεικνύεται σε ρυθμιστή της κατάστασης. Και ενώ ο παλιός του σύμμαχος **Αντρέοτι** προσπαθεί ακόμα να πείσει τους δικαστές ότι δεν είχε σχέσεις με τη μαφία, ο Κοσσίγκα δηλώνει ότι ναι μεν οι βουλευτές και οι γερουσιαστές που τον υποστηρίζουν θα εγκρίνουν τον προϋπολογισμό, αλλά απ' τη στιγμή που δεν υφίσταται πλέον κεντροαριστερή πλειοψηφία πρέπει να διεξαχθούν το συντομότερο δυνα-

τό εκλογές.

Στους κόλπους των Δημοκρατών της Αριστεράς επικρατεί σύγχυση απόψεων. Ο γραμματέας **Μάσιμο Ντ' Αλέμα** εκτιμά ότι οι εκλογές πρέπει ν' αποφευχθούν πάση θυσία, ενώ ο αντιπρόεδρος του υπουργικού συμβουλίου **Βάλτερ Βελτρόνι** τονίζει ότι απ' τη στιγμή που δεν υφίσταται η κεντροαριστερή πλειοψηφία που εξέλεξαν οι ψηφοφόροι στις 21.4.96 η μόνη λύση είναι η προσφυγή στις κάλπες.

Η αντιπολίτευση, απ' την πλευρά της, χαμογελάει με νόημα. Ο ηγέτης της Φόρτσα Ιτάλια και του αντιπολιτευτικού πόλου **Σίλβιο Μπερλουσκόνι** απαιτεί «εδώ και τώρα εκλογές». Μια εκ νέου ανάδειξη του στην πρωθυπουργία θα τον έκανε να νιώσει πολύ πιο άνετα απέναντι στις δικαστικές έρευνες για χρηματισμό δικαστικών και κρατικών υπαλλήλων απ' την εταιρεία του Fininvest που αγγίζουν πλέον άμεσα και τον ίδιο. Η Λέγκα του Βορρά του **Μπόσσι**, με ξεκάθαρη πλέον την πτώση της δημοτικότητάς της –δεδομένης και της διάσπασης που προκάλεσε η Λέγκα της Βενετίας–, τάσσεται υπέρ του σχηματισμού υπερκομματικής κυβέρνησης.

Όποια κι αν είναι η εξέλιξη, είναι χρησιμη μια σύντομη αναδρομή στα έργα και τις ημέρες της κυβέρνησης Πρόντι. Μιας κυβέρνησης την οποία ο Μπερτινόνι κατηγορησε ότι συμμερίζεται περισσότερο τις ανησυχίες της Confindustria (του ιταλικού ΣΕΒ) απ' αυτές των εργαζομένων.

ΚΕΝΤΡΟ Ή ΑΡΙΣΤΕΡΑ;

Ο πρώτος στόχος όταν ο Πρόντι ανέλαβε την πρωθυπουργία ήταν η είσοδος στην πρώτη φάση του ευρώ, ο οποίος και πραγματοποιήθηκε. Από εκεί και μετά ελάχι-

στα ήταν αυτά που άλλαξαν σε σχέση με το παρελθόν. Ο Νότος παρέμεινε υπανάπτυκτος και οι υποσχέσεις για μέτρα ενάντια στην ανεργία έμειναν στα λόγια. Άλλωστε και η ψήφιση του 35ωρου ωραρίου εργασίας αποτέλεσε μια παραχώρηση στον Μπερτινότι και όχι μια στρατηγική κίνηση της κυβέρνησης για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Στο χώρο της Παιδείας, η ιδιωτική πρωτοβουλία ενισχύθηκε -προς τέρψιν του Βατικανού- με κρατικά κονδύλια. Ενώ ο νόμος Ναπολιτάνο για τους μεταναστεύς περισσότερο ικανοποίησε τους νεοφασίστες του Φίνι παρά την Αριστερά και τις αλλοδαπές κοινότητες.

Ο Μπερτινότι υποστήριξε ότι «*γάνουμε ένα βήμα πίσω τώρα για να γάνουμε δύο βήματα μπροστά μετά*», εννοώντας μια κυβέρνηση αποτελούμενη αποκλειστικά από τους Δημοκρατικούς της Αριστεράς και την Κομμουνιστική Επανάσταση. Μια κυβέρνηση αριστερή. Πολύ αισιόδοξο. Αν όχι ουτοπικό...

ΤΑ ΛΑΘΗ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

Το ΔΚΑ καλύφθηκε όλο αυτόν τον καιρό πίσω από τον γενικόλογο προβληματισμό για την «κεντροαριστερά», χωρίς να κάνει κάτι για την ανανέωση των προγραμμάτων και της πρακτικής της άσκησης της εξουσίας της. Εγκαταλείποντας οποιαδήποτε προσπάθεια πολιτικής ανανέωσης της χώρας οδήγησε στον πολιτικό παροπλισμό ένα μεγάλο μέρος των κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων της Αριστεράς που έριξαν τον Μπερλουσκόνι και οδήγησαν την Ελιά στην κυβέρνηση.

Το ρόλο των γεφυροποιών προσπάθησαν να παίξουν, ιδιαίτερα τον τελευταίο χρόνο, τόσο οι Δημοκράτες Κομμουνιστές, που βρίσκονται μέσα στο ΔΚΑ, και οι Ενωτικοί Κομμουνιστές, του Μάγκρι και της Κατσελίνας, όσο και επώνυμα στελέχη του Manifesto, όπως η Ροσάντα, ο Πιντόρ και ο Παρλάτο, και σημαντικά στελέχη άλλων εκφράσεων της αριστεράς των κοινωνικών, εθελοντικών και μη κυβερνητικών οργανώσεων και των οργανισμών τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης.

Ανοίγοντας την «εποχή» των κεντροαριστερών συνεργασιών, το ΔΚΑ και η Επανάσταση αδυνατούν να επωμισθούν το βάρος της κυβερνητικής διαχείρισης, με αποτέλεσμα να επιτρέπουν σε μια αντιδραστική, ρατσιστική και επικίνδυνη δεξιά να εμφανίζεται εκ νέου στο προσκήνιο.

Ο Μπερτινότι υπόσχεται ότι από τη διάλυση της Επανάστασης θα οδηγήσει την «Αριστερά» στην εξουσία.

Μακάριοι οι πτωχοί τω πνεύματι...

Αργύρης Παναγόπουλος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Δύναμις στη γνώση

Ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία έχει συσσωρευθεί μεγάλη ποσότητα εκρηκτικής ενέργειας.

Ο κίνδυνος ενός θερμού επεισοδίου ή μιάς γενικευμένης σύρραξης караδοκεί. Το στρατιωτικό κατεστημένο της Άγκυρας διαρκώς προβάλλει τις αναθεωρητικές αξιώσεις του. Οι Η.Π.Α. και η Ευρωπαϊκή Ένωση πιέζουν για εκλογίκευση των σχέσεων.

Οι εργολάβοι της εθνικοφοροσύνης και οι πατριώτες των μπαλκονιών εισηγούνται «καθυστέρηση και εξοπλισμούς» και εγκαλούν τους οπαδούς του διαλόγου για ενδοτισμό. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο αναρωτιέται κανείς αν υπάρχει δυνατότητα νηφάλιας προσέγγισης, ανάλυσης και στάθμισης των παραγόντων που συγκροτούν την ελληνοτουρκική διένεξη.

Ακαδημίας 88, 106 78 Αθήνα. Τηλ.: 3302415, 3820612 - fax: 3836658

Βιβλιοπωλεία:

- Γ. Γενναδίου 6, 106 78 Αθήνα. Τηλ.: 3817826, 3806661 - fax: 3836658
- Στοά Ορφέως, Στοά Βιβλίου Πεσμαζόγλου 5, 105 59 Αθήνα. Τηλ.: 3211246
- Υποκατάστημα Θεσσαλονίκης: Κ. Μελενίκου 30, 546 35. Τηλ.: 245222

Στροφή προς τ' αριστερά

της Ελένης Κολλιοπούλου

Πόσες μοίρες προς τ' αριστερά θα μπορέσει ο νέος σοσιαλδημοκράτης καγκελλάριος να στρέψει το τιμόνι της Γερμανίας μετά την πρόσφατη νίκη του στις βουλευτικές εκλογές; Οι σοσιαλδημοκράτες και οι Πράσινοι που διαπραγματεύονται αυτές τις μέρες το σχηματισμό κυβέρνησης συνασπισμού έχουν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της ανεργίας, την απογοήτευση των πρώην Ανατολικογερμανών, τις σημαντικές αλλαγές που έχουν δρομολογηθεί στον οικονομικό και πολιτικό τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Γέρχαρντ Σρέντερ: ο νέος σοσιαλδημοκράτης καγκελλάριος της Γερμανίας.

Παρά τις μεμονωμένες προσπάθειες ορισμένων κρατών-μελών, οι 12 σοσιαλιστικές κυβερνήσεις της Ευρώπης αποδέχονται σε γενικές γραμμές τις νεοφιλελεύθερες επιλογές που επιβάλλει η πολιτική της ευρωπαϊκής σύγκλισης και των σταθερών επιτοκίων. Ο σοσιαλδημοκράτης **Γκέρχαρντ Σρέντερ** δεν έχει ακόμα σχηματίσει κυβέρνηση αλλά, σύμφωνα με τις προεκλογικές εξαγγελίες του, δεν πρόκειται να απομακρυνθεί από την πολιτική της Ενωμένης Ευρώπης που χάραξε ο προκατόχος του **Χέλμουτ Κολ**. Αίσθηση, όμως, προκάλεσε την περασμένη εβδομάδα δημοσίευμα του εβδομαδιαίου περιοδικού *Der Spiegel*, στο οποίο ο πρόεδρος του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος (SPD) και φερόμενος ως υποψήφιος για τη θέση του υπουργού Οικονομικών, **Όσκαρ Λαφοντέν** πρότεινε πτώση των επιτοκίων λόγω «των προβληματικών παγκόσμιων εξελίξεων στην οικονομία».

Είναι γνωστό ότι η πολιτική της Bundesbank, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας από τον επόμενο χρόνο, αντανάκλα την αντιπληθωριστική πολιτική που υιοθετεί η συνθήκη του Μάαστριχτ. Η πλειοψηφία των οικονομολόγων σήμερα διατείνεται ότι η σταθερότητα στη νομισματική πολιτική ευνοεί την ανάπτυ-

ξη και την απασχόληση. Παράλληλα, όμως, καλλιεργείται και η άποψη ότι οι διεθνείς οικονομικές κρίσεις των τελευταίων μηνών δεν αποκλείουν μελλοντικά την πτώση των επιτοκίων.

ΟΙ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΩΝ-ΠΡΑΣΙΝΩΝ

Τελικά, η κινδυνολογία που διοχετεύθηκε από τις δημοσκοπήσεις για οριακή πλειοψηφία των σοσιαλδημοκρατών έναντι των χριστιανοδημοκρατών στις εκλογές του περασμένου Σεπτεμβρίου δεν επαληθεύτηκε. Είναι αλήθεια ότι ο Σρέντερ, σε όλη τη διάρκεια της προεκλογικής καμπάνιας, φρόντισε να τηρεί τις αποστάσεις του από τους Πράσινους, οι οποίοι στην αρχή είχαν τρομοκρατήσει τον κόσμο με τις ακραίες θέσεις τους. Η πολιτική του Σρέντερ απέβλεπε κυρίως στο άνοιγμα του κόμματός τους προς τους κεντροδεξιούς, αφήνοντας ακόμα και περιθώρια για συνεργασία με τους χριστιανοδημοκράτες.

Οι Πράσινοι κατάφεραν τους τελευταίους μήνες να προσαρμόσουν το πρόγραμμά τους στις απαιτήσεις των ψηφοφόρων. Οι εξαγγελίες για διάλυση του ΝΑΤΟ ή για τριπλασιασμό της βενζίνης στα επόμενα δέκα χρόνια γρήγορα εγκαταλείφθηκαν χάρις στη συμβολή του ρεαλιστή ηγέτη τους **Γιόσκα Φίσερ**. Τελικά, το ποσοστό του 6,7% που σημείωσαν οι Πράσινοι σε αυτές τις εκλογές είναι μικρότερο από αυτό των εκλογών του 1994.

Ο Φίσερ είναι από τους πρώτους Πράσι-

νους που μπήκε στη γερμανική βουλή το 1983 και υπήρξε επίσης ο πρώτος πράσινος υπουργός Περιβάλλοντος στη Φρανκφούρτη το 1985. Το 1995 τίχθηκε υπέρ της στρατιωτικής επέμβασης στη Βοσνία, προκαλώντας ισχυρές αντιδράσεις στο κόμμα του. Τα δύο ρεύματα των Πρασίνων, οι «ρεαλιστές» του Φίσερ («realos») και οι «ειρηνιστές», (οι επονομαζόμενοι «φρονταμενταλιστές» «fundis») του Γιούργκεν Τρίτιν, συγκρούονται συχνά μεταξύ τους σε θέματα άμυνας και εξωτερικής πολιτικής. Στο συνέδριο των Πρασίνων, που έχει προγραμματιστεί για τις 23 Οκτωβρίου, προμηνύονται εντάσεις, οι οποίες μάλλον θα διευθετηθούν ενόψει της προοπτικής υπουργοποίησης και των δύο πράσινων ηγετών. Ο Φίσερ προορίζεται για υπουργός Εξωτερικών και ο Τρίτιν για υπουργός Περιβάλλοντος.

Ο Ντανιέλ Κον-Μπεντίτ, ο άλλοτε επαναστατημένος νέος του Μάη του '68 και σημερινός γερμανός ευρωβουλευτής πιστεύει ότι «οι Πράσινοι δεν πρέπει να χάσουν την ευκαιρία που τους δίνεται. Θα πρέπει να ξεπεράσουν τις ιστορικές τους αντιθέσεις, να ωρμιώσουν πολιτικά και να συνεργαστούν με τους σοσιαλδημοκράτες».

Ο Σρέντερ ξέρει ότι ο συνασπισμός με τους Πράσινους δεν θα είναι και τόσο εύκολος, αλλά τα περιθώρια για κάποια διαφοροετική λύση είναι περιορισμένα. Το σοσιαλδημοκρατικό κόμμα κερδίζοντας αυτές τις εκλογές με 40,9% άφησε πίσω του τους χριστιανοδημοκράτες (CDU) με σημαντική διαφορά που ξεπερνά το 5%. Το CDU υπέστη τη μεγαλύτερη ήττα του από το 1949 προς όφελος του SPD που ξαναζεί τις εποχές του Βίλλυ Μπραντ και του Χέλμουτ Σμιτ. Η λαϊκή ετυμηγορία ήταν σαφής και επιβάλλει την αλλαγή του σκηνοζού. Χαρακτηριστικό της εποχής είναι το σύνθημα του SPD «ο Κολ πρέπει να φύγει» («Kohl muss weg»). Επομένως, οποιαδήποτε συμμαχία με τους κληρονόμους του κόμματος που παρέμεινε στην εξουσία

Γιόσκα Φίσερ: ο πραγματιστής των Πρασίνων.

τα τελευταία 16 χρόνια θα χαρακτηριζόταν αβύσσιμη.

Μέχρι τις 27 Οκτωβρίου, ημέρα που επίσημα η Βουλή θα εκλέξει τον νέο καγκελάριο, Σοσιαλδημοκράτες και Πράσινοι, θα πρέπει να έχουν συμφωνήσει στο σχηματισμό κυβέρνησης. Με την πλειοψηφία των 21 εδρών που έχουν στη Βουλή, ο νέος καγκελλάριος μπορεί να εκλεγεί χωρίς άλλη συνδρομή. Μέχρι την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές οι πρώην κομμουνιστές (PDS) δεν είχαν αποφασίσει αν θα υποστηρίξουν τη νέα κυβέρνηση.

Σε τρία βασικά σημεία συμφωνούν οι δύο μέλλοντες εταίροι: άμεσα μέτρα κατά της ανεργίας, φορολογική μεταρρύθμιση και ελάφρυνση μισθωτών και οικογενειών, ανάπτυξη της έρευνας.

Ο Σρέντερ δεσμεύτηκε επίσης την επομένη των εκλογών να αναμορφώσει τον κώδικα 10αγένειας, που χρονολογείται από το 1913, και να θεσμοθετήσει τη διπλή υπηκοότητα. Η τροποποίηση του 1991 δεν έφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα. Στη χώρα των 7 εκατ. αλλοδαπών, τα παιδιά που έχουν γεννηθεί στη Γερμανία από αλλοδαπούς γονείς, θα μπορούν στο εξής να κρατήσουν τόσο την 10αγένεια των γονιών τους και παράλληλα να έχουν και γερμανικό διαβατήριο.

Σε άλλα ζητήματα, όπως η εγκατάλειψη

της πυρηνικής ενέργειας που προτείνουν οι οικολόγοι και η αποστολή γερμανικών στρατευμάτων σε ξένες χώρες, οι δύο εταίροι θα πρέπει να κάνουν αμοιβαίες υποχωρήσεις. Το SPD συμφωνεί στη θεσμοθέτηση της σταδιακής μείωσης της πυρηνικής ενέργειας ανάλογα με την περίπτωση, αλλά χωρίς να ορίζεται συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα.

Ο ΤΡΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

Σημαντική παράμετρος στις επιλογές της νέας κυβέρνησης είναι η διευθέτηση των εκκρεμών ευρωπαϊκών ζητημάτων. Η επίσκεψη του Σρέντερ στη Γαλλία μια εβδομάδα μόλις μετά την εκλογή του

εκτιμήθηκε θετικά από τον γάλλο υπουργό Εξωτερικών Υμπέρ Βεντρίν, ο οποίος τόνισε ότι «οι σχέσεις Γερμανίας-Γαλλίας, οι οποίες τα τελευταία χρόνια είναι καθαρά τυπικές, είναι μειονέκτημα τόσο για στις διμερείς σχέσεις όσο και για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Κατά συνέπεια θα πρέπει να επαναπροσδιοριστούν». Η Γαλλία φάνηκε πρόθυμη να υποστηρίξει τη μείωση της οικονομικής συμβολής της Γερμανίας στον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό που αποτελεί την αιχμή του δόρατος για τη γερμανική κοινή γνώμη. Το 1997, η οικονομική συμβολή της Γερμανίας έφτασε τα 22 δισ. μάρκα (περισσότερο από το ένα τέταρτο του συνόλου των χωρών-μελών).

Αυτή την εβδομάδα ο Σρέντερ βρίσκεται στις ΗΠΑ συνοδευόμενος από τον προαλειφόμενο για τη θέση του υπουργού Εξωτερικών Γιόσκα Φίσερ. Ο τρίτος δρόμος των αριστερών κυβερνήσεων που έχουν χαράξει ο Ρομάνο Πρόντι, ο Μπιλ Κλίντον και ο βρετανός Τόνυ Μπλαϊρ προσελκύει τον γερμανό σοσιαλδημοκράτη καγκελλάριο. Η συμμαχία με τη νέα σοσιαλιστική διεθνή θα ισχυροποιήσει και τη θέση του και μέσα στο ίδιο του κόμμα. Η συνυπαρξή του με τον πρόεδρο του SPD Όσκαρ Λαφοντέν, τον ισχυρό άνθρωπο του κόμματος, είναι περισσότερο από αναγκαία για την αντιμετώπιση της εσωκομματικής αντιπολίτευσης.

New Deal, σύντροφοι;

του Θ. Αυγερινού

Η Ρωσία ανακαλύπτει ξαφνικά την Κεντροαριστερά και το «New Deal» του Φρ. Ρούσβελτ, η οικογένεια του προέδρου Γέλτσιν ετοιμάζεται για το ενδεχόμενο εσπευσμένης μετακόμισης, ενώ η πρώτη γενιά των «μεταρρυθμιστών» (με αποδεδειγμένο ταλέντο κυρίως στην απορρύθμιση) ξεσκονίζει τα εγχειρίδια επιβίωσης στην παρανομία, απευθύνοντας ταυτόχρονα εκκλήσεις «στις δημοκρατικές μάζες να υπερασπισθούν τις κατακτήσεις και τις ελευθερίες του καπιταλισμού»¹. Αν προσθέταμε τον πανικό και τη σύγχυση που συνοδεύει τον καθημερινό αγώνα για επιβίωση, άθλημα στο οποίο συνήθισαν αδιαμαρτύρητα να επιδίδονται εκατομμύρια Ρώσων επί δεκαετίες –σπάζοντας κάθε ρεκόρ τα τελευταία 13 χρόνια συνεχών και αλληλοαναιρούμενων πειραματισμών– θα μπορούσαμε, ίσως, να καταλάβουμε γιατί οι δημοκρατικές (ή όχι και τόσο) μάζες της Ρωσίας αποδεικνύονται «ανεπίδεκτες μαθήσεως» στην άνωθεν λύτρωσή τους, τότε με «κομμουνισμούς» και τότε με «δημοκρατίες».

Ο πρόεδρος Γέλτσιν και ο πρωθυπουργός Πριμακόφ.

Εχοντας ληστευθεί για πολλοστή φορά από το ίδιο τους το κράτος (με τα κρατικά χρεόγραφα-«πυραμίδες», που απορρόφησαν τις τραπεζικές καταθέσεις τους, και το πληθωριστικό κύμα που ακολούθησε), οι ρώσοι πο-

λίτες προσπαθούν να περισώσουν κάτι από τα 25 δισεκατομμύρια δολάρια που πρόφθασαν να αποταμιεύσουν, φανερά ή κρυφά, τα τελευταία χρόνια και να προετοιμαστούν για τον επικείμενο βαρύ, από κάθε άποψη, χειμώνα. Οι παλιοί θυμού-

νται την πείνα του '41 και τους οιωνούς της: άφθονα μανιτάρια και σούρβα, που σημαίνει βαρυνειμωνιά και κοινωνικές ταραχές ή πόλεμος. Ακόμη και χωρίς τη βοήθεια της λαϊκής σοφίας οι προβλέψεις είναι παρόμοιες. Μόνο μια μικρή γεύση τού τι θα μπορούσε να επακολουθήσει έδωσε η γενική απεργία της 7ης Οκτωβρίου και οι καθημερινές και κατεξοχήν ανεξέλεγκτες εκδηλώσεις δυσαρέσκειας (απεργία πείνας, καταλήψεις, απαγωγές προϊσταμένων, χρήση όπλων από στρατιωτικούς εκτός εαυτού).

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ 500%!

Ρωσικοί και διεθνείς οργανισμοί προβλέπουν για τη φετινή χρονιά εκτίναξη του πληθωρισμού στο 240-500%, μείωση του ΑΕΠ κατά 4-9% και πτώση του καθαρού εισοδήματος του πληθυσμού κατά 13-24%. Τα ακριβή μεγέθη θα εξαρτηθούν από τις αντιδράσεις και τις παρενέργειες που θα προκαλέσει η κυβερνητική οικονομική πολιτική, η οποία για τέταρτη εβδομάδα από το διορισμό του πρωθυπουργού παρέμεινε ασαφής και γενικόλογη. Η θρυλική μεθοδικότητα του **Γεβγκένι Πριμακόφ** και η βασανιστική αναζήτηση ισορροπιών στην «ανάμεικτη», όπως χαρακτηρίστηκε, κυβέρνηση του ξεπέρασε κάθε όριο. Τρομά-

ζοντας ακόμη κι ο ίδιος στην ιδέα να εξηγήσει τι ακριβώς εννοούν αυτός και οι επιτελείς του όταν μιλούν για «κρατική ρύθμιση της οικονομίας», «αυστηρό έλεγχο της αγοράς συναλλάγματος και της κίνησης κεφαλαίων» και «ελεγχόμενη αύξηση της χρηματικής μάζας», ο Προϊμακόφ αποφεύγει προς το παρόν να υιοθετήσει κάποια από τις πολλές παραλλαγές του προγράμματος «οικονομικής σωτηρίας». Παράλληλα, μετά τον πρώτο γύρο συνομιλιών με τους δανειστές στην Ουάσινγκτον, κατέστη σαφές ότι οι διαπραγματεύσεις για την αναδιάρθρωση του χρέους της χώρας θα τραβήξουν σε μακρός, όσο και η εκταμίευση των υπεσχημένων δόσεων του ΔΝΤ, εάν μάλιστα δεν κατατεθούν συγκεκριμένες προτάσεις, αρεστές στη διοίκησή του και -προπαντός- εγγυήσεις ότι η Ρωσία δεν θα αναζητήσει εκτός από τα κυβερνητικά στελέχη και τις οικονομικές λύσεις στο σοβιετικό παρελθόν της.

Εισπράττοντας ηχηρές αρνήσεις συνεργασίας από επώνυμους «μεταρρυθμιστές» και καθημερινή δυσφήμιση από το μεγαλύτερο μέρος του Τύπου, που ελέγχεται ασφυκτικά από καλομαθημένους -τα τελευταία χρόνια- επιχειρηματικούς ομίλους, ο Προϊμακόφ διαθέτει εκείνα τα ελάχιστα περιθώρια ελιγμών που του παρέχουν το εξαιρετικό διπλωματικό του ταλέντο, η αμφίβολη προεδρική υποστήριξη μετά την προσωρινή ομολογία ήττας του Κρεμλίνου και η αποδοχή από το συνονθύλευμα της κοινοβουλευτικής αντιπολίτευσης. Την τελευταία αυτή εβδομάδα έδωσε διαβεβαιώσεις προς κάθε κατεύθυνση ότι οι οικονομικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις στη χώρα θα συνεχισθούν και δεν θα υπάρξει επιστροφή σε πολιτικές του παρελθόντος. Ωστόσο, οι κεντρικοί κυβερνητικοί παράγοντες προέρχονται από την τελευταία γενιά της σοβιετικής γραφειοκρατίας, άνθρωποι καθόλου φιλικόι στον έγγλειστο του Κρεμλίνου, το καταρρέον περιβάλλον του και το αποτυχημένο σύστημα εξουσίας του. Στην επόμενη και αναπόφευκτη, αργά ή γρήγορα, φάση παροξυσμού της κοινωνικής και πολιτικής έντασης, ο Προϊμακόφ θα πρέπει να κάνει συγκεκριμένες επιλογές στρατοπέδου ή να σαρωθεί από το προσκήνιο. Και μέχρι τότε θα πρέπει να ισορροπεί στα όρια των «φαύλων κύκλων» της αποστολής του. Να διαλέξει,

εάν και πόσο τμήμα του τραπεζικού συστήματος και της χρεοκοπημένης βιομηχανίας θα εθνικοποιηθεί, εάν και σε ποιο βαθμό θα ελεγχθεί η κυκλοφορία και η ισοτιμία του δεύτερου νομίσματος της χώρας, δηλαδή του δολλαρίου των ΗΠΑ, εάν και πόσα νέα ρούβλια θα εκδοθούν και πώς θα εκπληρωθούν οι δεσμεύσεις θαυματοποιού που ανέλαβε, ότι, δηλαδή, και οι καθυστερούμενοι μισθοί θα καταβληθούν χωρίς υψηλό πληθωρισμό και οι πάντες θα μείνουν ικανοποιημένοι: χρεώστες και δανειστές. Και προπαντός να βρει τρόπους να κρατήσει τη Ρωσία ενωμένη μ' ένα κέντρο αδύναμο κι εξαντλημένο και με αναγεννημένες τις υπέρμετρες φιλοδοξίες των περιφερειακών ηγετών.

Από μία άποψη η παράταση της προγραμματικής ασάφειας προσφέρει πολύτιμο χρόνο στην κυβέρνηση να οργανωθεί, έστω και αν μοιάζει με δέος μπροστά στο αδιέξοδο. Απειλεί, όμως, να εξαντλήσει την όποια υπομονή πληθυσμού και επιχειρηματικών κύκλων και να τροφοδοτήσει νέες εντάσεις. Η τελευταία πάντως κρίση αποδείχθηκε εξόχως αποκαλυπτική, όχι μόνο γιατί απογύμνωσε το δήθεν μεταρρυθμιστικό και σταθεροποιητικό έργο των τελευταίων ετών, στηριγμένο στην αρπαγή και διασπάθιση δανείων και δημόσιας περιουσίας, αλλά και γιατί απαλλάσσει τον ρωσικό πρωταγωνιστή από συμπλέγματα και δουλείες. Ο δημοφιλής, αλλά αμφιλεγόμενος δήμαρχος της Μόσχας Γιούρι Λουζκόφ, έπειτα από μια δεκαετία φανατικής στήριξης του Μπορίς Γέλτσιν και οικοδόμησης του δικού του «κράτους εν κράτει» στη ρωσική πρωτεύουσα, ανακάλυψε το «αριστερό κέντρο» και τους νέους εργατικούς του κ. Μπλερ, αφήνοντας για πρώτη φορά ανοιχτό το ενδεχόμενο υποψηφιότητάς του στις επόμενες προεδρικές εκλογές και αναζητώντας συμμετοχές με τους κομμουνιστές του κ. Ζιουγκάνωφ.

ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΟΣ Ο... ΛΗΣΤΡΙΚΟΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ

Ο Γκενάντι Ζιουγκάνωφ συνειδητοποίησε για άλλη μια φορά πόσο ανέτοιμο είναι το κόμμα του για την εξουσία, πόσο δύσκολο και οδυνηρό έργο θα αποδειχθεί η οριστική απομάκρυνση του Μπορίς Νιζολάεβιτς από το Κρεμλίνο, αλλά και πόσο απόμακροι είναι οι κομμουνιστές του από

τις πιο δυναμικές κοινωνικές δυνάμεις, που διαμαρτύρονται κι εξεγείρονται, αλλά δυσπιστούν στην παλιόροδακη καθοδήγησή τους και στις εκκλήσεις για σοβιετική αναπαλαίωση.

Παράλληλα, η γενιά των «νεαρών μεταρρυθμιστών» φαίνεται πως επιδίδεται πλέον στην εντατική ανάγνωση οδηγιών για εμγκρέδες, που δημοσιεύονται στα εγκυρύτερα οικονομικά φύλλα της χώρας. Ο πάλαι ποτέ αρχιτέκτονας των ιδιωτικοποιήσεων Ανατόλι Τσουμπάις ανέκτησε ξαφνικά τη μνήμη του περιγράφοντας με κυνισμό το δημιούργημά του: «ήταν αναπόφευκτη η επιλογή ενός ληστρικού καπιταλισμού για να αποτραπεί η επιστροφή των κομμουνιστών στην εξουσία το 1996»². Ο κ. Τσουμπάις προβλέπει και τώρα επιστροφή των κομμουνιστών, άδεια ράφια, υπερπληθωρισμό και κατάργηση της ατομικής ιδιοκτησίας, με εμπνευστή τον αντιπρόεδρο της κυβέρνησης, κάποτε επικεφαλής του διαβόητου σοβιετικού «Γκοσπλάν», Γιούρι Μασλιουκόφ. Πώς, τώρα, θα καταργήσει την ατομική ιδιοκτησία ένας «κόκκινος διευθυντής», ιδιοκτήτης σήμερα τουλάχιστον πέντε κερδοφόρων εταιρειών, μόνο ο κ. Τσουμπάις κι όσοι τον πιστεύουν μπορεί να το γνωρίζει.

Αδαιεί πάντως περί τα τεκταινόμενα φαίνεται πως είναι και τα εκατομμύρια των εργαζομένων πολιτών, που παραμένουν απλήρωτοι επί μήνες ή χρόνια και στο τέλος κάποιοι απ' αυτούς προτιμούν -ως γνήσιοι Ρώσοι- να αυτοκτονήσουν, παρά να διεκδικήσουν τα δεδουλευμένα τους. Οι πρόγονοί τους βιάστηκαν πριν βγουν καλά καλά από το μεσαίωνα να γνωρίσουν τα αγαθά του σοσιαλισμού. Οι ίδιοι επέστρεψαν στο πρωτόγονο ανταλλακτικό σύστημα της φυσικής οικονομίας: είδος με είδος. Οι πιο τυχεροί εισπράττουν μισθούς και συντάξεις σε κασόνια με βότκα, ζωοτροφές, χαρτί υγείας, σπηλόδεσμούς ή και ταφόπλακες. Θα ήταν πολύ καλύτερα για τους ίδιους, για τους γείτονές τους, αλλά ίσως και τον υπόλοιπο κόσμο, αν έβαζαν το γρηγορότερο ταφόπλακα και στις παρατεταμένες αυταπάτες τους.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Από συνέντευξη Τύπου του πρώην πρωθυπουργού Γιεγκόρ Γκαϊντάρ, 5.10.98.
2. The Moscow Times, 1 Οκτωβρίου 1998.

Ρωσική κρίση και δημοκρατία

του Δημήτρη Α. Σωτηρόπουλου

Μπορεί να λειτουργήσει η δημοκρατία μέσα σε συνθήκες οξείας οικονομικής κρίσης; Η φιλελεύθερη προσέγγιση της πλουραλιστικής πολιτικής επιστήμης πιθανόν να απαντούσε θετικά στο παραπάνω ερώτημα, θεωρώντας ότι οι πολιτικοί θεσμοί δεν αντανakλούν τις αντιφάσεις που διατρέχουν τους οικονομικούς θεσμούς. «Πολλές δημοκρατίες», όπως παρατηρεί σε άρθρο για τη σημερινή Ρωσία το περιοδικό *The Economist*, «έχουν επιβιώσει μέσα σε κρίσεις προστατευτισμού και πληθωρισμού».¹

Αντίθετα, η ταξική προσέγγιση της μαρξιστικής πολιτικής επιστήμης μάλλον θα απαντούσε αρνητικά στο ίδιο ερώτημα, θεωρώντας ότι η κρίση των οικονομικών θεσμών όχι μόνο επηρεάζει ευθέως εκείνη των πολιτικών θεσμών, αλλά μπορεί να αποτελέσει τον σπινθήρα ευρύτερων, από μακρού χρόνου κυφορούμενων, κοινωνικών αλλαγών. Οι εγχώριες παραγωγικές δομές, η θέση της χώρας στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα, οι συσχετισμοί των κοινωνικών τάξεων και ο οικονομικός και ταξικός ρόλος του κράτους γεννούν συνέπειες για το πολιτικό σύστημα και προσδιορίζουν τις πιθανότητες εγκαθίδρυσης και σταθεροποίησης της δημοκρατίας σε μια χώρα. Όπως έγραφε ο **Αντώνης Παπαγιαννίδης** σε άρθρο του για τη ρωσική κρίση στο *Αντί*, «Μια κρίση που σέβεται τον εαυτό της δεν γίνεται να είναι χωρίς πολιτικές επιπτώσεις».²

Το ερώτημα εάν και σε ποιο βαθμό λειτουργεί η δημοκρατία στη Ρωσία ίσως είναι απλώς αδιάφορο για τους μεσαίους επιχειρηματίες της Αγίας Πετρούπολης που, υπό το βάρος της έλλειψης ζήτησης των προϊόντων τους και της αδυναμίας να πληρώσουν τους τόκους των δανείων που έχουν λάβει από τις τράπεζες, κλείνουν τις επιχειρή-

Ο Γκενάντι Ζιουγκάνωφ σε πρόσφατη διαδήλωση κομμουνιστών στη Μόσχα.

σεις τους. «Τα φώτα σβήνουν στην Αγία Πετρούπολη», γράφει επιγραμματικά ο

σχολιαστής του περιοδικού *Der Spiegel*.⁴ Το αν λειτουργούν οι πολιτικοί θεσμοί μάλλον δεν απασχολεί ούτε τους κατοίκους της υπαίθρου και των αποβιομηχανοποιημένων περιοχών που έπειτα από μια σύντομη γνωριμία με την οικονομία της αγοράς έχουν ήδη περιπέσει στις συνθήκες της προ-νεοτενικής οικονομίας της αντάρκειας (subsistence economy): Σε ορισμένα χωριά του ρωσικού Βορρά οι κάτοικοι προσπαθούν να συντηρηθούν στη ζωή ανατρέφοντας μια αγελάδα, ψαρεύοντας στα ποτάμια και καλλιεργώντας πατάτες και κρεμμύδια.⁵ Το ίδιο αδιάφορο ίσως είναι το ζήτημα της δημοκρατίας για τους ανέργους των μεγάλων πόλεων, τους στρατιωτικούς που παραμένουν απλήρωτοι επί μακρό χρονικό διάστημα και, προφανώς, την οικονομική ολιγαρχία και τα μέλη της ρωσικής μαφίας που εκμεταλλεύονται την κατάσταση ουσιαστικής ανομίας.

Στον παραμερισμό της δημοκρατίας ως προτεραιότητας συντελεί όχι μόνο η αυξημένη εγκληματικότητα στις ρωσικές πόλεις, αλλά και η πολιτική αστάθεια που προδίδουν οι εναλλαγές στην πρωθυπουργία.

Από τις αρχές της άνοιξης, μέσα σε λίγους μήνες, ο **Σεργκέι Κιριγιένκο** αντικα-

τέστησε τον **Βίκτορ Τσερνομύριν** αλλά κατόπιν παύθηκε από τον πρόεδρο Γέλτσιν, ο Τσερνομύριν ανικατέστησε τον Κιριγιένκο αλλά απέτυχε να κερδίσει την εμπιστοσύνη της κάτω Βουλής -της «Δούμας»- και ο **Γεβγκένι Προμακόφ** σχημάτισε στα μέσα Σεπτεμβρίου κυβέρνηση στηριζόμενη κυρίως στους κομμουνιστές, που του έχουν δώσει προθεσμία δύο μηνών να προσπαθήσει να επιλύσει την κρίση. Ωστόσο, η σχετικά ομαλή εναλλαγή των παραπάνω πρωθυπουργών στην εξουσία σημαίνει ότι ο κοινοβουλευτισμός λειτουργεί. Όμως η δημοκρατία δεν εξαντλείται στον κοινοβουλευτισμό. Για τη λειτουργία της απαιτείται συμμετοχή των πολιτών και συναίνεση γύρω από βασικές επιλογές μιας κοινωνίας.

Η πολιτική συμμετοχή, έτσι κι αλλιώς ελλιπής στις σύγχρονες δημοκρατίες, περιορίζεται στη Ρωσία από την αίσθηση ότι οι κοινοβουλευτικές αλλαγές δεν επηρεάζουν τα κύρια προβλήματα επιβίωσης που αντιμετωπίζει πολύ μεγάλο μέρος του πληθυσμού. Η συμμετοχή αποθαρρύνεται και από άλλους παράγοντες. Πρώτον, οι εκτεταμένες εξουσίες του προέδρου της χώρας ως θεσμού, σε συνδυασμό με τη διάχυτη έλλειψη νομιμοποίησης του σημερινού κατόχου της θέσης του προέδρου, συνιστούν ήδη μέρος του προβλήματος αντί να αποτελούν βάση σταθερότητας και άρα υπέρβασης των κρίσεων. Δεύτερον, η εντύπωση, αν όχι η πραγματικότητα εκτεταμένης πολιτικής διαφθοράς, βλάπτει το αίτημα της διαφάνειας στη λειτουργία των θεσμών και συμβάλλει στην πολιτική αλλοτρίωση.

Η διεθνής, μη-κερδοσκοπική οργάνωση «Transparency International», που εργάζεται για την παρακολούθηση και την καταπολέμηση της διαφθοράς στον δημόσιο τομέα σε όλο τον κόσμο, περιέλαβε πρόσφατα τη Ρωσία στα δέκα κράτη που το κοινό, οι επιχειρηματίες και οι ειδικοί θεωρούν ως τα πιο διεφθαρμένα στον κόσμο. (Τα υπόλοιπα κράτη του δεκαλόγου είναι αφρικανικά, λατινοαμερικανικά και ασιατικά)."

Ο «πατερούλης» Στάλιν επανήλθε στους δρόμους της Μόσχας.

Πολλοί αποδίδουν τη ρωσική κρίση στη στάση της Δύσης απέναντι στη Ρωσία. Η αιτιολόγηση της κρίσης με απόδοση ευθυνών στη γενικότερη πολιτική των ΗΠΑ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέναντι στη Ρωσία και τις επενδυτικές επιλογές ξένων κεφαλαιούχων είναι εν μέρει πειστική. Δεν αρκεί, όμως, για να συλλάβει τον χρονικά ευρύτερο ορίζοντα των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Ρωσία και θα αντιμετώπιζε οποιαδήποτε πολιτικο-οικονομικό σύστημα σε περίοδο μεγάλων και ταυτόχρονων μετασχηματισμών. Γιατί εδώ και λίγα χρόνια επιχειρείται στη Ρωσία κάτι πολυσύνθετο και ιστορικά πρωτόγνωρο, δηλαδή, η σχεδόν ταυτόχρονη «τριπλή μετάβαση» (όπως έχει ονομαστεί) από τη σχεδιασμένη οικονομία στην οικονομία της αγοράς, από τον αυταρχισμό στη δημοκρατία και από την εξαναγκαστική συνύπαρξη πολλών εθνοτήτων στο πλαίσιο ενός ομόσπονδου κράτους στη δημιουργία περισσότερων εθνικών κρατών και ημιαυτόνομων περιοχών στη θέση της παλιάς Σοβιετικής Ένωσης.

Το πόσο δύσκολο είναι αυτό το εγχείρημα προκύπτει αν σκεφτεί κανείς ότι στη Δύση οι διαδικασίες σχηματισμού εθνικών κρατών, καπιταλιστικής ανάπτυξης και εκδημοκρατισμού διήρκεσαν αιώνες, δεν ακολούθησαν τον ίδιο ρυθμό και δεν συνέπεσαν χρονικά σε όλη την έκταση της Δυτικής Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Τχ. 15-19 Σεπτεμβρίου 1998, σελ. 37.
2. Βλ. αναλυτικά για τη σχέση καπιταλισμού και δημοκρατίας Γιάννης Βούλγαρης «Καπιταλισμός και δημοκρατία: Η επάνοδος ενός προβλήματος», *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, τχ. 10, Νοέμβριος 1997, σελ. 40-83.
3. «Πίσω και πέρα από την κρίση», *Αντί*, περ. Β', τχ. 668, 11 Σεπτεμβρίου 1998, σελ. 36.
4. Τχ. 39, 21 Σεπτεμβρίου 1998, σελ. 178.
5. «In the Heartland: Bitter Discontent», *Περιοδικό Time*, 7 Σεπτεμβρίου 1998, σελ. 24.
6. *The Wall Street Journal*, 23 Σεπτεμβρίου 1998, σελ. 2.

Η κρίση δεν ήρθε... απ' τη Ρωσία

Του Αλή Ταρτάνογλου

Η μεγάλη πτώση τιμών στο χρηματιστήριο και η απόφαση της κυβέρνησης να τροποποιήσει τις προτεινόμενες φορολογικές μεταρρυθμίσεις υποκύπτοντας στις πιέσεις των τραπεζιτών και των χρηματιστών αποδόθηκε από την κυβέρνηση Γιλμάζ στην οικονομική κρίση της Ρωσίας. Η αλήθεια είναι ότι η κρίση επηρέασε την Τουρκία, με τη διαφορά ότι δεν πρόκειται για τη ρωσική κρίση.

Πρόκειται γι' αυτό που ονομάζουμε «τουρκική κρίση», που εντάσσεται στην ίδια «παγκόσμια κρίση», και υφίσταται τουλάχιστον τα τελευταία 50 χρόνια.

Σύμφωνα με μια έκθεση του Οργανισμού Κρατικού Σχεδιασμού, οι σχέσεις της Τουρκίας με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) άρχισαν το 1952. Μέχρι το 1994, με άλλα λόγια τα τελευταία σχεδόν 50 χρόνια, οι πιστώσεις που η Τουρκία πήρε από το ΔΝΤ ή από άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς με τις ευλογίες του ΔΝΤ δεν ξεπερνούν τα 2,5 εκατ. δολ. Μόνο 50 εκατ. δολ. το χρόνο!

Το ποσό αυτό των 50 εκατ. δολ. ισοδυναμεί με τα κέρδη ενός απλού τούρκου εξαγωγέα. Στην Τουρκία, μόνο το ποσό που καταβάλλεται κάθε μήνα στους δημόσιους υπαλλήλους –ο αριθμός τους φτάνει το 1,5 εκατ.– είναι 545 εκατ.δολ.! Ετησίως το ποσό αυτό φτάνει τα 6,5 δις.δολ.

Εκτός από τις συμφωνίες με το ΔΝΤ –τις δεκαετίες του '50, του '60 και του '70– που δεν εκπληρώθηκαν ποτέ, η Τουρκία έζησε και τρία πραξικοπήματα, το 1960, το 1971 και το 1980.

Το 1986, εγώ ο ίδιος είχα ρωτήσει τον **Ρίτσαρντ Σίφφεντ**, αναπληρωτή υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ: «Η Τουρκία είναι σε θέση να εφαρμόζει τις επιταγές του ΔΝΤ μόνο κατά τη διάρκεια των πραξικοπημάτων. Από την άλλη πλευρά η Δύση ζητεί επίμονα από την Τουρκία να εκδημοκρατισθεί. Πώς είναι δυνατό να είναι η χώρα δημοκρατική και συγχρόνως να εφαρμόζει τις επιταγές του ΔΝΤ; Είναι δυνατό να συμβαίνει αυτό?».

Και μου απάντησε: «Ναι. Είναι πολύ δύσκολο. Αλλά μερικές φορές μπορεί να είναι αναγκαίο να πάρει κάποιος το πιο πι-

Ο πρωθυπουργός της Τουρκίας Μεσούτ Γιλμάζ.

χρό φάρμακο...».

Το πραξικοπήμα βέβαια ήταν μόνο μία από τις συνέπειες. Υπήρχαν και άλλες, κοινωνικές και οικονομικές...

Το ερώτημα, βέβαια, είναι γιατί, ενώ συμβαίνουν αυτά, οι τουρκικές πολιτικές αρχές επιμένουν να διαλέγονται με το ΔΝΤ. Αφού είναι σαφές ότι η Δύση (με άλλα λόγια το καπιταλιστικό σύστημα, τα διεθνή μονοπώλια και ο ιμπεριαλισμός) επιχειρούν μετά την Επανάσταση του 1917, να εξαφανίσουν την «Αριστερά» σε ολόκληρο τον πλανήτη. Επιστρατεύουν συχνά τους εθνικούς στρατούς, τους πολιτικούς, την αστυνομία αλλά και τις συμμορίες.

Στην Τουρκία τα κατάφεραν να ισοπεδώσουν την αριστερά. Και το θέμα είναι με τι θα την αντικαταστήσουν.

Σήμερα, όλες οι φασίστες στην Τουρκία εμφανίζονται πλήρως δημοκρατικών ιδεωδών. Δεν είναι δυνατόν, όμως, να καλύψουν το κενό της αριστεράς, ούτε της μαρξιστικής αριστεράς. Το μόνο που μπορούν να κάνουν είναι να καλύψουν τη θέση των Σοσιαλδημοκρατών. Προσπαθούν να αναπληρώσουν το κενό με τον ισλαμικό φασισμό ή με τον

κουρδικό εθνικισμό. Έχει επιστρατευθεί κατά καιρούς ο τουρκικός εθνικισμός, η μαφία και οι συμμορίες. Έχει επιστρατευθεί ακόμα και ο στρατός (θυμίζουμε τη συνεδρίαση του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας στις 28 Φεβρουαρίου του 1997, όταν ο στρατός αποφάσισε ότι η τουρκική και διεθνής συγκυρία δεν επέτρεπε την εκδήλωση πραξικοπήματος) για να παίξει το ρόλο ενός σοσιαλδημοκρατικού κόμματος. Αρκεί να αναφέρουμε ότι ο στρατός που προχώρησε στα πραξικοπήματα του 1971 και του 1980 στο όνομα «του κεφαλαίου» και του «αφρανισμού» της αριστεράς, τώρα δημοσιοποιεί εκθέσεις εναντίον των ιδιωτικοποιήσεων. Ο στρατός που άλλοτε χρησιμοποιούσε τους Γκρίζους Λύκους εναντίον της αριστεράς, σήμερα εξαπολύει απειλές εναντίον των Γκρίζων Λύκων και των συναφών συμμοριών.

Όλα αυτά γίνονται με στόχο να καταστεί ο στρατός η μοναδική ελπίδα του τουρκικού λαού που έχει χάσει την πίστη του στα υπάρχοντα πολιτικά κόμματα. Όλοι πιστεύουν ότι, υπό αυτές τις συνθήκες, οι επικείμενες εκλογές δεν μπορούν να επιφέρουν καμία ουσιαστική αλλαγή. Από την άλλη πλευρά, το ενδεχόμενο μιας μεγάλης νίκης των ισλαμιστών θεωρείται πολύ πιθανό.

Αν συμβεί αυτό, αν με άλλα λόγια οι Ισλαμιστές καταστούν μετά τις εκλογές η ισχυρότερη κοινοβουλευτική ομάδα στο τουρκικό κοινοβούλιο, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα ενός νέου πραξικοπήματος.

Παρά το γεγονός ότι το κοινοβούλιο αποφάσισε οι εκλογές να διεξαχθούν τον Απρίλιο του 1999, τα πολιτικά κόμματα δεν φαίνεται να είναι αποφασισμένα. Αν καταλήξουν αμετάκλητα σε μια ημερομηνία, τότε οι επόμενοι 6 ή 7 μήνες θα είναι κρίσιμοι για την Τουρκία.

ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ

ΑΡΙΣΤΕΡΗ ΑΝΤΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ

Η εκλογή τεσσάρων εκπροσώπων της αριστερής πτέρυγας των βρετανών Εργατικών στην Εκτελεστική Επιτροπή του κόμματος αποτέλεσε ηχηρό ράπισμα για τον Τόνυ Μπλαιρ που φιλοδοξεί να οδηγήσει τους Ευρωπαίους Σοσιαλδημοκράτες στον Τρίτο Δρόμο που ο ίδιος χάραξε. Το γεγονός, όμως, δεν πτόησε ιδιαίτερα τον ηγέτη του New Labour -καθώς η δημοτικότητα των Εργατικών παραμένει στο 54%-που διακήρυξε πανηγυρικά στο κλείσιμο του συνεδρίου ότι δεν σκοπεύει να υποχωρήσει σε ό,τι αφορά την προώθηση των επώδυνων οικονομικών μεταρρυθμίσεων. Απέρριψε τις καταγγελίες αντιπάλων αλλά και στελεχών του κόμματός του ότι μεθοδεύει την καταστροφή της του κράτους πρόνοιας. Ευλόγησε τα γένια του για την επιτυχή διαμεσολάβηση στο βορειο-ιρλανδικό και άφησε ανοιχτό το ενδεχόμενο να συζητηθεί η προσχώρηση της Βρετανίας στην ΟΝΕ, σε μια υστερότερη φάση. Η θαλασσολόγηση που χρησιμοποίησε στο συνέδριο προκάλεσε τον ειρωνικό σχολιασμό από μερίδα αναλυτών του βρετανικού Τύπου. «Μόνο η ξανθή περούνα και η τσίχλα του έλειπε», έγραψε με δεικνυτικότητα ο Μάικλ Μπράουν στον *Independent*.

ΑΝΟΙΞΕ ΤΟΥΣ ΑΣΚΟΥΣ ΤΟΥ ΑΙΘΛΟΥ Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΗΣ ΣΕΜΙΡΑ ΑΜΠΑΤΟΥ

Η τραγωδία της 20χρονης Νιγηριανής που δολοφονήθηκε από τους αστυ-

νομικούς κατά τη διάρκεια της απέλασής της από τη χώρα συγκλόνισε όχι μόνο τη βελγική αλλά και την παγκόσμια κοινή γνώμη και άνοιξε πάλι το διάλογο για τη μεταναστευτική πολιτική των ευρωπαϊκών χωρών. Οι αστυνομικοί που συνόδευαν τη Σεμίρα Αμπατού στο αεροσκάφος της Sabena για να τη στείλουν πίσω στην πατρίδα της έδειξαν μάλλον «υπερβάλλοντα ζήλο» και στην κυριολεξία φίμωσαν τη νεαρή γυναίκα με ένα μαξιλάρι μέχρι του σημείου η Σεμίρα να πέσει σε κόμα. Σημειώνουμε ότι εις εκ των ενοστών που συμμετείχαν στην επιχείρηση είχε τελεί πριν από λίγο καιρό σε διαθεσιμότητα γιατί είχε ξυλοκοπήσει άγρια έναν άλλον μετανάστη! Ο θάνατος της Σεμίρα ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων. Οι πορείες διαμαρτυρίας που οργανώθηκαν και η σκληρή

στάση που κράτησε η πλειοψηφία του Τύπου ανάγκασε τον σκληροτράχηλο, κατά γενική ομολογία, υπουργό Εσωτερικών της χώρας να υποβάλει και «να επιμείνει» στην παραίτησή του. Η νεαρή Σεμίρα, κατά τη διάρκεια της βίαιης παραμονής της στις Βρυξέλλες μετατράπηκε σε σύμβολο των μεταναστών καταγγέλλοντας τις μεσαιωνικές συνθήκες των στρατοπέδων συγκέντρωσης προσφύγων.

ΔΥΣΚΟΛΕΣ ΟΙ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΡΑΖΙΛΙΑ

Ο Φερνάντο Ενρίκε Καρντόσο, ο πρόεδρος της Βραζιλίας που συνέδεσε το όνομά του με τη μείωση του υπέρογκου πληθωρισμού και τη σημαντική ενίσχυση της αγοραστικής δύναμης εκατομμυρίων Βραζιλιάνων, επανεξελέγη την Κυριακή. Φαίνεται, όμως, ότι ο λαοφιλής πολιτικός

θα αναγκαστεί να θυσιάσει τα φιλολαϊκά του μέτρα -τα οποία χαρακτήρισε «Πραγματικό Σχέδιο»- προκειμένου να συμμορφωθεί με τις επιταγές του ΔΝΤ. Οι υσφυκτικές πιέσεις που δέχεται το εθνικό νόμισμα έχουν αναγκάσει την κεντρική τράπεζα να προχωρήσει σε δραματική αύξηση των επιτοκίων μέχρι και 50%.

Η στήριξη, όμως, του εθνικού νομίσματος με αυτό τον τρόπο δεν μπορεί να συνεχισθεί επί μακρόν, δεδομένου ότι αφενός δυσχεραίνει την εξυπηρέτηση του τεράστιου δημόσιου χρέους, αφετέρου περιορίζει τα συναλλαγματικά αποθέματα της χώρας. Με δεδομένη και τη γενικότερη κρίση στις διεθνείς αγορές, καθίσταται σαφές ότι η προσφυγή του Καρντόσο στο ΔΝΤ και τις ΗΠΑ, με όλες τις συνέπειες που θα έχει αυτό, είναι μονόδρομος.

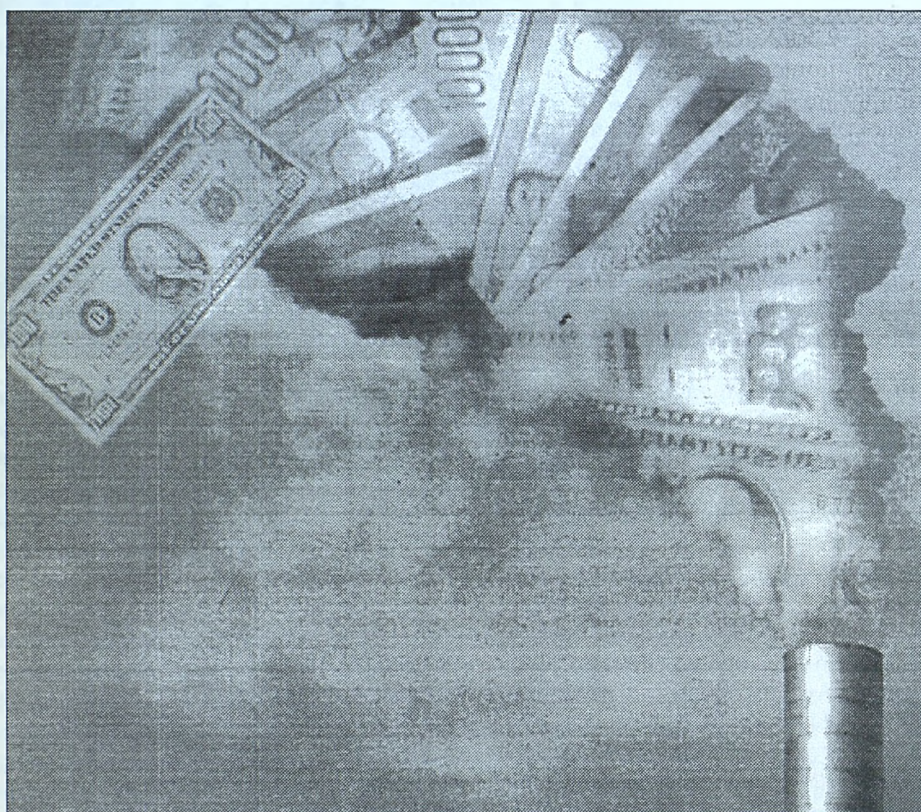
Με μία από τις βιαιότερες και δυναμικότερες διαδηλώσεις των τελευταίων ετών στο Περού, νεαροί απεργοί διαδηλωτές διαμαρτυρήθηκαν στην πρωτεύουσα Λίμα για την ενδεχόμενη απόφαση του Αλμπέρτο Φουτζιμόρι να δέσει εκ νέου υποψηφιότητα για την προεδρία.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση έχει αρχίσει

Πώς θα βγούμε απ' αυτήν;

του Σπήλιου Παπασπηλιόπουλου

Φαίνεται ότι το τέλος του 20ού αιώνα θα σηματοθετεί από μείζονα οικονομική κρίση, παρόμοια με αυτήν του 1929-39, που προκάλεσε την άνοδο του ναζισμού και τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι οπαδοί μιας κριτικής Πολιτικής Οικονομίας –νεο-ρικαρντιανοί, νεο-κεϋνσιανοί, οπαδοί της Σχολής της Ρύθμισης, μη δογματικοί μαρξιστές, πράσινοι– είχαν σταθεί κριτικά απέναντι στη νεο-κλασική ορθοδοξία που, θεοποιώντας την αγορά, τα δόγματα του μονεταρισμού και του νεο-φιλελευθερισμού, φάνηκε να θριαμβεύει με τον θατσερισμό, τον ρηγκανισμό και την οικονομική (χρηματιστική κυρίως) παγκοσμιοποίηση και να επιβάλλεται ως «ενιαία σκέψη». Οι εκπρόσωποι της νεο-κλασικής ορθοδοξίας ευνούχισαν την οικονομική επιστήμη,

ενώ οι άλλοι εμπνέονται από τον Κέννεν (τον «ξεπερασμένο» Κέννεν), τον Μαρξ (τον «ξεπερασμένο» Μαρξ, που δεν ήταν σοβιετικός στρατηγός φορτωμένος με παράσημα), τον Σουμπέτερ, τον Σράφφα, την Τζόαν Ρόμπινσον, τον Καλέτσκι, τον Όσκαρ Λάνγκε, τον Γκάλμπρεϊθ, τον Ν. Γκεοργκέσκου-Ρέγκεν (πόσοι είναι οι οικονομολόγοι, που γνωρίζουν αυτόν που αποκάλεσαν «Κοπέρνικο της οικονομικής επιστήμης»);, τον Αντρέ Γκορτς.

Είναι όλοι οι «αιρετικοί» που, ενώ αναγνωρίζουν τη δυναμική του καπιταλισμού και την παραγωγική του αποτελεσματικότητα, καταδείχνουν την αστάθειά του και τη ροπή του στις οικονομικές διακυμάνσεις και κρίσεις, στην κακή κατανομή του εισοδήματος, τη σπατάλη των πόρων και την καταιστροφή του περιβάλλοντος. Όλοι κατα-

λήγουν στο συμπέρασμα ότι όσο αποτελεσματικός κι αν είναι ο μηχανισμός της αγοράς δεν μπορεί να λειτουργεί ανεξέλεγκτα. Τι ανάγκη, όμως, έχουμε να καταφύγουμε στους μεγάλους «αιρετικούς», όταν οι εκφραστές της οικονομικής ορθοδοξίας αλλάζουν απόψεις μπροστά στην κρίση που έρχεται; Έτσι το περιοδικό *Business Week*, που εκφράζει έγκυρα τους επιχει-

ρηματικούς κύκλους, έγραφε στα τέλη Σεπτεμβρίου: «το μόνο καλό πράγμα που μπορούμε να καταλογίσουμε στις κρίσεις, είναι ότι θρυμματίζουν τις έννοιες που αποδεχόμαστε συνήθως για τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί ο κόσμος». Το περιοδικό *Economist*, που μάλλον εκφράζει τις απόψεις της νεο-κλασικής ορθοδοξίας, έγραφε στο φύλλο του της 12.9.98 «Η απο-

ψη ότι τα κεφάλαια, χωρίς να υπολογίσουν τους κινδύνους που διέτρεχαν, έτρεξαν προς τις αναδυόμενες αγορές και στη συνέχεια, χωρίς να ενδιαφερθούν για τις μακροχρόνιες συνέπειες, αποσύρθηκαν ξαφνικά, ανταποκρίνεται σε μεγάλο βαθμό στην πραγματικότητα. Ακόμα κι αν τα πράγματα δεν χειροτερεύουν, οι συνέπειες τέτοιων λαθών είναι ήδη καταστρεπτικές. Η ιδέα της ρύθμισης των κινήσεων κεφαλαίων είναι εξαιρετικά αξιοπρόσεκτη».

Ο αρθρογράφος των *Financial Times* **Peter Martin** έγραφε τον Ιούνιο του 1997: «Η παγκοσμιοποίηση αποτελεί μια αυθεντική συνεργασία, πέρα από τα σύνορα, ανάμεσα στις κοινωνίες και τις κουλτούρες, αντίθετα με τις προσπονητές συνεργασίες με τους Διαλόγους Βορρά-Νότου και ανάμεσα στις γραφειοκρατικές ελίτ. Τα πλεονεκτήματά της είναι εξαιρετικά: προκάλεσε μια τεράστια καλυτέρευση της ανθρώπινης ευτυχίας για τις κοινωνίες που μπόρεσαν ν' αρπάξουν τις ευκαιρίες που προσφέρει. Κάτω από την επίδρασή της, η εξουσία μετατοπίστηκε από τις αναπτυγμένες χώρες προς τον Τρίτο Κόσμο. Η φιλελεύθερη οικονομία της αγοράς είναι από τη φύση της παγκοσμιοποιημένη. Αποτελεί ό,τι το πιο ολοκληρωμένο υπάρχει στην ιστορία της ανθρωπότητας». Η ίδια εφημερίδα έγραφε τον Σεπτέμβριο του 1998: «Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Παγκόσμια Τράπεζα πρέπει ν' αρχίσουν ν' αναρωτιούνται πάνω στη δυσάρεστη δυνατότητα επιβολής, σε ορισμένες περιπτώσεις και με καθορισμένες προϋποθέσεις, ενός ελέγχου των κεφαλαίων, πράγμα που θα ήταν η λιγότερο κακή λύση».

Ένα από τα μειονεκτήματα της χρηματιστικής παγκοσμιοποίησης, με τα κεφάλαια των αναπτυγμένων χωρών να βρίσκονται σε συνεχή κίνηση γύρω από τον πλανήτη, είναι ότι καθιστά δύσκολη τη φορολόγησή τους και τη φορολόγηση των κερδών της κερδοσκοπίας ή των κερδών των μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών, πράγμα που αναγκάζει τις κυβερνήσεις να καταφεύγουν στην αύξηση της φορολόγησης των εισοδημάτων από εργασία. Έτσι, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η φορολογία των εισοδημάτων από κεφάλαιο και ανεξάρτητες δραστηριότητες πέρασε από το 50% των συνολικών φορολογικών εσόδων το 1980, στο 35% το 1994 – το ποσοστό που προερχόταν από τη φορολόγηση των εργαζομένων πέρασε από το 35% στο 40% στη διάρκεια της ίδιας περιόδου. Στις ΗΠΑ, ο φόρος επί των εταιρειών δεν αντιπροσώπευε το 1990 παρά το 17% των συ-

νολικών ομοσπονδιακών φορολογικών εσόδων, έναντι του 27% το 1965.

Υπάρχουν, τελικά, μεγάλες διχογνωμίες για το είδος της συνολικής φορολογίας, που θα έπρεπε να επιβληθεί για τα εισοδήματα του κεφαλαίου, ανάμεσα στους οπαδούς των οικο-φόρων, σ' αυτούς που αποβλέπουν στην αναδιανομή των εισοδημάτων ανάμεσα στις πλούσιες και τις φτωχές χώρες και σ' αυτούς που είναι υπέρ της ενίσχυσης των χαμηλών εισοδημάτων στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ήδη από το 1978, ο αμερικανός (κεϋνσιανός) οικονομολόγος, με Βραβείο Νόμπελ για την οικονομία **Τζάιμς Τόμπιν** πρότεινε ένα φόρο πάνω στα κέρδη που πραγματοποιούνται από τις πράξεις στις συναλλαγματικές αγορές και τη χρηματιστηριακή κερδοσκοπία. Η πρότασή του ήταν αρχικά για ποσοστό φορολόγησης 1% για όλες τις χώρες. Οι παγκόσμιες χρηματιστηριακές ανταλλαγές που ανέρχονταν σε 150 δισ. δολάρια την ημέρα το 1985, υπολογίζεται ότι ανέρχονται σήμερα σε 1.000 δισεκατομμύρια δολάρια – μερικοί, μάλιστα, μιλούν για 1.500 ή και 1.800 δισ. δολάρια. Στη βάση των 1.000 δισ. την ημέρα, η Οργάνωση για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη του ΟΗΕ υπολογίζει σε 720 δισ. δολάρια τα ετήσια έσοδα από αυτό το φόρο και προτείνει για τη διανομή του, τα 360 δισ. δολάρια να τα παίρνουν οι κυβερνήσεις, που εισπράττουν το φόρο και τα άλλα 360 δισ. δολάρια να πηγαίνουν σ' ένα Ταμείο βοήθειας στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες του κόσμου. Η πρόταση Τόμπιν περιμένει την υιοθέτησή της από τους Διεθνείς Οργανισμούς και τις μεγάλες δυνάμεις. Όμως, με ευχολόγια και αβλαβείς γενιολογίες έληξε πριν από λίγες μέρες η Διάσκεψη των Επτά πλουσιότερων χωρών του κόσμου και κινδυνεύει να λήξει και η Διάσκεψη του ΔΝΤ και της Διεθνούς Τράπεζας που γίνεται αυτή τη στιγμή στην Ουάσινγκτον.

Ένας άλλος παγκόσμιος φόρος που μπορεί να επιβληθεί είναι η φορολόγηση των αμέσων επενδύσεων, οι οποίες από 60 δισ. δολάρια το χρόνο το 1985 πέρασαν στα 315 δισ. δολάρια το 1995 και στα 355 δισ. δολάρια το 1997. Ο φόρος αυτός, που δεν έχουμε το χώρο εδώ ν' αναλύσουμε, ελπίζοντας να μπορέσουμε να το κάνουμε μια άλλη φορά, υπολογίζεται

ότι μπορεί ν' αποδώσει από 32 έως 65 δισ. δολάρια. Υπάρχει, επίσης, μια πρόταση για έναν ενιαίο παγκόσμιο φόρο επί των κερδών. Όπως γράφει και ο καθηγητής **Χάουαρντ Βαστέλ**, του Αμερικανικού Πανεπιστημίου στην Ουάσινγκτον: «Οι τρεις αυτοί φόροι – ο φόρος Τόμπιν, ο φόρος επί των αμέσων επενδύσεων και ο ενιαίος φόρος επί των κερδών – αποτελούν ένα μωσαϊκό που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι κοινωνίες πολιτών, οι οποίες αποβλέπουν σε μεγαλύτερη δικαιοσύνη και ισότητα. Αυτοί που κυβερνούν τον κόσμο χρησιμοποιούν τον εκσυγχρονισμό και την παγκοσμιοποίηση για να προσβάλουν τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, τους φτωχούς των ανεπτυγμένων χωρών και τους πιο φτωχούς ακόμα των υπαναπτύκτων χωρών. Είναι καιρός να τους δείξουμε ότι οι δυνάμεις που τους αντιστέκονται, ξέρουν επίσης να χρησιμοποιούν τα ίδια όπλα του εκσυγχρονισμού και της παγκοσμιοποίησης»¹. Όμως οι σοσιαλδημοκρατικές δυνάμεις, που έχουν την εξουσία στην Ευρώπη, σιωπούν.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

1. *Monde Diplomatique*, Οκτώβριος 1998.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΥΛΟΥΜΠΗΣ - ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΝΤΑΛΗΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ ΤΟΥ 21ΟΥ ΑΙΩΝΑ

Εδνοκεντρισμός ή Ευροκεντρισμός;

Εισαγωγή: Μιχάλης Παπακωνσταντίνου
Πρωτότυπο: Νίκος Μουζέλης
Μιχάλης Παπαγιαννάκης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟΥ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

του Δημήτρη Σκούφη
dimanhsk@otenet.gr

ΣΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ σημείωμά μας είχαμε αναφερθεί στα κύρια χαρακτηριστικά της Πληροφορίας ως αγαθού. Είχαμε ακόμη θέσει το ερώτημα εάν, με βάση τα σημερινά δεδομένα, μπορούμε να μιλάμε για μια «Οικονομία του Κυβερνοχώρου» και ποια είναι εκείνα τα στοιχεία που τη διαφοροποιούν από τις υφιστάμενες οικονομικές δομές. Στο σημερινό μας σημείωμα θα επιχειρήσουμε να εκθέσουμε μερικές απόψεις για το σημαντικό αυτό ζήτημα.

Πριν, όμως, προχωρήσουμε στο εγχείρημα αυτό, θα ήταν σκόπιμο ν' αναφερθούμε σ' ένα σημαδιακό φαινόμενο που σχετίζεται έμμεσα αλλά στενά με την οικονομία του Κυβερνοχώρου: Το φαινόμενο της παγκόσμιας χρηματιστηριακής-οικονομικής κρίσης που τα τελευταία χρόνια έχει πάρει όχι μόνο πλανητικές αλλά και ενδημικές διαστάσεις, προκαλώντας τεράστιες (αναμενόμενες και μη) οικονομικές καταστροφές σε ολόκληρο τον κόσμο. Αν και το φαινόμενο αυτό απασχολεί συχνά, εκτός από τις πρώτες σελίδες των εφημερίδων, τους μελετητές, τους άμεσα θιγόμενους και τις κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο, λίγοι είναι εκείνοι που δηλώνουν ανοιχτά πως πρόκειται μόνο για την κορυφή ενός παγόβουνου που ακούει στο όνομα «Παγκοσμιοποίηση». Ακόμα λιγότεροι είναι εκείνοι που αναγνωρίζουν και προσπαθούν ν' αναλύσουν μία από τις πιο σημαντικές γενεσιουργούς αιτίες του φαινομένου αυτού: τη χρήση των νέων τεχνολογιών – και πιο συγκεκριμένα της Πληροφορίας που διακινούν και της χρήσης που της γίνεται.

Σ' ένα άρθρο του R.C. Longworth που δημοσιεύτηκε πέρυσι στη *Chicago Tribune*¹, το φαινόμενο αυτό περιγράφεται εύγλωττα με τα ακόλουθα λόγια: «Το αμερικανικό χρηματιστήριο μοιάζει να κόλλησε μια τόσο μεταδοτική ασιατική γρίπη για την οποία κανένας οικονομικός γιατρός δεν φαίνεται να γνωρίζει το φάρμακο. Πείτε την καλπάζουσα παγκοσμιοποίηση. Σ' έναν κόσμο στενά συνδεδεμένων αγορών, ένας ιός σε μια αγορά μπορεί να κάνει το γύρο του κόσμου σαν ένα γιγαντιαίο φτάρισμα. Η παγκοσμιοποίηση είναι το μεγάλο οικονομικό γεγονός της δεκαετίας των '90. Σημαίνει πως οι

απανταχού επενδυτές, καθισμένοι εμπρός στους υπολογιστές τους, χρησιμοποιώντας τα συστήματα παγκόσμιας άμεσης επικοινωνίας, μπορούν να επενδύουν τα χρήματά σε οτιδήποτε –μετοχές, ομόλογα, ακίνητα, εργοστάσια, νομίσματα άλλων χωρών– σχεδόν οπουδήποτε στον κόσμο. Σημαίνει ακόμη πως εταιρείες που χρησιμοποιούν την ίδια τεχνολογία επικοινωνιών και υπολογιστών μπορούν να μετακινούν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα από χώρα σε χώρα, πηγαίνοντας εκεί όπου το εργατικό κόστος και οι φόροι είναι χαμηλότερα και τα κέρδη μεγαλύτερα. (...) Με τη βοήθεια των μέσων άμεσης επικοινωνίας, οι επενδυτές δημιούργησαν μια μεγάλη χρηματική αγορά στην οποία διακινούνται ούτε λίγο ούτε πολύ 1,3 τρις. δολάρια ημερησίως, ποσό που αυξάνεται κατά 12% το χρόνο. Η διακίνηση ομολόγων σε παγκόσμια κλίμακα αναπτύσσεται εξίσου γρήγορα, φθάνοντας τα 200 δισ. δολάρια την ημέρα. Ανάμεσα στο 1983 και στο 1993, οι αγοραπωλησίες αμερικανικών ομολόγων αυξήθηκαν κατά 1.000%».

Το παράδοξο στις υπάρχουσες αναλύσεις είναι πως το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας –και τα συνακόλουθά του– φαίνεται ν' αντιμετωπίζεται ξεχωριστά από το μέσο που επέτρεψε τη δημιουργία του: ερμηνείες τού είδους «κερδοσκοπικές πιέσεις», «νευρική κούραση στις αγορές» και άλλα παρόμοια φαίνονται ν' αγνοούν ή, στην καλύτερη περίπτωση να μην λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τους, τον κορυφαίο ρόλο που παίζει η Πληροφορία και τα μέσα μέσα από τα οποία διακινείται. Οι αναλύσεις –και

τα «φάρμακα» που προτείνονται για την αντιμετώπιση της κατάστασης— φαντάζονται εκτός τόπου και χρόνου μπροστά στη λογική και τη δυναμική του φαινομένου και των μέσων που το δημιουργήσε: είναι στην κυριολεξία μια προσπάθεια αμύχνης χρήσης παλιών συνταγών σε καινούργιες και εντελώς διαφορετικές συνθήκες.

Θα μπορούσε κανείς να πει αβίαστα και χωρίς κίνδυνο να κάνει λάθος, πως τα φαινόμενα που ζούμε είναι η εκδήλωση μιας βαθύτερης κρίσης που πηγάζει από την αντίθεση ανάμεσα σε ένα υφιστάμενο και σ' ένα ανατέλλον οικονομικό σύστημα ή, με πιο «παραδοσιακές» λέξεις, ανάμεσα σε παλιές και καινούργιες παραγωγικές δυνάμεις. Και όλοι μας ξέρουμε λίγο ως πολύ τι σημαίνει αυτή η διαπίστωση στο οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό επίπεδο.

Υπό το φως αυτών των διαπιστώσεων, η ανάγκη προσδιορισμού και αποτύπωσης κάποιων από τα βασικά χαρακτηριστικά αυτού που ονομάζουμε «Οικονομία του Κυβερνοχώρου» αποκτά ξεχωριστή σημασία.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΡΑΔΟΞΟ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟΥ

Με την πάροδο των χρόνων, έχει επικρατήσει ο όρος «Κυβερνοχώρος» ν' αναφέρεται σ' οτιδήποτε συμβαίνει μέσα από τα επικοινωνιακά δίκτυα υπολογιστών. Και δεν υπάρχει καμία αμφιβολία πως στον νοητό αυτό χώρο υπάρχουν οικονομικές αξίες: συμβαίνει παραγωγή και διακίνηση αγαθών και υπηρεσιών. Αυτά τα αγαθά και υπηρεσίες είναι εξίσου πραγματικά με αυτά που υπάρχουν στον «πραγματικό» κόσμο: η δημοσίευση μιας σελίδας στο Internet δεν διαφέρει από πολύ από τη διαδικασία δημοσίευσης ενός άρθρου σε μια εφημερίδα ή περιοδικό. Άλλωστε, οι άνθρωποι που απαρτίζουν τους δύο αυτούς «κόσμους» είναι οι ίδιοι. Αυτό που φαίνεται να διαφέρει ανάμεσα σ' αυτούς τους δύο «κόσμους», τον «πραγματικό» και τον Κυβερνοχώρο, είναι οι οικονομικές αρχές και η λογική που διέπουν τον καθένα από αυτούς.

Και πρώτα απ' όλα, όπως διαπιστώνει και ο Rishab Aiyer Ghosh στο άρθρο που αποτέλεσε αφορμή για το σημείωμά μας², μεγάλο μέρος από τις διαπραγματεύσεις στο Internet, παρόλο που ενέχει αξία, δεν σχετίζεται με χρήμα. Αν και τα τελευταία χρόνια οι πραγματικές εμπορικές

συναλλαγές έχουν αυξηθεί, το μεγαλύτερο μέρος των πληροφοριακών αγαθών διατίθεται δωρεάν. Το φαινόμενο αυτό εξακολουθεί να είναι σχεδόν γενικευμένο σε ό,τι αφορά σε αγαθά που υπάρχουν μόνο στο χώρο αυτό, δηλαδή αγαθά που δεν μπορούν ν' αποκτηθούν στον «πραγματικό» κόσμο. Και βέβαια, είναι εξαιρετικά δυσχερές ν' αποδοθεί τιμή στα δωρεάν αυτά αγαθά, απ' ενός μεν γιατί απλώς υπάρχουν και απ' ετέρου γιατί οι ίδιοι οι παραγωγοί τους δεν τους έχουν δώσει κάποια τιμή. Τα αγαθά αυτά υπάρχουν και διακινούνται σε μια αγορά αφανών —και σίγουρα μη χρηματικών— συναλλαγών.

Βρισκόμαστε, λοιπόν, εμπρός σε ένα πρώτο οικονομικό παράδοξο —θα μπορούσαμε να το ονομάσουμε και οικονομικό παραλογισμό— που έρχεται σε αντίθεση με όσα γνωρίζουμε από την κλασική οικονομική θεωρία. Εάν κάποιος από εμάς παράγει αγαθά από τη διάθεση των οποίων δεν περιμένουν κανένα άμεσο οικονομικό όφελος, τότε γιατί τα παράγει; Όλοι γνωρίζουμε πως, σε κανονικές συνθήκες, η τιμή ενός αγαθού αυξάνει ανάλογα με την ανεπάρκειά του και μειώνεται με την αφθονία του. Ξέρουμε ακόμα πως η τιμή του προσδιορίζεται από την ισορροπία ανάμεσα στο ποσό που προτίθεται να πληρώσει ο καταναλωτής και στην τιμή στην οποία μπορεί να το διαθέσει ο παραγωγός. Αυτοί οι θεμελιώδεις κανόνες, όσο κι αν μοιάζουν λογικοί και απλοί, φαίνονται να μην λειτουργούν με τον κλασικό τρόπο στην περίπτωση μας. Όπως παρατηρεί ο Rishab Aiyer Ghosh, «αν θεωρήσουμε ότι ο ορισμός του Samuelson πως "η οικονομική επιστήμη είναι η μελέτη του τρόπου με τον οποίο οι κοινωνίες χρησιμοποιούν ανεπαρκείς πόρους για να παράγουν πολυτίμητα αγαθά και να τα διανείμουν στους άλλους" εξακολουθεί πάντοτε να ισχύει, τότε θα πρέπει για την περίπτωση του Κυβερνοχώρου να επανεκτιμήσουμε κάθε όρο που απαρτίζει αυτόν τον ορισμό, μια και η οικονομική συμπεριφορά του Δικτύου βασίζεται σε δικό της μοντέλο που το ανέπτυξε μόνη της: στο οικονομικό μοντέλο του Αιώνα της Πληροφορίας».

Το κλειδί για την ερμηνεία αυτού του οικονομικού παράδοξου έγκειται, κατά τη γνώμη μας, στην ίδια τη φύση των πληροφοριακών αγαθών. Πώς είναι δυνατό να βρουν εφαρμογή οι κλασικοί κανόνες της οικονομίας στην παραγωγή και διακί-

νηση αγαθών και υπηρεσιών που είναι από τη φύση τους «externalities»³, όταν μάλιστα οι κανόνες αυτοί δεν ισχύουν ούτε για παρόμοια αγαθά στον «πραγματικό» κόσμο, όπως είναι ο αέρας που αναπνέουμε ή η καταπολέμηση της ρύπανσης του περιβάλλοντος; Είναι σαφές πως μια οικονομική θεωρία για τον Κυβερνοχώρο πρέπει να βασίζεται στην παραδοχή της ιδιότητας της Πληροφορίας ως αγαθού και θα πρέπει ν' αναζητήσουμε άλλα μέτρα και σταθμά για τα οφέλη που αποκομίζουν οι παραγωγοί και οι καταναλωτές των αγαθών αυτών από τη διάθεσή τους.

Είναι, βέβαια, αυτονόητο πως η αλυσίδα των συναλλαγών που αφορούν πληροφοριακά αγαθά μπορεί να καταλήγει σε «πραγματικά» οικονομικά οφέλη για τους συνάλλασσόμενους, όταν οι συναλλαγές αυτές απολήγουν στον «πραγματικό» κόσμο: το ακριβό παράδειγμα της χρηματιστηριακής κερδοσκοπίας σε παγκόσμια κλίμακα αρκεί για ν' αποδείξει του λόγου το αληθές: η αξιοποίηση των ιδιότυπων πληροφοριακών αγαθών και των μέσων μέσα από τα οποία διακινούνται, που εν πολλοίς διατίθενται δωρεάν⁴, απολήγει στη συσσώρευση πλούτου αλλά και προβλημάτων στον «πραγματικό» κόσμο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Το πλήρες κείμενο του άρθρου υπάρχει στη διεύθυνση: <http://www.sunherald.com/business/docs/globall102.htm>
2. Το άρθρο έχει τίτλο *Cooking pot markets: an economic model for the trade in free goods and services on the Internet* και δημοσιεύτηκε στο πρώτο τεύχος της έκδοσης του **Brazilian Electronic Journal of Economics**, στη διεύθυνση <http://www.beje.decon.ufpe.br>
3. Externalities: Αγαθά ή υπηρεσίες των οποίων το οικονομικό ή κοινωνικό κόστος ή ωφέλεια δεν είναι δυνατόν να καθοριστούν με ακρίβεια και δύσκολα μπορούν να ενταχθούν στο σύστημα τιμών». (Λεξικό *Εμπορικών Τραπεζικών και Οικονομικών Όρων*, Ι. Χρυσοβιτισιώτη-Ι. Σταυρακόπουλου, εκδ. Παπαζήση, 1995). Βλ. σχετικά στο προηγούμενο σημείωμά μας.
4. Ας μην ξεχνάμε πως η βασική πηγή πληροφοριών για την άσκηση χρηματιστηριακής δραστηριότητας σε παγκόσμια κλίμακα είναι η πορεία των χρηματιστηρίων σε όλο τον κόσμο και οι διάφορες οικονομικές αναλύσεις, πολλές

Πώς να ζήσουμε με την **κρίση** ή ο θριαμβεύων **καπιταλισμός** με σφιγμένα δόντια

ΠΟΙΑ είναι αυτά τα «παράγωγα» που αναταράζουν την παγκόσμια οικονομία;

Ποια είναι αυτή η παγκόσμια οικονομία που διεκδικεί τη θέση παγκόσμιας θρησκείας;

Πού είναι οι συμφωνίες του **Μπετόβεν**; Ή οι συμφωνίες του **Σμιπέλιους** με το τεράστιο άγαλμα έξω από το Ελσίνκι; Τι είναι αυτό που λένε «η αγωνία των Χρηματιστηρίων»;

Ή αυτό που σχεδόν τους ξεφεύγει «καταστροφή των μικροεπενδυτών»;

Έτσι θέτουν σε κίνδυνο αυτό το ωραίο αμέριμνο κεφάλαιο της ιστορίας που λέγεται λαϊκός καπιταλισμός ή καπιταλισμός στο «παγκόσμιο χωριό».

Αλλά προπάντων να περνάμε καλά – να έχουμε ένα life style (η **Κλώντια Σίφερ** παίρνει εκπομπή σε μεγάλο αμερικανικό κανάλι με τίτλο «Πώς να κάνετε σεξ»)

ΟΛΟΙ περιμένουν με αγωνία τι θα αποφασίσει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Παγκόσμια Τράπεζα και πώς θα κατέβουν τα επιτόκια για να υπάρξει ανάπτυξη και απασχόληση και εξορκισμός της έκφρασης «κοινωνικά αποκλεισμένοι» και πώς θα βοηθήσουν τις χειμαζόμενες οικονομίες των αναδυομένων για να μην γκρεμισθεί το σύστημα ολόκληρο οι διαδηλώσεις στην Ινδονησία και τη Νότια Κορέα και οι άλλες πρώην «τίγρεις» της ελεύθερης οικονομίας που δεν έχουν να φάνε και φωνάζουν «Έξω το ΔΝΤ» που τους μοιράζει τα λεφτά των πλουσίων καπιταλιστών που φοβούνται

κι ερευνούν στις μηχανές τους στις αμήχανες θεωρίες τους τι πήγε στραβά στις αγαθοεργές επενδύσεις τους κι έχασαν κερδοσκοπικοί αξιοσέβαστοι και βραβεία Νόμπελ Οικονομίας με τους δικούς τους νόμους της αγοράς

«δεν πρέπει πάντως να επιστρέψουμε στον προστατευτισμό» αποφαίνονται οι μαίτρ να στηρίξουν το κρουζιέρος

και τον πρόεδρο **Καρντόζα** αφήνοντας έξω τη «Νεκρή θάλασσα» του **Γιόργκε Αμάντο** και τη λατινοαμερικανική λογοτεχνία που ήταν αριστερή και δεν κατάλαβε τη βαρύτητα των αμερικανικών επενδύσεων

ΑΥΤΟ άρχισε από παλιά πολύ πριν το ΔΝΤ στις αρχές του αιώνα στην Καραϊβική και αλλού κι ανάμεσα σ' άλλους η Γιουνάιτεντ Φρουτ «όλος ο κόσμος έτρωγε μπανάνες»

κι όπως γράφει ο **Ντος Πάσος** «και να με λίγα λόγια η ιστορία της Αυτοκρατορίας των Αμερικανών στην Καραϊβική» και πώς αναπτύχθηκε η σύγχρονη γεύση μας για τις μπανάνες

ΚΙ ΕΝΩ τα διεθνή Χρηματιστήρια κλυδωνίζονταν σαν καράβι χτυπημένο σε υφάλους μαζί με τα «αιμοβόρα» κερδοσκοπικά Hedge Funds ο καλός κομμουνιστής **Πιέτρο Ινγκράο** είτε πως «φεμινισμός ήταν μια ριζική στροφή» αλλά δεν το κατάλαβε καλά ο πλανητάρχης Κλίντον ούτε και η Λεβίνσκι και οι αμερικανικές μετρήσεις κοινής γνώμης για το τηλεφωνικό σεξ (και η τεχνολογία μπορεί να τεθεί στην υπηρεσία του έρωτα) αλλά ο Ινγκράο ήταν πολύ πάνω απ' αυτά και πέρα απ' αυτά γιατί είχε γνωρίσει «την εποχή των μεγάλων πολιτικών παθών» κι ακόμη ήθελε «να πραγματοποιήσει το αδύνατο» γι' αυτό δεν ήξερε πώς ν' αντιμετωπισθεί η αναταραχή και η παγκόσμια ασύδοτη ροή των κεφαλαίων

ΟΛΑ θα πάνε καλά με τις μετοχές μας τραγουδάμε μαζί στις πλατείες κι αφήστε στην θλίψη

τους νεόπτωχους και άνεργους
κι όπως έλεγε ο Γιάννος Παπαντωνίου «παίζετε τα λεφτά σας στο
Χρηματιστήριο» χωρίς να είναι σπουδαίος οικονομολόγος
και να ζητήσει συγγνώμη
εδώ κατέρρευσαν ολόκληρα Νόμπελ Οικονομίας
παίζοντας κάποια δισ. δολάρια
ΓΙΑΤΙ ΟΛΗ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΕΠΙΤΟΚΙΑ
και πώς να μη διαρραγούν οι κοινωνικοί ιστοί
και ο **Σρέντερ** με τον **Τιτμάγιερ** και δεν μπορεί οι τραπεζίτες με
το χρήμα που διαθέτουν να καθορίζουν την πολιτική μας
όταν έχουν μια κουλτούρα με τον **Χάινε** και τους ρομαντικούς
και τη **Ρόζα** που την πυροβόλησαν επί Βαϊμάρης και την πέταξαν
σ' ένα ποτάμι του Βερολίνου
για να 'χουν σήμερα ένα ισχυρό ευρώ που θα επιβιώσει
σ' ένα άκρως ανταγωνιστικό κόσμο

ΑΥΤΟΙ οι άνθρωποι που ήθελαν
να «πραγματοποιηθεί το αδύνατο»
και τώρα βρίσκονται εν μέσω χρηματιστηριακών δεικτών
και ροών πληροφοριών
και Internet «ή το τέλος της ιδιωτικής ζωής»
και παραδέχονται πως ηττήθηκαν αλλά δεν μετανιώνουν
ακόμη και στα 83 τους
μπορεί να επιστρατεύουν τη λογοτεχνία και τη «Μεταμόρφωση»
του **Κάφκα** γιατί αποκτούν μια ανοιχτή ματιά
ένα δυνατό κι ως είναι οδυνηρό βλέμμα ικανό να πάει πιο πέρα
και να συντρίψει όποιο ΔΝΤ

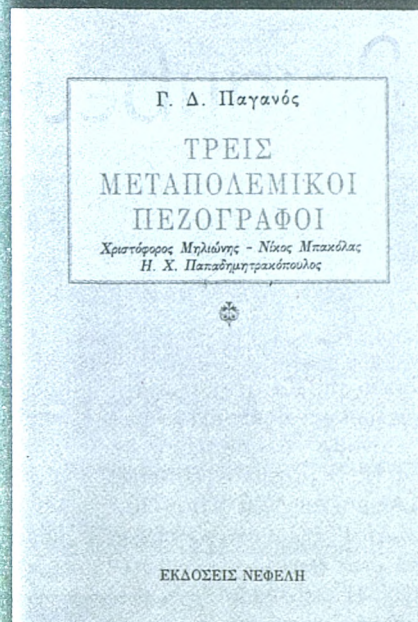
10 ΧΡΟΝΙΑ σχεδόν μετά την πτώση του Τείχους
τις θριαμβολογίες διαδέχονται οι φρόβοι
ξαναλένε τη λέξη καπιταλισμός με σφιγμένα δόντια
αν και όχι ακόμη με σφιγμένη γροθιά όταν
ο **Κίσσινγκερ** προειδοποιεί ανήσυχα μήπως γεννηθεί
ένας καινούργιος **Μάρξ** από την αναταραχή
πολυεθνικοί κολοσσοί ανακοινώνουν τις ζημιές τους
προσπαθούν να
επουλώσουν τα τραύματά τους σε εκατομμύρια δολάρια
η **Gillette** κλείνει 14 εργοστάσια απολύει 4.700 εργαζόμενους
Πρέπει να μάθετε να ζείτε με την κρίση μιάς λένε στις συνθήκες
του αδράτου «παγκόσμιου χωριού»
στο κάτω-κάτω έχετε το Internet ευλογημένοι χρήστες
της πλίκης
και η **Microsoft** βάζοντας στο χέρι
άλλα 3 εκατομμύρια αρχεία μπορεί
να έχει αποτέλεσμα άγνωστο μέχρι στιγμής αντάξιο του
Όργουελ.
Αφού όλα πουλιούνται γιατί όχι και η ιδιωτική ζωή;

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΝΑ ΖΟΥΜΕ ΜΕ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ
τραγουδάνε τα Χρηματιστήρια
πρέπει να επιδειχθεί αλληλεγγύη στους πάσχοντες λαούς
στις οικονομίες που πήγαν να αναδυθούν
οι εταιρείες γλείφουν τις πληγές τους και σκέφτονται ότι
«έννας τρόπος για την εύκολη μείωση του κόστους είναι οι
απολύσεις» πάνω από τα κεφάλια
1 δισεκατομμυρίου ανθρώπων στον κόσμο χωρίς το δικαίωμα
εργασίας

Δημήτρης Καΐσης

Γ. Δ. ΠΑΓΑΝΟΣ ΤΡΕΙΣ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΟΙ ΠΕΖΟΓΡΑΦΟΙ

Χριστόφορος Μηλιώνης - Νίκος Μπακόλας
Η.Χ. Παπαδημητρακόπουλος

Στο βιβλίο αυτό εξετάζεται το έργο των
τριών σύγχρονων αξιόλογων
πεζογράφων χωριστά του καθενός και
συσχετικά. Η ιδιαίτερη εκτίμηση του
συγγραφέα γι' αυτούς, αλλά και οι
κοινές περίπου εμπειρίες και αξίες που
τους συνδέουν μαζί του, τον οδήγησαν
στην απόφαση να συγκροτήσει αυτή τη
μικρή «φιλολογική παρέα». Από τον
παράλληλισμό τους αναδύεται, παρά τις
διαφορετικές αισθητικές αφετηρίες, μια
βαθύτερη συγγένεια που επηρεάζει το
έργο τους.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
... η άλλη άποψη στο βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 10 680, Τηλ. 36.07.744 - FAX: 36.23.093
e-mail: nefeli-p@otenet.gr

Ο Βρατσάνος στην πλαγιά του Πηνειού, δίπλα σε κομμάτι από την «Ταχεία 53», 40 χρόνια μετά την ανατίναξη του 1944.

Στη διάρκεια της Κατοχής, ο **Αντώνης Αγγελούλης - Βρατσάνος**, ήρωας της Εθνικής Αντίστασης, έγινε γνωστός ως ο αρχιμπουρλοτιέρης του ΕΛΑΣ και του ΔΣΕ. Ήταν διοικητής του Τάγματος Μηχανικού Ολύμπου του ΕΛΑΣ και ένας από τους μεγαλύτερους σαμποτέρ. Η ανατίναξη της «Ταχείας 53» τη στιγμή που περνούσε γεμάτη με 500 γερμανούς αξιωματικούς και στρατιώτες — και με τον στρατηγό-διοικητή και το επιτελείο του —, στα Τέμπη, στις 23 του Φλεβάρη του 1944, το μεγαλύτερο σαμποτάζ που έγινε στην κατεχόμενη από τους Γερμανούς Ευρώπη, πραγματοποιήθηκε κάτω από τις οργανωτικές οδηγίες αλλά, κυρίως, με την προσωπική συμμετοχή και την τελική πυροδότηση του Αντώνη Βρατσάνου.

Ο Αντώνης Αγγελούλης-Βρατσάνος πολέμησε στην Αλβανία και στη συνέχεια στο μέτωπο με τους Γερμανούς — από τις 6 Απριλίου 1941 ως έφεδρος αξιωματικός (δυναμιτιστής καταστροφών) — σε πολλές επιχειρήσεις με δυναμιτιστική δράση.

Ριζοκινδύνος ιδεολόγος, συνέχισε τη δράση του ως σαμποτέρ του Δημοκρατικού Στρατού, ώσπου το τέλος του Εμφυλίου τον βρήκε εξόριστο στη Ρουμανία. Στη διάρκεια του Εμφυλίου, ο Αντώνης Βρατσάνος ήταν

Αντώνης Βρατσάνος

Ο Αρχιμπουρλοτιέρης του ΕΛΑΣ και του ΔΣΕ

Διοικητής Μηχανικού-Σαμποτέρ του Γενικού Αρχηγείου του Δημοκρατικού Στρατού και διοικητής Ταξιαρχίας μηχανικών-σαμποτέρ που έδρασε στα μετόπισθεν του Γράμμου-Βίτσι το 1949.

Πέρασαν τα ηρωικά χρόνια: κάποια στιγμή αναγνωρίστηκε διά νόμου και η Εθνική Αντίσταση — αλλά ο καπετάν Αντώνης όλον αυτό τον καιρό πορευόταν τον μοναχικό του δρόμο. Το 1945, εξέδωσε από τα Νέα Βιβλία το *Βροντάει ο Ολύμπος*, χρονικό-ντοκουμέντο της Αντίστασης. Έκτοτε, κοντά στα κινήματά, αριστερός χωρίς αυτό να σημαίνει ότι πάση θυσία πρέπει να καλύπτεται από την ασφάλεια της κοιματικής στέγης, βαδίζει το δρόμο του δίπλα σε διαφωνούντες, διαγραφμένους, ανέντακτους και άλλους που ενεργοποιούνται στον ευρύτερο χώρο της Εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς. Δεν αναπολεί τα ηρωικά χρόνια, δραστηριοποιείται στα προβλήματα του σήμερα. Η δραστηριότητά του αλλά και η έλλειψη της

κοιματικής στέγης ίσως να είναι και ο βασικός λόγος που ο Αντώνης Βρατσάνος αναγνωρίστηκε για τις υπηρεσίες του στην Αντίσταση μόλις... φέτος. Σήμερα, ο καπετάν Βρατσάνος, 79 χρόνων, χωρίς ακόμα να έχει συνταξιοδοτηθεί, ζει σε ίδρυμα χρόνιων παθήσεων (Στέγη Υπερηλίκων).

Την Κυριακή, 27 Σεπτεμβρίου, επέτειο της συμφωνίας των πέντε δημοκρατικών κομμάτων χάρη στην οποία, το 1941, ιδρύθηκε το ΕΑΜ, ο καπετάνιος εκδήλωσε στα Τέμπη, στην ενωτική εκδήλωση που οργάνωσαν εκεί η Ένωση Συνταξιούχων Αναπήρων και Θυμάτων Εθνικής Αντίστασης (ΕΣΑΘΕΑ) μαζί με άλλες αντιστασιακές οργανώσεις και ήταν ο κεντρικός ομιλητής. Δεν μίλησε ωστόσο αναπολώντας ηρωικά χρόνια. Θέλοντας να είναι επίκαιρος, επειδή οι ζωντανοί άνθρωποι οφείλουν να είναι παρεμβατικοί σε κάθε περίοδο της ζωής τους, μίλησε για την παιδεία, για την κουλτούρα με την οποία διαπαιδαγωγείται η νε-

ολαία, ενώ, αναφερόμενος στη φιλολογία περί της προσφοράς των αντιστασιακών, επέρριψε ευθύνες στην πολιτεία επειδή ακόμα «δεν επιτρέπει σε πολλούς αγωνιστές της εθνικής αντίστασης, που βρίσκονται στη Ρουμανία και στην Τασκένδη να έλθουν στην Ελλάδα λόγω των πολύπλοκων γραφειοκρατικών διαδικασιών». Στη Ρουμανία και την Τασκένδη υπάρχουν σήμερα γύρω στους 400 έλληνες αγωνιστές, κατάκοιτοι και ανήμποροι. Η μεταφορά των συντάξεών τους δεν προωθείται από τις αρμόδιες ελληνικές υπηρεσίες και η υπόθεσή τους έχει λησμονηθεί.

Και ο καπετάν Αντώνης συνέχισε:

«Οι περισσότεροι αγωνιστές παίρνουν σήμερα τη σύνταξη του ΟΓΑ, που ήταν 29.000 δραχμές και δόθηκε φέτος αύξηση 2.000 δραχμών, που όμως μειώνεται γιατί υπάρχουν και κρατήσεις! Το ποσό αυτό δεν φτάνει βέβαια ούτε για να ζήσουν, για να μη μιλούμε για αξιοπρέπεια. Όταν δεν τιμούμε αυτούς που

Από αριστερά, Αντ. Βρατσάνος, Κώστας Μήτσου (καπετάν Χαράδρας), Κώστας Γκλιάς (Βύρων). Ο Κ. Μήτσου, από τη Ραψάνη, πρωτοπαλικάρο των μπουρλοτιέρηδων του Ολύμπου στην πρώτη ομάδα Μηχανικού «Κεραυνός», έχασε και τα δύο του πόδια σε ναρκοπέδιο. Πέθανε το 1985, χωρίς σύνταξη.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΠΟ ΜΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Η φωτογραφία έχει τραβηχθεί στα Καρπάδια τον Ιούλιο του 1951, στην Κεντρική Κομματική Σχολή Στελεχών του ΚΚΕ, που αργότερα μετονομάστηκε σε Σχολή Μπελογιάννη. Τις πληροφορίες μάς έδωσε ο καπετάν Βρατσάνος. Οι εικονιζόμενοι από αριστερά προς δεξιά είναι:

1. Γιώργος (Γκόγκος) Τζήμας, αδελφός του Αντρέα Τζήμα-Σαμαρινιώτη. Πέθανε πριν από χρόνια.
 2. Βασίλης Ασπρίδης, ακροναυπλιώτης, συνδικαλιστής με δράση στα αιματηρά γεγονότα του Μάη του 1936 στη Θεσσαλονίκη. Στο ΔΣΕ ήταν επίτροπος της 108 Ταξιαρχίας. Πέθανε το 1994 ή 1995. Ήταν Διευθυντής της Σχολής.
 3. Αντώνης Αγγελούλης-Βρατσάνος. Ήταν Αναπληρωτής Διευθυντής της Σχολής.
- Καθιστοί, από δεξιά προς τα αριστερά:
4. Νίκος Γκένιας (Πλάτανος). Μαχητής του ΕΛΑΣ και του ΔΣΕ στο Ιππικό. Ήρθε με αποστολή στην Ελλάδα μετά το χτύπημα του Μπελογιάννη. Στη συνέχεια επέστρεψε στις σοσιαλιστικές χώρες. Ήταν στέλεχος του ΚΚΕ και σκοτώθηκε σε αυτοκινητικό δυστύχημα στην Ήπειρο πριν από 2-3 χρόνια.
 5. Μαρία Κόζα (Αλίκη). Σύντροφος του Μπελογιάννη. Έζησε με τον Μπελογιάννη στην Πολωνία. Μετά την αποστολή του στην Ελλάδα, η Μαρία πήγε στη Σχολή. Έμεινε στη Ρουμανία και παντρεύτηκε ρουμάνο καθηγητή. Ζει στο Ιάσιο.
 6. Σταμάτης (ψευδώνυμο). Ήταν στέλεχος της κομματικής οργάνωσης στην Πολωνία. Αγνοείται.
 7. Κατίνα Τέντα-Λατίφη. Αντάρτισσα από 14 χρόνων. Υπεύθυνη γυναικών σε ταξιαρχία του ΔΣΕ. Πήρε μέρος σε επιτυχημένη αποστολή υπό συνθήκες παρανομίας στην Ελλάδα. Σπούδασε Οικονομικά στη Ρουμανία. Παντρεύτηκε τον Ντίνο Λατίφη. Ζει στην Αθήνα.
 8. Γόλης Λιόλιος. Ανιψιός του καπετάν-Μπαρούτα, μέλος του Αρχηγείου του Βερμίου στον ΔΣΕ. Σήμερα ζει στη Νάουσα.

πρόσφεραν τη ζωή τους για ελευθερία, τι μήνυμα δίνουμε στους νέους για να θυσιάζονται αν αυτοί αν χρειαστεί».

Ο καπετάν Αντώνης, αναφερόμενος σε άλλη συγκέντρωση που έγινε στις αρχές Σεπτεμβρίου στον ίδιο χώρο, δεν έκρυψε και το κρυφό του μαράζι, την ενότητα των λαϊκών δυνάμεων, που σήμερα είναι υποθηκευμένη στις κομματικές σκοπιμότητες. «Μετατράπηκαν τα Τέμπη σε τόπο κομματικών επιδιώξεων, μιλάνε άσχετοι που δεν πήραν μέρος στην αντίσταση, προσφωνούνται υποψήφιοι στις εκλογές», επισήμανε καταχειροζορούμενος, για να τονίσει καταφεύγοντας στο παράδειγμα του ΕΑΜ: «ο λαός μάς θέλει ενωμένους, στο ίδιο χαράκιμα όπως και τότε»...

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ ΤΟΥ ΕΛΑΣ

Το Τάγμα Μηχανικού Ολύμπου του ΕΛΑΣ με Διοικητή τον θρυλικό Βρατσάνο αποτελούνταν από 2 λόχους σαμποτέρ και ένα λόχο πολυβόλων. Δύναμη ανδρών: 500. Με τη δράση του το Τάγμα Μηχανικού κυρίως στην περιοχή Λάρισας-Τεμπών-Κατερίνης, δημιούργησε σοβαρότατα προβλήματα στον εχθρό κατά την περίοδο 1942-44.

- Ανατίναξε 48.900 μέτρα σιδηροδρομικών γραμμών, 36 σιδηροδρομικές γέφυρες και 47 σιδηροδρομικές καμπύλες.

- Κατέστρεψε 20 αμαξοστοιχίες γεμάτες στρατό και υλικά, 12 ατμομηχανές σε διάφορες τοποθεσίες, επίσης κλειδιά, σήματα βραδυπορίας, τοίχους αντιστήριξης κ.λπ.

- Διέκοψε τη σιδηροδρομική συγκοινωνία για 1.324 ώρες, προκάλεσε στον εχθρό απώλειες σε νεκρούς 3.065 και άγνωστο αριθμό τραυματιών.

ΕΠΙΣΗΜΑΪΝΟΥΜΕ

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΩΝ ΛΥΓΜΩΝ

Θα ήταν εξαιρετικά απαισιόδοξο αν υποστηρίζαμε ότι υφιστάμεθα σήμερα στην Ελλάδα έκπτωση πολιτισμού; Ότι έχουμε ταυτίσει τον πολιτισμό με συγκεκριμένες κρατικές επιλογές και συμπεριφορές ή, ακόμα χειρότερα, ότι ζούμε οιονεί την παράδοση ολόκληρου του κράτους στις πολιτιστικές ψυχώσεις ενός ιδιώτη; Ότι έχει αφεθεί, σχεδόν αποκλειστικά, ο γραφειοκρατικός μηχανισμός του ΥΠΠΟ –υπόγειος πολιτισμός γαρ– στη βούληση ενός και μόνον ανθρώπου, ώστε να συμβαίνει το εξής παράδοξο: το κράτος να υπακούει στα κελεύσματα κάποιου πολίτη του. Και όχι το αντίθετο. Παράγωγο αυτού του ιδιότυπου φαινομένου είναι οι ομοθυμαδόν χορηγήσεις κρατικών τραπεζών ή ποικίλων διαπλεκόμενων φορέων στις επινεύσεις του «μεγάλου» ή οι καταθέσεις της μερίδας του λέοντος από πλευράς ΥΠΠΟ στο ποικιλοτρόπως εκτεθειμένο νομικά και ηθικά Μέγαρο. Παράλληλα, η ιντελιγκέντσια του τόπου βαθμηδόν υποβιβάζεται σε υπαλλήλους του Συγκροτήματος, αφού οποιαδήποτε πλέον καλλιτεχνική ή γενικότερα πνευματική δραστηριότητά της έχει μια άμεση ή έμμεση σχέση-εξάρτηση προς εκείνο. Αν οι ποικίλες φωνές –media γαρ– του συγκροτήματος δεν μιλήσουν, αν οι σάλπιγγες του δεν ηχήσουν, τότε η όποια πνευματική προσπάθεια καταδικάζεται στη σιωπή και το μαρασμό. Η αποθέωση μάλιστα αυτής της επικυριαρχίας συντελείται με την προώθηση ανθρώπων του Συγκροτήματος στις πλέον νευραλγικές θέσεις που αποφασίζουν για τις πολιτιστικές δραστηριότητες ή μαντζάρουν τις σχετικές επιχορηγήσεις. Δείτε τους περίφημους «διανοούμενους» μας. Διαγκωνίζονται ποιος θα καύσει δουλικότερα λιβανωτούς προς τον αυθέντη, ποιος θα πρωτοπαράσχει τις υπηρεσίες του προς την «ανωτάτη αρχή». Παλαιοί αριστεροί, μηδίσαντες της δικτατορίας, νεόκοποι κήνσορες και φιντανάνια του lifestyle· όλοι χωράνε στις πατρικές αγκάλες. Θέσεις, επιχορηγήσεις, διεθνείς ή εγχώριες συμμετοχές ή έστω η απλή επίδειξη του προσωπικού ψώνιου ενός εκάστου είναι πλέον στη δικαιοδοσία τους. Και οι αληθινοί δημιουργοί; Αυτοί πρέπει να αρκεστούν στη γωνιά τους, τώρα «παίζουν» τα «μεγαλείων οψώνια» όπως θα 'λεγε και ο Σκιαθίτης. Πώς άραγε να πει κανείς ότι το μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο τόπος δεν είναι ούτε η ONE ούτε η «Ιονική» –η μαύρη δραχμή εξάλλου κρατεί καλά και εξ αυτής ο χυδαίος νεοπλουτισμός και η επιδεικτική αγραμματοσύνη της πλειονότητας των συμπολιτών μας– αλλά η σταθερή έκπτωση του πολιτισμού και η «ποσοτικοποίηση» κάθε πνευματικού μεγέθους. Για τους πολιτικούς μας ο πολιτισμός είναι μια οχληρή υποχρέωση που έχει να κάνει με επενδύσεις, κεφαλαιοποιήσεις –όρα την αλήστου μνήμης «Πολιτιστική»–, τάκτοποίηση κομματικών ημετέρων –παράβαλε τις τύχες και το δράμα του «Ιδρύματος Ελληνικού Πολιτισμού»– ή, στην καλύτερη εκδοχή, πρόκειται για την light εκδοχή της κουλτούρας που συγχέει την αδολέσχεια με τη λογοτεχνία, το χάχανο με το θέατρο ή την

καφέ-σαντάν καψουροδιασκέδαση με τη μέθεξη ή την ιερή συγκίνηση.

Ε, ας το πούμε ξεκάθαρα. Ο πολιτισμός δεν έχει να κάνει με την ωραιοπαθή διακόσμηση της καθημερινότητας ούτε με τη διεκπεραίωση της αισθητικής πληροφορίας. Ό,τι κι αν λένε οι προσκνημένοι του μεταμοντερνισμού –γράφουν κατά σύμπτωση «επιφυλλίδες» στο έγκυρον ΒΗΜΑ– ο πολιτισμός είναι μια πράξη **επαναστατική** κι αλίμονο σ' όποιον «ευφυή» ή «ευφραδή» επιχειρεί να τον χειραγωγήσει προς ίδιον όφελος. Όσο ψηλά κι αν βρίσκεται. Ο πολιτισμός εκδικείται. Ο τόπος σήμερα χεμιάζεται γιατί δεν παράγει νέα ιδεολογία, γιατί οι ταγοί του αδυνατούν και να εμπνεύσουν και να εμπνευσθούν αντιλαμβανόμενοι τα πάντα ως αριθμητικά μεγέθη. Απ' την άλλη πλευρά οι ερευνητές-δημιουργοί ραγδαία περιθωριοποιούνται ή απέχουν από αηδία. Ίσως αυτό να είναι και η μεγαλύτερη αποτυχία μας ως κοινωνίας. Το ότι δεν σεβαστήκαμε τη «διαφορά», τον «πλάγιο λόγο» και το ότι ανεχτήκαμε ένα πολιτιστικό μοντέλο που μας επιβλήθηκε άνωθεν και που δεν εκφράζει τις βαθύτερες ανάγκες μας αλλά εξυπηρετεί σκοπιμότητες, κοντόφθαλμα συμφέροντα και διαπλεκόμενες λογικές. Υπνώττουμε ως χώρα και αφηνόμαστε περιμένοντας άραγε τι; Η πνευματική μας ζωή πάσχει από αφόρητο επαρχιωτισμό, ομφαλοσκοπία, βερμπαλισμό, ιδιοτέλεια και ενδοτισμό. Οι δε πολιτικοί «προϊστάμενοι» των πολιτιστικών μας πραγμάτων, υπάλληλοι όντες του προεξηρημένου ιδιώτη, είναι εχθροί του διαλόγου, κυνηγούν με πειθαρχικά συμβούλια την ελευθερογνωμία, φοβούνται την κριτική και την αμφισβήτηση όντας με αυταρέσκεια προσηλωμένοι στη μια και αποκλειστική αλήθεια. Έτσι, από τη μια οι καλλιτέχνες δραχμοθηρούν ασύστολα και από την άλλη οι πολιτικοί αυθαιρετούν· πάντα όμως μέσα στο γράμμα του νόμου. Υποκρισία!

Αυτά είναι, εν ολίγοις, τα όρια και οι όροι ενός ιδιότυπου παιχνιδιού που παίζεται εδώ και πολύ καιρό στον τόπο μας, ερήμην των φυσικών αποδεκτών του πολιτισμού. Γι' αυτό μιλάω για ένα παιχνίδι των λυγμών. Γιατί η εκδοχή του πολιτισμού που εκόντες-άκοντες απολαμβάνουμε σχετίζεται με διαπλεκόμενες «επενδύσεις» με management εκ μέρους των «ημετέρων» και υπερτονισμό αυτών των εκδηλώσεων που ο Αντόρνο ονόμαζε Kulturindustrie, δηλαδή «βιομηχανία της κουλτούρας». Μιας κουλτούρας που αυτοεξαντλείται στο θέαμα, που υπερθεματίζει στην εύκολη συγκίνηση, που εδράζεται στη λογική του εντυπωσιασμού, που δεν αμφισβητεί και δεν προτείνει. Που εκλαμβάνει την περιγραφική εικονοποιία ως ζωγραφική και τη σκοτεινή φλυαρία ως διάνοηση μιας κουλτούρας η οποία, τέλος, συνειδητά αγνοεί ότι ο πολιτισμός δικαιώνεται μέσα από την ανατρεπτική επαναστατική του διαδικασία.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΡΟΤΕΣΤΑΚΙΣ

ΜΑΡΙΑ ΝΑΣΙΑΚΟΥ-ΛΑΣΚΟΥ

ΠΕΘΑΝΕ πριν λίγες ημέρες η Καθηγήτρια Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Μαρία Νασιάκου-Λάσκου. Ήταν μία γυναίκα με έντονη προσωπικότητα, ευρύτατες γνώσεις και, πέρα από το γνωστικό της αντικείμενο, διέθετε έντονο πάθος για την Επιστήμη της και συμμετείχε στους κοινωνικούς και πολιτικούς αγώνες του καιρού της. Αγαπούσε έντονα και ειλικρινά τους ανθρώπους, αλλά χωρίς συναισθηματισμούς και χωρίς αυταπάτες. Ήταν ευαίσθητη στην ανθρώπινη τραγωδία και γι' αυτό ήταν ανοιχτή στη λογοτεχνία. Αγαπούσε με πάθος τα παιδιά, με τα οποία, άλλωστε, ασχολήθηκε επαγγελματικά. Στράφηκε προς τη διερεύνηση της ανθρώπινης ψυχής, ενώ η πρώτη της επιλογή στις πανεπιστημιακές της σπουδές δεν ήταν η Ψυχολογία: σπούδασε αρχικά Νομικά και πήρε το πτυχίο των Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Όταν, όμως, έφυγε για

μεταπτυχιακές σπουδές στο Παρίσι, άλλαξε κατεύθυνση και πήγε στη Σορβόνη, για να σπουδάσει Ψυχολογία, κοντά σε μερικούς μεγάλους δασκάλους εκείνης της εποχής, όπως ήταν ο Πιαζέ (που ήταν καθηγητής και στη Γενετή) και ο Ζαζό.

Σπούδασε με μεγάλες οικονομικές δυσκολίες και αναγκάστηκε να δουλεύει στη διάρκεια των σπουδών της. Όταν τέλειωσε τη διδακτορική της διατριβή, γύρισε στην Ελλάδα και ξεκίνησε την πανεπιστημιακή της σταδιοδρομία στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, όπου συνέβαλε και αυτή στο ν' αποκτήσει κύρος κι επιστημονική εμβέλεια το νεαρό τότε Πανεπιστήμιο. Αργότερα εξελέγη στο Παιδαγωγικό Τμήμα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου συνέχισε προσφέροντας πολλά τόσο στους φοιτητές της, όσο και για την ανάδειξη και κατοχύρωση της Ψυχολογίας ως αυτόνομου γνωστικού

κλάδου στο πλαίσιο των Κοινωνικών Επιστημών. Εκτός από τα αναρίθμητα συνέδρια, στα οποία έλαβε μέρος και τα πολλά άρθρα που έγραψε, είναι συγγραφέας και των δύο σημαντικών βιβλίων *Γενική Ψυχολογία* και *Κλινική Ψυχολογία*. Ούτε η συνταξιοδότησή της πριν από λίγο καιρό ανέκοψε τις επιστημονικές και διδακτικές της δραστηριότητες, αποδεχόμενη να πηγαίνει ως επισκέπτρια καθηγήτρια στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης στο Ρέθυμνο, για να συμβάλει στην εμπέδωση της νεαρής αυτής Φιλοσοφικής Σχολής. Ήταν παθιασμένη με την ελληνική φύση, και της άρεσαν πολύ η πεζοπορία, η ορειβασία και το κολύμπι.

Αυτή τώρα πορεύεται στο ταξίδι της προς το άπειρο και εμείς διατηρούμε τη λάμψη της επίγειας παρουσίας της, με κυρίαρχο το πάθος της για γνώση.

Σπήλιος Παπασηλησιόπουλος

BOMBIDIA ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΦΑΣΙΑΣ

εκσυγχρονιστική κυβέρνηση.

• Ο Μανωλάκης ψηφίζει δαγκωτό **Ζωή Λάσκαρη!** Την συνεπή αγωνίστρια, την αταλάντευτη διανοούμενη.

• Πολλοί μέμφονται τον **Θ. Πάγκαλο** για τις ιδεολογικές του μετακινήσεις. Από τους λαμπράκηδες, στους δωδεκατικούς του **Κολιγιάννη** και από τους 400, στο **παπανδρεϊκό** και μετά στο **εκσυγχρονιστικό ΠΑΣΟΚ**. Ε, δεν είναι και λίγες. Όμως, αν το δει κανείς κατά βάθος, θα διαπιστώσει ότι ο Θεόδωρος παραμένει βουνό αταλάντευτο: από **Λαμπράκη σε Λαμπράκη** πήγε ο άνθρωπος!

• Τι τους ενόχλησε που ο υπουργός **Βαγγέλης** το βράδυ του μαζελεύει ήτοι της **Ρούλας**; Στον φυσικό του χώρο ευρίσκεται.

• Όπως ομοίως στον φυσικό του χώρο ήταν ο **κ. Βενιζέλος** όταν έκανε βλοσυρές δηλώσεις περί **Σορίν**.

• Χονδροειδώς αυτονόητα πράγματα.

• Θυμιάστε την παλιά **πολιτική** ταινία του ιταλικού σινεμά **Υπόθεση Ματέι**:

• Την ελληνική εκδοχή της θα την πληρώνει για πολύ ακόμη η

• **Ρε δημοτικοί άρχοντες:** κλείστε εγκαίρως τις τρύπες!

• Αν επιθυμείτε **ψήφο**.

• Ο **συντάκτης** του οποίου η -σημαντική- συλλογή θα εκτεθεί στην **Πινακοθήκη** λέγεται **Γ. Πέρδιος**. Γιατί τόσο **χρυσήνοια**; **Κλεμμένα** τα έχει τα έργα;

• Οι φίλοι του **Αντί** ας μη λησμονήσουν τον **Μάνο Στεφανίδη** στο Συνδυασμό Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αθηνών-Πειραιώς «**Συνασπισμός των Πολιτών - Πράσινη πρόταση**». Την υποψηφιότητά του στηρίζουν θερμά οι **κ.κ. Θ. Μικρούτσικος, Ευ. Βενιζέλος** και **Θ. Πάγκαλος**.

• **Εξαιρετική** η στάση του **ΣΕΓΑΣ** όσον αφορά στην άρνησή του για την αθλητική διεθνή συνάντηση με το όνομα **«Κ. Καραμανλής»**. Αν λεγόταν τουλάχιστον **«Κ. Σημίτης»**.

• **Γ. Δρυς** στην Βουλή: «**Με διαπύριους λόγους** επιχειρηματολογούσαν...».

Αναρωτιέμαι, με τέτοια κυβερνητική πορεία πως δεν έχει **λαμπαδιάσει** ακόμη ο **εκσυγχρονισμός**.

• **Νέο υπερφρεστιάβ** **Θεσσαλονίκης** **πολλαπλών** χρήσεων **εξηγγείλε** ο **υπουργός Πολιτισμού** με πολλές **προσωπικές** θέσεις για τους δικούς μας **πολιτιστικούς** και **υπερδιευθυντή** **βεβαίως, βεβαίως, τον κ. Θεοδωρίδη, τον επιτυχημένο manager** της «**Πολιτιστικής**». **Σίγουρα** **πράγματα**.

• Ο **κ. Βενιζέλος** επίσης, ομιλώντας για τις φωτογραφίες του **Magnum** στην **Ελληνοαμερικανική Ένωση** **ανεκάλυψε** την **οπτικοακουστική φωτογραφία (sic)**. Με το καλό να βρει και την **ομιλούσα ζωγραφική**.

• Υπάρχει διαδικασία πιο **γελαστική** από τις νυν δημοτικές εκλογές με τους **πασοκοσυναπόσπορους υποψήφιους**;

• Οι εκλογές στην **ΑΣΚΤ**.

• Εκεί δεν γνωρίζει η **δεξιά** τους τι ψηφίζει η **δεξιά** τους· κατά τ' άλλα δηλώνουν όλοι **αριστεροί**.

• Γι' αυτό σας λέω· **Λάσκαρη δαγκωτό!**

Μανωλάκης ο Βομβιστής

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΠΩΛΕΙΕΣ

ΤΡΕΙΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΑΠΩΛΕΙΕΣ από το χώρο των γραμμάτων επεφύλασσε η είσοδος του φθινοπώρου. Πρώτη έφυγε η ποιήτρια **Μαντώ Αραβαντινού** και την ακολούθησαν η συγγραφέας **Λιλή Ζωγράφου** και ο ακαδημαϊκός **Πέτρος Χάρης**.

«ΓΡΑΦΗ» ΚΑΙ «ΜΕΤΑ-ΓΡΑΦΗ»

Το πρώτο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου άφησε την τελευταία της πνοή η Μαντώ Αραβαντινού έπειτα από πολύχρονη ασθένεια. Είχε συμπληρώσει 72 χρόνια πλούσιας πνευματικής δραστηριότητας. Ανήκε στις πρώτες εκπροσώπους της μοντερνιστικής ποίησης στην Ελλάδα και προσέφερε σημαντικό μεταφραστικό έργο, μελετώντας σε βάθος το έργο του Τζαίμς Τζόνς.

Γεννήθηκε στο Βόλο το 1926 και σπούδασε νομικά στη Θεσσαλονίκη, φιλοσοφικά στην Αθήνα και λογοτεχνία στη Σορβόνη. Την πρώτη της παρουσία στα γράμματα έκανε το 1961 με την ποιητική συλλογή «Γραφή Α», τίτλο που έμελλε να διατηρήσει σε όλες τις επόμενες συλλογές της, αλλάζοντας μόνο την αριθμηση. Στη διάρκεια της δικτατορίας αυτοεξορίστηκε στο Βερολίνο και αργότερα στο Παρίσι, ενώ συνεργάστηκε με τα περιοδικά *Νέα Κείμενα* και *Η Συνέχεια*. Με τις μεταφράσεις της γνώρισε στο ελληνικό κοινό πολλά έργα Γάλλων και Άγγλων συγγραφέων, ενώ έγραψε τη μελέτη *Τα Ελληνικά του Τζαίμς Τζόνς* (1974). Το 1975 εξέδωσε μυθιστόρημα με τον τίτλο *Μετά-Γραφή ή Εμπειρία Συνόρων*.

ΜΑΧΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΗΘΟΣ

Αυτά τα δύο στοιχεία χαρακτηρίζαν την πορεία της Λιλής Ζωγράφου και την παρουσία της στην πνευματική και κοινωνική ζωή του τόπου. Η συγγραφέας της *Συμβαριτίσας* και του *Η αγάπη άργησε μια μέρα* (τελευταία εκδοτική της επιτυχία που ακολούθησε τον ίδιο δρόμο και στην τηλεοπτική μεταφορά του) έφυγε στις 2 Οκτωβρίου έπειτα από εγκεφαλικό που υπέστη ενώ βρισκόταν στη γενέθλια πόλη της, το Ηράκλειο της Κρήτης. Εκεί, στην Κρήτη, γεννήθηκε το 1922 και πολύ νωρίς ασχολήθηκε με το γράψιμο, όχι μόνο στο χώρο της λογοτεχνίας αλλά και στο δημοσιογραφικό πεδίο. Έγινε γνωστή για τον μαχητικό τρόπο με τον οποίο τοποθέτησε τη γυναίκα στα βιβλία της, αλλά και για την ελευθεροστομία της και την προκλητικότητα με την οποία διατύπωνε τις απόψεις της. Η πρώτη της πεζογραφική δου-

Η Λιλή Ζωγράφου.

λειά δημοσιεύτηκε το 1949 και είχε τον τίτλο *Αγάπη*, ενώ δέκα χρόνια αργότερα η παρουσία της στη λογοτεχνία έγινε αισθητή με τη μελέτη *Νίκος Καζαντζάκης, ένας τραγικός*. Ακολούθησαν νουβέλες, μυθιστορήματα και μελέτες, τα περισσότερα από τα οποία γνώρισαν μεγάλη εμπορική επιτυχία. Ανάμεσά τους *Η Συβαριτίσσα*, *Επάγγελμα: Πόρνη*, *Μου σεβρίζετε ένα βασιλόπουλο, παρακαλώ*, *Η γυναίκα σου η αλήτισσα*, *Νύχτωσε αγάπη μου, είναι χθες και το τελευταίο Η αγάπη άργησε μια μέρα*, που έχει φτάσει τα 200.000 αντίτυπα. Από τις εκδόσεις «Αλεξάνδρεια» κυκλοφορεί και η τελευταία της μελέτη *Από τη Μήδεια στη Σταχτοπούτα, η ιστορία του φαλλού*.

«ΕΣΤΙΑ» ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

Διήγημα, δοκίμιο και κριτική ήταν οι το-

μείς που απασχόλησαν τον Πέτρο Χάρη, που έφυγε σχεδόν εκατονταετής στις αρχές της εβδομάδας. Ακαδημαϊκός και λογοτέχνης, συνέδεσε από πολύ νωρίς το όνομά του με το περιοδικό *Νέα Εστία*, όταν το ανέλαβε, το 1933, μετά την αποχώρηση του Γρηγορίου Ξενοπούλου. Ο Πέτρος Χάρης, λογοτεχνικό ψευδώνυμο του Γιάννη Μαρμαριάδη, γεννήθηκε στην Αθήνα το 1902. Το 1924 εξέδωσε, μαζί με τους Ι.Μ. Παναγιωτόπουλο και Αθ. Κυριαζή το περιοδικό *Νέα Γράμματα*, ενώ το 1930 διορίστηκε στη γραμματεία της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών. Το 1964 βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών για το περιοδικό *Νέα Εστία*, στην οποία υπήρξε διευθυντής ως το 1987, συνέχισε όμως τη συνεργασία με τις στήλες του περιοδικού μέχρι πολύ πρόσφατα. Το 1969 εκλέχτηκε τακτικό μέλος της Ακαδημίας Αθηνών.

Με μια συλλογή διηγημάτων εμφανίστηκε στα ελληνικά γράμματα το 1924: *Η τελευταία νύχτα της γης* συλλογή την οποία ακολούθησαν άλλες επτά. Το δοκιμακό του έργο συμπληρώνει επτά τόμους, οι ταξιδιωτικές του εντυπώσεις οκτώ τόμους, ενώ το μοναδικό του μυθιστόρημα εκδόθηκε το 1978. Έχει τίτλο *Ημέρες Οργής* και ιστορικό πλαίσιο τα Δεκεμβριανά.

Στο χώρο της δημοσιογραφίας υπήρξε συνεργάτης πολλών αθηναϊκών εφημερίδων: *Δημοκρατία*, *Ελληνική*, *Πολιτεία*, *Ανεξάρτητος*, *Αθηναϊκά Νέα*, *Πρωία*, *Καθημερινή*, *Ελληνικό Μέλλον*, *Ελευθερία*, κ.ά.

Όλγα Σελλά

Η ΕΛΕΝΗ ΔΩΡΗ ΣΤΟ ΤΟΡΙΝΟ

ΜΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ εγκαινιάστηκε στις 19 Σεπτεμβρίου στην γκαλερί Σύγχρονης Τέχνης «En Plein Air» του Τορίνου η ατομική έκθεση της ζωγράφου Ελένης Δωρή.

Στους εντυπωσιακούς χώρους του διατηρητέου κτιρίου του 17ου αιώνα, που αποτελεί την έδρα της γκαλερί, παρουσιάζονται 14 μεγάλα έργα δουλεμένα με λάδι σε χαρτί και πανί, καθώς και 20 σχέδια σε χαρτί, έργα που δίνουν μια ολοκληρωμένη εικόνα της τελευταίας δουλειάς της ελληνίδας καλλιτέχνιδος.

Η καλλιτεχνική αναζήτηση της Ελένης Δωρή εμφανίζεται σε μια περίοδο κατά την οποία στη σύγχρονη τέχνη παρατηρείται μια αποφασιστική στροφή προς την απεικόνιση. Η καθαρή μορφή, έπειτα από μια

μακρά περίοδο απουσίας, αναζητά εναλλακτικές διαδρομές, ανακαλύπτοντας ξανά το εικονογραφικό στοιχείο. Υπό την έννοια αυτή η δουλειά της Δωρή εντάσσεται σ' αυτήν την αρκετά ευρεία πια, σε διεθνές επίπεδο, τάση επαναξιολόγησης της παρεμβατικής δύναμης της ζωγραφικής. Το αποτέλεσμα είναι μια καθαρή ζωγραφική που ταυτολογικά δεν αναπαριστά τίποτε άλλο πλιν της καθαρότητάς της. Από τα πρώτα της έργα, στη δεκαετία του '80, τα εικαστικά ερεθίσματα προέρχονται από τα καθημερινά αντικείμενα: η ζωγράφος τα αντιμετωπίζει σαν πρωτογενή στοιχεία που μετατρέπονται σε «παράξενα» τη στιγμή που παραπέμπουν σε άλλες αναφορές.

Μ.Σ.

Ύψωμα 33, του Δημήτρη Κουτσιαμπασάκου.

Πολιός αλλά και οάσεις εικόνων

Θα ήταν αδικία να μιλήσουμε
πρώτα για τα χρονίως
λιμνάζοντα οργανωτικά
προβλήματα και να αφήσουμε
για τη συνέχεια τις ταινίες του
φετινού φεστιβάλ της Δράμας,
μολονότι ο κατά κοινή ομολογία
υπερβολικά μεγάλος αριθμός
αυτών που συνολικά
προβλήθηκαν μέσα σε έξι μόλις
μέρες, σκιαγράφησε έναν πολύ
κινουμένων εικόνων. Και θα
ήταν αδικία γιατί, παρ' όλα
αυτά, ήταν αρκετές οι ποιοτικές
οάσεις που χρωμάτισαν θετικά
το τελικό αποτέλεσμα (εθνικού
και διεθνούς τμήματος) ως ένα
από τα καλύτερα της δεκαετίας
που διατρέχουμε.

Ν

α έρθουμε, λοιπόν, πρώτα στους
αριθμούς. Στο διάστημα από 20-26
Σεπτεμβρίου που κράτησαν οι
προβολές προβλήθηκαν 206! ται-
νίες, με συνολική διάρκεια προβο-
λής 47 ώρες. Δηλαδή, για κάποιον
που ήθελε να τις δει όλες (χωρίς
εναλλακτική δυνατότητα επανα-
προβολής του προγράμματος)
όφειλε, μαζί με τα ελάχιστα ενδιά-
μεσα διαλείμματα, να καθελώνε-
ται σε κείνη τη μοναδική, άθλια αί-
θουσα οκτώ! ώρες την ημέρα επί
έξι συνεχόμενες μέρες. Αυτό εννο-
ούμε πολύ εικόνων. Το περιεχό-
μενο των 206 ταινιών αναλύεται:
Στο Ελληνικό Διαγωνιστικό (23
ταινίες μυθοπλασίας, 24 σπουδα-
στικές και 5 ντοκυμανταίρ), 20 ται-
νίες στο Πληροφοριακό Τμήμα και
την Ανοιχτή Οθόνη, 81 στο Διεθνές
Διαγωνιστικό και 53 σε αφιερώμα-
τα (πολωνική σχολή του Λοτζ, νορ-
βηγικές και ταινίες για άτομα με
ειδικές ανάγκες). Συχνά, η από-
λαυση μετατρεπόταν σε δοκιμα-
σία, αν μάλιστα θυμηθούμε ότι
υπήρξε μέρα που οι προβολές άρ-
χισαν στις 3 το μεσημέρι και τελει-
ώσαν στις 2.10' το πρωί!

Να έρθουμε, λοιπόν, στις ταινίες.
Από τις είκοσι τρεις του εθνικού
διαγωνιστικού τμήματος, τουλάχισ-
τον έντεκα μπορούσαν να διεκδι-
κήσουν ισότιμα τα βραβεία και τις
διακρίσεις της διοργάνωσης. Με

την εξαίρεση δε δυο-τριών από τις
υπόλοιπες (διαγωνιζόμενες), στο
μέσον όρο τους όλες διέθεταν
αξιοπρόσεκτα στοιχεία.

Ο *Τσιπς*, τέταρτη-ίσως και καλύ-
τερη- μικρού μήκους ταινία του **Κ.
Μαχαίρα**, αποτελεί ένα σφιχτό
ολογράφημα μέσα στο οποίο πε-
ριέχονται, ισορροπημένα, τα συ-
στατικά ενός συνοπτικού αλλά
ολοκληρωμένου κινηματογραφι-
κού αφηγήματος: χώροι, άνθρω-
ποι, εικόνα, ρυθμός, συγκίνηση.
Όλα με πιστότητα και πειστικότη-
τα. Με τις ταινίες του **Αχ. Κυριακί-
δη** έχεις μια παλίνδρομη αίσθηση
αξιολόγησης. Θεωρείς την τελευ-
ταία καλύτερη από τις προηγούμε-
νες και ταυτόχρονα τις προηγούμε-
νες καλύτερες από την τελευταία.
Αυτό, φυσικά, γιατί σε κάθε και-
νούργια του ταινία περιέχονται
όλες οι προηγούμενες, αφού η φι-
νέτσα και η πνευματικότητα του
δημιουργού τους είναι το κοινό
τους γνώρισμα. Ο *Καφές* είναι το
τέλειο δείγμα των πιο πάνω ισχυρι-
σμών. Ταινία κινηματογραφικά
αριστοκρατική, σαν τα πολύ εξευ-
γενισμένα χαρμάνια καφέ που
απαιτούν τους ανάλογους πότες...
εικόνων. Ο **Χρ. Δήμας** αποτελεί
-μέχρι στιγμής- μια πρόκληση και
μια (μελλοντική) υπόσχεση για τον
ελληνικό κινηματογράφο, ιδιαίτε-
ρα για την τόλμη και την ειλικρί-
νεια των ταινιών του. Η *Ανάσα* εί-

Η Αριστέα Κοντραφούρη και ο Νίκος Ζωϊόπουλος στην *Tricolore*, του Ηλία Δημητρίου.

να το καλύτερό του μέχρι σήμερα δείγμα. Ελεγεία έρωτα, ζωής και θανάτου, ειδικά στο δεύτερο μέρος της, σπαραχτική στην ποιητική της υπέρβαση. Τα *Μικρά προλούδια* του Βαγ. Καλαμπάκα ήταν η (ευχάριστη) έκπληξη του φετινού φεστιβάλ. Ταινία ενός ευαίσθητου αλλά και περίτεχνου κινηματογραφικού μετιέ, στην οποία συμπλέκονταν με εντυπωσιακή επιτυχία ο πιανιστικός ήχος του Μπαχ (*Μικρό προλούδιο σε Ρε ελάσσονα*), οι μπελ επόν φωτισμοί και χώροι και τα χιουμοριστικά ιχνητικά και υποκριτικά ευρήματα στα όρια του γκροτέσκο. Εντούτοις, θα πρέπει να σημειωθεί ο κουραστικός αργός ρυθμός, κυρίως στην κίνηση της μηχανής. Ο *Λευτέρης Χαρίτος* παραμένει ένας υποδειγματικός εκπρόσωπος της γενιάς του του αφηγηματικού – με ερωτικό περιεχόμενο – κινηματογράφου. Πειθαρχημένος στις αυστηρές προϋποθέσεις (και τις απαιτήσεις) της μικρού μήκους ταινίας. Ικανός διαχειριστής των χαρακτήρων που είναι οι φορείς του κινηματογραφικού χρόνου όπως και του σεναριακού αναπτύγματος σε μίαν ισορροπημένη ταύτιση έκτασης και διάρκειας. Το *Να με προσέχεις*, αποτελεί ένα ανάλαφρο ερωτικό ψυχογράφημα των σχέσεων ενός σημερινού «τριγώ-

νου» και των τρόπων του.

Γλυκόπικρος αλλά στέρεα αφηγηματικός, ο κινηματογράφος της *Ελισσάβετ Χρονοπούλου*. Μέχρι στιγμής τοποθετεί στο κέντρο του τις γυναικείες σχέσεις (ή συγκρούσεις) φιλικές ή γονικές, απωθώντας τον άνδρα στην περιφέρεια του «κόσμου» τους. Στο *Χτες το απόγευμα* μια διαξενυμένη μητέρα, μέτρια ηθοποιός στα πρόθυρα της κατάθλιψης, συγκρούεται με την ανήλικη κόρη της. Φρέσκια σεναριακή ανάπτυξη, ζωντανό, ενήμερο στη δομή τους διάλογοι στα όρια της θεατροποίησης, που όμως δεν τραυματίζουν την καθαρότητα της κινηματογραφικής εικόνας. Το δίδυμο των νέων κύριων δημιουργών, ο *Άδωνις Φλωρίδης* και ο *Θεόδωρος Νικολαΐδης*, μας εξέπληξε ευχάριστα με το *Espresso* του, κυρίως με τις ευρηματικές σεναριακές ιδέες και τους τρόπους οπτικοποίησης, ανανεώνοντας την επικαιρότητα της κυπριακής πραγματικότητας όπως αυτή διαμορφώνεται στην αντίληψη της καινούργιας γενιάς. Παρά τα όποια ημαρτημένα ή τις αδυναμίες τεχνικής ή υποκριτικής, ήταν η καλύτερη κινηματογραφική παρουσία από τη μεγαλόνησο. Ο *Σπύρος Ταραβήρας*, από τις πιο σημαντικές και πιστές δυνάμεις του δραμινού φεστιβάλ

Έντεκα ταινίες με υπόθεση, κάποιες άλλες εξαιρετικά ενδιαφέρουσες γραφές από τη σοδειά των σπουδαστικών εγχειρημάτων γέρνουν θετικά τον απολογισμό του φετινού φεστιβάλ Δράμας – το οποίο, όμως, ταλαιπωρεί ο θεσμικός ρόλος της ψηφοθηρούσας τοπικής αυτοδιοίκησης.

μας αφρνιδίασε (ξανά) με το επιβλητικό αυτή τη φορά και άψογης κατασκευής *Ηλιοβασίλεμα στη Βενετία*. Μέσα σε μόλις δεκαπέντε λεπτά, ο «αδηφάγος» φακός του *Igor Luther* μπόρεσε και αποτύπωσε –εκλεκτικά– μια πανέμορφη Βενετία μαζί και την αριστοκρατική φιγούρα του *Massimo Girotti* σ' ένα έξυπνο αφήγημα-ανέκδοτο. Θ' ακουγόταν αστείο το να παινέψει κανείς τις σκηνοθετικές αρετές του Ταραβήρα. Δεν είναι, άραγε, καιρός να δοκιμάσει την ώριμη ικανότητά του σε μεγάλου μήκους ταινία; Ο *Ηλίας Δημητρίου*, τηρουμένων βέβαια των αναλογιών, θα μπορούσε να είναι ένα είδος (του παρισινού) Ιοσελιάνι. Αυτό το είχαμε υποψιαστεί πέρσι στο *Prive* του και το ενισχύσαμε φέτος με τη γλαφυρή και καλοφτιαγμένη *Tricolore*. Οι ήρωές του είναι αθώα ψυχωτικοί και αγαθά σαρκαστικοί. Ενώ δρουν μέσα σε ένα ρεαλιστικό περιβάλλον, θαρρείς και αιωρούνται σ' αυτό με την ποιητική άλω τους, σαν τις ζωγραφικές φιγούρες σε πίνακες του Σαγκάλ. Ένας χρήσιμος, ρομαντικός σκηνοθέτης για τον ελληνικό κινηματογράφο.

Το *You're Welcome*, της *Φωτεινής Παπαδόδημα* είναι αναμφίβολα η καλύτερη μέχρι σήμερα παρουσία της στη Δράμα. Ένα δροσερό, γεμάτο –γαλλική– φαντασία και φινέτσα κινηματογραφικό μπουρλέσκ. Παρισινός υπερρεαλισμός σε στυλ Πέρεκ. Η ερωτική μοναξιά της γιαπωνεζούλας τουρίστριας, το καταναλωτικό υποκατάστατο και η αισθηματική παραμυθία της κατάληξης. Ένα σινεμά με συνέπεια. Τέλος, ο *Δημήτρης Κουτσιampa-sákos* είναι γνωστό πια ότι είναι ένας δυνατός και ελπιδοφόρος σκηνοθέτης. Το γεγονός ότι παρέκαμψε τις εύλογες και φανερές στις πρώτες του ταινίες επιδράσεις των σπουδών του στη Μόσχα και αφομοίωσε εντυπωσιακά χαρακτηριστικές εκδοχές της νεοελληνικής πραγματικότητας είναι μια πρόσθετη απόδειξη. Ύστερα από τον περσινό *Αχελώ*, το απολαυστικό φέτος *Υψωμα 33*. Περιστασιακά από την καθημερινή ζωή διμοιρίας σε στρατιωτικό φυλάκιο κάπου στη Λήμνο. Αδρή, ακαδημαϊκή γραφή, αδρός σχεδιασμός των χαρακτήρων, νευρώδης κινηματο-

Η Αγγελική Βρόντου και η Μαρία Χαρτοφυλακίδου στην ταινία της Ελiss. Χρονοπούλου, *Χτες το απόγευμα*.

γράφος. Προάγγελος μετάβασης στη μεγάλη μήκους:

Οι υπόλοιπες δώδεκα ταινίες του Διαγωνιστικού είχαν φανερή—μέχρι και απλησίαστη—απόσταση από τις ένδεκα που προαναφέρθηκαν. Οποσδήποτε, κάποιες είχαν ενδιαφέροντα, επιμέρους, όμως, αξιολογικά στοιχεία, τα οποία δεν αρκούσαν για να συγκροτήσουν ολοκληρωμένη ταινία. Αναφερόμαστε, λοιπόν, στο *Σαν μιλάνε τα γραμμάτια του Ευαγ. Χατζηκυριάκου*, το *Μην τσακώνεστε την Κυριακή* της Αλ. Σταυροπούλου, το *Μανσολείο* του Γ. Σακαρίδη, το *Κι αν είναι αλήθεια* του Ανδρ. Μαριανού, το *Πρόσωπο με πρόσωπο* του Γ. Βαμβακά και το animation του Γ. Οικονόμου *2.000 μίλια και δεκατρία χρόνια*. Ατυχώς, ο Ηλ. Φραγκάκης δείχνει με την ταινία του *Hot line* ότι γνωρίζει μεν να κινηματογραφηθεί, αλλά δεν αποδεικνύει ότι έχει και κάτι να πει. Οι μπαλαφάρες από τετάρτης διαλογής «χιούμορ» εκθέτουν αυτούς που τις χρησιμοποιούν. Το ίδιο ισχύει και για τον Ανδρ. Ταρνανά και τη μη-ταινία του *Αυτό το λευκό είναι όλο*. Από τη παλιά του εκείνη

Μπουρδελότσαρκα μέχρι τον σημερινό του ψευτο-Γκυ Ντεμπόρ, η συνέπεια είναι όντως εκπληκτική: το τότε μηδέν αποτέλεσμα τώρα το λέει μηδενισμός. «Όσα δεν φτάνει η αλεπού...», ε;

Στα ντοκυμανταίρ, η έκπληξη δεν ήρθε από τα διαγωνιζόμενα αλλά από τα απορριφθέντα στο πληροφοριακό. Αναφερόμαστε στα *Σφαγιά*, του Εμμ. Μπούχλη. Κινηματογραφική γραφή με άποψη δραματολογική και βλέμμα (κινηματογραφικό) αξιοπρόσεκτο. Αν μάλιστα περιόριζε τον αφόρητο μονόλογο, στο σκοτάδι, του ιερομόναχου τουλάχιστον στη μισή διάρκεια, το συνολικό αποτέλεσμα θα ανέβαινε αισθητά. Από εκείνα, αντίθετα, που διαγωνίσθηκαν κανένα δεν ξέφυγε από την τηλεοπτική καταγωγή, εκτός από τον *Buam Jones* της Νόρας Σαβουλίδη και το *Νέκρια* του Αλεξ. Φασόη. Όμως και οι δύο συμπαιθέστατοι δημιουργοί συνεχίζουν (πεισματικά ή αδιέξοδα;) μια μανιέρα που την αποκαλούν—εντούτοις με συνέπεια—πειραματικό κινηματογράφο, αλλά ντοκυμανταίρ δεν είναι.

Η «μεγάλη αμαρτία» τη δραμινής

διοργάνωσης που λέγεται σπουδαστικές ταινίες, φέτος, παραδόξως, είχε ευπρεπέστερη (από πλευράς ταινιών) παρουσία. Δηλαδή, από τις 24 ταινίες αυτής της κατηγορίας που προκρίθηκαν να διαγωνιστούν, τουλάχιστον οι 14 δικαιολόγησαν, κατά κάποιο τρόπο τον τίτλο και της σπουδαστικής και της ταινίας. Αλλά η εξήγηση είναι στο ότι οι 8 από τις 14 προέρχονται από μαθητές σχολών του εξωτερικού. Συγκεκριμένα, πρόκειται για την ενδιαφέρουσα *Γερμανία του Χρυσ. Κρικέλλη*, τον *Οίκο* του Βαρθή Μαρινάκη, *Το τέλος της μέρας* του Στ. Γκρόζα, το ποιητικό ηθογράφημα *Still counting* της Ν. Μπινιάδάκη, το *Finale* της Αγγ. Μυλωνάκη, το *Rectum* των Γ. Νούσια και Λουίζου, η εξουθενωτικής διάρκειας *Πατανία* της Χρ. Χατζηξαχαρίου και το *Timeless* της Χρ. Χατζηχαράλαμπους. Οι υπόλοιπες, σπουδαστών των ελληνικών σχολών, είναι η τρυφερή *Χωρίς σίντορα* της Χρύσας Ψωμαδέλλη, το *Flou* του Γ. Χατζηκυριάκου (ίσως η καλύτερη σπουδαστική), το *Prezeznaisie* της Κυρ. Φίλη, *Το παιδικό βλέμμα του Λάρρυ Κινγκ* του πολυτάλαντου Γιάννη Σκοπετέα, το *Καφενείο* του Δραμινού Δημήτρη Εμμανουηλίδη, και η γεμάτη χιούμορ και κινηματογραφικές ιδέες *Θαύματα στη Λεωφόρο Αλεξάνδρας* του Στέργιου Νιζήρη. Τέλος, από τις ταινίες που απορρίφθηκαν από την Προκριματική Επιτροπή και συνεπώς δεν διαγωνίσθηκαν (Πληροφοριακό Τμήμα) θα μπορούσαν να μνημονευθούν μόνο οι *Στιγμές ζωής* του Μαρίνου Καρτίκη και η *Από το σπίτι μέχρι το μπαλκόνι* του ηθοποιού Γιάννη Μποσταντζόγλου.

Αυτά για όσα συνέβησαν στο ελληνικό τμήμα. Ελπίζουμε η μεγαλοθυμία του περιοδικού να μας φιλοξενήσει πάλι στο επόμενο τεύχος για να πούμε λίγα λόγια για τις όντως—όσες ήταν αυτές—αξιολογές ταινίες του Διεθνούς Τμήματος, αλλά κυρίως για να σχολιάσουμε τα οργανωτικά προβλήματα της διοργάνωσης που βρίσκονται όχι μόνο σε αγκύωση και σε λιμνάζουσα εσωστρέφεια αλλά και υπό την ομηριάν της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Λογοτεχνία, έργω φιλία

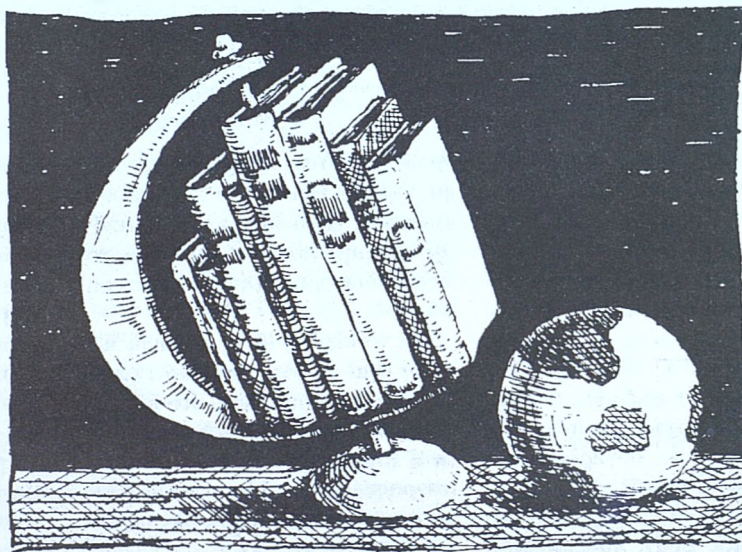
της Άντειας Φραντζή

Έχει γίνει πλέον κοινή συνείδηση η αναγκαιότητα συνεννόησης και κοινής δράσης των λαών των Βαλκανίων. Οι παράλογοι φραγμοί και οι ιδεολογικοπολιτικοί περιορισμοί έχουν σε μεγάλο βαθμό εκλείψει. Ωστόσο, σωρεία προκαταλήψεων και επιφυλάξεων εξακολουθούν να χαρακτηρίζουν, σε πολλές περιπτώσεις, την επικοινωνία των βαλκανικών λαών μεταξύ τους. Η άγνοια είναι, βέβαια, η κύρια αιτία της συντήρησης από το παρελθόν όλης αυτής της δαιμονολογίας, που σταδιακά υποχωρεί όσο αντίστοιχα προχωρεί η οικείωση των λαών.

Στο πεδίο των προϋποθέσεων για την άρση των δυσχερειών επικοινωνίας βρίσκεται η ίδια η γλώσσα ως φορέας πολιτισμού και η δυνατότητα ανάπτυξης ουσιαστικής και συγχρονικής συνεννόησης, που δεν θα αντλείται απλώς από το βασικό δεδομένο της γειτονίας, αλλά θα στηρίζεται στην ίδια τη γνώση. Το βιβλίο συμβολοποιεί αυτήν ακριβώς τη δυναμική της επικοινωνίας. Αρκεί, βέβαια, να μπορεί να διαβαστεί.

Τα γλωσσικά εμπόδια χαρακτηρίζουν το σύνολο των ενδοβαλκανικών ανταλλαγών κι απ' αυτή την άποψη η ενέργεια του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου να οργανώσει Συνάντηση Βαλκάνιων Συγγραφέων και Μεταφραστών αξίζει την προσοχή μας.

Από τις 29 Αυγούστου ως τις 6 Σεπτεμβρίου πραγματοποιήθηκε στην Αλεξανδρούπολη ένα διπλό έργο. Καταρχάς, μια διημερίδα όπου προσκεκλημένοι συγγραφείς από τις βαλκανικές χώρες αντάλλαξαν πληροφορίες, συζήτησαν και γενικά προσπάθησαν να θέσουν τις βάσεις ενός κοινού διαλόγου για τη λογοτεχνική πραγματικότητα των βαλκανικών χωρών τόσο για τα στοιχεία ομοιότητας όσο και για τα σημεία ιδιαιτερότητας και διαφοράς. Η αναζήτηση των σημείων σύγκλισης μέσα από τις αφετηριακές κοινές ιστορικές τύ-

χες δείχνει, ενδεχομένως, και την πορεία που πρέπει ν' ακολουθηθεί σήμερα για την άρση των εθνικών επικαθορισμών. Και όσο για τις μελλοντικές προοπτικές, το επίμαχο ερώτημα της διεύρυνσης του αναγνωστικού ορίζοντα ετέθη με τρόπο εναγώνιο, καθώς η πολιτικοοικονομική κρίση που μαστίζει τις περισσότερες βαλκανικές χώρες σε συνδυασμό με την κυριαρχία των μεγάλων γλωσσών –ιδίως της αγγλικής– αλλά και της πλανητικής ιδεολογίας που δίνει την πρωτοκαθεδρία στη νέα γλώσσα της τεχνολογίας δεν δημιουργούν ευοίωνους όρους και συσπίνουν όλο και μεγαλύτερη την ανάγκη για συνεννόηση και αναζήτηση νέων προσαρμογών.

Μετά τη λήξη των εργασιών του διημέρου, στο οποίο έλαβαν μέρος συγγραφείς

από την Αλβανία, τη Βουλγαρία, τη Γιουγκοσλαβία, τη FYROM, τη Ρουμανία, την Τουρκία και την Ελλάδα, πραγματοποιήθηκε το «Εργαστήρι Βαλκάνιων Συγγραφέων και Μεταφραστών», που υπήρξε ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον πείραμα. Από την Αλβανία συμμετείχαν οι συγγραφείς Μιμόζα Αχμέτι, Ισμαήλ Κανταρέ, Μπετίμ Μούτσο, Μπρίκενα Τσαμπέι και οι μεταφραστές Μενέλαος Κώτσας, Ανθούλα Χρήστου και Σταύρος Ντάγιος. Από τη Βουλγαρία, οι Σβετλοζάρ Ζέκοβ, Νικολάι Στογιάνοφ, Ίγκορ Τσί-

πεφ, οι συγγραφείς Χρίστο Ζαπριάνοφ, Ρούμεν Μπαρόσοφ και οι μεταφραστές Ζντράβκα Μιχαήλοβα, Πάνος Σταθόγιαννης. Από τη Γιουγκοσλαβία οι συγγραφείς Ιβάν Γκατζάνσκι, Μίλοσλαβ Σάβιτς, Μίλομιρ Τζουγκάνοβιτς και οι μεταφραστές Ξένια Γκατζάνσκι, Γκάγκα Ρόσιτς. Από τη FYROM, ο συγγραφέας Ζόραν Άντσεβ-κσι. Από τη Ρουμανία, η μεταφράστρια Έλενα Λαζάρ. Από την Τουρκία ο Γιασάρ Αβούντς, οι συγγραφείς Νεντίμ Γκιουρσέλ, Ντεμρέ Οσλού, Νετζατί Τζουμαλί και οι μεταφραστές Αχμέτ Γιορουλμάζ, Άνθη Καρρά, Ηρακλής Μήλλας, Στέλιος Ροΐδης.

Την Ελλάδα εκπροσώπησαν οι συγγραφείς Θανάσης Βαλτινός, Βασίλης Βασιλικός, Σωτήρης Δημητρίου, Κική Δημουλά,

Φίλιππος Δρακονταειδής, Ζυράννα Ζατέλλη, Τάκης Θεοδωρόπουλος, Δημοσθένης Κούρτοβικ, Σπύρος Πλασκοβίτης και εκ μέρους του Ε.ΚΕ.ΒΙ., η Μυρσίνη Ζορμπά.

Η συνεργασία συγγραφέων και μεταφραστών ήταν η βασική ιδέα που υλοποιήθηκε πρακτικά με τις μεταφραστικές δοκιμές οι οποίες προέκυψαν στο τέλος και παρουσιάστηκαν δημόσια. Η ιδέα της συνεργασίας συγγραφέα-μεταφραστή υποδηλώνει, βέβαια, και μια άποψη καθόλου σεβαστή, αν και όχι πάντα εφικτή, ότι δηλαδή η πληρέστερη αλλά και άμεση γνωριμία με το έργο και τον συγγραφέα, εκτός από το να προσφέρει λύσεις σε ποικίλα μεταφραστικά

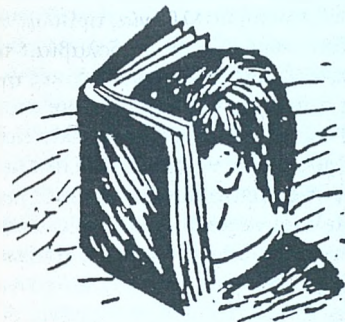
προβλήματα δημιουργεί και το συναισθηματικό έρεισμα που προσφέρει η θέρμη της προσωπικής επαφής. Αυτή η διασταύρωση έχει, φυσικά, και τους κινδύνους της. Οι θετικές, όμως, πλευρές και η δυνατότητα να δούμε στην πράξη τη λογοτεχνία να γίνεται έργο φιλία και σύνδεσμος ανθρώπων δίνει σ' αυτή την ενέργεια την αξία που υπερβαίνει κατά πολύ την πρακτική δυνατότητα παραγωγής νέων μεταφράσεων.

Γεγονός παραμένει ότι, μέσα σε συνθήκες συνεργασίας, συγγραφείς και μεταφραστές –που συχνά είναι και οι ίδιοι συγγραφείς– εργάζονται από κοινού για την πληρέστερη δυνατή «ερμηνεία» ενός έργου, καθώς η μετάφραση είναι πάντα μια

ερμηνευτική διαδικασία που μεταφέρει την πολιτισμική πραγματικότητα του πρωτοτύπου στη γραμματειακή παράδοση του μεταφράσματος. Από την ατομική πράξη οδηγούμαστε κατ' αυτό τον τρόπο σε ενέργειες που δημιουργούν, τουλάχιστον, τις προϋποθέσεις συνάντησης και επικοινωνίας με το συλλογικό σώμα.

Ωστόσο, αν όλες αυτές οι δράσεις που στόχο τους έχουν τη διεύρυνση του αναγνωστικού κοινού δεν βρίσκουν πάντα την επιθυμητή ανταπόκριση, αυτό δεν σημαίνει πως ανακόπτουν τα δημιουργικά έργα των ανθρώπων και τη συστηματική αναζήτηση των τρόπων εκείνων που θα αντιπαρατεθούν τους δυσσιώσιμους καιρούς.

Οι μεταφράσεις που ακολουθούν προέρχονται από το «Εργαστήρι Βαλκάνιων Συγγραφέων και Μεταφραστών» και είναι ένα μικρό δείγμα της πειραματικής του δράσης.

αλλά έχουν μείνει για καλά στο περιθώριο μετά τις εξελίξεις του πρόσφατου παρελθόντος. Σκέπτονται πώς να προστατέψουν την ύπαρξή τους. Μπορείτε να τους συναντήσετε σε κάτι παλιά εστιατόρια σε κάτι σοκάκια της πόλης –π.χ. στο Ρεζάνε– ή το καλοκαίρι στα Πριγκιπωνήσια και τον χειμώνα στα εσωτερικά γραφεία των εμπορικών μεγάρων. Αλλά δεν μπορείτε να τους ξεχωρίσετε εύκολα από τους άλλους κατοίκους αυτής της πόλης και να τους αναγνωρίσετε σαν μέλη της κοινότητας. Αν μιλήσετε για αρκετή ώρα μαζί τους τότε μπορεί να παρατηρήσετε κάτι σαν εταιριότητα, κάτι σαν μια υπευθυνότητα ή κάτι σαν απομεινάριο μιας πίστης που πηγάει από μια διασύνδεση με κάτι άγνωστο. Δεν είναι όμως και τόσο εύκολο να τα παρατηρήσετε αυτά. Βέβαια στις μέρες μας τα νέα τους κορίτσια έχουν ξανοιχτεί κι αυτά, φοράνε κοντές φούστες, ντύνονται κομψά, όπως και μεταξύ των αγοριών τους υπάρχουν πολύ ωραία παλικάρια, μάλιστα ορισμένα τραγουδούν στα νυχτερινά κέντρα. Αλλά αν έχετε μια δυνατή διαίσθηση (και αν μπορείτε να γίνεται φίλος με μερικούς από αυτούς) θα νιώσετε ότι μετά από μερικά νεανικά χρόνια και αυτοί θα καταλήξουν στη μυστική σιωπή των παλιών μελών της κοινότητας, ότι παρ' όλες τις χαρές, τις τόσο προσεγγισμένες στην σύγχρονη ζωή, κάπου θα φτάσουν στην ασφαλή σιωπηλή μοίρα που πηγάει από το παραδοσιακό δέος. Αυτή είναι βασικά η ψυχή αυτών των ανθρώπων. Για την ώρα εσείς αρχεστείτε, με αυτήν την νεότητα, γεμάτη γλέντι ζωή, απο-

λαύστε και χορτάστε την. Τρέχει μέχρι την διασκέδαση το είναι σας, ανατριχιάζει όλο ελπίδα, παρακολουθεί το πιο ωραίο, το πιο κομψό, το πιο υγιές κορίτσι, αλλά κάποτε η υποταγμένη αόρατη μοίρα είναι μια αίσθηση που αιωρείται, όπως οι γιακάδες του παρδαλού σας πουκαμίσου που κυματίζουν αυτήν την στιγμή, ή σαν τα ρεβέρ του πανταλονιού σας που τσακίζουν στον αέρα. Αλλά νομίζω ότι μιλήσα πολύ, ευχαριστώ για τις ιδέες σας. Βλέπετε αυτήν την απόσταση από το πεζοδρόμιο μέχρι την εκκλησία, αυτό το μέρος θέλουμε να περιφράξουμε με κάγκελα και να το κάνουμε σαν πάρκο. Ένα στενό πάρκο. Μπορεί και μερικά δέντρα που θα φυτέψουμε εκεί να εκρυσάν την εκτεθειμένη όψη αυτής της εκκλησίας από τα αφηρημένα βλέμματα.

Είχαμε προχωρήσει με τον αρχιτέκτονα μιλώντας μέχρι την πόρτα της εκκλησίας που έβγαζε στο στενό σοκάκι. Μου έδειξε μια χλομή κοπέλα που έμπαινε στην εκκλησία:

«Είναι ένα από τα ωραιότερα κορίτσια της κοινότητας», είπε.

Αυπήθηκα που δεν είχα προσέξει πιότερα το πρόσωπό της. Πάντως την είδα από πίσω, είχε ένα καλαισθητό σώμα και τα άσπρα γερά της πόδια φάνταζαν στο λυκόφως της εισόδου.

«Τώρα τελευταία είναι θλιμμένη. Έχασε τον αγαπημένο της. Δεν έχει επιστρέψει στην χαρούμενη ζωή ακόμα».

Την παρακολούθησα να απομακρύνεται. Ήταν σαν να την θυμόμουν από κάποιες ντίσκο. Τώρα, αυτή η πολύ σύντομη γνωρι-

Ο Ντεμήρ Οζλού (Κωνσταντινούπολη, 1935) είναι δικηγόρος και ζει, εδώ και δεκαπέντε περίπου χρόνια, στη Σουηδία. Έχει υποστεί διώξεις στην Τουρκία κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής του θητείας και έζησε δέκα χρόνια αυτοεξόριστος. Είναι γνωστός πεζογράφος κυρίως για τις αφηγήσεις του που μεταφέρουν την ατμόσφαιρα της ζωής στην κοσμοπολίτικη γειτονιά του Πέρα, γειτονιά των Ρωμιών της Πόλης: *Μια μέρα σαν τις άλλες, Τα νεανικά χρόνια ενός μικροαστού, Ένα όνειρο του Πέρα*, είναι μερικοί μόνο ενδεικτικοί τίτλοι.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΟΥ ΕΜΦΑΝΙΣΤΗΚΕ

(Απόσπασμα)

του Ντεμήρ Οζλού

Αυτή η μειονότητα είναι σαν μια κρυφή ομάδα ανθρώπων, μια χούφτα ανθρώπων κλειστοί στον εαυτό τους. Είναι βέβαια οι παλιοί κάτοικοι της πόλης,

μία με την σύντομη της ιστορία προκαλούσε μέσα μου μια απερίγραπτη θέρμη.

Ήταν ανοιχτή η πόρτα της εκκλησίας που έβγαζε στο σοκάκι. Στεκόταν εκεί κάποιος μαυροφορεμένος που έφερε μια μαζορία πατερίτσα και ένας με επιδέξιους στο κεφάλι που είχε κουρνιάσει στο χαμηλό πλατύσκαλο. Μετά τον αυλόγυρο ήταν το κύριο κτίριο. Σήμερα είχε αρκετό κόσμο, είχε λειτουργία. Μύριζε έντονα θυμίαμα. Στον άμβωνα ο ιερέας, με την κόκκινη και χρυσή του αμφίεση στεκόταν με την πλάτη γυρισμένη. Εμφαλλαν οι ψάλτες. Δεν φαίνονται από εκεί που ήμουν.

Η εκκλησία είναι αρκετά υψηλή με τρούλο. Λίγα στενόμακρα παράθυρα ψηλά επάνω, δίχως στολίδια οι τοίχοι, ένα απλό κτίριο.

Γεμάτα τα στασίδια. Μεσήλικες οι περισσότεροι των πιστών. Άλλοι όρθιοι, άλλοι καθιστοί παρακολουθούν τη λειτουργία. Από άνδρες και γυναίκες αποτελείται το εκκλησίασμα, άλλοι μπεινο-βγαίνουν.

Ο αρχιτέκτονας που απομακρύνθηκε λίγο από εμένα –μπορεί και να με άφησε μόνο μέσα στο ναό επειδή ανήκω σε άλλη θρησκεία– κοίταζε το πλήθος με κάποια ευχαρίστηση. Μετά γύρισε και με κοίταξε, πήγα και εγώ προς την πόρτα, και πάλι σμίξαμε.

Πάντως μου είπε, αυξήθηκαν τα μέλη της κοινότητας που έρχονται στην εκκλησία μετά που εμφανίστηκε. Και αυτό ήταν το καλό αυτής της κατάστασης.

Σταμάτησαν οι ψαλμοί. Ο δεσπότης με τα κόκκινα και χρυσά άμφιά του που ταίριαζαν με τα κόκκινα μαλλιά και με τα ματογυάλια του που δεν είχαν σκελετό, πήρε την θέση του πίσω από το βήμα όπου είχαν βάλει ένα σκέπασμα και άρχισε το κήρυγμά του. Όταν έβγαينا προς την πόρτα άκουγα την φωνή του που απομακρυνόταν:

«Αυτός ο κόσμος που φεύγει μέσα από τα χέρια σας...».

Διέσχισα τον αυλόγυρο και βγήκα στον δρόμο. Σκέφτηκα τους κρυφούς ναούς που επί χρόνια έχω δει σ' αυτή την πόλη. Κάπου είχα ακούσει ότι πίσω από αυτήν την εκκλησία υπάρχει ένας ακόμη μικρός αόρατος ναός με μια στενή αυλή, αλλά ότι μετά κρύφτηκε ανάμεσα στα υψηλά κτίρια. Φτάνει κανείς στην συνήθως κλειδωμένη του πόρτα ανεβαίνοντας κάποια σκαλιά, και αν περάσετε την σιδερένια πόρτα πάλι ανεβαίνετε σκαλιά. Έχει δύο σκούφους στα δύο άκρα το κτίριο και στην πρόσοψη έχει τρία οκτάγωνα άστρα, με το μεγαλύτερο στη μέση, που στερεώνονται στα τζάμια με πλαίσια. Βέβαια υπάρχουν και άλ-

λοι ναοί. Στον πάνω δρόμο, ένα παλαιού τύπου κτίσμα, απλό χωρίς στολίδια, στο οποίο φτάνεις από ένα πολύ στενό σοκάκι. Και μια μικρή εκκλησία πάνω στον δρόμο, που έχουν πέσει οι σιδερένιες πόρτες της και που κατεβαίνεις περίπου εξήντα σκαλοπάτια για να φτάσεις. Και ο χώρος λατρείας μέσα στη στέρνα, μέσα στα νερά, που έμεινε από την εποχή των Γενοβέζων. Όλα θέλουν να αποκαλύψουν τα μυστικά τους σ' αυτόν τον ακατανόητό μας κόσμο.

* Από τη συλλογή διηγημάτων του Μια μέρα σαν τις άλλες (1974). Μετάφραση από τα τουρκικά Ηρακλής Μήλλας.

Ο Νετζατί Τζουμαλί (Φλώρινα, 1921), μετά την ανταλλαγή των πληθυσμών, εγκαταστάθηκε με την οικογένειά του στα Βουρλά, κοντά στη Σμύρνη. Πτυχιούχος Νομικής του Πανεπιστημίου της Άγκυρας, άσκησε το επάγγελμα του δικηγόρου στα Βουρλά και στη Σμύρνη (1951-1957), υπήρξε για σύντομο διάστημα ακόλουθος Τύπου στο Παρίσι και συντάκτης του ραδιοφωνικού σταθμού της Κωνσταντινούπολης (1959) προτού αφιερωθεί αποκλειστικά στα γράμματα. Δούλεψε όλα τα είδη του λόγου: ποίηση, διήγημα, μυθιστόρημα, θέατρο, δοκίμιο, λογοτεχνική μετάφραση, και έλαβε πολλά από τα σημαντικότερα λογοτεχνικά βραβεία της Τουρκίας. Ως σημαντικότερα έργα του θεωρούνται τα μυθιστορήματα Ζελίς (1959), Πικρός καπνός (1974), Έρημα Βουνά (1994), οι συλλογές διηγημάτων Με διαφορετικό μάτι, Άνυδρο καλοκαίρι (1962), Μακεδονία 1900 (1976) και το θεατρικό έργο Τα τσόκαρα. Ζει στην Κωνσταντινούπολη.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ του Νετζατί Τζουμαλί

Η μασταν παιδιά μιας γενιάς που είχε πληρώσει ακριβά για να μάθει πως δε φτάνει να 'χει γεννηθεί και μεγαλώσει σ' έναν τόπο για να μπορείς να

τον λες «πατρίδα σου». Δεκαεννιά χρονών ήμουν όταν ξέσπασε ο Βαλκανικός Πόλεμος. Τα μέρη που 'χαμε γεννηθεί, που 'χαμε ζήσει τα παιδικά μας χρόνια και τα ξέραμε για πατρίδα μας είχαν αλλάξει χέρια. Κι εμάς μας έβλεπαν σαν να 'χαμε με τη θέλησή μας αλλάξει υπηκοότητα. Ήταν μια παράλογη σ' αλήθεια κατάσταση. Κάτι το φτιαχτό που δεν μπορούσε να κρατήσει πολύ. Όσο για μας, μέναμε πάντα οι ίδιοι. Ίδια κι απαράλλαχτα ήταν όπως και πριν τα μάτια και τα φρύδια μας, το μπόι κι η θωριά μας, η γλώσσα κι η θρησκεία μας. Τη γη όμως όπου είχαμε γεννηθεί την έπαιρνε μια ο ένας μια ο άλλος, και δεν πα να 'μασταν νοικοκύρηδες, μας θεωρούσαν ξένους. Ήταν πια φανερό πως κάτι δεν πήγαινε καλά σε όλο τούτο το παιχνίδι. Και δε μας ήταν εύκολο να ανεχόμαστε τις αθλιότητες ορισμένων ανάγων που 'καναν το κομμάτι τους και πανηγύριζαν σαν νίκη με νταούλια και ζουρνάδες τούτες τις ανοησίες. Τα βάσανα δεν είχαν τελειωμό μετά τη βαλκανική ήττα. Ήμασταν πληγωμένοι, ταπεινωμένοι, με καταρακωμένη την περηφάνιά μας από τις διαδοχικές ήττες. Μας παίρνουν να υπηρετήσουμε στον ελληνικό στρατό κι ήταν για μας θάνατος σωστός. Μας βάζαν να δουλεύουμε στα μετόπισθεν, στις υγειονομικές υπηρεσίες και στην επιμελεία, να κουβαλάμε ράντσα και καθαράνες, να καθαρίζουμε τους απόπατους. Είχαμε συνηθίσει με τον καιρό να σιωπούμε, να καρτερούμε. Δυο χρόνια είχα μείνει, τα χρόνια του Παγκόσμιου Πολέμου, φυλακισμένος στα χέρια των ξένων χωρίς να ξέρω ποιο ήταν το κρίμα μου. Από τότε που τέλειωσε ο πόλεμος κάθε μέρα μάς έφερνε κι από ένα μικρό μαντάτο. Η Ισαμπουλ ήταν σε εχθρικά χέρια. Είχε καθήσει ο παντισάχ στο τραπέζι των Εγγλέζων. Ο Βενιζέλος φώναζε κι απειλούσε δεξιά κι αριστερά. Μετά από όλα αυτά, ύπνος δε μας έπαιρνε τη νύχτα να συλλογιόμαστε τι άλλο κακό θα μας εύρει και βγαίναμε έξω το πρωί με το κεφάλι σκυφτό κι αναρωτιόμασταν τι άλλο θε ν' ακούσαμε που θα μας κάνει να νιώσουμε πίκρα και ντροπή.

Όταν η συγχωρεμένη η μάνα μου με έβλεπε να γυρνά σπίτι στεναχωρημένος, γυρόφερνε τριγύρω μου μέχρι να μάθει τι συλλογίζομαι. Της είπα όσα είχα ακούσει από τον Αρσένιο το ράφτη. «Λύσσαξαν οι άπιστοι» είπε και καταριόταν για κάμποση ώρα τους βενιζελικούς, μια και δεν της περνούσε τίποτα άλλο από το χέρι. Δεν μ' άφησε να ξαναβγώ έξω εκείνη τη μέρα.

Τον συλλογίστηκα πολλές φορές τη μέρα

εκείνη τον Αρσένιο. Προσπαθούσα να καταλάβω τι 'ταν αυτό που έκανε τόσο διαφορετική τη συμπεριφορά μας. Εκείνος ήταν Ρωμός, εγώ μουσουλμάνος. Να όμως που εκείνος μπορούσε να γίνεται ένα με μένα και να τα βάζει με τον Βενιζέλο, να κοροϊδεύει τη μεγαλομανία της Ελλάδας. Κι ήταν ειλικρινής όταν μιλούσε μαζί μου. Μου έδειχνε οικειότητα. Κι εγώ τον αγαπούσα. Περνούσα απ' το μαγαζί του, έβλεπα το πρόσωπό του κι ένιωθα ήρεμος. Εγώ όμως δεν μπορούσα να δεχθώ μέσα μου τόσες ήττες τη μια μετά την άλλη από τον Βαλκανικό Πόλεμο έως τώρα. Θεωρούσα ακόμα ότι ήμουν από τη μοίρα προορισμένος να είμαι ένα από τα παλιά αφεντικά της Μακεδονίας. Φώναζε μέσα στις φλέβες μου το αίμα πως είμαι Οθωμανός. Ή μάλλον πως στον κόσμο τούτο όταν ήρθα, ανήκα σ' αυτούς που είχαν τη δύναμη στη γη που ζούσα. Και γι' αυτό εγώ δεν μπορούσα να του μιλώ με την ανοικτή εγκαρδιότητα που μου 'δειχνε εκείνος' γι' αυτό και είχα θεωρήσει υποτιμητικό να του υποσχεθώ πως δε θα βγω απ' το σπίτι μου.

Όσο συλλογιζόμουν τον Αρσένιο, τόσο διαισθανόμουν πως ήταν κάπως ανώριμη η συμπεριφορά μου. Εκείνος δε θεωρούσε κανένα κατώτερο ή ανώτερό του.

Αυτός ήταν ο λόγος που μπορούσε να σκέφτεται σωστά, να κρίνει με άνεση τα γεγονότα. Η αλήθεια είναι ότι κάποτε είχαμε κι εμείς με τη σειρά μας συμπεριφερθεί όπως κι αυτοί. Όλοι μαζί, Τούρκοι, Ρωμιοί, Βούλγαροι, Σέρβοι, Αλβανοί, δεν είχαμε πανηγυρίσει με γιορτές το 1908 την Ελευθερία και το Σύνταγμα, απόδειξη ότι δεχόμασταν την ισότητα και την αδελφότητα μεταξύ των λαών των Βαλκανίων. Κι εμείς δεν σκεπτόμασταν τότε όπως ο Αρσένιος: Δε μπορούσα να δώσω μέσα μου μια απάντηση στο ερώτημα αυτό που θα με δικαίωνε εντελώς. Διαισθανόμουν ότι κι εκείνη την εποχή βλέπαμε τους εαυτούς μας σαν τ' αφεντικά. Η συμπεριφορά μας ήταν σαν να θέλαμε να κρατήσουμε εμείς το πάνω χέρι. Κανένα τέτοιο όμως συναίσθημα δεν υπήρχε στη συμπεριφορά του Αρσένιου.

Το ξανασκέφτηκα. Ήταν παιδί που διάβαζε πολύ. Κι εκείνος, όπως κι οι άλλοι φίλοι του που σύχναζαν στο ραφείο, ήταν από τους νέους της Φλώρινας που διάβαζαν πιο πολύ απ' όλους, στιγμή δεν έπεφτε από τα χέρια τους το βιβλίο ή η εφημερίδα. Διάβαζαν από δυο-τρεις εφημερίδες τη μέρα ο καθένας. Άλλος τους ήξερε γαλλικά, άλλος εγγλέζικα, άλλος γερμανικά, άλλος πάλι προσπαθούσε να τ'ά μάθει. Διά-

βαζαν βιβλία άγνωστα σε μένα στις γλώσσες που ήξεραν, και συζητούσαν ώρες ολόκληρες μεταξύ τους γι' αυτά που είχαν διαβάσει. Μια μέρα ρώτησα τον Αρσένιο γιατί διαβάζει τόσες εφημερίδες. Κάθε μια τους είναι και μια άλλη Ελλάδα, μου είχε αποκριθεί. Πρέπει να μάθουμε, να γνωρίσουμε με ποιους ζούμε μαζί, ποιους έχουμε τριγύρω μας...

Τα χρόνια εκείνα δεν είχε ραδιόφωνο. Μια μόνο τούρκικη εφημερίδα έβγαινε στη Σαλονίκη, κι αυτή μια ερχόταν μια δεν ερχόταν στη Φλώρινα. Εμείς δεν είχαμε αισθανθεί την ανάγκη να μάθουμε το ελληνικό αλφάβητο. Βλέπαμε τους εαυτούς μας όπως οι Αμερικάνοι σήμερα που δεν νιώθουν την ανάγκη να μάθουν άλλη γλώσσα από τη δική τους. Οι περισσότεροι από μας δεν ένιωθαν καν αναγκαίο να διαβάσουν εφημερίδα. Πιστεύαμε πως δεν υπήρχε τίποτα πάνω στη γη πέρα απ' το Κοράνι, που να πρέπει να το διαβάσεις. Στο μαγαζί του Αρσένιου είχα ακούσει τι γινόταν στον κόσμο, όσα συνέβαιναν στην Ευρώπη και την Αμερική, ότι κατέρρευσε ο τσάρος στη Ρωσία. Όλο έλεγαν, οι φίλοι του κι αυτός, ότι αλλάζει ο κόσμος, κι ότι θ' αλλάξει πολύ ακόμα. Ο Ρωμός ο Πάνος, οι Βούλγαροι Ιβάν και Νικόλα, κι ο Σέρβος ο Ματέ ήταν οι πιο στενοί του φίλοι. Κάθε βράδυ μαζεύοντουσαν στο μαγαζί του. Ο Πάνος ήταν ρολογάς. Ο Βούλγαρος, ο Ιβάν, ήταν δάσκαλος στο σχολείο. Ο Νικόλα ήταν απ' τους παλιούς κομιτατζήδες. Είχε κατέβει μετά το 1908 απ' το βουνό κι είχε εγκατασταθεί στη Φλώρινα. Ήταν γαλατάς. Ο Ματέ ήταν τσαγγάρης. Ανήκαν όλοι τους σ' ένα κόμμα που δεν ήξερα τι ήταν. Ήταν σοσιαλιστές. Πολύ αργότερα, αφού είχα πια φύγει πρόσφυγας απ' τη Μακεδονία κι είχα εγκατασταθεί στα Βουρλά, όταν είχαν πια τα παιδιά μου μεγαλώσει, κι η αστυνομία με διάφορους τότε γύρω μου που δε με χώνευαν είχαν αρχίσει να ασχολούνται με το γιο μου, στα γηρατειά μου σχεδόν πια, έμαθα τι θα πει σοσιαλισμός. Καθώς πλησίαζα στα τελευταία χρόνια της ζωής μου, κατάλαβα καλύτερα όλα όσα έλεγαν τότε. Και ενθυμούμενος με νοσταλγία, και πάντα με αγάπη, εκείνους τους πρώτους φίλους της νιότης μου, έδωσα στις εκλογές του 1965 την ψήφο μου στο Εργατικό Κόμμα της Τουρκίας...

* Από τη συλλογή διηγημάτων *Μακεδονία 1900*. Κωνσταντινούπολη 1975.

Μετάφραση από τα τουρκικά Άνθη

Καρού. Σεπτέμβριος 1998.

Ο Ρούμεν Μπαρόσοφ (Πλέβεν Βουλγαρίας, 1964) σπούδασε βουλγαρική φιλολογία στο πανεπιστήμιο της Σόφιας. Εκδότης και διευθυντής του περιοδικού Τέχνης Αχ, Μαρία, έχει εκδώσει τις εξής ποιητικές συλλογές: *Μόνο το λευκό φαίνεται* (1993), *Το δεύτερο φεγγάρι του Αυγούστου* (1996). Το ποίημα «Στη Μαρία» προέρχεται από την υπό έκδοση ποιητική του συλλογή *Γκαλά*.

ΣΤΗ ΜΑΡΙΑ

(σύντομη ιστορία των Βαλκανίων)*
του Ρούμεν Μπαρόσοφ

Σαν βγήκε το φεγγάρι της τριακοστής εννάτης, σαν άνοιξε τα μάτια της η νυχτερινή φρουρά, κανένας δεν υπήρχε στην πλατεία, κάτω από τις ασφίδες, κανένας δεν υπήρχε πίσω από τις εικόνες του Άη-Στράτη, κανείς δεν πίστευε. Μονάχα δυο αγόρια δεν μαρτύρησαν ότι αυτή τη νύχτα ο Παντοκράτωρ ήταν παρών. Εβραίοι, Αρμένιες, Αλβανοί, Έλληνες, Βούλγαροι, Ρουμάνοι, Μακεδόνες, Τούρκοι, αν και γνωρίζαν πως μια μέρα θα φανεί, δεν θα τα πίστευαν. Μονάχα ένα μικρό κορίτσι – η Μαρία – πήρε τα λόγια τους τοις μετρητοίς. Τους είχε δώσει υπόσχεση, όρκο είχε πάρει να μείνει στο πλευρό τους, ίσως γιατί δεν ήξερε – κανείς δεν είχε μείνει ζωντανός από το σόι της – τι στην ευχή είναι. Είχε ακουστά για τη γιαγιά της την Ελευθερία, για τη γιαγιά της την Νταφίνα, για τη γιαγιά της την Κοστάντζα, αλλά δεν ήξερε αν είναι ελληνάκι, βουλγαράκι, βλαχάκι ή γυφτάκι, αναστημένο προς δόξαν των ημερών. Είχε γεννηθεί στην Γκιριντάβα, αλλά θα επιθυμούσε να είχε γεννηθεί στην Μαρόνεια – εκείνο το κορίτσι που έφερε το όνομα της γιαγιάς της, αλλά ποιανής από τις τρεις; * Μετάφραση από τα βουλγαρικά Πάνος Σταθόγιαννης

Η Άδεια Τρύπα της «Ε»

του Μανώλη Βασιλάκη

Πού ο καιρός που ήτο η «ανάφτρα» των προχείρων;
Πού ο καιρός που τα «γεγονότα» επωάζονταν υπό τα σκέλη της;

Έχis (: έχιδνα) επί δέσμη ακανθών εἰς
τινα ποταμὸν ἐφέρετο. Αλώπηξ δε
θεασαμένη αὐτήν εἶπεν: "Ἄξιος της νηός ο
καυζκλῆρος"!

Πώς να χτυπήσεις τώρα μιαν εξόριστη, μια καταδικωμένη ρεβολουσιονάρια, ένα θύμα συνωμοσίας της εξουσίας; Πόσο ποταπός πρέπει να είσαι και πόσον κοινότοπος (δουός πεσούσης...) και πόσον εθισμένος στην αθλιότητα για να χτυπήσεις το κούτσουρο που απέμεινε από την τηλεοπτική λάμψη και να συνεχίζεις με εμμονή βεντέτα τον έτοιμο καβγά; Είναι αλήθεια ότι ζω μιαν εσωτερική τραγωδία, αλλά μια ακατανίκητη παρόρμηση εμπνεομένη από έντονα ταπεινά με ωθεί στην επίσης κοινότοπη *κατηφόρα τη μεγάλη*. Πόσον άκαρδος και εκδικητικός πρέπει να είσαι για να χτυπάς μιαν αντιστασιακά που την εξόρισαν από το MEGA στη Μακρόνησο της Γούβας, επαρχία του Βελουχιστιά. Και τι χτυπάς τώρα; Την τηλε-μαινάδα του MEGAθρήϊου ή μια Κιτσάτη «κενάδα» όπως αποκαλύφθηκε εις τα όμματα των ξεχρησμένων θαυμαστών του λαμπρού «πνεύματός» της; Την χτυπάς την ώρα που διώκεται, διότι αποτελεί τρομερή διώξη να της στερείς το μέσον και τους κιβδηλοποιούς που *τηλεργούντες* και μηχανορραφούντες της έδιδαν κάποιαν υπόσταση. Την χτυπάς τώρα που υπέστη μια διώξη η οποία ισοδυναμεί με εξόντωση, *διότι περί εξοντωτικής διώξεως πρόκειται όταν στέλνεις την αλεπού στο παζάρι του -fuckισμένου- γραπτού λόγου!* Την διώκεις όταν δεν έχεις κάποιον να της γράφει ζείμνα για να τα παρουσιάζει με τις χαριτωμενιές του στόματος και του λάρυγγός της. Διώξη επί πλέον αποτελεί να την υποχρεώσεις να απευθύνεται σ' αυτό το «fuckισμένο» κοινό της «Ε» με το οποίο δεν βγάζεις μεροκάματο εμπορευόμενος την πομφολυγοπαφλάζουσα φιλοπατρία σου. Διώξη που καθίσταται σκληρότερα αν ληφθεί υπ' όψιν ότι αναγκάζεις την «αυμβίβαστη» να συστεγάζεται με τους Γ.

Καρελιά και Γ. Τζαννετάκο και άλλους... «στεατογλειφίες» και «καργιόλῃδες» τους οποίους επολέμησε ευσυνειδήτως, αλλά και με τους... εξωλεστάτους Βότση, Πολυμίλη, Μαλιγκούδη, Ιούς κ.ά. Ή μήπως -ακουσίως- πρόκειται για κάτι προσβλητικότερο, για να παίζει τον ρόλο του μοχθηρού Τρύπα μια τέτοια διανοουμενική, χρησιμοποιούμενη για ένα σαχλό κλείσιμο μετά τα όσα σοβαρά διάβασαν οι αναγνώστες, κάτι σαν «*φω-μιτζοντάκι*» τέλος πάντων *δίκη*ν της τελευταίας βελονιάς που σφίγγει όλες τις άλλες, αφού ο πλουραλισμός όλα τα χωνεύει;

Είναι δίωξη, όταν μετά τον επιτυχή κλεφτοπόλεμο από διάφορα κανάλια β' διαλογής, ιέρεια στον Sky, βρέθηκε επί τέλους στο μεγάλο κανάλι πολεμώντας το σύστημά «από μέσα» με όπλο της αυτό το *όψιμο φρούτο* που το εβάρπτισαν παρωπλανητικώς σάτιρα, μετά από τόσες σκληρές μάχες, να της ζητούν τώρα να θυμηθεί τι μάθαινε μικρή. Από μικρή στα γράμματα... και τώρα στα γεράματα αρματολή και κλέφτης; Διότι άμα είσαι από μικρός στα γράμματα, σπύτι-σχολειό-σπύτι, μετά από μεγαλώσεις δεν είναι λογικό ότι, δικωομένη και εξορισθείσα σε σοβαρό έντυπο, τι άλλο μπορείς να κάνεις παρά *«Από το μπουρδέλο στο σπίτι, κι από το σπίτι στο πουστράδιλο. Για ενημέρωση δηλαδή, όχι για τίποτε άλλο...»* («Ε», 22.9.'98), όπως γράφει η ίδια. Μπορεί να μην καταλαβαίνει τίποτε από σάτιρα αλλά τους παρακάτω στίχους, με τέτοια κλασική παιδεία που διαθέτει, οπωσδήποτε θα τους εκτιμήσει:

«Κι αυτή σαν Φρύγας ή θρακιώτης / πιπίλιζε με το μακρύ καλάμι / το φτηνό ποτό / ήταν σκυμμένη και μοχθούσε». (Αρχιλόχος, μίτση Μ. Κοπιδάκη).

Υπήρξε όμως η υποδοχή της στον τόπο εξορίας από τους μικρόψυχους ανάλογη της προσφοράς της στην επανάσταση; Και όχι μόνον τούτο αλλ' εκφράζουν την δυσφορία τους αυτοί οι αριστοκράτες του γραπτού λόγου, ότι η «*Αριστοφάνης '98*», η συνεχιστής της παραδόσεως της σάτιρας των Καρύδη, Τριαντάφυλλου, Γαβριηλίδη, Λασκαράτου, Σουρή, Ροΐδη, εξέπεσε σε «*Μις Υποκουλούρα '99*» και *παρασιτεί* πλέον εις την «*Ασπρη, Άδεια Τρύπα*» της *Ελευθεροτυπίας* ένθα ήπλωσεν το μπουγαδοκόφινό της με τα άπλυτα μιας ολόκληρης χρονιάς τα οποία παρουσιάζει καθ' εκάστην σαν φρεσκοπλυμένα, σαν καινούργη σκαλαθύρματα, τόσο φίνια όσο το ανωτέρω αφθίτου κάλλους που παραθέσαμε, *πεπλασμένα με την ιδίαν ηθικήν ζύμην* με την οποίαν είχαν πλασθεί τα περσινά προφορικά τεχνύδριά της; περί ελληνικής χρηστομαθείας ομιλούμεν, διά το χύλισμα χυλίσματος της αληθείας, της μορφώσεως και του πνεύματος.

Αλλά και η λεγεών των ιδιοτελών φίλων και φρονκωρών της παρ' όλα ταύτα αξιομάχου κατηλίδος, όσον οι δικαιιοπάροχοί της είχαν ανεχθεί την ασυδοσίαν της κατά την εν Mega επιδημία της, οργάνωνε κινήματα συμπαραστάσεως σε σκηνοθετημένες δήθεν διώξεις, αναπαρήγαγε όσα έξυπνα έλεγε, έκανε τέλειες «πάσες», συνέθλιβε σαν σκουλήκια τους αντιτιθεμένους, και τώρα; Τώρα, ουδείς ασχολείται μαζί της πλην ενός τριγλιδίου, ουδείς βρίσκει άξιον λόγου και αναπαραγωγής οτιδήποτε γράφει, της συμπεριφέρονται αγνωμώνως, ωσάν να είναι πλέον ένα διακοσμητικόν ξεσκολισμένο τηλε-ξόανον στην εξορία της γραφής.

Και το χειρότερον, τώρα την βλέπουν ανταγωνιστικά και διαδίδουν κακοήθειες, όπως ότι δεν ξέρει να γράφει, ότι η *αφασία* που μπορεί να είναι προσόν στην τηλεόραση, η *α-σημία* που μετατρέπει τα αληθινά

της σε θετικά στην TV, στο έντυπο είναι «α-γραφία», κενότητα, αναμνησκασμός, απομίμηση, ότι είναι τυπικό παράδειγμα του τρόπου που διαλύει ο γραπτός λόγος –αυτή η fuckισμένη η γραφή– τους μύθους, τα εφήμερα κατασκευάσματα της τηλεόρασης. Ότι η ψευδοσατιρική στήλη της στην «Ε» είναι trash γραφή, τσουλά δημοσιογραφία, είναι καταγραφή όσων ο στόμας της αχαλινώτης και ανερυθρίστως εξέπεμπε από τις τηλεοράσεις πέρσι. Για «φερετρότα» («Ε», 29.9.98) γραπτό λόγο ομιλούν οι ζηλόφθονοι φίλοι, επιστρέφοντάς της τα σεξιστικά ευρήματα εκ των οποίων είναι υπέρπλεως ο ευρεσίτεχνος και πεπειραμένος τω όντι εις αυτόν τον τομέα εγκέφαλός της. Και το χειρότερον, την συγκρίνουν με τον Τρύπα ο οποίος ήτο, καθώς λένε, αυτόφωτον και πρύτανις της trash δημοσιογραφίας. Πού ο καιρός που ήτο η «ανάφτρα» των προχείρων; Πού ο καιρός που τα «γεγονότα» επωάζονταν υπό τα σκέλη της;

Όμως πταίει αυτή ή ο λοίδορος τόπος: Διότι και τα θέματά της τώρα λιγότεψαν. Εκτός της απωλείας της εμπορίας του πατριωτισμού και της τηλεαγούς ορθοδοξίας, τώρα είναι της μόδας η σάτιρα του όζοντος πατριωτικής κινάβρας γραφικού Χριστόδουλου, δια την οποίαν κωλύεται εφόσον είναι ο εκλεκτός της ελληνορθόξου καρδιάς της (και διωκόμενος και αυτός «εν τη ρήμη του λόγου του»). Ενώ για τον αδίστακτο Τρύπα θα ήτο το ψωμοτύρι του, αυτή δεν μπορεί να βγάλει το παντεσπάνι της με τον Χριστόδουλο. Μένει η αντίσταση στη... χούντα του Σημίτη. Αλλά τώρα δεν έχει το προνόμιο του μοντάζ, δεν μπορεί να κάνει τις θεμιτές σ' έναν ανταρτοπόλεμο λαθροχειρίες, διότι ο γραπτός λόγος, ακόμη και ο κατὰ δήλωσίν της «σατιρικός», ενέχει παγίδες και οδηγεί σε περιπέτειες. Άλλο ο ανορθόδοξος πόλεμος, δηλαδή να «μοντάρεις» προφορικό λόγο με τις κατάλληλες προσθαφαρδέσεις, κι άλλο να το επιχειρείς στον γραπτό. Γι' αυτό και έγγραφεν η χαριτόβριτος «βάλτε με αμέσως στο γυαλί να σας πω το καρεκλάτο» («Ε», 29.9.98). Πρόκειται γι' αυτές τις σταθερές ηθικού περιεχομένου τις απαραίτητες για να υπάρξει αληθινή σάτιρα και τις έχει πάντα πρόχειρες η αγρυπνικά παιδευθείσα «Κυρία» στον «σιντριβανίτο», άξεστο και πρόστυχο λιβιδινικό λόγο που ρέει ακατασχετός από το emptiness της. Όμως *μη κάνει τον ανάγνωρον*, δεν θα δώσω με συνεπώς άλλα παραδείγματα διότι *αισχρόν εστι και λέγειν*.

Και να πεις ότι δεν αγωνίστηκε επιτηδείως η επιτηδεία με όλα τα μέσα για να παραιμείνει στο τηλεοπτικό μετερίζι: Πολυ-

σχιδής προσωπικότης («το δε ψεύδος πολυσχιδές»), μετήλθεν όλα τα –κατά Ευ. Λεμπέση– πνευματικώς ευκολότερα και συνεπώς ηθικότερα –κατ' αυτήν– όπλα, προκειμένου να επιτύχει μια θεαματικότητα που θα ανάγκαζε το σύστημα να αγοράσει το σκοινί από το οποίο θα τους κρέμαγε η sui generis επαναστάτρια Μαλβίνα Βελουχιώτη, δεδομένου ότι αυτοί οι άθλιοι μιντιοκράτες λατρεύουν ως θεότητα την θεαματικότητα και εξορίζουν όποιον δεν επιτυγχάνει υψηλά νούμερα, κρίνοντάς τον ως αποτυχημένον. Με τρόπον λοιπόν ευφρέστατον, χτυπώντας το κατεστημένο, επαναστατική αδεία εξέβαλλε κραυγές καλντεριμίου ότι διώκεται από την κυβέρνηση και περιέλουε όσους «πολύστερμεν»,

«Κι' αν ημπορείς βγάλε πνοή που να μην είναι ψέμα».

«Εις Ψεύτην», Δ. Σολωμός

«χούφτερμεν», «σχύφτερμεν» διαφωνούσαν με την τακτική της ως ενεργούμενα του Μαξίμου. Εξεβίαζε με πλατύ κίνημα συμπαραστάσεως στην «διωκόμενη», όταν από ουδένα εδιώκετο. Επρόκειτο περί στρατηγικής ευφρεστάτης, περί θαυμασίας επινοίας, με επιτυχίες πολλές κορυφαία των οποίων ήτο όταν εξευτέλιζε το κανάλι των 5 εκδοτών αναγκάζοντάς το να ζητήσει συγγνώμη στην περίπτωση Σωμερλίτη, ενώ εκείνη παρέμεινε σταθερά και ανυποχώρητος, δοκιμάζουσα έτσι τα όρια του κατεστημένου, την δύναμη του οποίου όμως χρησιμοποιούσε επαναστατικούς για να συντρίψει τους εχθρούς της. Και ενώ οι ισχυροί ζητούσαν συγγνώμη από το δελτίο ειδήσεων, αυτή η αδιάλλακτη και ασυμβίβαστη επαναστάτρια δεν έκυψε τον αυχένα: ηρνήθη να το πράξει εξευτελίζοντάς τους. Φευ όμως! Οι δειλοί διώκτες της επέλεξαν το στρατήγημα να μην παραταχθούν καν σε μάχη. Μόνη εκείνη τούς πολεμούσε σε φανταστικό τόπο με φανταστικά πυρά. Όχι εντελώς παντέρημη διότι παρενέβη και ο... «αισθητικός» (!), ο καταδικωμένος από όλες τις μυστικές υπηρεσίες του ιμπεριαλισμού Β. Ραφαηλίδης, με 21 ετεροχρονισμένες αισθηματικές επιστολές, του ιδίου επιπέδου και ήθους με τους στημένους καβγάδες για τους οποίους *εξεδίδετο* προς ένα δεκαχίλιανο, καταγγέλλοντας το Έθνος και απαιτώντας να τις δημοσιεύει επί 21 συναπτές ημέρες διότι τις είχε θέσει ήδη –δεοντολογικώς– υπ' όψιν της «Κυρίας»!

Μήπως και ο Βοναπάρτης δεν ήτο ο ευφρέστερος των στρατηλατών; Ηττήθη όμως. Τι σημασία έχει σήμερα αν εκείνη η μάχη ήτο μάχη πραγματική. Το ίδιο ημπορεί να συμβεί και σε φανταστικές. Έτσι εξηγείται η τελική ήττα της καπετάν-Μαλβίνως. Στο τέλος έδωσε μίαν απονενοσμένη μάχη έστω και μόνη της χωρίς εχθρό απέναντί της, μάχη ηθικώς άμεμπτη, δεδομένου ότι το σύστημα δεν αντιμετώπιζεται με θυμιατήρι. Συνέλαβε την ευφυή ιδέα να ανακοινώσει μόνη της ότι δήθεν της έκαναν προτάσεις για μίαν εκπομπή («Μαλβινάχτε»), επενέβησαν όμως οι σκοτεινοί κύκλοι και απαιτούσαν, λέει, να είναι μεταμεσονύχτια. Προτού εξορισθεί απ' το μέτωπο και πάει στο λημέρι, έστειλε μια δραματική ανοιχτή επιστολή-βόμβα στα θεμέλια του απαθούς εισέτι συστήματος διακηρύσσοντας την απόφασή της να μην υποκύψει στις πιέσεις. Αυτή ήτο μεγάλη θυσία για μίαν Ιέρεια της Αληθείας, διότι έτσι έκλεισε τις πόρτες του ΜΕΓΑθηρίου, προκειμένου να εμφανισθεί για μίαν ακόμη φορά ως διωκόμενη, πλην όμως οι χιλιάδες αγνώμονες fuckάτοι Ελληναράδες που, όπως απειλούσε, θα βιαιοπραγούσαν με μια και μόνη έκκλησή της εναντίον όσων την διώκουν δεν συν-εκινήθησαν.

Έτσι κατέληξε σε μίαν εξορία πολυτελή, χάρις στον μοναδικό αναγνώστη, θαυμαστή και ευεργέτη της, εκδότη της «Ε». Ο οποίος φέρεται ειπών, συμφώνως με fuckάτο οηματία παρακεντέ που εκτελεί εθελουσίως και χρέη *στιλβωτού* («στιλβουσα η Μαλβίνα»), ότι δύο ονόματα θα πρέπει να σέβονται οι υπάλληλοί του: την Μαλβίνα και τον Άρη. Και όπως θα έλεγε ακροδεξιό ανέκδοτο που μόνον ένας αδίστακτος Τρύπας θα κατέγραφε: Μετά την αποτυχία της επανάστασης στον γραπτό λόγο από την Μ. δεν μένει παρά να γράφει την στήλη ο Άρης Βελουχιώτης. Και κάτι ακόμη που τολμά να γράφει η ημετέρα αθλιότης: Δεν μένει παρά ο ναρκισσευόμενος πρύων (:) αυριανιστής κάνθαρος ο απονέμων καθημερινώς βραβεία Πούλιτζερ, ο καθιδρυμένος ετερολοίδορος που κρίνει την οικουμένη, *εκτός από τα κείμενα του «έξοχου Β. Ρωχάμη» τα οποία φρονεί ότι «κάποια μέρα θα διδάσκονται στα σχολεία, μαζί με Βάνεγκεμ και Παπαδιαμάντη»* («Ε», 29.4.98), να προτείνει να διδάσκονται και κείμενα της «Κυρίας», μαζί με του ομοίου τους Τράγκα («Γ. Τράγκας και Μπρεχτ» (!), «Ε», 4.10.98). Θα προτείνουμε να διδάσκονται και τα δικά του, αλλά τούτο δεν είναι δυνατόν διότι ψωμίζεται αναδημοσιεύοντας κείμενα άλλων.

ΜΟΥΣΙΚΗ

του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΥΡΙΑΚΑΚΗ

Από το 1985 οι Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης διαγράφουν μια ξεχωριστή, υποδειγματική, πορεία στο χώρο του βιβλίου, δημιουργώντας ελληνόγλωσση επιστημονική βιβλιογραφία ισότιμη της διεθνούς, στηρίζοντας εκδοτικά την επιστημονική έρευνα και διαδίδοντας τις επιστημονικές ιδέες και τον επιστημονικό πολιτισμό στο ευρύτερο κοινό. Ο τομέας, όμως, των Π.Ε.Κ. που

κλής κοινότητας. Είναι αναγκαίο, το «προϊόν», εφ' όσον πρόκειται για «προϊόν τέχνης», να δοκιμασθεί στον μέσο δέκτη, γιατί μόνο εκεί θα λειτουργήσει φυσιολογικά. Κι αυτό είναι κάτι που οι υπεύθυνοι του τομέα φαίνεται να το γνωρίζουν καλά.

Το πρώτο που διαπιστώνει κανείς όταν πάρε στα χέρια του ένα δίσκο των Μ.Π.Ε.Κ. είναι πως η τιμή του είναι σαφώς χαμηλότερη από αυτήν που θα δικαιολογούσε η ποιότητα της έκδοσης. Καλαίσθητο εξώφυλλο, πολυτελής συσκευασία και, το σημαντικότερο, εξαιρετικά καλογραμμένο ένθετο βιβλίο, με όλο το απαραίτητο πληροφοριακό υλικό. Στην περίπτωση δε των δίσκων παραδοσιακής και βυζαντινής μουσικής, περιέχονται πληροφορίες όχι μόνον για τους συντελεστές του δίσκου, αλλά και μουσικολογικός σχολιασμός καθώς επίσης παρτιτούρες των ηχογραφημένων κομματιών. Οι

ηχογραφήσεις είναι πολύ υψηλής ποιότητας σ' όλους τους δίσκους. Ειδικά για τους δίσκους παραδοσιακής μουσικής αυτό που εκπλήσσει είναι το ότι η διαύγεια της ηχογράφησης δεν αποβαίνει εις βάρος, αντιθέτως ενισχύει την αμεσότητα που πρέπει να έχει αυτή η μουσική. Πολλές από τις ηχογραφήσεις είναι ζωντανές, δηλαδή έχουν γίνει σε ανοιχτούς χώρους και όχι σε στούντιο, ωστόσο δεν υστερούν σε ποιότητα ήχου, γεγονός στο οποίο δεν μας έχουν συνηθίσει οι εμπορικές εταιρείες δίσκων, οι οποίες συνήθως είτε διοχετεύουν στην αγορά και στη συνέχεια στα ταλαίπωρα αυτιά μας «γνήσιες ηχογραφήσεις»-σκουπίδια, είτε «ζωντανές ηχογραφήσεις», οι οποίες έχουν υποστεί μια κάποια «πλαστική εγχείριση» στο στούντιο. Ακόμη, όμως, και οι ηχογραφήσεις που έχουν γίνει στο στούντιο, είναι με όλους τους μουσικούς παρόντες και όχι με τη συνήθη πονηρή χρήση της τεχνολογίας, η οποία «βολεύει» στο να γίνουν και να επεξεργαστούν τμηματικά. Ο υπεύθυνος των Μ.Π.Ε.Κ. Νίκος Διονυσόπουλος, που είναι και ο ηχολήπτης στις περισσότερες ηχογραφήσεις, έχει προσεγγίσει με μεγάλη ευαισθησία το θέμα αυτό και το αποτέλεσμα τον δικαιώνει. Παρότι οι Μ.Π.Ε.Κ.

αριθμούν μοναχά οκτώ τίτλους μέχρι στιγμής, έχουν ήδη τιμηθεί από την Ακαδημία Αθηνών για το δίσκο *Τραγούδια και σκοποί της Μακεδονίας*, και γνωρίζουμε ότι το διπλό CD *Λέσβος Αιολίς* διδάσκεται σε σχολές ηχοληψίας ως πρότυπη ηχογράφηση σε ανοιχτό χώρο.

Η αρχική ιδέα για τη δημιουργία δισκογραφικής σειράς από τις Π.Ε.Κ. ήταν η έκδοση του αρχείου ηχογραφήσεων του Πανεπιστημίου Κρήτης και ανήκει στον καθηγητή σήμερα του Τμήματος Μουσικών Σπουδών της Αθήνας, **Γιώργο Αμαργιανάκη**, ο οποίος είχε και τη μουσικολογική επιμέλεια των πρώτων δίσκων. Οι παραγωγές που έχουν γίνει μέχρι σήμερα μπορούν να χωριστούν σε τρεις ομάδες, οι οποίες συνδέονται μεταξύ τους. Στους δίσκους παραδοσιακής μουσικής, βυζαντινής μουσικής (λόγιας μουσικής, της οποίας η επιβίωση χρωστά πολλά στην παράδοση) και λόγιας νεοελληνικής μουσικής.

Οι δίσκοι παραδοσιακής μουσικής στο μεγαλύτερο μέρος τους καταγράφουν τη μουσική παράδοση ευαίσθητων εθνικά περιοχών. Η προσέγγιση δεν γίνεται με εθνικιστική διάθεση αλλά επιστημονική, πράγμα που αποδεικνύουν τα κείμενα των φυλλαδίων. Όταν, π.χ., κάποιο κομμάτι δεν είναι αμιγώς ελληνικό αναφέρεται η προέλευσή του και αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο πέρασε στον ελλαδικό χώρο. Ο υπό έκδοση δίσκος με τίτλο *Όλοι αντάμα* φέρει τον υπότιτλο «Η ελληνική μουσική παράδοση της Νότιας Αλβανίας» κι όχι της Βορείου Ηπείρου όπως θα απαιτούσε η μόδα.

Το χρονικό των Μουσικών Εκδόσεων των Π.Ε.Κ. έχει ως εξής.

1988: Σκοποί και τραγούδια της Δυτικής Κρήτης

Είναι ένας δίσκος-ντοκουμέντο που περιέχει μια επιλογή από τις πολύτιμες ηχογραφήσεις που έκανε το 1953 ο καθηγητής **Δ.Α. Νοτόπουλος** στην Κεντρική

και Δυτική Κρήτη. Συμμετέχουν μερικοί από τους σημαντικότερους μουσικούς της εποχής («Μαύρος», Γ. Κουτσουρέλης, Μ. Πασπαράκης, «Μυρομανώλης», Α. Καρεκλάς, «Μπαξεβάνης» κ.ά.)

Σκοποί και χοροί της Ανατολικής Κρήτης

Οκτώ υποδειγματικοί τίτλοι

Διεκδικεί τα εύσημα για κυριολεκτικά πρωτότυπες εκδόσεις, είναι αυτός των Μουσικών Εκδόσεων, που δραστηριοποιείται στη μελέτη και τεκμηρίωση της ελληνικής μουσικής σ' όλες της τις εκφάνσεις. Τα διεκδικεί, γιατί δεν αναπαράγει, πράγμα που μοιραία συμβαίνει με τα επιστημονικά συγγράμματα, τα οποία στο μεγαλύτερο μέρος τους είναι μεταφράσεις ξένων, αλλά παράγει.

Πρακτικά οι στόχοι της μελέτης και τεκμηρίωσης υπερκεράσθηκαν, αφού οι δίσκοι που έχουν κυκλοφορήσει, δεν περιορίζονται στη λογική μιας στεγνής επιστημονικής καταγραφής, αλλά είναι άρτιες μουσικές παραγωγές και τελικά απευθύνονται στο ευρύ κοινό. Το «αντιζέμενο εργασιών» των Μουσικών Εκδόσεων είναι τέτοιο που δεν μπορεί να περιοριστεί-ανακυλωθεί μέσα στα όρια της επιστημονι-

Περιέχει δέκα οργανικούς σκοπούς και χορούς της Ανατολικής Κρήτης παιγμένους στο βιολί από τον προικισμένο «βιολάτορα» **Παντελή**

Μπαριμπαντωνάκη από την Ανατολή της Ιερής Πετρας, ο οποίος είναι ο χαρακτηριστικότερος φρονεάς της παράδοσης του «βιολάτορα»-Ορύλου **Στρατή Καλογερίδη**.

Βυζαντινή Εκκλησιαστική μουσική I

Ο **Γιώργος Αμαργιαννάκης** διευθύνει τη «Δημοτική Βυζαντινή Χορωδία Ηρακλείου» ερμηνεύοντας ένα μικρό δείγμα της τεράστιας προσφοράς και

της σημαντικής παρουσίας της Κρήτης στην καλλιέργεια της εκκλησιαστικής μουσικής της Ορθόδοξης Ανατολικής Εκκλησίας. Περιέχονται τέσσερα έργα του **Γεωργίου Κρητός**, ενός από τους πλέον σημαντικούς μελοποιούς και θεωρητικούς των όψιμων χρόνων και ένα έργο του **Νικολάου Δασκαλάκη**.

1992:

Τραγούδια και σκοποί της Μακεδονίας

Με την **Ξανθήπη Καραθανάση**. Ο δίσκος κινείται στο μουσικό κλίμα της Μακεδονίας και ιδιαίτερα της Χαλκιδικής απ' όπου κατάγεται η σπανίων δυνατοτήτων ερμηνεύτρια. Η έκδοση συνοδεύεται από ένθετο βιβλίο με σχόλια, χάρτες εποχής, καταγραφή των μελωδιών και πρωτότυπη εικονογράφηση.

1993:

Διπλοχρωμία

Περιέχει δύο έργα του **Κυριάκου Σφρέτσα** με σολίστ τον **Βασίλη Σούκα**, στην τέχνη του οποίου είναι αφιερωμένα. Πρόκειται για τη «Διπλοχρωμία» (για λαϊκό κλαρίνο και ορχήστρα) και τη «Λυριζή Σούτα» (για fusion ορχήστρα και λαϊκό κλαρίνο). τα οποία κατά τον συνθέτη είναι δοκίμια πάνω σε ένα πολυκομματικό μουσικό σύστημα.

Συνδυετικός κρίκος των δύο έργων ο δεξιότεχνης του κλαρίνου **Βασίλης Σούκας** (†1993), ο οποίος λειτουργεί ως καταλύτης

στο σημείο συνάντησης της δυτικής μουσικής με το μουσικό ήθος της Ανατολής.

1994

Τραγούδια και σκοποί της Θράκης

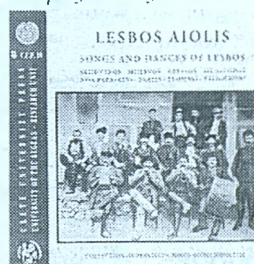

Με τον **Χρόνη Αηδονίδη**. Η έκδοση αυτή περιέχει γνωστά, αλλά κυρίως ανέκδοτα τραγούδια από τις τρεις περιοχές της Θρά-

κης: Δυτική, Βόρεια και Ανατολική, ερμηνυμένα από την ευγενική φωνή του **Χρ. Αηδονίδη**. Στην εξαιρετική ορχήστρα που συνοδεύει τον τραγουδιστή και αποδίδει τους οργανικούς σκοπούς, χρησιμοποιείται μεγάλη ποικιλία παραδοσιακών οργάνων της περιοχής. Εκτός από τα καθαρά τοπικού χαρακτήρα τραγούδια, συμπεριλαμβάνονται, για πρώτη φορά σε δίσκο, ορισμένες από τις γνωστότερες παραιολογές.

1997:

Λέσβος Αιολίς

Διπλό CD με δύομισι ώρες μουσικής, επιλογή από τις συστηματικές ηχογραφήσεις που έγιναν στη Λέσβο, στη διάρκεια μιας

δεκαετίας. Εννενήντα εννέα μουσικοί και τραγουδιστές δίνουν το μουσικό στίγμα του νησιού και αναδεικνύουν το πολυδιάστατο του μουσικού πλούτου του. Ασπικού τύπου τραγούδια, μπάντες με χάλκινα και τοπικοί χοροί μιάς δίνουν τη δυνατότητα να προσεγγίσουμε εποχές που έχουν παρέλθει ανεπισχεπτά.

1998:

Η Μεγάλη Εβδομάς - Μεγάλη Δευτέρα

Ο **Κώστας Αγγελίδης** διευθύνει χορό Βατοπεδινών Πατέρων σε ύμνους της Μεγάλης Δευτέρας.

Στο πνεύμα της αναζωογόνησης των αγιορειτικών μονών, ύστερα από μια περίοδο κρίσης, επαναλειτούργησε το «Μουσικοδιδασκα-

λείον» της Ιερής Μονής Βατοπεδίου, το οποίο μόρφωνε μουσικά τους μοναχούς για αιώνες. Αυτό κληροδότησε στο μοναστήρι σημαντικούς μελωργούς, μια πλούσια ηχοθήκη, βιβλία, χειρόγραφα και, κυρίως, μια πλούσια και ταυτόχρονα ιδιαίτερη ψαλτική παράδοση, την οποία συνεχίζει ο σημερινός χορός της μονής.

Σύντομα πρόκειται να εκδοθούν και οι παρακάτω δίσκοι:

Όλοι αντάμα: Πολυφωνικά τραγούδια και οργανικοί σκοποί, οι οποίοι αναδεικνύουν το άγνωστο μουσικό πρόσωπο της ελληνικής μειονότητας της Αλβανίας. Μια επιλογή από επιτόπιες ηχογραφήσεις στο πλαίσιο της συστηματικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε στην περιοχή.

Λύχνος υπό το μόδιον: Έργα ελλήνων συνθετών για πιάνο με δύο χέρια, για πιάνο με τέσσερα χέρια και για δύο πιάνο. Πρόκειται για άγνωστα έργα, επτανήσιον κυρίως ή ιταλικής παιδείας συνθετών, της περιόδου 1847-1908, που έφερε στο φως η έρευνα του μουσικού Γ. **Λεωτσάκου**. Παίζουν οι **Αλέξης και Νατάσα Μιρόνικοφ**.

Τραγουδώντας την ποίηση: Μελοποιημένη νεοελληνική ποίηση, από επώνυμους έλληνες συνθέτες, για φωνή και πιάνο με τον βαρύτονο **Σπύρο Σακκά** στο τραγούδι και τον **Γιώργο Κουρουπό** στο πιάνο.

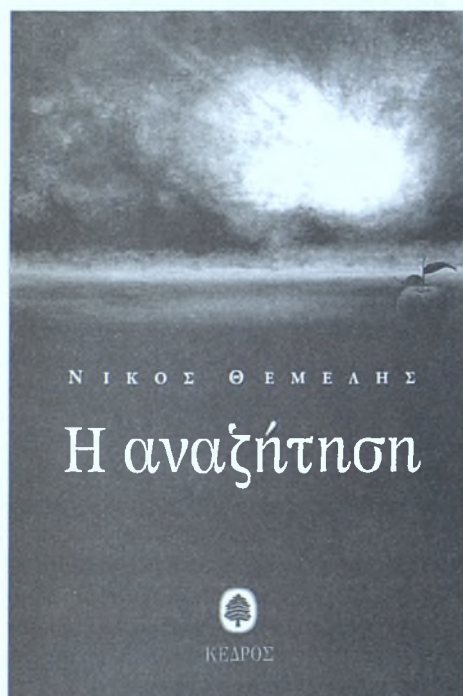
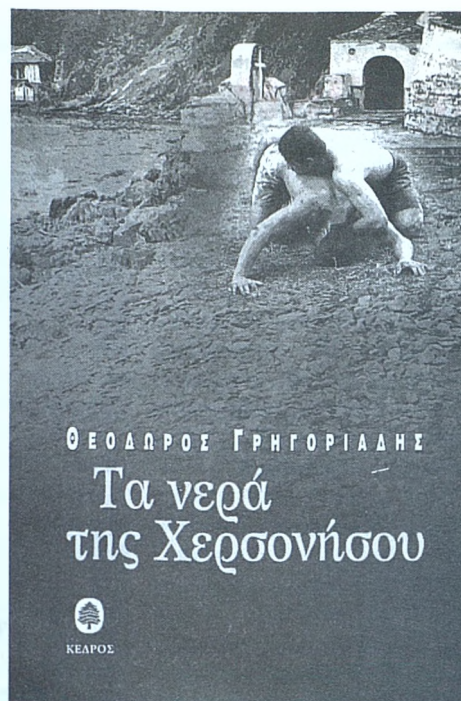
Ανατολική πόλη: Μια πρόταση για τη δημιουργική συνέχεια της παραδοσιακής μας μουσικής. Η «Ανατολική πόλη» είναι μια ομάδα νέων μουσικών, οι οποίοι επεξεργάζονται δημιουργικά μουσικές ιδέες πάνω στα πρότυπα της δημοτικής μουσικής και ποίησης, χρησιμοποιώντας πάλι παραδοσιακά όργανα με αξιοθαύμαστη δεξιότητα.

Τα σχέδια των Μ.Π.Ε.Κ. περιλαμβάνουν την ολοκλήρωση της σειράς «Μεγάλη Εβδομάς» με το χορό των Βατοπεδινών Πατέρων, συνεργασία με την Ελληνική Βυζαντινή Χορωδία του Λυκούργου Αγγελόπουλου καθώς και τη συνέχιση της σειράς των ανέκδοτων ηχογραφήσεων από την Κρήτη.

Το ήδη ηχογραφημένο υλικό που διαθέτουν οι Μ.Π.Ε.Κ. αυτή τη στιγμή ανέρχεται σε αρκετές εκατοντάδες ώρες μουσικής. Ελπίζουμε να έχουμε την ευκαιρία εν καιρώ να το απολαύσουμε στο σύνολό του.

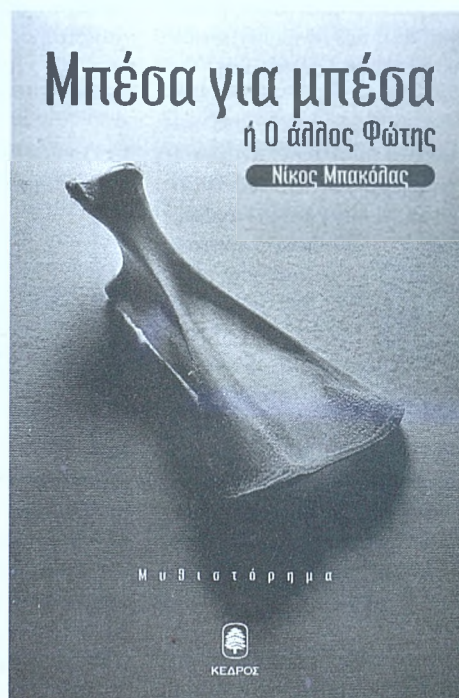
Μια περιπέτεια εποχής.
Ένα ζωντανό μυθιστόρημα πλημμυρισμένο από εικόνες,
δάση και νερά, καυτά και δροσερά, και καμιά φορά
θαυματοργά.
Τρεις άντρες αναζητούν τα εβδομήντα θαυματοργά
αγιάσματα. Στην πορεία όλα κρίνονται: πίστη, ταυτότητα,
ερωτική συμπεριφορά.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

Σχέσεις εξουσίας και δεσμοί καταπίεσης, αλλά και
σχέσεις φιλίας και έρωτα, ελευθερίας και δημιουργίας.
Σ' έναν κόσμο που φεύγει και σ' έναν κόσμο που έρχεται,
κάποιοι που κουβαλούν την ιστορία των προγόνων τους και
αποφασίζουν να γράψουν τη δική τους.

ΝΙΚΟΣ
ΘΕΜΕΛΗΣ

Μια περιπλάνηση στο χώρο του λαϊκού μυθιστορήματος,
της λαϊκής περιπέτειας σε δάση και σπηλιές των
οιωνοσκοπήσεων και των ονείρων, χαμένων ελπίδων και
καταπατημένων φιλότιμων.

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Ένα παιδί μεγαλώνει

Δημήτρης Μανίνης,
Θάνατος με τρικυμία,
Εκδ. Καστανιώτη,
Αθήνα 1997

Το βιβλίο του Δημήτρη Μανίνης θα μπορούσε να χαρακτηριστεί κλασικό για δύο τουλάχιστον λόγους: τη γραφή και τη μυθολογία του. Η δομή της γλώσσας, το πυκνό και πλούσιο λεξιλόγιο, η ζωηρή και γεμάτη χρώμα διήγηση συγγενεύουν με τους παλαιότερους και καταξιωμένους συγγραφείς, ενώ η ίδια η ιστορία οικοδομείται με το στέρεο υλικό των χυμών της ρίζας της ανθρωπίνης υπόστασης και δημιουργεί –αβίαστα και φυσικά– αρχέτυπα.

Το κεντρικό πρόσωπο είναι ένα παιδί που μεγαλώνει στο ανατολικό Πήλιο στη δεκαετία του '40. Ένα παιδί που ευτύχησε να περιστοιχίζεται από ένα πλήθος ανθρώπων «απλών», καθημερινών, με στέρεο σκελετό, με λεβεντιά και σοφία. Ανθρώπων με αδυναμίες και πάθη που περιγράφονται χωρίς υπερβολές και εξιδανικεύσεις με τον αληθινό τρόπο των παραμυθιών.

Τα πρόσωπα που φαίνεται να γοητεύουν και να ενδιαφέρουν περισσότερο τον συγ-

γραφέα είναι οι παππούδες. Το παιδί αυτούς ακούει να «μιλούν» και παρακολουθεί να δρουν, και απ' αυτούς παίρνει μαθήματα ζωής, τόσο για τα καθημερινά, πρακτικά ζητήματα, όσο και γι' αυτά της ψυχής και του μυαλού. Η γιαγιά πρόσφυγας τού λέει: «Σαν φεύγοιμε για το ταξίδι το μεγάλο, τι μένει από μας; Τα παιδιά μας; Σιγά το πράγμα, γεννάνε και τα ζώα. Τα σπίτια και τα σέα μας; Σώπα μωρέ, αυτά κι αν είν' προορισμένα σε κούρβουλα και σκόνη ν' απολήξουνε. Μένει μονάχα αυτό που παραδίνουμε στην αγκαλιά των άλλων αγάπη, μαζί με ό,τι μάθαμε. Εισ τον αιώνα τον άπαντα αυτά τα δύο δεν χάνονται, γιατί από τον έναν στον άλλο περνώντας, φουσκώνουν όπως το ξυμάρσι και γίνονται φωμί για τους επόμενους».

Δεν θα πρέπει να αγνοήσουμε το γεγονός ότι η γιαγιά είναι τυφλή. Αυτό δεν την εμποδίζει να βλέπει πρόσωπα, χρώματα, τη ζωή γενικά, αλλά και επιπλέον να διαβάξει. Είναι μακρύς ο κατάλογος έργων στην παγκόσμια γεωμετρία –από τον Οιδίποδα μέχρι τον Βασιλιά Ληρ– όπου ο κεντρικός ήρωας είναι τυφλός. Η τυφλότητα, λοιπόν, δεν είναι τυχαία επιλογή του

συγγραφέα και όπως γράφει ο G. Durand «η τυφλότητα είναι η αναπηρία της ευφυΐας» σύμβολο προφανώς του σκότους του υποσυνείδητου στο οποίο το συνειδητό απαντά με τη διαύγεια και την οξυδέρκεια της σοφίας.

Επίσης, η γριά –η γιαγιά του– και η Καλλίστη –η μάγισσα–, μέσα από το ανεξάντλητο τυπικό καταστάσεων και πράξεων, το μουσόν στον κόσμο του ορατού και του αόρατου, στον κόσμο της γοητείας και της μαγείας, του χειροπιαστού και του άπιαστου και καταλήγουν να αποτελούν τα κύρια μυθικά πρόσωπα του βιβλίου. Λέει σχετικά η γιαγιά «Δύο είναι οι κόσμοι: ο ορατός και ο αόρατος. Ο πρώτος είναι ό,τι νογάζ τα εύκολα, δηλαδή. Ο αόρατος, πάλι, στα δύο χωρίζεται: του Θεού και του Σκότους. Απ' το Θεό τίποτα δεν βλέπουμε, όπως γίνεται πάντα με το Καλό. Το Σκότος όμως πάντα κοντά μας με την Καμπάνα, τη Σκιά και την Καλλίστη μας ακουμπάει. Το Σκότος δίνει πάντα το παρών εις τους αιώνας των αιώνων, και τόσο μάλιστα, που θέλουνε να πούνε ότι αυτό είναι ο Βασιλιάς κι ότι το Καλό παρουσιάζεται μόνον όταν πιστεύεις». Ενήλικος, ύστερα από χρόνια, έχο-

Ξακρίζοντας βιβλία, διαλέγω μια ιδιαίτερα χρήσιμη βιβλιογραφική εργασία του Λευτέρη Παπαλεοντίου, Λογοτεχνικές Μεταφράσεις του Μείζονος Ελληνισμού. Μικρασία, Κύπρος, Αίγυπτος 1880-1930 (εκδ. Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, Θεσσαλονίκη 1998). Ένα πλήθος λογοτεχνικών μεταφράσεων –ποιημάτων, πεζογραφημάτων, θεατρικών κειμένων και δοκιμίων– περιλαμβάνεται σ' αυτή τη μελέτη, που στηρίχθηκε σε έρευνα του περιοδικού τύπου της Κωνσταντινούπολης, της Μικρασίας, της Αλεξάνδρειας, του Καΐρου και της Κύπρου. Ειδικά στην περίπτωση της Κύπρου αποδελτιώθηκαν, συμπληρωματικά, και οι εφημερίδες της ίδιας περιόδου. Είναι πια απ' όλους κατανοητή η αναγκαιότητα να παραχθούν ανάλογες εργασίες όχι μόνο για να γραφτεί κάποτε η ιστορία των λογοτεχνικών μεταφράσεων, κατά την υπόδειξη του Γ.Π. Σαββίδη, αλλά για να αποκτήσουμε μια περισσότερο ολοκληρωμένη εικόνα της νεοελληνικής γραμματείας, εντάσσοντας σ' αυτήν συστηματικά τις λογοτεχνικές μεταφράσεις.

Ο Κώστας Βάρναλης, μεταφράζοντας Αριστοφάνη, έγραφε πως «Η μετάφραση ποιητικού κειμένου θέλει φτερά. Ούτε θρανακική εξήγηση κι ούτε καλομετρημένη πεζολογία, αλλά ποίηση». Η πρωτοβουλία των εκδ. Ελληνικά Γράμματα (1998) να εκδώσει επτά κομωδιές του Αριστοφάνη σε μετάφραση Βάρναλη είναι από κάθε άποψη σημαντική: Πλούτος, Εκκλησιάζουσες, Ιππείς, Λυσιστράτη, Βάτραχοι, Ειρήνη,

Νεφέλες. Παιγνιώδης ποιητής και μεταφραστής, ο Βάρναλης συναγωνίζεται με την τέχνη του τον μεγάλο κομωδιογράφο της αρχαιότητας. Κι αν σήμερα το ύφος και η γλώσσα του Βάρναλη ηχεί κάπως ξεπερασμένο, αυτό διόλου δε μειώνει τη γοητεία και την αξία του. Κάθε εποχή, άλλωστε, έχει τις μεταφράσεις που της ταιριάζουν.

Περιοδικό *Νέοι Ρυθμοί*. Μηνιαίο λογοτεχνικό περιοδικό 1926-1929 Δράμα (εισαγωγή: Νάσος Βαγενάς, ευρετηρίαση: Άννα Κατσιγιάννη, εκδ. Δ.Ε.Κ.Π.Ο.Τ.Α. Δήμου Δράμας, 1998). Ένα βραχύβιο περιοδικό της ελληνικής επαρχίας που έχει, ωστόσο, την ιδιαίτερη αξία του, καθώς εμφανίζει μια πρωτοβουλία νέων της πόλης με προσανατολισμό προς τα νεότερα ρεύματα. Η έκδοσή περιλαμβάνει και σε φωτομηχανική αναπαραγωγή όλα τα τεύχη (12) του περιοδικού και η εισαγωγή του *Νάσου Βαγενά* σταθμίζει ισορροπημένα (και τεζηριωμένα) τη σημασία του.

Ριψοκίνδυνο και συναρπαστικό ζείμενο *Η μουσική των γεγονότων του Γιώργου Ξαρχου Μπαμπασάκη* (εκδ. Ερατώ, Τα μονόφρελλα, 1998) καταθέτει το χρονικό μιας παρέας δίχως καμία περιττή περιγραφικότητα, αλλά με μια ροή που ακολουθεί αισθημαίνοντας την εσωτερική φωνή σε βάθος. Κείμενο αυτοαναφορικό που εξακτινώνεται σε μια ιδιόρρυθμη συλλογικότητα και, κυρίως, μεταδίδει την αίσθηση των προσώπων, των τόπων, των πραγμάτων. «Συνειδητοποιούσα τη

ντας αποκρυσταλλώσει τις γητειές της παιδικής του ηλικίας συνοψίζοντας: «Ο μύθος είναι η μοναδική μουσική που εκπαιδεύει τα αυτιά μας να "ακούν", η μοναδική φωτεινή ακτίνα που διδάσκει τα μάτια μας να "βλέπουν". Τελικά, για να δεις και το τοπίο, μέσω του σώματος του μύθου "γνωρίζουμε"».

Οι δύο γυναίκες ταυτίζονται στο τέλος και ανάγονται σε μια και μοναδική οντότητα-αρχέτυπο που μας επιτρέπει να συμπεράνουμε ότι το θηλυκό οδηγεί, γοητεύει και εκπαιδεύει τον άνθρωπο, ενώ παράλληλα εξηγεί και σκέπει την ύπαρξη.

Η θάλασσα και το ταξίδι αποτελούν ουσιαστικά στοιχεία της διήγησης. Σε χαρά και σε λύπη, οι άνθρωποι κοιτούν προς τη θάλασσα και προσμένουν ελπίδα από εκεί. Συχνά ταυτίζονται και σημαίνουν τον πλατύ ορίζοντα της γνώσης.

Ο θάνατος, επίσης, απασχολεί τον συγγραφέα. Δεν ξέρω αν τον φοβάται ή τον έχει εξημερώσει. Αυτό που φαίνεται είναι ότι ο θάνατος αποτελεί είτε μια επιπλέον ευκαιρία για να αποδείξει ο άνθρωπος το μεγαλείο του: «Ποιος τη ζωή μου όρισε και πώς δεν ξέρω, αλλά τον θάνατό μου εγώ τον καινορίζω» είτε τη λαχτάρα για ζωή ακόμα κι όταν βρίσκεται αντιμέτωπος μ' αυτή

την καταλυτική πραγματικότητα: «... οι στενοί φίλοι του νεκρού αναγκάστηκαν να παρατήσουν καταμεσής του δρόμου το φέρετρο και να πιάσουν το χορό ολόγυρά του, ανάμεσα στα αγανακτισμένα βλέμματα των ευλαβούντων και στους εξορκισμούς του παπιά».

Καθώς η δράση του μυθιστορήματος συμβαίνει κατά το μεγαλύτερο μέρος στο ανατολικό Πήλιο, διαπραγματεύεται, δηλαδή, καταστάσεις της επαρχίας παρά της πόλης, η φύση, με τις απειλές και τις καταστροφές της, την ηρεμία και τα πλάσματά της είναι συνεχώς παρούσα και συμμετέχει ενεργά στην εξέλιξη των γεγονότων και της ζωής. «Φουντώνανε οι καστανιές, τα ρόδια, οι μηλιές, οι κυδωνιές και οι ροδακινιές ανθοβολούσαν στο βουνό. Χαμηλά στους λόφους πάνω από τη θάλασσα, τα ρείκια, τα μέλεγα, οι δάφνες, οι μυρτιές και οι τρουκιές παίρνανε το μυαλό τ' ανθρώπων, καθώς το μελωμένο άρωμά τους κατέβαινε ως το κύμα κι έσμιγε με την αρμύρα. Τα βράδια οι λεύτερες κι οι αροαβωνιασμένες άνοιγαν τα παράθυρα διάπλατα για να περάσει τ' αέρι, που έφτανε ως το κρεββάτι τους, κατρακυλώντας από τις χιονισμένες κορυφές». Είναι δύσκολο να περιγράψει κανείς

σε μερικές γραμμές το ξεχωριστό αυτό βιβλίο. Θα επιθυμούσα να κλείσω τη συνοπτική αυτή παρουσίαση υπογραμμίζοντας ένα γοητευτικό στοιχείο της διήγησης: το χιούμορ. Το εκλεπτυσμένο και λίγο ειρωνικό χιούμορ που πηγάζει απ' την ικανότητα του Δημήτρη Μανίνη να παρατηρεί καταλεπτώς τις εικόνες-σκηνές-πρόσωπα και να αναδεικνύει το αστειό άλλοτε χαμογελώντας και συχνότερα γελώντας τρανταχτά. «Το μηχάνημα πάντως κόντευε να τελειώσει. Κι είχε απ' όλα: πόδια, κορμί και τρία μπράτσα. Μόνο κεφάλι τού έλειπε να το προσφέρεις για άνθρωπο. Το ίδιο φαίνεται σκεφτήκαν κι οι μαστόροι, γιατί προστέσανε κι απ' αυτό, με μάτια, στόμα και αυτιά. Δεν ήταν λίγοι εκείνοι που πήγαν στον παπά κρυφά και άλλοι ακόμα πιο αποφασισμένοι που φτάσαν ως τον αστυνόμο του διπλανού χωριού. Κατάγγελναν πως κιντυνεύει όχι μονάχα το χωριό, μα το βουνό ολόκληρο κι η θάλασσα μαζί, χωρίς να εξαιρούνται και τα ψάρια». Ο Δημήτρης Μανίνης ζει στο Πήλιο όπου, παράλληλα με τα παραμύθια που διηγείται, ζωγραφίζει και δημιουργεί γλυπτά που εκθέτει στο εργαστήριο Broterra.

Άννα Στεφούλη

Περί δικαιοσύνης και δικαστών

Γιάννης Μπουκετσίδης
Yerebatan,
Εκδ. Βιβλιοπέλαγος, 1998

Ο Σίμος Ρήγας, τακτικός θαμνίας του δικαστικού μεγάρου, ασκεί την τέχνη του με

δεξιοτεχνία. Βιρτουόζος των διαρρήξεων —καμία πόρτα δεν μπορεί να του αντισταθεί— μπαίνει στα σπίτια και άθελά του παρακολουθεί τη ζωή των ενοίκων. Μαθαίνει έτσι τα μυστικά τους, διαβά-ζει τα βιβλία και τις εφημερί-

δες τους —και τα ημερολόγια τους—, πληροφορείται τις ασθένειές τους και τι φάρμακα παίρνουν, κάνει ένα σωρό διαπιστώσεις για τις συνήθειές τους. Αθόρυβος και διακριτικός, γνωρίζει ότι αρκε-τοί συνάνθρωποί του διάγουν

διπλή ζωή: ο Αντώνης ο σιδερός τις νύχτες εξασκεί το επάγγελμα του διαρρήκτη, η ήσυχη υπάλληλος του Ταχυδρομείου έχει πλήθος εραστών.

Αυτός ο ήρωας του βιβλίου του **Γιάννη Μπουκετσίδη** (γεν. το 1956) είναι πεπεισμένος ότι οι συμπολίτες μας, ανεξάρτητα από ηλικία, φύλο, περιουσιακή κατάσταση και ταξική καταγωγή, εκτός από αυτό που φαίνονται είναι και κάτι άλλο. Γι' αυτό, συγκρίνει τη «δουλειά» του με το επάγγελμα των συγγραφέων –ο ίδιος γράφει ένα βιβλίο για κάποιον βροχοποιό– γιατί και αυτοί ανοίγουν με τον δικό τους τρόπο την ψυχή των ανθρώπων και ταυτόχρονα ζουν στους χώρους όπου κινούνται οι ήρωές τους. Κάποια στιγμή ο Σίμος βλέπει τη ζωή του ν' αλλάζει δραματικά: η ανεύρεση μιας νεκρής τραβεστί σε ερημική τοποθεσία τον βάζει επί τα ίχνη του δολοφόνου.

Όταν τον ανακαλύπτει βρίσκεται μπροστά σε ένα δίλημμα: πώς να τον καταγγείλει στις αρχές, μιας και αυτό έρχεται σε σύγκρουση με τη φιλοσοφία του, αφού αρνείται τη δικαιοσύνη ως θεσμό; Σκέφτεται να τιμωρήσει με το χέρι του τον δολοφόνο, αλλά είναι αντίθετος και με την αυτοδικία, ένα φτηνό υποκατάστατο απονομής δικαιοσύνης που δεν παρέχει καμιά δικονομική εγγύηση στον κατηγορούμενο.

Ο τίτλος *Yerebatan* (*Yerebatan serai* είναι μια υπόγεια δεξαμενή στην Κωνσταντινούπολη, γτιασμένη πιθανότατα από τον Ιουστινιανό, όπου ένα άγαλμα της Μέδουσας αντανακλάται στα νερά, κατασκευάζοντας μιαν αντεστραμμένη πραγματικότητα) ενδέχεται να αποδειχτεί αντιστοίχως κι αυτό είναι μειονέκτημα για την πορεία του βιβλίου. Φυσικά, τούτο το μικρό μυθιστόρημα δεν ανήκει στην αστυνομική λογοτεχνία. Ο συγγραφέας

απλώς χρησιμοποιεί το έγκλημα για να μιλήσει για τη δικαιοσύνη, το πώς απονέμεται και το ποιόν των λειτουργιών της. Θέλει ακόμα να υποδηλώσει ότι πίσω από την περηφάνια, τη βιτρίνα, υπάρχει η πραγματικότητα, σκληρή, στυγνή και ανελέητη.

Η διεισδυτική ματιά του Μπουκετσίδη και η ικανότητά του να πραγματεύεται με άνεση το θέμα του δεν θα αφήσει αδιάφορο κανέναν προβληματισμένο αναγνώστη. Επιπλέον, η άφογη χρήση της ελληνικής γλώσσας και η συναρπαστική του γραφή μπορούν να προσδώσουν στο μυθιστόρημα το χαρμακτηρισμό του κομφοτεχνήματος. Ένα τέτοιο κείμενο αν είχε εκδοθεί από μεγάλο εκδότη ίσως να τραβούσε το μάτι και το ενδιαφέρον των βιβλιοκριτικών, οι οποίοι θα ανακάλυπταν έτσι έναν πολλά υποσχόμενο συγγραφέα.

Φίλιππος Φιλίππου

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΣ,

**του Βύρωνα Θεοδωρόπουλου,
Εκδόσεις Ι. Σιδέρης - ΕΛΙΑΜΕΠ 1998**

Το βιβλίο του πρέσβη επί τιμή **Βύρωνα Θεοδωρόπουλου** αποτελεί μια πρόκληση προκειμένου να «συνειδητοποιήσουμε, όσο γίνεται, ότι ορισμένες αλήθειες στη διεθνή ζωή παραμένουν αναλλοίωτες και πάντοτε επίκαιρες».

Τη διδακτική επικαιρότητα του Θουκυδίδη αναζητεί ο Βύρων Θεοδωρόπουλος με την ανάλυση που επιχειρεί στις 100 περίπου σελίδες αυτού του έργου του.

Διπλωμάτης με μεγάλη πείρα και εμπειρία ο ίδιος, ομολογεί ότι χρειάστηκε να περάσουν πολλά χρόνια επαγγελματικής απασχόλησης στη διεθνή ζωή για να αρχίσει να υποπτεύεται ότι σε αυτό το κείμενο του Θουκυδίδη υπάρχει μια σοφία που πρέπει να προσεγγίσουν όλοι όσοι ασχολούνται με τα θέματα των διεθνών σχέσεων.

Εξαιρετικά ενδιαφέρον το κεφάλαιο εκείνο στο οποίο ο συγγραφέας έχει έναν «διάλογο» με τον Θουκυδίδη για την ελληνική εξωτερική πολιτική. Ο Β. Θεοδωρόπουλος δεν επιχειρεί μια «αναπαλαίωση» του Θουκυδίδη, εξάλλου δεν τη χρειάζεται. Στόχος του συγγραφέα είναι να αναδείξει από το κείμενο του Θουκυδίδη αυτά τα «ψηγμάτα χρυσού» και τη σοφία, που αξίζει τον κόπο να την προσεγγίσει όποιος ασχολείται με τα θέματα των διεθνών σχέσεων.

«Έχει το έργο του Θουκυδίδη χαρακτήρα παιδευτικό για όποιον θέλει να σκεφθεί και να διδαχθεί από το σπαρακτικό αυτό παρελθόν που εξιστορεί», σημειώνει ο Β. Θεοδωρόπουλος και προτρέπει τον σημερινό αναγνώστη του Θουκυδίδη να τον διαβάσει με αυτό το πνεύμα.

Σωτήρης Ντάλης

σταδιακή αποσύνθεση του εγώ μου, εκείνη την αναπότρεπτη εξάχνωση, τον θρυμματισμό μου, αλλά δεν αντιδρώσα, δεν ήξερα να αντιδράσω. Προσπαθούσα τουλάχιστον να μη διακρίνεται αυτή η βαθμιαία θρυψάλωση...».

Στην ίδια σειρά κυκλοφορούν και τα μονόφυλλα του Χάρη Βλαβιανού, Ο άγγελος της Ιστορίας, του Ηλία Λάγιου, της Γυναικογονναίικας, του Γιώργου Μπλάνα, Άννα.

Στο βιβλίο του Σπύρου Πλασκοβίτη, Γραφές και Συναντήσεις (εκδ. Καστανιώτη, 1998), ανάμεσα σε πολύ ενδιαφέρουσες αυτοαναφορικές «γραφές» και λογοτεχνικές «συναντήσεις», στάθηκαν σ' ένα σχολίο του για τη Ζωή Καρέλλι: «Επίπονα δουλεύοντας την τεχνική της κάτω από τα παράθυρα του Καβάφη, μπόρεσε να αποκτήσει την αυστηρή λιτότητα και την εκφραστική ακρίβεια του μεγάλου δασκάλου, ενώ η ιδιοσυγκρασία της την παρωθούσε στη διάχυση και τον άφθονο λόγο. Έγινε κλασική, νοηματική και βυζαντινισσα».

«Τον έκλεισαν αναισθητο στη φυλακή, του πήραν τα ρούχα, τα κορδόνια, τη ζώνη, τον άφησαν χωρίς νερό και φαγητό. Ελένη με λένε τους είπε Ελένη και όχι –Ελένη και Μόμπι Ντιζ και καπετάν Απέθαντο με λένε που ζω μια νοικοκυρεμένη ζωή ξυπνώ το πρωί στο σπίτι μου σκαλιζώ τον κήπο όπως ο πατέρας μου λέω παραμύθια στα παιδιά μου ξαπλώνω στα πόδια σας σαν το γατί σας περιμένω».

Λευτέρης Ξανθόπουλος, Η ορμή του νερού και των υδάτων (εκδ. Στιγμή, 1998).

χαρτοκόπτης

και τα λοιπά...

Καλοκαιρινό παιχνίδι

ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙ που παίζαμε παιδιά. Στην ακρογιαλιά, μαζεύαμε τα βότσαλα που έβρεχε το κύμα. Με έναν αυστηρό κανόνα ωστόσο: ανά πάσα στιγμή, μόνο ένα βότσαλο μπορούσαμε να κρατάμε στην παλάμη μας.

ΑΡΧΙΖΑΜΕ συνήθως με μια πέτρα πολύχρωμη. Τα κόκκινα και τα πορτοκαλιά διαδέχονταν τα πράσινα με τα θαλασσιά. Ύστερα τα πετάγαμε κι αυτά για ένα πετραδάκι όλο μικρά στίγματα από διαφορετικά χρώματα. Μετά, σηκώναμε βρεγμένο ένα γκρίζο με δύο λευκούς λεκέδες. Κι αναγκάζομασταν να παραδεχτούμε πως ήτανε πιο όμορφο από το πολύχρωμο που κρατούσαμε ως τότε.

ΤΟ ΣΧΗΜΑ ΚΑΙ Η ΥΦΗ αποκτούσαν σταδιακά μεγαλύτερη σημασία· το θάμβος των χρωματικών συνδυασμών υποχωρούσε. Ένα βαθυπράσινο βότσαλο μ' ένα λεπτότατο κίτρινο σιρίτι εκθρόνιζε τον εντυπωσιακότερο προκάτοχό του.

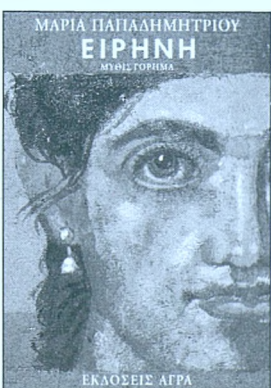
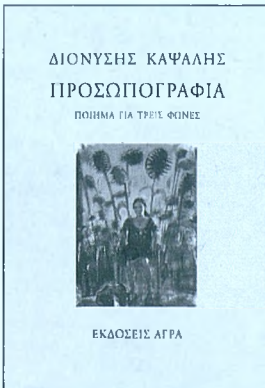
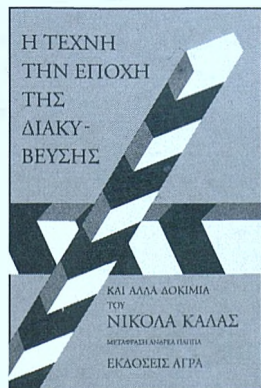
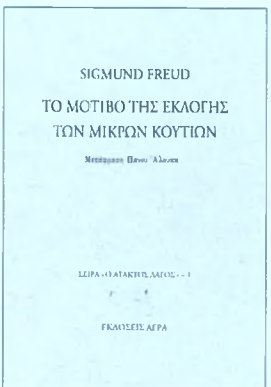
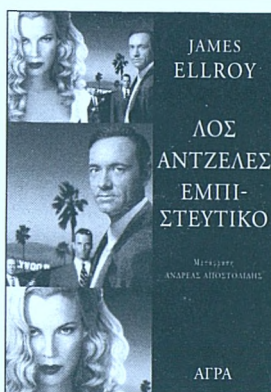
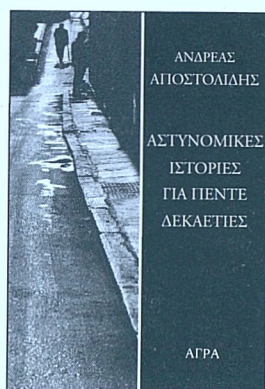
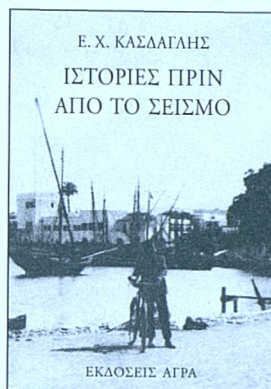
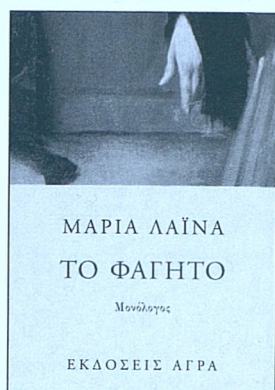
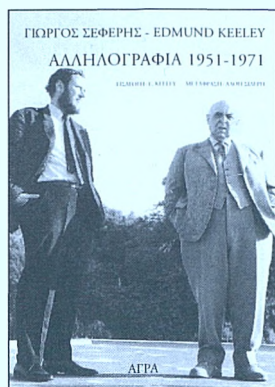
ΤΟ ΤΕΛΕΙΟ σχήμα ενός άσπρου βότσαλου, η σαν οφιδιανός στιλπνή επιφάνεια ενός μαύρου, κέρδιζαν διαδοχικά στο όλο και πιο δύσκολο παιχνίδι. Σιγά-σιγά, τα φανταχτερά έδιναν τη θέση τους σε όλο και λιγότερο πολύπλοκες ομορφιές.

ΚΑΘΩΣ ΤΟ ΑΠΟΓΕΥΜΑ έσβηνε, καθώς το καλοκαίρι κυλούσε ανεπαίσθητα προς το φθινόπωρο, η ομορφιά μέσα στα χέρια μας γινόταν τέλεια και απλή.

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ
ΙΩΑΝΝΙΔΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ ΣΤΗ ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΚΥΡΙΑΚΑΚΗ

Η κατάρα των Μοντεβέρντι

Μυθιστόρημα

Η θυελλώδης ζωή της Αρσινόης Μοντεβέρντι. Αδίστακτη στις επιχειρηματικές της δραστηριότητες, στις ερωτικές της σχέσεις, στην προσωπική της ζωή. Όσπου συναντά το μοιραίο έρωτα, το πάθος που είναι αδύνατο να ξεπεράσει. Πού θα την οδηγήσει; Θα επαληθευτεί η κατάρα που συνοδεύει από αιώνες την οικογένεια Μοντεβέρντι;

ΖΟΕΛ ΛΟΠΙΝΟ

Η αγριλιά

Μυθιστόρημα

Η Καλλιόπη, μια Σφακιανή μόλις δεκάξι χρόνων, φεύγει, μ' ένα νεογέννητο στην αγκαλιά, από την αγαπημένη της Κρήτη για να φάξει τον άνδρα της, το Νικόλα, που πήγε στη Γαλλία για μια καλύτερη τύχη. Ένα συναρπαστικό μυθιστόρημα γεμάτο πάθος, ποίηση, μυρωδιές: ένας ύμνος στην ελληνίδα, στο θάρρος, τη μεγαλοφυχία, τη γενναιοδωρία και την αγωνιστικότητά της.

«Ένα συναρπαστικό μυθιστόρημα...»

ΒΑΣ. ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΠΙΤΣΙΛΙΔΗΣ

Η παλιά φωτογραφία

Διηγήματα

«Η παλιά φωτογραφία» αποτελεί μια συλλογή έξι διηγημάτων. Στα τρία πρώτα διηγήματα κυρίαρχο ρόλο κατέχει ο έρωτας και τα παράξενα παιχνίδια που μπορεί να παίξει στον άνθρωπο. Στα επόμενα το μοτίβο αλλάζει. Ο συγγραφέας αναφέρεται στη ζωή και στο θάνατο, που αποκτούν νέες διαστάσεις, στο ρατσισμό και τον παραλογισμό της εποχής μας, που πολλές φορές έχει θύματά του αθώες ψυχές, καθώς και στον ξεπεσμό των αγώνων του λαού για ελευθερία στο επίπεδο της εθιμοτυπίας. Μια συλλογή που με τις ανατροπές και τις απροσδόκητες εξελίξεις της θα κρατήσει αμείωτο το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

